

โลกเปลี่ยน คนปรับ

สุวิทย์ เมษินทรีย์

รวมไทย
สร้างชาติ
วิถีใหม่
สู่ความยั่งยืน

“โลกเปลี่ยน คนปรับ :

รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน”

เขียนขึ้นภายใต้ความเชื่อ 4 ประการ

- โรคโควิด-19 เป็นตัวนำโชคในสถานการณ์ที่เลวร้าย :
Without COVID-19, there is no opportunity to create a better world.
- เมื่อโลกเปลี่ยน คนต้องปรับ ด้วย 7 ขั้วสู่ความยั่งยืน
- คำตอบในการปรับคน เปลี่ยนโลก มีอยู่แล้ว...
ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ถึงเวลา “รวมไทยสร้างชาติ” ผนึกกำลัง
ร่วมเปลี่ยนผ่านสู่ประเทศที่พัฒนาอย่างยั่งยืน
ในโลกหลังโควิด

หนังสือเล่มนี้เป็นการต่อยอดเนื้อหาจากหนังสือ

“โลกเปลี่ยน คนปรับ :

หลุดจากกับดัก ขั้วสู่ความยั่งยืน”

โดยมี 4 ตอนด้วยกัน

ความพอเพียงในโลกหลังโควิด :

เชื่อมโยงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กับการพัฒนาที่ยั่งยืนในโลกหลังโควิด

เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด :

กล่าวถึงโมเดลการเรียนรู้และการพัฒนาคน

ในโลกหลังโควิด เพื่อสร้าง “ความเป็นคน”

พร้อม ๆ กับ “ความเป็นตน”

“สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด :

นำเสนอสัญญาประชาคมเพื่อเปลี่ยน

“สังคมของพวกเรา” (Me-Society) เป็น

“สังคมของพวกเรา” (We-Society))

“รวมไทยสร้างชาติ” วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน :

ถอดรหัสเจตนารมณ์ของนายกรัฐมนตรีออกมาเป็น

วาระยุทธศาสตร์ “รวมไทยสร้างชาติ”

พร้อมนำเสนอ BCG Economy Model

เพื่อขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในโลกหลังโควิด

แด่ ประเทศไทยและโลก อันเป็นที่รัก

คำนิยม

ศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย

องคมนตรี

หากมองย้อนประวัติศาสตร์มนุษยชาติโดยเฉพาะในช่วง 2-3 ร้อยปีหลังนี้ เราอาจวิเคราะห์ได้ว่าเหตุการณ์สำคัญๆ ของโลกได้ทำให้มนุษยชาติต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากบ้างน้อยบ้าง ถือเป็นบทเรียนที่สำคัญที่มนุษยชาติจะต้องเฝ้าสังเกตการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติและที่เกิดจากฝีมือของมนุษย์เอง

หากเราวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่มีเหตุการณ์ที่ทำให้คนต้องปรับตัวมาก ได้แก่ สงครามโลก และสงครามกลางเมือง โรคระบาด การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมักเกิดจากเหตุปัจจัยหลายปัจจัยร่วมกัน คนจะปรับเปลี่ยนได้มากหรือน้อย ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ หรือกลุ่มประเทศ ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ธรรมชาติและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนั้น รวมทั้งศักยภาพที่จะทำให้คนเปลี่ยนแปลงได้ด้วย

ในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ การค้า และด้านสังคมวัฒนธรรม รัฐบาลและประชาชนต่างช่วยกันมองไปข้างหน้าและกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญหลายด้านด้วยกัน แต่เมื่อต้นปีการระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 มีผลกระทบอย่างรุนแรงทุกภาคส่วน แม้จะเริ่มที่ทวีปเอเชียแต่ก็ได้กระจายไปทั่วโลกภายใน 2-3 เดือนเท่านั้น ขณะนี้การระบาดเพิ่งผ่านไป 4 เดือนเศษ มีนักวิชาการด้านการระบาดวิทยาให้ความเห็นว่าการที่ประเทศหนึ่งจะควบคุมการระบาดได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย 3 ประการ คือ

1. นโยบายยุทธศาสตร์ระดับรัฐ ซึ่งต้องกำหนดบนรากฐานของวิทยาศาสตร์และข้อมูลความจริงจึงจะได้ผล

2. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศนั้น ๆ

3. ประชาชนได้รับความรู้และมีศรัทธาต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐ และเชื่อมั่นในระบบการแพทย์และสาธารณสุขของตน วินัยและการปฏิบัติของประชาชนทั้งประเทศคือปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะควบคุมการระบาดไว้ได้อย่างดีหรือไม่

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ที่ได้ควบคุมการระบาดในระดับหนึ่งต่างมองไปข้างหน้าว่า ผลกระทบของการระบาดครั้งนี้จะสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพียงใด ระบบเศรษฐกิจทั้งระบบจะเสียหายเพียงใด ความมั่นคงของครอบครัวและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในระดับกลางและระดับล่างจะเป็นอย่างไร นี่คือโจทย์ที่รัฐบาลประเทศต่างๆ กำลังตอบโจทย์และแก้ปัญหาอยู่

ผมขอแสดงความชื่นชมท่านรัฐมนตรีสุวิทย์ เมษินทรีย์ ที่ได้รวบรวมความคิดเห็นบันทึกอยู่ในหนังสือชื่อ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ผมหวังว่าข้อคิดที่มองไปข้างหน้าอย่างบูรณาการของหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติรวมทั้งประชาชนที่สนใจด้วย

ผศ. วรณชัย

ศาสตราจารย์ นว.เกษม วัฒนชัย

คำนิยม

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

คำนิยม

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน”

พุทธศักราช ๒๕๖๓

โลกกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์หลายด้านพร้อมกัน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดในปัจจุบันนี้ คือ เรื่องสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่เกือบทุกประเทศทั่วโลกต้องรับมือเพื่อผ่านพ้นไปได้ดีที่สุดที่สุด ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ต้องเผชิญและฝ่าฟันกับวิกฤตดังกล่าวเช่นกัน

หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ของ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังวิกฤตโควิด 19 - ว่าเราจะต้องเผชิญกับสถานการณ์อะไรบ้าง พร้อมกันนั้นในบริบทของประเทศไทยจะเป็นอย่างไร หลักคิดที่จะนำพาคนไทยก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงนั้นไปด้วยกันได้อย่างไร หลักคิดที่จะนำพาคนไทยก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงนั้นไปด้วยกันได้อย่างไร รวมถึงถอดรหัสภารกิจ “รวมไทยสร้างชาติ” ตามเจตนารมณ์ของผลในการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทุกคน พร้อม ๆ กับการรักษาภาพประเทศไทยให้แข็งแกร่งเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศในโลกหลังวิกฤตโควิด-19

หัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดเพื่อให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของโลก โดยเน้นในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอยู่ดีมีสุขของสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาศักยภาพของคุณค่าของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลก

ผมเชื่อว่า เมื่อโลกเปลี่ยนแล้ว เราต้องปรับด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” ขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยใช้พลังปัญญา จิตสาธารณะ รวมถึงการมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมกันผลักดันวาระยุทธศาสตร์ “รวมไทยสร้างชาติ” เพื่อเดินหน้าประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง และมั่งคั่งอย่างยั่งยืน

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

คำนิยม

นายชวน หลีกภัย

ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร

ประธานรัฐสภา

คำนิยม หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ”

เมื่อผมได้รับเกียรติจาก ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ให้เขียนคำนิยมของหนังสือเล่มนี้ จึงได้ใช้เวลาช่วงหนึ่งศึกษาเนื้อหาหนังสืออันเป็นแนวคิดของ ดร.สุวิทย์ฯ ขอชื่นชมว่า ท่านได้นำความรู้จากนานาทรศนะของปราชญ์ และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มาประมวล แนวโน้มของโลกหลังสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด - ๑๙ เพื่อให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อม ของคนไทยในการปรับตัวให้เข้ากับสมดุลใหม่ของโลกโดยได้หยิบยกหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๙ เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยประสบการณ์ของ ดร.สุวิทย์ฯ ในการทำหน้าที่ในฐานะนักวิชาการและช่วงหนึ่งในฐานะ ฝ่ายบริหารทางการเมือง ทำให้เล็งเห็นปัญหาได้หลากหลายมิติมากขึ้น

ผมเชื่อว่า สิ่งที่เป็นรากฐานและเกราะคุ้มกันชั้นดีต่อโควิด - ๑๙ คือ ระเบียบวินัย และการเรียนรู้ ซึ่งสถาบันการศึกษาจะมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ และต้องถือว่า กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ ดร.สุวิทย์ฯ รับผิดชอบอยู่นี้ ก็มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในเรื่องดังกล่าว

ในภาวะที่มีปัญหาที่ต้องร่วมมือกันเช่นนี้ ทุกคนต้องตระหนักว่า แต่ละคนนั้นมีหน้าที่อะไร และทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุดด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะอยู่ในสาขาอาชีพใด เราก็จะสามารถที่จะผ่านพ้นวิกฤตไปได้ด้วยดี และสุดท้ายนี้ ผมขอชื่นชม ดร.สุวิทย์ฯ ที่ได้จัดทำหนังสือ เล่มนี้ขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะโดยทั่วกัน

(นายชวน หลีกภัย)
ประธานรัฐสภา

คำนิยาม

นายไสลเกษ วัฒนพันธุ์

ประธานศาลฎีกา

คำนิยามหนังสือเรื่อง “โลกเปลี่ยน คนปรับ”

“In the midst of every crisis, lies great opportunity” Albert Einstein

ท่ามกลางทุกวิกฤต ย่อมมีโอกาสนอนอยู่เสมอ วิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา - ๒๐๑๙ ทำให้มนุษยชาติต้องเผชิญกับชะตากรรมร่วมกัน (One World, One Destiny) ไม่ว่าจะปรารถนาหรือไม่ พร้อมแค่ไหน มนุษย์ต่างต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต บอกลาการสังสรรค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับเชื้อไวรัสดังกล่าวได้ อันอาจกลายเป็นวิถีใหม่ของการดำเนินชีวิต นอกจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ซึ่งเป็นเรื่องภายนอกแล้ว สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คือ การปรับเปลี่ยนชุดความคิด ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนจากภายใน เพื่อตอบคำถามว่า เราควรจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด วิกฤติการณ์นี้ นำโอกาสอันดีที่ทำให้มนุษยเราจะได้หยุดพัก พิจารณาและทบทวนเรื่องราวภายใน เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองและความคิดตน

หนังสือเรื่อง “โลกเปลี่ยน คนปรับ” ซึ่งแต่งโดย ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เล่มนี้ นำเสนอแนวความคิดอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อส่วนรวมเกี่ยวกับพลวัตของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา - ๒๐๑๙ ที่เสมือนเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เร็วขึ้น ชี้ให้เห็นจุดบกพร่อง พร้อมเสนอแนวทางที่เหมาะสมของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจที่จะอ่าน ตริ่กรอง และนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

(นายไสลเกษ วัฒนพันธุ์)

ประธานศาลฎีกา

มุมมองจากผู้นำ ในสังคม

มุมมองจาก

ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์

รองนายกรัฐมนตรี

สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน ทั้งด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบอย่างรุนแรงของโรคโควิด-19 ไม่เพียงแต่มีผลกระทบสั้นในการปิดเมืองและการปรับรูปแบบการใช้ชีวิตของทุกประเทศในโลก แต่มีผลกระทบยาวในด้านเศรษฐกิจ ทั้งรูปแบบการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป ประเทศไทยต้องฝ่าวิกฤตครั้งนี้ไปได้ ด้วยความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจของทุกภาคส่วน เฉกเช่นเดียวกับทุก ๆ วิกฤตที่ผ่านมา

หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” ของ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นผลงานที่เขียนขึ้นในระหว่างที่ประเทศไทยและโลกกำลังแสวงหาแนวทางในการฟื้นตัวจากวิกฤตโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นโอกาสอันดีในการมองย้อนกลับไปยังสิ่งที่เป็นปัญหา และหาทางแก้ไขร่วมกัน นับเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันสำหรับประเทศไทยให้ก้าวข้ามวิกฤตในครั้งนี้

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้เสนอแนวความคิดร่วมสมัย มองปัญหาที่ฐานราก และชักชวนให้คนไทยปรับกระบวนการทัศน์และวิธีคิด โดยยึดหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเปลี่ยนจากโลกที่ไม่สมดุล ให้กลายเป็นโลกที่สมดุล รวมไปถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ และรูปธรรมของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยหลังวิกฤตโรคโควิด-19

ผมเชื่อมั่นว่าหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” เล่มนี้ จะช่วยให้ผู้อ่านนำหลักคิดและสาระสำคัญไปประยุกต์ใช้ สร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย ให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์

รองนายกรัฐมนตรี

พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี ราชภรอาวุโส

“โลกหลังโควิด ตามที่สุวิทย์บอก”

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ปฐมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เป็นคนไทยน้อยคนหรือแม้แต่ในโลก ที่เข้าใจ ความซับซ้อน (Complexity) ของโลกปัจจุบัน และพยายามคลี่ความซับซ้อน ออกมาให้สาธารณะเข้าใจได้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง

วิกฤตการณ์ใหญ่ของโลกในปัจจุบันเป็น**วิกฤตความซับซ้อน** ที่พหุมิติ เข้ามาเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนทั้งโลก ตั้งแต่โลกทัศน์ - วิถีคิด - จิตสำนึก - วิถีชีวิต - ระบบเศรษฐกิจ - ระบบการเงิน - เทคโนโลยี - การสื่อสารการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ - ลัทธิ - ความเชื่อ - อุดมการณ์ - ศาสนา - อาวุธและกำลังทหาร - การก่อการร้าย - การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและภูมิอากาศ - การเมือง ฯลฯ เหล่านี้เชื่อมโยงกันเกิดเป็น**ระบบที่ซับซ้อน** (Complexity system) ที่ไม่มีใครสามารถเข้าใจ ควบคุม หรือพยากรณ์ได้ แต่มันพ่นพิษหรือส่งผลเสีย ไปรอบตัว ทำให้โลกเสียสมดุลในทุกมิติ ทั้งทางสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง และในตัวมนุษย์เอง ความเหลื่อมล้ำหรือเสียสมดุล อย่างสุดๆ นำไปสู่ความวุ่นวาย ปั่นป่วน รุนแรง หรือวิกฤตใหญ่ก่อนโควิดมา

เพราะโลกวิกฤตโควิดจึงมา เมื่อโควิดมาก็ซ้ำเติมให้วิกฤตมากขึ้น

ดร. สุวิทย์ ชี้ให้เห็นข้อดีของวิกฤตโควิด คือเมื่อวิกฤตก็เป็นโอกาส อย่างที่คนโบราณว่าไว้ โอกาสที่จะพลิกวิถีคิด หรือเกิดจิตสำนึกใหม่ (New consciousness)

กับดักที่มนุษย์ชาติเข้าไปติดนั้นลึกและแข็งแรงมาก ไม่มีทางหลุดออกมา ง่ายๆ ที่จริงธรรมชาติมาเตือนเป็นระลอกๆ ถ้ามนุษย์ชาติยังไม่เปลี่ยนไม่ได้ ธรรมชาติก็จะเพิ่มความแรงของการเตือนขึ้นเรื่อยๆ

โควิด-19 คือ การเตือนของธรรมชาติอย่างแรงที่สุด ที่มีผลสะเทือน ไปทั่วโลกในทุกมิติ เพราะฉะนั้น **หลังโควิดจะไม่เหมือนเดิม** อีกต่อไป

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้อธิบายถึงมิติต่างๆ ที่จะต้องเปลี่ยนไป เช่น จิตสำนึก การรับรู้ วิธีคิด จิตใจ ความมุ่งหมาย (Purpose) วิธีการงาน โครงสร้างอำนาจ ฯลฯ อันจะเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) ที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

การเปลี่ยนแปลงใหญ่ของมนุษยชาติครั้งนี้ จะทำให้ลัทธิ อุดมการณ์ การปฏิวัติรัฐประหารต่างๆ นานาในอดีตกลายเป็นเรื่องเล็กเรื่องน้อยที่เทียบกันไม่ได้ แต่มีข้อต่างกันที่การปฏิวัติต่างๆ ทำด้วยความรุนแรง ทำด้วยความยากลำบาก เจ็บปวด และไม่ได้ผลจริง

ตรงกันข้าม การเปลี่ยนแปลงใหญ่ครั้งนี้จะทำได้ด้วยความสุขและความสร้างสรรค์ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยปัญญาและความกรุณา (Compassion) ไม่ใช่ด้วยการใช้อำนาจ ผมขอขอบคุณ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ที่มีฉันทะและวิริยะอย่างแรงกล้าในการนิพนธ์หนังสือเล่มนี้ อันเป็น Words of wisdom หรือพจนานุกรมทางปัญญาเพื่อสังคมไทย ขอให้เพื่อนคนไทยใช้เป็นกัลยาณมิตรร่วมเดินทาง บนเส้นทางสายปัญญาไปสร้างโลกใหม่หลังโควิด อันเป็นโลกแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล มีแสงสว่างทางปัญญาและจิตใจแห่งความเป็นมนุษย์สูงส่ง

ท่านสามารถเริ่มต้นง่ายๆ ด้วยการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำเป็นกลุ่มๆ ในทุกวงการและข้ามวงการ เป็น**กลุ่มศึกษาและพัฒนาโลกหลังโควิด** หนังสือโดย ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เล่มนี้เป็นปัจจัยนำเข้าอย่างหนึ่งเพื่อประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่า โลกหลังโควิดควรเป็นอย่างไร และทำอย่างไร ปัญญาของกลุ่มต่างๆ จะแก้กล้าขึ้นเรื่อยๆ และเข้ามาเชื่อมโยงกันเป็นปัญญาร่วม (Collective wisdom) ขนาดใหญ่ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยสู่ยุคใหม่ ที่มีความเจริญอย่างแท้จริง อาจไปถึงขั้นยุคศรีอาริยะ

โดยก่อให้เกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน* แก่คนไทยทุกคน ทั้งในกระบวนการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ และผลที่เกิดตามมาอันเป็นอริยะพัฒนา

ประเวศ วะสี

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ

นายแพทย์ประเวศ วะสี)

10 พฤษภาคม 2563

* ดูการใช้คำนี้ในหนังสือ “A World Waiting To Be Born” โดย Scott Peck

มุมมองจาก สมพล เกียรติไพบูลย์

ผมมีโอกาสร่วมงานกับ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารงานภาครัฐและภาคเอกชน เป็นเวลานานมาก ต้องยอมรับว่า ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็น “นักคิด-นักเขียน” ที่มีความกล้าหาญ มีวาทกรรมใหม่ ๆ ในทางสร้างสรรค์ นำเสนอความเห็นที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานที่จะพลิกโฉมปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ยังเป็นผู้มีศรัทธาอย่างยิ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานราก ผลงานของ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ที่ผ่านมาและเป็นที่คุ้นชินกันดี เช่น การร่วมริเริ่มและขับเคลื่อนโครงการ OTOP โครงการ ครัวไทยสู่ครัวโลก และเป็นผู้ริเริ่มโมเดลเศรษฐกิจ Thailand 4.0 และ BCG Economy Model ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยยึดหลัก 3 ประสาน คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน

เมื่อเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดใหญ่ทั่วโลกของไวรัส COVID-19 ที่ทั่วทั้งโลกต้องเผชิญกับวิกฤตหลายด้านทั้งการสาธารณสุข การถดถอยทางเศรษฐกิจ รวมถึงวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนที่ต้องปรับเปลี่ยนไปให้รับกับสถานการณ์การแพร่ระบาดใหญ่ในรอบ 100 ปีของโลกในครั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของโลกครั้งใหญ่ที่ทุกประเทศล้วนเผชิญวิกฤตกันทั่วหน้า คำถามจึงเกิดขึ้นว่าหลังวิกฤต COVID-19 ประชาคมโลกจะเปลี่ยนแปลงในทางใด และประเทศไทยจะต้องปรับตัวไปอย่างไร

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ จึงได้นำเสนอความเห็นผ่านหนังสือเรื่อง “โลกเปลี่ยนคนปรับ : รวมไทยสร้างชาติวิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” โดยนำเสนอแนวทางความพอเพียงในโลกหลังโควิด เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลก และสังคมของพวกเราในโลกหลังโควิด ซึ่งเป็นผลงานเขียนที่ทรงคุณค่า มีแนวคิดและมุมมองที่เข้าใจประเทศไทยอย่างแท้จริง โดยได้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยจะต้องมุ่งมั่นพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยหลักคิดการขับเคลื่อนประเทศไทยหลัง COVID-19 คือ การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก การเดินหน้าไปด้วยกันไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยใช้หลักการ BCG (Bioeconomy, Circular Economy, Green Economy) ควบคู่กับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และที่สำคัญยิ่ง ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้เน้นความสำคัญของ “พลังปัญญามนุษย์” จะทำอย่างไรให้ผู้คนรู้จักเดิมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน ทั้งหมดจึงอยู่ที่ “คุณภาพคน” ที่จะพัฒนาขึ้นมา เพื่อให้พวกเราสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกใหม่ใบนี้

ผมจึงขอถือโอกาสนี้แสดงความชื่นชมและแสดงความยินดีกับ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ กับผลงาน การศึกษา เรื่อง “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ภาครัฐ ประชาชน เอกชน รวมถึงตลอดถึงวงการการศึกษาที่จะร่วมมือกันขับเคลื่อนประเทศได้อย่างราบรื่นถาวร

สมพล เกียรติไพบูลย์

พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก

ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์

ประธานกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิกฤตโควิด-19 เกิดขึ้นอย่างไม่มีใครคาดคิด ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อมวลมนุษยชาติทั่วโลก ทั้งในแง่ของการดำเนินชีวิต การทำมาหากินและการหาแนวทางฟื้นฟูจากความสูญเสีย จนถึงขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนข้อคิดชิ้นนี้ ภาวะวิกฤตนี้ก็ยังไม่จบสิ้น แต่ผู้คนตระหนักรู้กันมากขึ้นถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ที่จะตามมาในรูปของนิวนอร์มอล ซึ่งตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานใช้คำว่าความปกติใหม่หรือฐานวิถีชีวิตใหม่

หนังสือชุด “โลกเปลี่ยน คนปรับ” ของดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์หรือที่ผมเรียกติดปากว่าอาจารย์สุวิทย์จัดทำขึ้นมาอย่างทันต่อเหตุการณ์นำเสนอการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างลึกซึ้ง มีแนวคิดและข้อเสนอใหม่ๆ เพื่อเป็นทางออกให้แก่ปัจเจกชนและสังคมไทยมากมาย สมกับที่ใช้คำว่า “ในโลกหลังโควิด” ประกอบการตั้งชื่อในหัวข้อหลัก ๆ

อาจารย์สุวิทย์เป็นนักคิดที่ได้รับการยอมรับและยกย่องมายาวนาน โดยเฉพาะแนวคิดในเชิงกลยุทธ์ ในช่วงสี่ปีที่ผ่านมาท่านมีโอกาสดำรงตำแหน่งบริหารประเทศในตำแหน่งรัฐมนตรี แนวคิดและข้อเขียนของท่านในระยะหลังจึงเพิ่มมิติของการเข้าถึงสถานการณ์ที่แท้จริงและเสนอมาตรการของภาครัฐที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติได้ เช่น แนวคิด Thailand 4.0 เป็นต้น

หนังสือชุดนี้เป็นการร้อยเรียงหนังสือเล่มเล็กที่เพิ่งเผยแพร่ออกมาใน 3 หัวข้อเข้าเป็นชุดเดียวกัน แนวคิดหลายเรื่องได้มีการนำเสนอโดยอาจารย์สุวิทย์มาก่อนหน้านี้แล้ว แต่ผลกระทบของโรคโควิดถึงขั้นปรับเปลี่ยนโลกกระตุ้นให้อาจารย์ทำการวิเคราะห์และเสนอแนวคิดที่นำศึกษา เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบริบทใหม่และความท้าทายใหม่ของโลก เนื้อหาสาระในหนังสือมีมากมายที่ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวถึงได้หมด แต่ขอตั้งข้อสังเกตถึงประเด็นหนึ่งที่ได้รับการตอกย้ำ คือคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งในหลวงรัชกาลที่เก้าได้พระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทยมานาน หลายทศวรรษแล้ว อาจารย์สุวิทย์เองก็เคยเขียนหนังสือในเรื่องของปรัชญานี้มาแล้ว เมื่อหลายปีก่อน ความสำคัญของเรื่องนี้ปรากฏให้เห็นชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในส่วนที่หนึ่งของหนังสือในหัวข้อ”ความพอเพียงของโลกหลังโควิด” อาจารย์สุวิทย์ได้ชี้ให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนโลกให้มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งมีทิศทางดำเนินการต่อเนื่องแบบค่อยเป็นไปมาเกือบสามทศวรรษได้ถูกโรคโควิดเป็นตัวเร่งการปรับเปลี่ยนเพื่อปรับความสมดุลของโลกในมิติต่างๆ อันได้แก่การให้ความสำคัญทั้ง 3 มิติควบคู่กันไป คือเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคง อยู่ดีมีสุข และรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยอาจารย์สุวิทย์ได้เพิ่มมิติของการเสริมสร้างภูมิปัญญาของมนุษย์เข้าไปด้วยประเด็นสำคัญที่อาจารย์สุวิทย์ตอกย้ำคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังคงเป็นรากฐานของความสมดุลในมิติต่าง ๆ ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งและขอเสริมว่าจุดสำคัญคือการดำเนินการตามทางสายกลาง การสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม การพึ่งพาตัวเองและสร้างความพอเพียงในระดับพื้นฐานให้มั่นคงก่อนจะขยายผลไปสู่การดำเนินการที่กว้างขวางขึ้น (จึงเปิดโอกาสให้ถอยกลับมาตั้งรับในฐานของตนเองเมื่อเกิดภัยคุกคามขึ้น)

แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สรุปกันเรียกสั้น ๆ ว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อแนะนำอีกครั้งหนึ่งในส่วนที่สามของหนังสือคือหัวข้อ “สังคมของพวกเราในโลกหลังโควิด” อาจารย์สุวิทย์ได้ย้ำว่าชีวิตของคนเราจะสมดุลได้ด้วยความรู้และคุณธรรมอันเป็นสองเงื่อนไขที่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้สอนไว้ในหัวข้อนี้ผู้เขียนประทับใจกับบรรดาทองของอาจารย์สุวิทย์ที่ว่า “ด้วยการเกื้อกูลและแบ่งปันของสังคม ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้นและนำไปสู่สังคมที่แท้จริงได้ในที่สุด”

สำหรับส่วนที่สองของหนังสือในหัวข้อมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด เป็นการนำเสนอแนวคิดในเรื่องมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเน้นถึงการบูรณาการการใช้ชีวิต-การเรียนรู้-การทำงานเข้าด้วยกัน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายเรียนรู้แบบองค์รวม อันเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับงานในความรับผิดชอบของอาจารย์สุวิทย์ในปัจจุบัน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว)

หนังสือชุดนี้อัดแน่นไปด้วยเนื้อหาสาระการวิเคราะห์และการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในสไตล์เขียนและบรรยายที่เป็นเอกลักษณ์ของอาจารย์สุวิทย์ซึ่งแฟนพันธ์แท้คุ้นเคยกันดี คือ สร้างคำศัพท์และคำคมที่จดจำได้ง่ายอันกระตุ้นให้อยากศึกษาและสร้างความเข้าใจ รวมทั้งการใช้ไดอะแกรมและชาร์ตประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของแนวคิดที่อาจฟังดูเป็นนามธรรมได้ชัดเจนขึ้น โดยสรุปถือได้ว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและน่าอ่าน เพื่อเตรียมตัวรับฐานวิถีชีวิตใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้

ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์

ประธานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ

อพ.จรัส สุวรรณเวลา

หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ของ สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นหนังสือที่น่าอ่านอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่สนใจพัฒนาการของประเทศไทย และผู้สนใจในอนาคตของประเทศทุกคน

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ท่านเป็นผู้ที่อ่านมาก และมีความรู้กว้างขวาง ติดตามความเปลี่ยนแปลงในโลกอย่างใกล้ชิด แล้วสามารถนำประเด็นที่หลากหลายมาผสมผสานกัน ประกอบเป็นจินตนาการ เกิดวิสัยทัศน์ของอนาคต จนสามารถมองอนาคตในบริบทของประเทศไทย ท่านยังมีความสามารถในการนำเสนอความคิดให้เข้าใจได้ พร้อมไปกับการเร้าความคิดของผู้รับฟัง และผู้อ่านได้อย่างแยบยล

ในหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ท่านได้วางกรอบภาพพจน์ของหนังสือบนการระบาดของโรคโควิด 19 โดยเน้น “ห้วงวิกฤต ที่มาพร้อมกับห้วงโอกาส” ปัญหาของโลกและของประเทศไทย มีมาอย่างรุนแรง ตั้งแต่ก่อนการเกิดโรคระบาดด้วยซ้ำ แต่เมื่อมาเกิดการระบาดระดับโลกอย่างเป็นมหันตภัย ปัญหาเพิ่มความรุนแรง มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และการอยู่รอดของมนุษย์ กลับกลายเป็นแรงทางบวกที่ทำให้โลกต้องปรับตัวอย่างใหญ่หลวง กลายเป็นความหวังของมนุษยชาติ

หนังสือนี้ชี้ให้เห็นว่า โลกแต่เดิม เป็นโลกที่ไร้สมดุล ไร้เสถียรภาพ ไม่มั่นคงปลอดภัย และมีความขัดแย้งที่รุนแรง เป็น “โลกแห่งความสุดโต่ง โลกที่ไม่พึงประสงค์” มีรอยปริในระบอบ ที่แยกแยะเป็น 7 ส่วน

เกิด “ตราบาปเชิงนโยบาย” 7 ด้าน เป็นภาพที่น่าสะพรึงกลัว แต่โลกเปลี่ยน คนปรับ ความพอเพียงในโลกหลังโควิดสร้างภาพของความหวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย เป็นโอกาส “เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาสร้างสมดุล

หนังสือนี้ไม่ได้หยุดอยู่ที่หลักคิด แต่ได้แยกแยะเสนอแนวทางสู่การปฏิบัติด้วย “การขยับปรับเปลี่ยนโลก 7 ประการ” ชี้ทางปฏิบัติร่วมกันของคนไทยในโลกหลังโควิด โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยที่เป็นรูปธรรม มีชื่อว่า “BCG Economy Model” นำหลักใน 3 มิติ ที่ต่างกัน มาผสมกันเพื่อตอบโจทย์ คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ด้านแรกเป็นวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านที่สองเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมคุณค่า ด้านที่สามเป็นผลกระทบสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน เมื่อเอาสามด้านมาผสมกัน กลายเป็น 4 สาขา ยุทธศาสตร์ ตอบโจทย์การสร้างความเข้มแข็งจากภายในและเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก มิเพียงเท่านั้น ในหนังสือยังได้นำเสนอการใช้ชีวิตที่สมดุล เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด โดยเน้น การเชื่อมโยงการดำรงชีวิต การทำงานและการเรียนรู้ ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนในสังคม จนเป็นสังคมที่อุบัติขึ้นหลังโควิด มีวัฒนธรรมการเกื้อกูลกัน กัลยาณมิตรทางสังคม และจิตวิญญาณสาธารณะ ซึ่งคำตอบมีอยู่แล้วในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดที่ท่านผู้อ่านจะสามารถเปิดความคิดออกไปตามที่ท่านผู้เขียนได้บรรจุอรรถาธิบาย

ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจในสังคมนี้อ่านหนังสือเล่มนี้ และขยายความคิดและจินตนาการออกไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยต่อไป

จรัส สุวรรณเวลา
พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก

ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณ

นพ.ปิยะสกล สกลสัตยาทร

วิกฤตเป็นโอกาส ท่านผู้พนันได้แสดงให้เห็นถึงสัจธรรมของถ้อยคำนี้

ช่วงที่โควิด-19 ระบาดรุนแรง โลกเหมือนจะหยุดหมุนลงชั่วขณะ แต่ผู้พนันได้ใช้เวลาจากการ work from home แต่งหนังสือเล่มนี้ โดยมองวิกฤตโควิด-19 เป็นเสมือนแรงผลักดันให้โลกต้องปรับเปลี่ยนสู่โลกใบใหม่ที่ดีกว่า ที่สำคัญคือยกระดับจิตวิญญาณมนุษย์ให้สูงขึ้น

ทุกประโยคที่ผู้พนันร้อยเรียง มีการวิเคราะห์ข้อมูลในอดีตพิจารณาเหตุการณ์ในปัจจุบัน คาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเสนอแนวคิดในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติ จนถึงประชากรโลก พร้อมทั้งยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ผู้พนันมองถึงความสัมพันธ์และความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้อ่านจะได้ประโยชน์เพราะไม่เพียงเปิดตาเพื่อจะอ่านแต่อย่างเดียว แต่เมื่ออ่านแล้วจะทำให้สามารถเปิดหูที่จะรับฟังเปิดใจที่จะรับรู้ และหากได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ผู้อ่านจะเห็นโอกาสที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ให้เป็นโลกที่พึงประสงค์ของผู้คนทุกหมู่เหล่า โลกที่ประชากรดูแลกันและกัน โลกที่เอื้ออาทรต่อมนุษย์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะความสมดุลคือทางสายกลางนำไปสู่ความยั่งยืนที่จริง

ผู้นิพนธ์เสนอแนวความคิดความพอเพียงในโลกหลังโควิด-19 เสนอแนวทางการเตรียมพร้อมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คนไทยที่ตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีได้เรียนรู้เพียงพอจะอยู่รอดคนเดียว แต่เรียนรู้ที่จะที่โอบอุ้มสังคมเพื่อเติมเต็มให้ชีวิตตนเองและผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย มุมมองเหล่านี้ลึกซึ้งท้าทาย และสร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่ง

ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือหนังสืออันทรงคุณค่าเล่มนี้ ถูกนิพนธ์โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและเทคโนโลยี ซึ่งมีหน้าที่ผลิตบัณฑิต ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้นิพนธ์ได้ทุ่มเทประสบการณ์และความคิดถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือซึ่งประกอบด้วยปรัชญาอันลึกซึ้งด้วยปัญญาที่สดใสและแนวคิดที่คมชัด จึงเป็นการสมควรยิ่งที่จะเผยแพร่หนังสือนี้ สู่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะทุกอาชีพและวิชาชีพ เพื่อได้พิจารณาให้เกิดแรงบันดาลใจร่วมกับผู้นิพนธ์เพื่อก่อพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะขับเคลื่อนนำพาประเทศไทยและ สังคมโลกออกจากวิกฤตโควิด-19 ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ปิยะสกล สกลสัตยาทร
พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก

บันฑูร ลำคำ

อาจารย์สุวิทย์ เมษินทรีย์ เป็นนักคิดที่คิดกว้างไกลไปในอนาคต มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ตั้งแต่ยังทำงานเป็นครูผู้สอนนักศึกษาวิชาการบริหาร มาหลายรุ่นด้วยกัน มาในวันนี้ ที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และประเทศไทย กำลังต่อสู้กับผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 เช่นเดียวกับทุก ๆ ประเทศในโลกนี้ จึงเป็นจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่นักคิดเช่นท่าน จะได้แสดงวิสัยทัศน์ที่ไกลออกไปอีกขั้นหนึ่ง ผ่านการตีพิมพ์หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” เพื่อช่วยประเทศไทยรับมือกับความท้าทาย ของการพัฒนาแนวทางใหม่ในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนในประชาคมโลก

บทรากฐานของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็น พระมหากษัตริย์องค์อันหาที่สุคติได้ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานไว้ให้กับ ประชาชนคนไทย หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” ได้วางกรอบของ ความคิดทางยุทธศาสตร์ ว่าคนไทยจะต้องพัฒนาทั้งทัศนคติที่มีต่อ การสานประโยชน์ของส่วนตนและส่วนรวม ทั้งการปรับเปลี่ยน กระบวนการการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงองค์ความรู้ใหม่ ที่จะช่วยสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจสูงพอที่จะมีกินมีใช้ได้ อีกทั้ง การบำรุงสุขภาพที่ดีของจิตใจอันจะจรโลงชีวิตที่มีคุณภาพและ ความสุขที่ยั่งยืน ในหนังสือเล่มนี้ อาจารย์สุวิทย์ได้ยกตัวอย่างที่ สามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เป็นดังคู่มือของการทดลองวิธีใหม่ของการ พัฒนา ถ้าประเทศไทย และคนไทย มีความกล้าที่จะทำการ เปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น แม้ว่าแนวคิดที่เสนอใหม่นี้จะฟังดูในเบื้องต้น ไม่น่าจะเป็นไปได้ก็ตาม ดังคำคมที่ถูกคัดมาเป็นอุทาหรณ์ว่า

“ If at first the idea is not absurd, there is no hope for it.”

Albert Einstein

โครงการหนึ่งที่จะได้ประโยชน์จากแนวคิดทั้งหลายดังกล่าวข้างต้น คือ “น่านแซนด์บ็อกซ์” ที่อาจารย์สุวิทย์เองมีบทบาทสำคัญผลักดันให้เกิดขึ้น อันเป็นโครงการที่มุ่งทำให้แจ้งในการอยู่ร่วมกันได้ระหว่างมนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าต้นน้ำน่าน อันมีค่าของประเทศชาติ และของมนุษยชาติ ซึ่งโครงการนี้จะบรรลุเป้าหมายได้ ก็ต้องมีแนวคิดร่วม และแนวร่วมทำ อย่างยิ่ง โดยเฉพาะระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ในการตื่นรณารูปแบบและความรู้ใหม่ของการทำมาหากินและการจัดสรรพื้นที่ทำกิน ที่สร้างสรรค์และยั่งยืน

ผมจึงขอแสดงความนิยม และความชื่นชม ความคิดอันเฉียบคม และความอุตสาหะของอาจารย์สุวิทย์ เมษินทรีย์ ที่ฉายออกมาในผลงานล่าสุด คือหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” เล่มนี้

บันทึก ลำคำ
พฤษภาคม 2563

มุมมองจาก

อิสระ ว่องกุศลกิจ

ผมรู้จัก ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ มาเป็นเวลานาน ท่านคือนักคิด นักปฏิบัติคนสำคัญชั้นนำของประเทศ เคยทำงานในภาคการศึกษา ทั้งในฐานะอาจารย์และผู้อำนวยการ Sasin Institute for Global Affairs (SIGA) มีประสบการณ์ทำงานในระดับบริหารและการให้คำปรึกษาเชิงนโยบายกับองค์กรของรัฐ-บริษัทเอกชนชั้นนำ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายกระทรวง โดยปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และพัฒนาคนไปสู่มาตรฐานระดับสากล

ด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เต็มเปี่ยม ดร.สุวิทย์ จึงมีวิสัยทัศน์ยาวไกล ซึ่งถ่ายทอดผ่านผลงานเขียนอันทรงคุณค่าหลายเล่ม โดยหนังสือซึ่งเป็นผลงานเล่มสำคัญที่เขียนร่วมกับ ศาสตราจารย์ฟิลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) ปรมาจารย์ด้านการตลาดชื่อดังของโลก และ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี คือ *“The Marketing of Nations : A Strategic Approach for Building the National Wealth”* ซึ่งเนื้อหาในเล่มผมคิดว่าไม่มีวันล้าสมัย แม้จะเขียนมาตั้งแต่ปี 2540 โดยหนังสือทำให้ได้คิดว่า ประเทศต้องมีการทำแผนกลยุทธ์การตลาดเหมือนที่องค์กรเอกชนทำ เพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก

ในหนังสือเล่มล่าสุด **“โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน”** ดร.สุวิทย์ ได้ฉายภาพของโลกที่ไร้สมดุล ซึ่งเป็นต้นเหตุนำไปสู่วิกฤตซ้ำซาก และมองว่า วิกฤต COVID-19 แม้จะส่งผลกระทบสร้างความเสียหายมากมาย แต่อีกมุมหนึ่งเป็นโอกาส

ที่มนุษย์จะได้เปลี่ยนวิธีคิดและปรับตัว ก้าวข้ามวิกฤตไปสู่ความหมาย ของชีวิตที่ยิ่งใหญ่กว่าเดิม

ดร.สุวิทย์ ได้เสนอแนวคิด BCG Economy Model เป็นกลไกในการขับเคลื่อนสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก ภายใต้กระบวนการทัศน์ใหม่ที่มุ่งสร้างสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จัดความเหลื่อมล้ำ นำไปสู่เป้าหมายเพื่อความยั่งยืน (Sustainability) โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 มาใช้ในการสร้างสมดุลแทนการพัฒนาแบบเดิมที่มุ่งเน้น การเจริญเติบโต (Growth) แต่ขาดประสิทธิภาพและใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง พร้อมกันนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปทางสังคม ด้วยการร่วมสร้างสังคมแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล (We-Society) ซึ่งปัจจัยสู่ความสำเร็จอยู่ที่การพัฒนาคนให้มีความรู้และคุณธรรม

ในหนังสือยังมีข้อมูล ความรู้ และรายละเอียดต่างๆ อีกมากสมควรที่คนไทยจะต้องติดตามอ่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งในการสร้างความตระหนักนำไปสู่การปรับตัวของคน องค์กร และประเทศชาติให้พัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งยังเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการนำไปกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นชาติที่เข้มแข็งและมั่นคง อันจะนำไปสู่ความเจริญยั่งยืนของประชาชนคนไทยทั้งมวล

อิสระ ว่องกุศลกิจ
ประธานกรรมการ กลุ่มมิตรผล

มุมมองจาก

กานต์ ตระกูลสุน

หนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” เล่มนี้ ได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับผมเป็นอย่างมาก หลักแนวคิด ปรัชญา และแนวปฏิบัติที่อาจารย์สุวิทย์ ได้รวบรวมและนำเสนอในหนังสือเล่มนี้ ถือได้ว่าเฉียบคม และทันกับสถานการณ์ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อมวลมนุษยชาติทั่วโลก

โลกภายหลังวิกฤต COVID-19 คงไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว ที่สำคัญคนไทยและประเทศไทย จะต้องปรับเปลี่ยนอย่างไร จึงจะอยู่รอดและมีสันติสุข คำตอบมีอยู่ในหนังสือเล่มนี้แล้วครับ

กานต์ ตระกูลสุน
พฤษภาคม 2563

โลกาภิวัตน์ใหม่

เพราะเห็นโลกรกเรือและรุ่งรัง
ไม่เหมาะเป็นที่ยัง ที่อยู่ได้
ร้อนก้นาน หนาวก็เนิ่น จนเกินไป
มีแต่สิ่งขัดใจ ไม่เพียงพอ

มนุษย์จึงคิดขจัดปิดกวาดโลก
เขย่าโยยก ยาวบัน ที่ลั่นต่อ
ทั้งชุดเจาะ จาบจ้วง เข้าล้วงคอ
โลกถึงชั้นจวนจ่อจะมรณา

โลกถึงคราวอับจนทนไม่ได้
จึงรุกรไล่ ปิดกวาด สาหัสสา
เริ่มสำแดงแผลงฤทธิ์มหิทธา
เกณฑ์โลกาภิวัตน์ สะบัดพรม

เปลี่ยนระเบียบโลกใหม่ให้มนุษย์
ให้รู้หยุด รู้ทำความเหมาะสม
รู้คุณค่าแผ่นดิน ถิ่นอุดม
รู้เกลียวกลมโลกา อย่าเนรคุณ

โลกต้องเปลี่ยน คนต้องปรับ ร่วมรับรู้
ปรับเป็นอยู่เอื้อเพื่อร่วมเกื้อหนุน
ความสมบูรณ์ของคนคือต้นทุน
สร้างสมดุลสมค่า โลกาภิวัตน์ ฯ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

คำขอบคุณ

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ท่านชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา ท่านไสลเกษ วัฒนพันธุ์ ประธานศาลฎีกา ที่ได้ให้เกียรติเขียนคำนิยมให้กับหนังสือเล่มนี้ รวมไปถึงผู้นำในสังคมทุกท่านไม่ว่าจะเป็น ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี ราชบุรุษอาวุโส ท่านสมพล เกียรติไพบูลย์ ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.จรัส สุวรรณเวลา ศาสตราจารย์คลินิกเกียรติคุณ นพ. ปิยะสกล สกลสัตยาทร คุณบัณฑิต ลำซำ คุณอิสระ ว่องกุศลกิจ และคุณกานต์ ตระกูลฮุน ที่ได้ให้เกียรตินำเสนอมุมมองที่น่าสนใจจากหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่และคนรุ่นใหม่ ได้แก่ คุณชานนท์ เรืองกฤตยา ดร.ณัฐชา ทวีแสงสกุลไทย พระเตชินท์ อินทเดช ดร.ทิวดา กมลเวชช ดร.ธรณ์ อารังนาวาสวัสดิ์ ดร.ธวิน เอี่ยมปรีดี คุณนครินทร์ วณิกจิไพบูลย์ คุณนพมาศ ศิวะกฤษณ์กุล คุณพิมพ์รวัช ดุษฎีอิสรียกุล คุณณิญา ไตรสุริยธรรมา คุณสมศักดิ์ บุญคำ และ คุณสรวิศ ไพบูลย์รัตนการ ที่ได้ส่งเสียงสะท้อนที่เป็นประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สำหรับบทประพันธ์ “โลกาภิวัตน์ใหม่” อันไพเราะ เป็นการขยายผล ต่อยอดข้อคิดจากหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการสร้างความสมดุล

ขอขอบคุณ ดร.ทรงพล มั่นคงสุจริต ดร.ปรางนปรียา ศรีวรรณวิทย์ ลุนด์แบร์ย คุณกวิน เทพปฏิพัทธ์ และคุณณัฐวัฒน์ จารุโชคทวีชัย ทีมงานของผม ซึ่งช่วยเรียบเรียง แก้ไขและปรับปรุงเนื้อหา รวมทั้งจัดทำต้นฉบับและรูปประกอบของหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณ ดร.ทรงพล ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมและบรรณาธิการ ช่วยประสานงานและดูแลรายละเอียดการจัดพิมพ์ รวมทั้งประพันธ์บทกลอน “โลกเปลี่ยน คนปรับ รวมไทยสร้างชาติ” ปิดท้ายเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ พร้อมกันนั้น ขอขอบคุณ คุณณัฐวัฒน์ ที่ช่วยออกแบบปกหนังสือเล่มนี้ได้อย่างสวยงาม

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณครอบครัวเมชินทรีย์ ที่ได้คอยสนับสนุนและให้กำลังใจ ผู้เขียนด้วยดีตลอดมา

สุวิทย์ เมชินทรีย์

คำนำ

“The Past belongs to us but we do not belong to the Past.

We belong to the Present.

We are makers of the Future but we do not belong to the Future.”

Mahatma Gandhi

โรคระบาดโควิด-19 อาจเป็นสิ่งนำโชคในสถานการณ์ที่เลวร้าย (Blessing in Disguise) ที่ก่อให้เกิด “การปรับโครงสร้างโลก” ครั้งใหญ่อีกครั้ง

ห้วงเวลาที่โรคโควิด-19 ยังคงระบาดอยู่นั้น น่าจะเป็นห้วงเวลาที่ดีที่พวกเราจะมาคิดทบทวนกฎบัญญัติ นโยบายและยุทธศาสตร์โมเดลธุรกิจ รวมถึง โลกทัศน์ หลักคิด ทักษะ และรูปแบบวิถีในการดำรงชีวิต ที่มีอยู่อย่างสามารถตอบโจทย์ “โลกหลังโควิด” ได้หรือไม่

แม้จะเป็นโมงยามที่ดูมืดสนิท เป็นโมงยามแห่งความสูญเสีย ความหดหู่ เจ็บเหงา ความกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็น ไม่เคยรู้ ไม่เคยสัมผัสมาก่อน แต่ทว่าในโมงยามที่ยังมืดสนิทมากเท่าใด ก็ยิ่งเห็นแสงดาวสุกสว่างมากขึ้นเท่านั้น ใน “ห้วงวิกฤต” ของการเผชิญกับการระบาดของโรคโควิด-19 จึงเป็น “ห้วงโอกาส” แห่งการบ่มเพาะปัญญามนุษย์ให้แหลมคมขึ้น ลุ่มลึกมากขึ้น ปรับฐานคิด เปลี่ยนโลกทัศน์ มองเห็นภาพจากมุมมองใหม่ ที่ใหญ่กว่าเก่า กระจ่างกว่าเดิม และน่าจะเป็นห้วงเวลาที่ดีที่สุดในการซ่อม เสริม สร้าง เพื่อยกระดับจิตวิญญาณมนุษย์ให้สูงขึ้น

ในวิกฤตมีโอกาเสมอ หลายคนฉายฉายทัศน์ “โลกหลังโควิด” ไว้ที่น่าสะพรึงกลัว ดูไม่สดใส เป็นโลกที่อยู่ยากขึ้น ลำบากขึ้น แต่ผมกลับมีความเห็นที่แตกต่าง เฉกเช่นเดียวกับวลีที่ว่า “No Pain, No Gain.”

ผมเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า “Without COVID-19, there is no opportunity to create a better world.” ครับ

สุวิทย์ เมษินทรีย์

สารบัญ (ย่อ)

CONTENTS

ความพอเพียง ในโลกหลังโควิด	1
• 7 รอยปริ บั้นป่วนโลก	3
• 7 หยิบ ปรับเปลี่ยนโลก	15
• ประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน	41
• ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับ การพัฒนาที่ยั่งยืน ในโลกหลังโควิด	45
เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในโลกหลังโควิด	59
• คนไทยในโลกก่อนโควิด	60
• 7 การศึกษา ในโลกหลังโควิด	65
• โมเดลการเรียนรู้ ในโลกหลังโควิด	73
• 7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน	82
• เริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด	84
“สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด	94
• โมเดลขับเคลื่อนความสมดุลในสังคมหลังโควิด	95
• การอุบัติขึ้นของสังคมหลังโควิด	98
• ร่วมรังสรรค์ “สังคมของพวกเรา”	116
“รวมไทยสร้างชาติ” วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน	123
• เจตนารมณ์ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี	124
• “รวมไทยสร้างชาติ” : วาระยุทธศาสตร์ประเทศไทยในโลกหลังโควิด	134
• BCG : โมเดลขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในโลกหลังโควิด	150

สารบัญ

CONTENTS

ความพอเพียง ในโลกหลังโควิด	1
● 7 รอยปริ บั้นป่วนโลก	3
> วาทกรรมว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง	3
> หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม	6
> โครงสร้างเชิงระบบ และความคิดฐานราก	8
> รูปแบบวิถีชีวิตใหม่	9
> 7 รอยปริในระบบ	11
> 7 ตราบาปเชิงนโยบาย	13
> โลกที่ไม่พึงประสงค์	14
● 7 หยิบ ปรับเปลี่ยนโลก	15
> เราคือไทย ใครคือเรา ในโลกหลังโควิด	36
> ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกหลังโควิด	39
● ประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน	41
> ประเทศไทยในทศวรรษจากนี้ไป	42
> การปฏิรูปเชิงโครงสร้างครั้งที่ 2 ของประเทศไทย	43
● ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในโลกหลังโควิด	45
> ความพอเพียงในโลกหลังโควิด	51
> แม่แบบของธรรมาภิบาล	54
> จะอยู่อย่างไรในโลกหลังโควิด	55
> ความพอเพียงในต่างระดับ	56

เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในโลกหลังโควิด 59

- คนไทย ในโลกก่อนโควิด 60
 - คนไทยในสมัยก่อนกรุงแตก 60
 - 7 หลักคิดที่ฝังงอคนไทย 63
 - 7 ข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทย 64
- 7 การกิจครู ในโลกหลังโควิด 65
 - เชื่อมโยงการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และการทำงาน 65
 - กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แบบองค์รวม 66
 - เปลี่ยน “สังคมของพวกเรา” เป็น “สังคมของพวกเรา” 68
 - พัฒนาโมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด 69
 - เปิดโอกาส ลองผิดลองถูก 70
 - เปิดรับความผิดพลาด ยอมรับความล้มเหลว
 - ทำงานบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชุดใหม่ 71
 - สร้างชีวิตที่สมดุลเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 71
- โมเดลการเรียนรู้ ในโลกหลังโควิด 73
 - รักที่จะเรียนรู้ 74
 - รู้ที่จะเรียน 77
 - เรียนรู้ที่จะรอด 78
 - เรียนรู้ที่จะรัก 79
- 7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน 82
- เริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด 84

“สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด 94

- โมเดลขับเคลื่อนความสมดุลในสังคมหลังโควิด 95
- การอุบัติขึ้นของสังคมหลังโควิด 98
 - สังคมอุตสาหกรรม 98
 - สังคมดิจิทัล 99
 - สังคมหลังโควิด 100
- ร่วมรังสรรค์ “สังคมของพวกเรา” 116
 - สังคมของพวกเรา ความมั่งคั่งของพวกเรา 117
 - ยึดโยงผู้คนในโลกหลังโควิดด้วย “ความไว้น้ำใจ” 120

“รวมไทยสร้างชาติ” วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน 123

- เจตนารมณ์ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี 124
- “รวมไทยสร้างชาติ” : 134
 - วาระยุทธศาสตร์ประเทศไทยในโลกหลังโควิด
 - กระบวนทัศน์การพัฒนา 135
 - พิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศไทย 136
 - วาระปฏิรูปประเทศไทย 140
 - การพลิกโฉมระบบราชการ 142
 - กลไกร่วมบริหารจัดการ 146
- BCG : โมเดลขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในโลกหลังโควิด 150
 - BCG Economy Model 151
 - แปลงคุณค่าเป็นมูลค่าใน 4 สาขายุทธศาสตร์ BCG 160
 - ขับเคลื่อน BCG เชิงพื้นที่ 166

โลกเปลี่ยน คนปรับ
ความพอเพียงในโลก
หลังโควิด

โลกเปลี่ยน คนปรับ

ความพอเพียงในโลกหลังโควิด

“โลกหลังโควิด” จะเป็นโลกที่มีการพลิกโฉมครั้งใหญ่ เป็นการปรับเปลี่ยนทั้งเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมแบบ “ภาคบังคับ” ที่ต้องแลกความเป็นส่วนตัว กับ ความเป็นส่วนรวม (อย่างในกรณีของมาตรการ Physical Distancing) เอกภาพขององค์กรรวม กับ อิสรภาพของส่วนย่อย (อย่างในกรณีของมาตรการ Lock Down) และความเหมือนในภาพใหญ่ กับ ความต่างในรายละเอียด (อย่างในกรณีของมาตรการ Exit ในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละประเทศ)

โลกหลังโควิด จึงเป็นโลกที่ผู้คนต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น การกระทำของบุคคลหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบต่อผู้อื่น ไม่มากนักน้อยจนอาจกล่าวได้ว่า “จากนี้ไป ผู้คนในโลก สุขก็จะสุขด้วยกัน ทุกข์ก็จะทุกข์ด้วยกัน”

พวกเรากำลังดำรงชีวิตอยู่ใน “โลกที่ไร้สมดุล” ความไร้สมดุลในสถานะที่พวกเราต้องอิงอาศัยกันมากขึ้นก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพและความไม่มั่นคงปลอดภัย ภัยตามมา เกิดเป็น “วงจรอุบาทว์โลก” ที่ทำให้พวกเราต้องเผชิญกับความเสี่ยงและภัยคุกคามอยู่ตลอดเวลา และนำไปสู่ “วิกฤตโลก” ในที่สุด

มีผู้รู้กล่าวไว้ว่า “You can’t stop the waves, but you can learn to surf” เราหยุดคลื่นไม่ได้ แต่เราสามารถเรียนรู้การโต้คลื่นได้ ดังนั้น หากต้องการให้ความเป็นปกติสุขกลับคืนมาในโลกหลังโควิด พวกเราต้องคืนความสมดุลให้กับโลกธรรมชาติ ปรับสมดุลในปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ พร้อม ๆ กับลดทอนการบริโภค การผลิต การแข่งขัน การใช้ทรัพยากร จากนี้ไปเวลาจะทำอะไรต้องคิดให้ลุ่มลึก และแหลมคมมากขึ้น มองออกไปในมิติที่กว้างขึ้นและไกลขึ้น ที่สำคัญ ต้องคิดเพื่อส่วนรวมและคิดเพื่อคนรุ่นหลัง

ไม่ว่าหลังโควิด-19 เราจะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ใน “โลกใบเดิม” หรือ “โลกใบใหม่” การเตรียมความพร้อม มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน ใช้ปัญญา มีเหตุผล รู้จักความพอดี ความพอประมาณ ความลงตัว คุณลักษณะเหล่านี้เมื่อประกอบกันเพียงพอที่จะนำพาพวกเรา ครอบครัวของเรา องค์กรของเรา ประเทศของเรา และโลกของเราฝ่าฟันอุปสรรค ก้าวข้ามวิกฤต และดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุขได้อย่างแน่นอน

ที่สำคัญ คุณลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น หาใช่สิ่งแปลกใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรับมือกับวิกฤตในโลกปัจจุบัน แต่ ปัญญา ภูมิคุ้มกัน ความพอดี ความพอประมาณ และความลงตัว เป็นหัวใจสำคัญที่อยู่ใน **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ที่ในหลวงสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 9 ของพวกเราทรงคิดค้นขึ้นมานานหลายทศวรรษแล้ว

ดังนั้น ขอเพียงแต่พวกเรที่ตั้งสติ มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ใช้ปัญญา ทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็จะก่อเกิดชีวิตที่เป็นปกติสุขและการพัฒนาที่ยั่งยืน ท่ามกลางกระแสวิกฤตอันเชี่ยวกรากในโลกที่พวกเราต้องเผชิญอยู่เช่นทุกวันนี้

7 รอยปริ บั้นป่วนโลก

“When patterns are broken,
new worlds emerge.”

Tuli Kupferberg

วาทกรรมว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง

หากมีโอกาสติดตามงานของ ปาโบล ปิกาโซ (Pablo Picasso) ศิลปินระดับโลก ในแต่ละช่วงของชีวิต ท่านมีภาพเขียนที่นำเสนอออกมาแตกต่างกัน ด้วยความเป็นศิลปิน ปิกาโซรับรู้สิ่งที่ท่านประทับใจ แล้วสะท้อนออกมาผ่านภาพเขียน ในยุคต้น ๆ ของปิกาโซ ท่านมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ร่ายล้อมท่านค่อนข้างนิ่ง ยกตัวอย่างเช่น เห็นผู้ชายเป็นอย่างไร ก็วาดภาพผู้ชายออกมาอย่างนั้น ผู้หญิงก็เป็นผู้หญิง กลุ่มคนก็วาดเป็นกลุ่มคนที่ชัดเจน

ในยุคต่อมา สภาพแวดล้อมที่ร่ายล้อมปิกาโซได้เปลี่ยนไปจากเดิมเล็กน้อย ทำให้ภาพที่วาดออกมามีความคมชัดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นภาพที่ค่อนข้างจะเข้าใจง่าย ดูแล้วยังสามารถบอกได้ว่าเป็นภาพที่บ่งบอกถึงอะไร

เมื่อเวลาผ่านไป สภาพแวดล้อมที่ร่ายล้อมปิกาโซได้เปลี่ยนไปจากเดิมโดยมีระดับของความซับซ้อนและความไม่แน่นอนมากขึ้น ปิกาโซจึงสะท้อนความรู้สึกละเอียดออกมา ด้วยการวาดภาพผู้ชาย ผู้หญิง หรือกลุ่มคน โดยเป็นภาพที่มีความชัดเจนน้อยลง ความเป็นนามธรรมมากขึ้น ตราบใดที่พวกเราขาดจินตภาพและเคยชินกับการใช้กรอบความคิดแบบเดิม ๆ เราจะไม่มีความหวังได้อย่างทะลุปรุโปร่งเลยว่า แต่ละภาพกำลังบ่งบอกถึงอะไร (ดูรูปที่ 1)

ชาย

หญิง

กลุ่มคน

รูปที่ 1 : ผลงานในแต่ละช่วงชีวิตของปิกัสโซ

บทสรุปของการเปลี่ยนแปลง

ยุคเปลี่ยนผ่านของเราก็ไม่ได้ต่างกับภาพในแต่ละช่วงของปิกัสโซ เราเคยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เรียบง่าย หากต้องการจะรู้อนาคต ก็เพียงนำข้อมูลในอดีตมาดูก็พอจะประมาณการได้ว่า ช่วงถัดไปจะเป็นอย่างไร จึงเป็นยุคที่เราสามารถมองเห็น “อนาคตที่ชัดเจน” (A Clear Enough Future)

หลังจากนั้น สภาพแวดล้อมที่เราอยู่เริ่มเปลี่ยนไปจาก “อนาคตที่ชัดเจน” สู่ “อนาคตที่เป็นไปได้หลากหลายทางเลือก” (Alternate Futures) คือยุคที่เราไม่สามารถรู้แน่นอนว่าจะเกิดอะไรขึ้น เพียงรู้ว่ามีโอกาสหรือความน่าจะเป็นในการเกิดของแต่ละเหตุการณ์เป็นเท่าใด

เมื่อเวลาผ่านไปสภาพแวดล้อมได้แปรเปลี่ยนไปอีกชั้น จาก “อนาคตที่เป็นไปได้ในหลากหลายทางเลือก” สู่ “อนาคตที่มองเห็นได้อย่างคร่าว ๆ” (A Range of Futures) ซึ่งเป็นยุคที่เราต้องคำนึงถึงตัวแปรปัจจัยจำนวนมากในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต โดยไม่สามารถบอกได้ว่าโอกาสหรือความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์นั้นเหตุการณ์นี้เป็นเท่าใด เรารู้แต่เพียงว่า อาจจะมีเหตุการณ์นั้นเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น

และท้ายที่สุดก็มาสู่ยุคปัจจุบัน หลายสิ่งรอบตัวกลายเป็นเรื่องที่คาดเดาได้ยาก มีความไม่แน่นอนและความซับซ้อนในระดับที่สูง สภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไปจาก “อนาคตที่เป็นไปได้อย่างคร่าว ๆ” เป็น “อนาคตที่ไร้ความชัดเจน” (True Ambiguity) เราไม่สามารถคาดเดาว่าเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น จะนำพาเราไปสู่เหตุการณ์อะไรตามมา เหตุการณ์ 9-11 การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ผลกระทบที่เกิดจากภาวะโลกร้อน หรือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ล้วนแต่เป็นตัวอย่งที่บ่งชี้ถึง “อนาคตที่ไร้ความชัดเจน” ที่ได้เกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้นในหลากหลายมิติ ในระดับที่เข้มข้นขึ้น และส่งผลกระทบเป็นวงที่กว้างขึ้น

นี่คือ โลกที่พวกเรากำลังเผชิญอยู่ ณ ขณะนี้ (ดูรูปที่ 2)

Picasso Time

Our Time

A Clean Enough Future

Alternate Futures

A Range of Futures

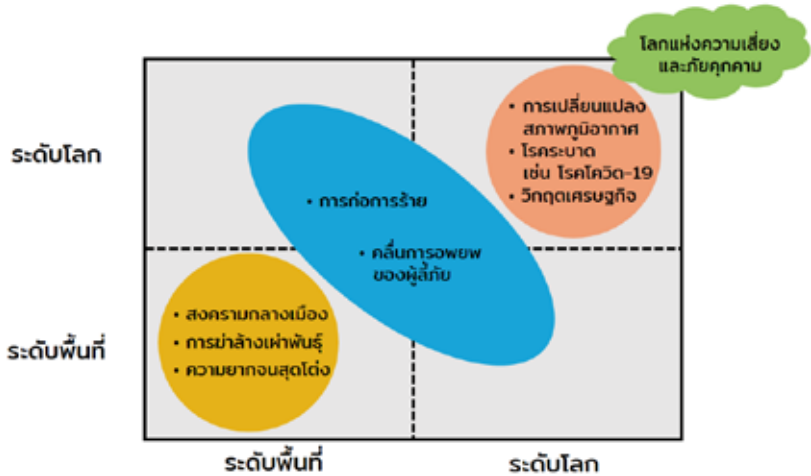
True Ambiguity

รูปที่ 2 : เือนไยสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป

หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม

เรากำลังอยู่ใน “โลกที่ไม่ใช่ใบเดิม” ควบคู่ไปกับกระแส “โลกาภิวัตน์ทางด้านเศรษฐกิจ” ที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวอย่างเสรีของทุนสินค้า บริการ รวมถึงผู้คน เรากำลังเผชิญกับกระแส “โลกาภิวัตน์ของความเสี่ยงและภัยคุกคาม” หลายความเสี่ยงและภัยคุกคามได้ยกระดับจาก Local2Local ไปสู่ Global2Global ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างกับประชาคมโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตเศรษฐกิจ รวมไปถึงโรคโควิด-19 ที่เราเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิด “หนึ่งโลก หนึ่งตลาด” (One World, One Market) พร้อม ๆ กันนั้น โลกาภิวัตน์ของความเสี่ยงและภัยคุกคาม ได้ก่อให้เกิด “หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม” (One World, One Destiny) (ดูรูปที่ 3)

รูปที่ 3 : หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม

เรากำลังเผชิญกับ “วิกฤตซ้ำซาก” ที่เกิดขึ้นระลอกแล้วระลอกเล่า ตั้งแต่ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ที่เริ่มต้นที่ประเทศไทย ในปี ค.ศ. 1997 มาจนถึง การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี ค.ศ. 2019 บางวิกฤตเป็น “วิกฤตเชิงซ้อน” ที่หลายวิกฤตได้กระหน่ำซ้ำเติมในเวลาเดียวกัน อย่างในกรณีของประเทศไทยที่ประสบปัญหาโรคโควิด-19 แล้ว ยังต้องเผชิญกับปัญหาภัยแล้ง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤตโควิดด้วย (ดูรูปที่ 4)

รูปที่ 4 : วิกฤตซ้ำซาก

โครงสร้างเชิงระบบ และความคิดฐานราก

ภายใต้วิกฤตซ้ำซากและวิกฤตเชิงซ้อนที่เกิดขึ้น เราจะสามารถเข้าถึงรากเหง้า สาเหตุ กลไก หรือ ตัวขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างไร

ในบริบทของการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ การรับทราบเพียง “เหตุการณ์” (อย่างเช่นการเผชิญกับวิกฤตในที่นี้) อาจเพียงพอในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ไม่เพียงพอในการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

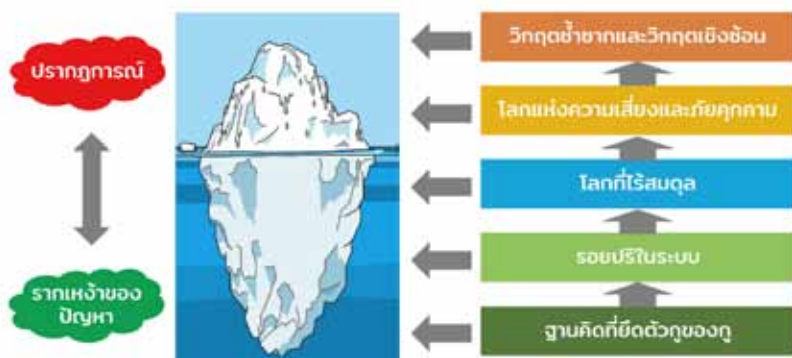
เราอาจต้องการข้อมูลที่สามารถแสดง “รูปแบบ” หรือ “แนวโน้ม” เพื่อคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่โลกหลังโควิดเป็นโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ การรับทราบถึงรูปแบบหรือแนวโน้มของเหตุการณ์นั้น ๆ (อย่างเช่นการเทียบเคียงรูปแบบของโรคโควิด-19 กับโรค SARS ในอดีต) ก็อาจไม่เพียงพอเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ไม่ว่าจะมาจากมิติทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม โมเดลธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค หรือรูปแบบการแข่งขันใหม่ ๆ ทำให้แบบจำลองของรูปแบบหรือแนวโน้มที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีโอกาสคลาดเคลื่อน มีข้อจำกัดสามารถใช้งานได้กับบางเงื่อนไขหรือบางบริบทเท่านั้น หรืออาจจะใช้งานไม่ได้เลยในบางกรณี

ในสถานการณ์ดังกล่าว เราจำเป็นต้องหยั่งรู้ถึง “โครงสร้างเชิงระบบ” ที่สามารถแสดงกลไกความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มิเพียงเท่านั้น ในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์มีความซับซ้อนและมีความไม่แน่นอนในระดับสูง (อย่างเช่นโลกหลังโควิด) เราอาจจะต้องหยั่งรู้ถึง “ความคิดฐานราก” ที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้าง กฎเกณฑ์ รูปแบบ ตัวขับเคลื่อน และผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์ในเรื่อง ๆ นั้น

การเข้าถึงความคิดฐานราก จะทำให้เราเข้าใจ “กระบวนทัศน์” ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้เราเข้าใจ “กฎบัญญัติ” ที่เป็นฐานราก กำหนดที่มาที่ไปหรือจุดเป็นจุดตายของเหตุการณ์นั้น ๆ อันนำมาสู่การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบวิถีชีวิตใหม่

หากต้องการหลุดพ้นจากวิกฤตซ้ำซากและวิกฤตเชิงซ้อน พวกเราจำเป็นต้องพิจารณาอย่างลึกถึงรากเหง้าของปัญหาที่เป็นเหมือนกันบึงของภูเขาน้ำแข็ง “กระบวนทัศน์การพัฒนามุ่งสู่ความทันสมัย” (Modernism) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ตั้งอยู่บนความคิดฐานรากของ “ตัวกูของกู” (Ego-Centric Mental Model) ที่เป็นปฐมบทก่อให้เกิด “รอยปริในระบอบ” (Systemic Divides) รอยปริในระบอบดังกล่าวได้นำพาไปสู่ “โลกที่ไร้สมดุล” ทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (ซึ่งกลายเป็นประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ) และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (ซึ่งกลายเป็นประเด็นปัญหาความไม่ยั่งยืน) โลกที่ไร้สมดุลส่งผลให้เกิดโลกแห่งความเสี่ยงและภัยคุกคาม และนำพาไปสู่วิกฤตซ้ำซากและวิกฤตเชิงซ้อน ซึ่งเป็นตัวกำหนด “รูปแบบวิถีชีวิตใหม่” (New Normal) ในโลกปัจจุบัน (ดูรูปที่ 5)

รูปที่ 5 : ในโลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย

ถึงเวลาต้องกลับมาทบทวนว่า “กระบวนทัศน์การพัฒนาที่มุ่งสู่ **ความทันสมัย**” ยังสามารถตอบโจทย์โลกหลังโควิดหรือไม่ เรากำลังดำรงชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ด้วยสมมติฐานที่ถูกต้องหรือไม่ สมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ภายใต้ความคิดฐานรากของ “**ตัวกูของกู**” นั้นมองว่ามนุษย์มีข้อบกพร่อง ไม่น่าไว้วางใจ มนุษย์มีพฤติกรรมที่มีเหตุมีผลตามหลักเศรษฐศาสตร์ มนุษย์โดยปกติจะเรียกร้องปกป้องผลประโยชน์ของตัวเอง ดังนั้นทุกคนต้องแข่งขันกัน จึงจะอยู่รอด

มีเพียงเท่านั้น ภายใต้ความคิดฐานรากของ “ตัวกูของกู” ยังมีสมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมองธรรมชาติเป็นเพียงทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เชื่อมั่นในอำนาจของมนุษย์ จึงมุ่งเอาชนะธรรมชาติด้วยเทคโนโลยีและการจัดการ รวมถึงความคิดที่จะดักดวงประโยชน์จากส่วนรวมให้มากที่สุด (ดูรูปที่ 6)

สมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์	สมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติ
• มนุษย์มีข้อบกพร่องและไม่น่าไว้วางใจ • เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีเหตุมีผลตามหลักเศรษฐศาสตร์ • เรียกร้องปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง • ไม่แข่ง ไม่รอด	• มองธรรมชาติ เป็น “ทรัพยากร” • พัฒนาเทคโนโลยีและการจัดการเพื่อเอาชนะธรรมชาติ • มุ่งใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้มากที่สุด • ดักดวงผลประโยชน์จากส่วนรวม

รูปที่ 6 : สมมติฐานภายใต้ฐานคิด “ตัวกูของกู”

7 รอยปริในระบบ

สมมติฐานที่ไม่ถูกต้องในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นปฐมบทของการเกิด “7 รอยปริในระบบ” (7 Systemic Divides) ที่ปั่นป่วนโลกของเราอยู่ในขณะนี้

7 รอยปริในระบบ ประกอบไปด้วย

1. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมากเกินไป

ใช้ศักยภาพของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดน้อยเกินไป

ทรัพยากรธรรมชาตินั้นใช้แล้วหมดไปแต่กลับถูกนำมาใช้อย่างไม่จำกัด เกิดเป็นปัญหามลพิษ การขาดแคลนทรัพยากร และความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ในขณะที่ศักยภาพทุนมนุษย์นั้นมีอยู่อย่างไม่จำกัด กลับถูกปล่อยเลาขาดการพัฒนา ไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เต็มความสามารถของแต่ละคน

2. เห็นแก่ผู้คนในปัจจุบันมากเกินไป คิดเผื่อคนรุ่นหลังน้อยเกินไป

ทรัพยากรในโลกปัจจุบันถูกใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของคนยุคปัจจุบัน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคนรุ่นหลังเท่าที่ควร

3. เน้นหนักการบริโภคมากเกินไป เน้นหนักคุณภาพชีวิตน้อยเกินไป

เราอยู่ในโลกที่ผู้คนเสพติดการบริโภคสินค้าและบริการ เป็นความต้องการที่ปั่นแต่งจากภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอิทธิพลของการตลาดและกระแสสังคม แทนที่จะมุ่งเน้นการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพและการใช้ชีวิตให้เหมาะสมตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงจากภายใน

4. ตอบสนองต่อความต้องการที่ล้นเกินของคนรวยมากเกินไป ตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของคนจนน้อยเกินไป

กระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย ซึ่งเน้นฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ได้ถ่างช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น คนรวยมีสิ่งที่ต้องการจนล้นเกิน หากแต่คนจนกลับขาดซึ่งสิ่งที่จำเป็นอีกมากมายต่อการดำรงชีวิต

5. ให้ค่ากับความชาญฉลาดในการดำเนินธุรกิจมากเกินไป ให้ค่ากับคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจน้อยเกินไป

เราอยู่ในสังคมที่ให้ค่าความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการทำกำไร การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน แต่ไม่ค่อยชื่นชมธุรกิจที่มีการเกื้อกูลและแบ่งปัน มีความยุติธรรม การเคารพกฎกติกา และการไม่เอาเปรียบเปรียบสังคม

6. เรียนรู้จากความล้มเหลวมากเกินไป ถอดบทเรียนจากความผิดพลาดและความล้มเหลวน้อยเกินไป

เรามักจะชื่นชมและเรียนรู้จากความสำเร็จ แต่มองข้ามคุณค่าการเรียนรู้จากความผิดพลาดและความล้มเหลว ทั้ง ๆ ที่ความสำเร็จและความล้มเหลวเป็นความจริงของเหรียญเดียวกันแต่คนละด้าน

7. ให้ความสำคัญกับปัญญาประดิษฐ์มากเกินไป ให้ความสำคัญกับปัญญามนุษย์น้อยเกินไป

ด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้าทำให้เกิดการใช้งานปัญญาประดิษฐ์อย่างกว้างขวาง หากแต่ต้องไม่ลืมที่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัญญามนุษย์ควบคู่ไปด้วย

ที่ผ่านมาเราไม่เคยคิดเข้าไปแก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา เพื่อเชื่อมประสานทั้ง 7 รอยปริในระบบอย่างจริงจัง จนทำให้เกิดโลกที่ไร้สมดุล เกิดความเสี่ยงและภัยคุกคาม จนก่อตัวเป็นวิกฤตซ้ำซากและวิกฤตเชิงซ้อนในที่สุด

7 ตราบาปเชิงนโยบาย

“7 รอยปริในระบบ” ก่อให้เกิด “7 ตราบาปเชิงนโยบาย” (7 Policy Deadly Sins) ตามมา ซึ่งหากเราไม่สามารถก้าวข้ามตราบาปเหล่านี้ได้ คงจะเป็นการยากที่เราจะขับเคลื่อนประเทศและร่วมกับประชาคมโลกไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

7 ตราบาปเชิงนโยบาย ประกอบไปด้วย

1. ไม่มีสันติภาพในโลกอย่างถาวร หากผู้คนยังไร้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. ไม่มีระบอบทุนนิยมที่ยั่งยืน หากไม่มีการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม
3. ความร่ำรวยทางวัตถุจะไร้ประโยชน์ หากบกพร่องความรุ่มรวยทางจิตใจ
4. งานที่ทำจะไร้ผล หากขาดซึ่งนัยแห่งความหมาย
5. มีผลประกอบการที่ดีก็ไร้ค่า หากไม่สามารถเป็นผู้ประกอบการที่ดีได้
6. จะเพรียกหาเจตจำนงร่วมจากที่ใด หากไม่คิดเปิดพื้นที่ให้ร่วมอย่างจริงจัง
7. อย่าหวังการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง หากปราศจากการเปิดหูเปิดตา และ เปิดใจ

โลกที่ไม่พึงประสงค์

“7 รอยปริในระบบ” เป็นเพียง “ปรากฏการณ์” ที่บ่งบอก “ความแปลกแยก” ในระบบ ท่ามกลาง “การพัฒนาทางเศรษฐกิจ” กับ “ความขัดแย้งทางสังคมที่รุนแรง” และ “การเผชิญกับวิกฤตซ้ำซาก” สะท้อนให้เห็นว่าโลกกำลังอยู่ในสภาวะความไร้สมดุลอย่างรุนแรง

โลกที่ไร้สมดุลก่อให้เกิด “โลกแห่งความสุดโต่ง” โดยเป็นความสุดโต่งที่เกิดขึ้นในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น ความสุดโต่งของธรรมชาติ (อาทิ โรคระบาดโควิด-19 และภาวะโลกร้อน) ความสุดโต่งทางเศรษฐกิจ (อาทิ สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน) ความสุดโต่งทางการเมือง (อาทิ Post-Truth Era ปรากฏการณ์ Brexit รวมถึง เหตุการณ์ Arab Spring และ WikiLeaks เมื่อหลายปีที่ผ่านมา) และความสุดโต่งทางสังคม (อาทิ ความเหลื่อมล้ำของอำนาจ ความมั่งคั่ง และโอกาส ระหว่าง “พวกรวยจัด” กับ “ผู้คนที่เหลือ” ในเกือบทุกภูมิภาคของโลก)

ควบคู่ไปกับโลกแห่งความสุดโต่ง โลกที่ไร้สมดุลก่อให้เกิดการทรุดตัวของ “4 ทุนฐานราก” อย่างรุนแรง อันประกอบไปด้วย

1. ทุนสังคมที่อ่อนด้อย
2. ทุนมนุษย์ที่อ่อนแอ
3. ทุนคุณธรรมจริยธรรมที่เสื่อมทรม
4. ทุนธรรมชาติที่เสื่อมโทรม

การทรุดตัวของ “ทุนฐานราก” อย่างรุนแรงท่ามกลาง “โลกที่ สุดโต่ง” ทำให้พวกเราต้องอยู่ใน “โลกที่ไม่พึงประสงค์” ที่เต็มไปด้วย ความเสี่ยง วิกฤต และภัยคุกคาม

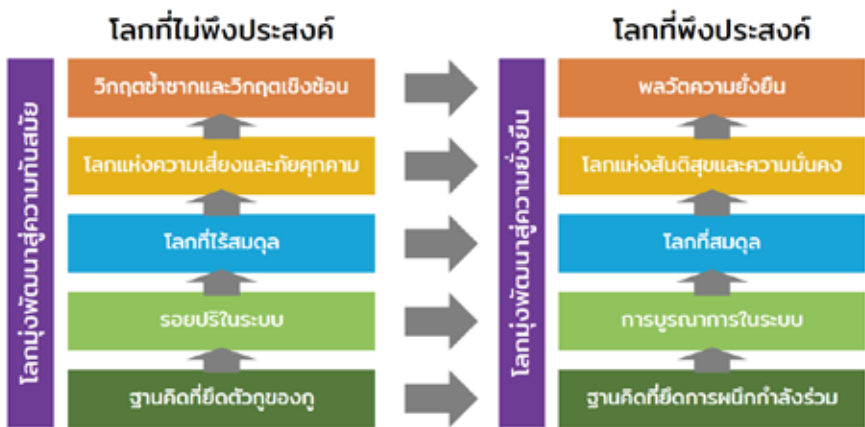
7 ยับ ปรับเปลี่ยนโลก

“It is not the strongest species that survive, nor the most intelligent, but the ones most responsive to change.”

Charles Darwin

หากมองวิกฤตเป็นโอกาส โรคโควิด-19 อาจเป็นสิ่งนำโชคในสถานการณ์ที่เลวร้าย (Blessing in Disguise) ที่เปิดโอกาสให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จาก “โลกที่ไม่พึงประสงค์” เป็น “โลกที่พึงประสงค์”

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย การปรับกระบวนทัศน์การพัฒนา จาก “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย” (Modernism) เป็น “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน” (Sustainism) เริ่มจากการเปลี่ยนความคิดฐานรากเดิมที่ยึด “ตัวกูของกู” มาเป็นความคิดฐานรากที่เน้น “การผนึกกำลังร่วม” เมื่อความคิดฐานรากเปลี่ยน โครงสร้างเชิงระบบก็จะถูกปรับ ความคิดฐานรากที่ถูกต้องภายใต้การผนึกกำลังกันจะทำให้เกิด “การบูรณาการในระบบ” เมื่อระบบต่าง ๆ ถูกบูรณาการ “โลกที่ไร้สมดุล” ก็จะค่อย ๆ ถูกปรับเป็น “โลกที่สมดุล” ในโลกที่สมดุลนั้น สันติสุขและความมั่นคงจะมีมากขึ้น ในขณะที่ความเสี่ยงและภัยคุกคามก็จะถูกลดทอนลง โลกที่สมดุลจะนำพาพวกเราไปสู่ “พลวัตความยั่งยืน” แทน “วิกฤตซ้ำซากและวิกฤตเชิงซ้อน” อย่างที่พวกเราเผชิญอยู่ในปัจจุบัน (ดูรูปที่ 7)

รูปที่ 7 : จากโลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย สู่โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติจะเป็นอย่างไร ล้วนขึ้นอยู่กับว่าเรามองโลกและมีสมมติฐานกับเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างไร บทเรียนของโควิด-19 ทำให้ผู้คนที่ต้องหันกลับมาทบทวนสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทั้ง 2 ชุดนี้เสียใหม่

ในสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้น แท้จริงแล้วมนุษย์หาใช่คนที่มีแต่ข้อบกพร่องและไม่น่าไว้วางใจ หากแต่มนุษย์มีศักยภาพและสามารถสร้างความเป็นไปได้ที่หลากหลาย และมนุษย์ก็ไม่น่าจะใช่ “สัตว์เศรษฐกิจ” ที่มีพฤติกรรมแบบที่มีเหตุมีผลตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่มนุษย์เป็น “สัตว์สังคม” ที่มีชีวิตจิตใจ มีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นปกติสุข บทเรียนของโควิด-19 ทำให้มนุษย์ต้องคุ้มครองปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม เพราะเมื่อส่วนรวมถูกปกป้อง ตัวเราเองก็就会被ปกป้อง มิเพียงเท่านั้นบริบทของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป แนวคิดที่ว่า “ไม่แข่ง ไม่รอด” ไม่น่าจะตอบโจทย์ หากมนุษย์จะอยู่อย่างปกติสุข อาจจะต้องปรับแนวคิดเป็น “รวมกัน เราอยู่” แทน (ดูรูปที่ 8)

	ตัวถูกของกู	การฝึกนักกำลังร่วม
สมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์	• มนุษย์มีข้อบกพร่องและไม่น่าไว้วางใจ • เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีเหตุผลตามหลักเศรษฐศาสตร์ • เรียกร้องปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง • ไม่แข่ง ไม่รอด	• มนุษย์มีศักยภาพสามารถสร้างความเป็นไปได้ที่หลากหลาย • เป็นสัตว์สังคมที่ปรารถนาอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นปกติสุข • คุ่มครองปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม • รวมกัน เราอยู่

รูปที่ 8 : การเปลี่ยนสมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ในสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติก็เช่นกัน แท้จริงแล้วธรรมชาติไม่ใช่เป็นทรัพยากร (Resources) แต่ธรรมชาติเป็นแหล่งกำเนิด (Sources) ที่เราหยิบยืมมาใช้ชั่วคราวและส่งคืนกลับไป โดยต้องเผื่อแผ่ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ด้วย ดังนั้น แทนที่จะแสวงหาเทคโนโลยีและการจัดการเพื่อเอาชนะธรรมชาติ และมุ่งใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้ได้มากที่สุด มนุษย์ควรแสวงหาความเชื่อมโยงเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติ มุ่งรักษัธรรมชาติบนฐานคิดของความยั่งยืนและที่สำคัญ แทนที่จะคิดแต่ตัดกตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม อาจถึงเวลาที่พวกเราต้องร่วมกันฟื้นฟู รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งถูกทำลายไปไม่น้อยภายใต้กระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย (ดูรูปที่ 9)

	ตัวถูกของกู	การฝึกนักกำลังร่วม
สมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ	• มองธรรมชาติ เป็น “ทรัพยากร” • แสวงหาเทคโนโลยีและการจัดการเพื่อเอาชนะธรรมชาติ • มุ่งใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้มากที่สุด • ตัดกตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม	• มองธรรมชาติ เป็น “แหล่งกำเนิด” • แสวงหาความเชื่อมโยงเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติ • มุ่งรักษัธรรมชาติบนฐานคิดของความยั่งยืน • รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

รูปที่ 9 : การเปลี่ยนสมมติฐานในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ผู้แพ้ กับ ผู้ชนะ หลุยส์ ปาสเตอร์ vs อังตวน บิวแชมพ์

หลายท่านอาจเคยได้ยินชื่อของ หลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) นักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงจากผลงานการค้นพบที่สนับสนุนทฤษฎีเชื้อก่อโรค (The Germ Theory of Disease) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กล่าวว่าโรคนั้นเกิดจากเชื้อโรค และเชื้อโรคแต่ละตัวก็จะก่อให้เกิดโรคนั้น ด้วยเหตุนี้วิธีการรักษาโรคก็ต้องต่อสู้และทำลายเชื้อโรคด้วยการใช้ยา ถ้าเราสามารถกำจัดเชื้อโรคได้ เราก็จะกลับมามีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์

ในช่วงชีวิตหลุยส์ ปาสเตอร์ โตงดังไปทั่วโลก เป็นดั่งวีรบุรุษของประเทศฝรั่งเศส เขาทำงานในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์วิจัยที่ใช้ชื่อตามตัวเขา และเมื่อเขาจากโลกนี้ไปเมื่ออายุ 72 ปี หลังจากที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากอาการเส้นเลือดในสมองแตกอยู่หลายปี ผลงานของเขาโดยเฉพาะการพัฒนาวัคซีนและการฆ่าเชื้อแบบพาสเจอร์ไรส์ (Pasteurization) นั้นเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

แต่ในช่วงเวลาเดียวกัน นักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสอีกท่านนามว่า อังตวน บิวแชมพ์ (Antoine Béchamp) อยู่ร่วมสมัยกับหลุยส์ ปาสเตอร์ แต่ไม่เป็นที่รู้จักมากนัก เขาถกเถียงกับหลุยส์ ปาสเตอร์ และไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีเชื้อก่อโรค อังตวน บิวแชมพ์เชื่อว่าเชื้อโรคนั้นมีอยู่ทุกที่และแม้แต่ในร่างกายของเรา โดยเชื้อเหล่านี้จะไม่สามารถก่อโรคได้หากร่างกายของเรานั้นแข็งแรง แต่เมื่อสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์อย่างพวกเรา อ่อนแอลง มีสุขภาพที่แย่ง ทั้งจากการรับประทานอาหารที่ไม่ดี อยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ จะทำให้เกิดโรคร้ายขึ้น

ดังนั้นการรักษาโรคจึงต้องแก้ไขโดยการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กลับคืนมา ทั้งการรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ หมั่นออกกำลังกายพักผ่อนให้เพียงพอ ส่วนการให้น้ำนั้นก็เพียงเพื่อรักษาจุดบกพร่องบางอย่าง และช่วยให้ร่างกายกลับมาอาศัยอยู่ร่วมกับเชื้อโรคได้ดังเดิม

แนวความคิดของอังตวน บิวแคมป์ ได้ถูกพัฒนาเป็น “ทฤษฎีสถานที่” หรือ “Terrain Theory” โดยระบุว่า การดูแลรักษา “สถานที่” หรือ ร่างกายของเราให้สมบูรณ์แข็งแรงจะช่วยป้องกันการติดเชื้อที่ก่อโรคได้

เป็นที่น่าสนใจว่าทั้ง 2 นักวิทยาศาสตร์ศึกษาในเรื่องเดียวกัน แต่หลุยส์ ปาสเตอร์ กลับโต้แย้งว่า อังตวน บิวแคมป์ เป็นอย่างมากมีข้อถกเถียงว่าเป็นเพราะหลุยส์ ปาสเตอร์อาจจะรู้จักใกล้ชิดกับผู้คนชั้นสูง และผู้ที่ร่ำรวยในสังคมมากกว่า รวมทั้งอาจจะมีการแก้ไขบิดเบ่งข้อมูลการวิจัยในบางจุดเพื่อให้เอาชนะคู่แข่งได้

มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งกล่าวถึงทั้งสองว่า ในช่วงสุดท้ายของชีวิตหลุยส์ ปาสเตอร์นั้น อังตวน บิวแคมป์ ได้ไปพบกับคู่แข่งของเขาในฐานะมิตร ซึ่งหลุยส์ ปาสเตอร์เองก็ได้ยอมรับในแนวคิดและ “ทฤษฎีสถานที่” ของอังตวน บิวแคมป์ สำหรับอังตวน บิวแคมป์นั้นได้ใช้ชีวิตต่อมาจนอายุ 91 ปีและจากโลกนี้ไป โดยทั้งทฤษฎีที่เน้นการสร้างภูมิต้านทานโรคจากการรักษาสุขภาพไว้ให้คนรุ่นต่อมา

ในปัจจุบัน เรารู้แล้วว่าทฤษฎีสถานที่ของอังตวน บิวแคมป์นั้นไม่ได้ผิดไปทั้งหมดอย่างที่ในอดีตเคยเชื่อกัน เราทราบว่า “สถานที่” หรือร่างกายของเรานั้นมีเชื้อโรคและจุลินทรีย์ต่างๆ อาศัยอยู่มากมาย เกิดเป็นระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับโรคหลายชนิด

ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการดำรงอยู่ร่วมกันของเรา และเชื้อต่างๆในสภาวะที่ดีจะช่วยให้เรารักษาสุขภาพที่ดีได้

ในโลกหลังโควิด-19 เราอาจจะต้องหันกลับมาพิจารณา กระบวนการรักษา และมาตรการที่เราใช้ต่อสู้กับโควิด-19 เราอาจจะต้องปรับวิธีคิดจากการมองโควิด-19 เป็นปัญหา ไปสู่การหาทางออกที่เราจะอยู่ร่วมกับโควิด-19 ต่อไปได้อย่างไร เราจะสร้าง “สถานที่” ของเราทั้งกายและใจให้เข้มแข็งได้อย่างไร ในโลกที่โควิด-19 กลายเป็นความปกติใหม่ในสังคม

“ไม่มีสิ่งใดสูญหาย ไม่มีสิ่งใดถูกสร้างขึ้นใหม่ ...

หากแต่ทั้งหมดเกิดการเปลี่ยนแปลง

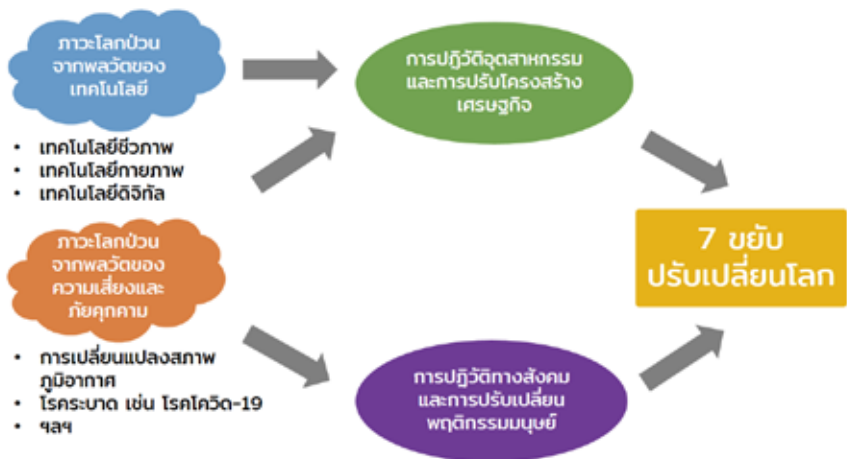
ไม่มีสิ่งใดเป็นเหยื่อของความตาย

ทุกสิ่งล้วนเป็นเหยื่อของการมีชีวิต”

อังตวน บิวแซมป์

ในโลกก่อนโควิด-19 ผู้คนจากการประชุม “เวทีเศรษฐกิจโลก” (World Economic Forum) ที่เมืองดาวอส บอกพวกเราว่าพลวัตของเทคโนโลยี (อันประกอบด้วย เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีกายภาพ และเทคโนโลยีดิจิทัล) กำลังปั่นโลก โดยเชื่อว่าภาวะโลกปั่นจากเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 และตามมาด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

แท้ที่จริงแล้ว ภาวะโลกป่วนไม่ได้เกิดจากพลวัตของเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากพลวัตของความเล็งและภัยคุกคามด้วย (อาทิ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และโรคระบาด) ซึ่งภาวะโลกป่วนจากพลวัตของความเล็งและภัยคุกคามนั้น ไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแค่การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยหลักก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ควบคู่ไปด้วย นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ภายใต้ “7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” (7 Major Shifts) (ดูรูปที่ 10)

รูปที่ 10 : ภาวะโลกป่วน นำมาสู่ 7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก

อาจกล่าวได้ว่าโรคโควิด-19 เป็น “ตัวเร่งการปรับเปลี่ยน” ก่อให้เกิดการขยับปรับเปลี่ยนโลก 7 ประการ ดังต่อไปนี้ (ดูรูปที่ 11)

1	ฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง	▶		ฐานความคิดเอาโลกเป็นศูนย์กลาง
2	โมเดลตลาดเสรี	▶		โมเดลร่วมสร้างสรรค์
3	มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ	▶		มุ่งเน้นการเติบโตอย่างสมดุล
4	เน้นการสร้างภาพใหญ่ดี	▶		เน้นการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
5	ชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ	▶		ชีวิตที่รุ่มรวยความสุข
6	เศรษฐกิจเส้นตรง	▶		เศรษฐกิจหมุนเวียน
7	การดักตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม	▶		การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

รูปที่ 11 : 7 ยับ เปลี่ยนโลก

ยับที่ 1 จากฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Ego-Centric Mindset) สู่ ฐานความคิดเอาโลกเป็นศูนย์กลาง (Eco-Centric Mindset) ฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง เกิดจากแนวความคิดที่ยกให้ตนเองเป็นใหญ่ แบบ “I-in-You” และ “You-in-Me” เน้นการใช้อำนาจควบคุมสั่งการ มีโครงสร้างแบบรวมศูนย์อำนาจเป็นลำดับชั้น (Centralized Hierarchical Structure) ทำให้ยากที่จะเปิดโอกาสในการตรวจสอบความโปร่งใส

ในทางกลับกัน ฐานความคิดเอาโลกเป็นศูนย์กลาง เกิดจากแนวความคิดที่ยึดส่วนรวมเป็นตัวตั้ง แบบ “I-in-Me” และ “We-in-Me” เน้นการโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือรังสรรค์นวัตกรรมร่วมกัน ทำงานกันเป็นเครือข่ายแบบเปิดที่กระจายบทบาทและอำนาจ (Multilayer Polycentric Network) ทำให้ง่ายที่จะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใส (ดูรูปที่ 12)

	ฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง	ฐานความคิดเอาโลกเป็นศูนย์กลาง
แนวคิด	• “I-in-You” และ “You-In-Me”	• “I-In-Me” และ “We-In-Me”
แนวทาง	• ใช้อำนาจควบคุมสั่งการ	• ใช้การโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ
โครงสร้าง	• โครงสร้างแบบรวมศูนย์อำนาจเป็นลำดับชั้น	• เครือข่ายแบบเปิดที่กระจายบทบาทและอำนาจ
เป้าหมาย	• ผลประโยชน์ส่วนตน	• ผลประโยชน์ส่วนรวม
ธรรมาภิบาล	• ยากต่อการตรวจสอบความโปร่งใส	• ย่างต่อการตรวจสอบความโปร่งใส

รูปที่ 12 : ฐานความคิดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง และฐานความคิดเอาโลกเป็นศูนย์กลาง

วิทยุที่ 2 จาก โมเดลตลาดเสรี (Free Market Model) สู่ โมเดลร่วมรังสรรค์ (Co-Creation Model) แทนที่จะใช้กลไกตลาดในการขับเคลื่อน เราต้องหันมาใช้พลังปัญญามนุษย์ในการขับเคลื่อน เปลี่ยนจากการแยกบทบาทที่ชัดเจนระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการผลิตและรังสรรค์นวัตกรรม ปรับเปลี่ยนการเติบโตที่เพิ่ม Share of Pie ให้กับคนมี และคนได้โอกาส มาเป็นการเติบโตที่มุ่งเน้นการขยาย Size of Pie เพื่อกระจายให้กับคนไร้และคนด้อยโอกาส ด้วยการพัฒนานวัตกรรมที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Inclusive Innovation) มุ่งเน้นการสร้างสังคมที่อยู่ดีมีสุข การรักษาสິงแวดล้อม และการเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ไปพร้อม ๆ กับการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โมเดลตลาดเสรีจะขับเคลื่อนผ่านกระแส “โลกาภิวัตน์” และ “บรรษัทภิวัตน์” เป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากโมเดลร่วมรังสรรค์ที่จะขับเคลื่อนผ่านกระแส “ชุมชนภิวัตน์” และ “ประชาภิวัตน์” เป็นสำคัญ

โมเดลตลาดเสรี ขับเคลื่อนด้วย**โหมดการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค (Competitive Mode of Production & Consumption)** ผ่านโมเดลการลงทุนแบบเอกชน (Private Investment Model) ภายใต้แนวคิด “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling) โดยใช้พลังปัญญาในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในระบบปิด เป้าหมายเพื่อเพิ่ม Share of Pie ให้กับองค์กร ดังนั้น ผลประโยชน์จึงตกอยู่กับคนจำนวนน้อย โหมดการแข่งขันในการผลิตและการบริโภคภายใต้ระบอบทุนนิยมโลก (Global Capitalism) ดังเช่นในปัจจุบัน นำมาซึ่งวงจรอุบาทว์ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันผลิตและการแข่งขันบริโภค ทำให้เกิดการดักตวงผลประโยชน์และการแย่งกันใช้ทรัพยากร ส่งผลให้เกิดรอยปริเชิงระบบระหว่าง “คนมีและคนได้” กับ “คนไร้และคนด้อย” มากขึ้น

โลกกำลังขยับไปสู่**โหมดการผนึกกำลังในการผลิตและการบริโภค (Collaborative Mode of Production & Consumption)** ที่ใช้แพลตฟอร์มแบบเปิดซึ่งทุกคนมีส่วนร่วม (Open Collaborative Platform) ภายใต้แนวคิดของการเกื้อกูลและแบ่งปัน (Caring & Sharing) เชื่อในพลังของปัญญาร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในระบบเปิด เป้าหมายเพื่อขยาย Size of Pie ของทั้งระบบ ดังนั้น ผลประโยชน์จึงตกอยู่กับคนหมู่มาก

การปรับเปลี่ยนสู่โหมดการผนึกกำลังในการผลิตและการบริโภคมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันเพื่อสร้างสังคมที่ดีขึ้น และโลกที่น่าอยู่ขึ้น โดยใช้ภูมิปัญญามหาชน (Wisdom of the Crowd) และ จิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (Common of the Mind) เป็นตัวขับเคลื่อน

รูปที่ 13 สรุปความแตกต่างระหว่าง โหมดการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค และโหมดการผนึกกำลังในการผลิตและการบริโภค

โหมดการแข่งขันในการผลิต และการบริโภค

- พลังปัญญา
- การรังสรรค์นวัตกรรมในระบบปิด
- การเพิ่ม Share of Pie ให้กับตน
- ผลประโยชน์ตกอยู่กับคนจำนวนน้อย

โหมดการพนักกำลังในการผลิต และการบริโภค

- พลังปัญญาร่วม
- การรังสรรค์นวัตกรรมในระบบเปิด
- การขยาย Size of Pie ของทั้งระบบ
- ผลประโยชน์ตกอยู่กับคนหมู่มาก

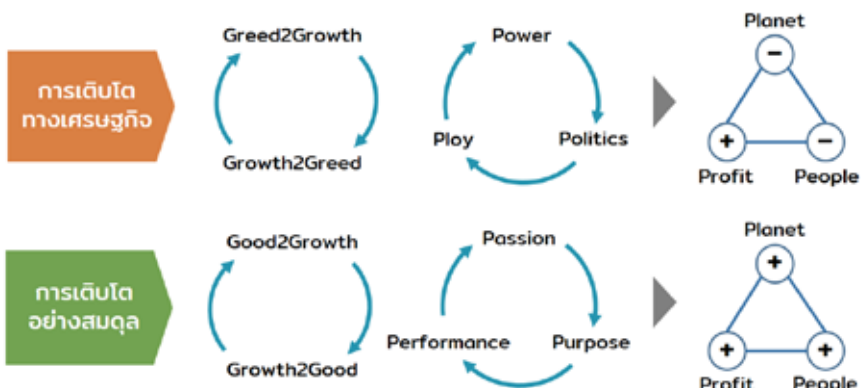
รูปที่ 13 : ความแตกต่างระหว่าง โหมดการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค และโหมดการพนักกำลังในการผลิตและการบริโภค

วิทยที่ 3 แต่เดิมเรามุ่งเน้น การเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) โดยความเชื่อที่ว่า ความโลภ (Greed) ทำให้เกิดการเติบโต (Growth) และการเติบโตเหนี่ยวนำให้เกิดความโลภเป็นวงจรอุบาทว์ที่ไม่รู้จักจบ ความเชื่อเรื่อง “Greed2Growth” และ “Growth2Greed” ดังกล่าวทำให้เกิดการมุ่งเน้นการขยายปริมาณการผลิตและการบริโภค โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขัน และการสร้างอำนาจทางธุรกิจเพื่อครอบงำตลาด

ความเชื่อ Greed2Growth และ Growth2Greed ก่อให้เกิดการแสวงหาอำนาจ (Power) ด้วยการใช้เล่ห์เหลี่ยม (Ploy) เล่นการเมือง (Politics) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน ในวงจรดังกล่าว อำนาจและผลประโยชน์จึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกขาดจากกัน การมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย Greed2Growth และ Growth2Greed ทำให้ธุรกิจสร้างกำไร (Profit) ด้วยการผลักภาระไปให้สังคม (People) และสิ่งแวดล้อม (Planet) ในรูปแบบของเกมที่ต้องมีคนได้และคนเสีย (Zero Sum Game)

เพื่อตอบโจทย์ความยั่งยืนในโลกหลังโควิด เราจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจไปสู่ “การเติบโตอย่างสมดุล” (Balanced Growth) ใน 4 มิติที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขในสังคม ควบคู่ไปกับความยั่งยืนของธรรมชาติ บนรากฐานของศักดิ์ศรีและภูมิปัญญามนุษย์ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า ความดี (Good) ก่อให้เกิดการเติบโต (Growth) และการเติบโตเหนี่ยวนำให้เกิดความดีเป็นวงจร “Good2Growth” และ “Growth2Good”

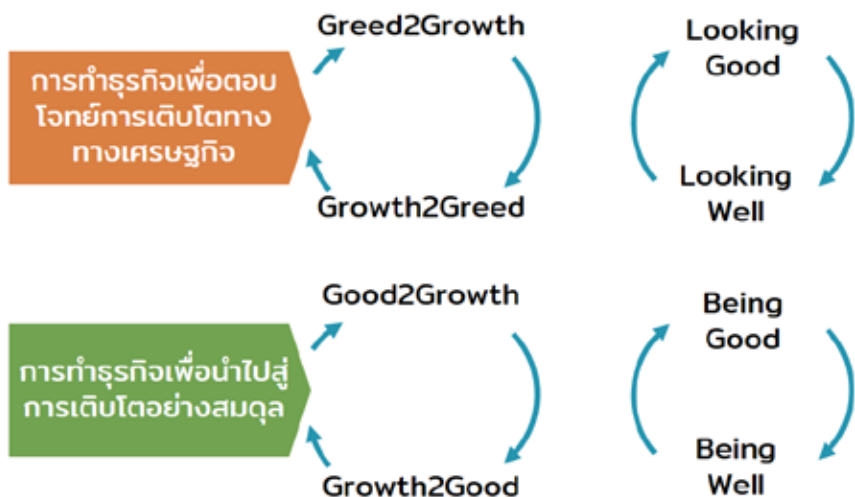
การเติบโตอย่างสมดุลนี้ทำให้เกิดวงจรที่เอื้อให้พลังของ Passion ถูกปลดปล่อย และแปลงออกมาเป็น Purpose และนำไปสู่ Performance ในที่สุด การเติบโตอย่างสมดุลไม่เพียงแต่ทำให้องค์กรมีกำไร (Profit) แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อสังคม (People) และสิ่งแวดล้อม (Planet) ด้วย ในรูปแบบของเกมที่ทุกฝ่ายสมประโยชน์ (Positive Sum Game) (ดูรูปที่ 14)

รูปที่ 14 : การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเติบโตอย่างสมดุล

วัยที่ 4 แต่เดิมเรามุ่งเน้น การสร้างภาพให้ดูดี (Looking Good, Looking Well) ซึ่งไม่ได้ตอบโจทย์ความยั่งยืน ต่อจากนี้ไป เราจะต้องเปลี่ยนเป็น การมุ่งเน้นการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ (Being Good, Being Well) การทำธุรกิจเพื่อตอบโจทย์การเติบโตทางทางเศรษฐกิจจะทำให้เราติดอยู่ในกับดัก “Greed2Growth” และ “Growth2Greed” หลายองค์กรสร้างภาพให้ดูดี (Looking Good, Looking Well) ผ่านการโฆษณาชวนเชื่อ การฟอกเขียว กระบวนการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชี รวมถึงการทำกิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร

การเติบโตอย่างสมดุลจะเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรในโลกหลังโควิด ความยั่งยืนขององค์กรจะเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนด้วยพลังความดีมากกว่าพลังความโลภ และเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนที่ดีมากกว่าการสร้างภาพให้ดูดี (ดูรูปที่ 15)

รูปที่ 15 : การทำธุรกิจเพื่อตอบโจทย์การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการทำธุรกิจเพื่อนำไปสู่การเติบโตอย่างสมดุล

Being Good เป็นเงื่อนไขที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยินยอมให้องค์กรดำเนินธุรกิจ (License to Operate) ในขณะที่ Being Well เป็นเหตุผลของการดำเนินธุรกิจ (Reason to Operate) Being Good ถูกกำหนดด้วยคุณธรรมจริยธรรม ธรรมาภิบาล และจิตสำนึกที่พึงปฏิบัติ ในขณะที่ Being Well ถูกกำหนดด้วยความฉลาดรู้ทางธุรกิจ ประสิทธิภาพ และผลประกอบการ Being Good เป็นการทำเพื่อตอบโจทย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขณะที่ Being Well ทำเพื่อตอบโจทย์ผู้ถือหุ้น จะเห็นได้ว่า ทั้ง Being Good และ Being Well นั้นเติมเต็มซึ่งกันและกัน (ดูรูปที่ 16)

	Being Good	Being Well
วัตถุประสงค์	เงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจ	เหตุผลในการดำเนินธุรกิจ
คุณลักษณะ	• คุณธรรมจริยธรรม • ธรรมาภิบาล • จิตสำนึกที่พึงปฏิบัติ	• ความฉลาดรู้ทางธุรกิจ • ประสิทธิภาพ • ผลประกอบการ
เป้าหมาย	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ผู้ถือหุ้น

รูปที่ 16 : Being Good และ Being Well

วิทยุ 5 เป็นการเปลี่ยนจาก **ชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ** เป็น **ชีวิตที่รุ่มรวยความสุข** ในโลกก่อนโควิด เราเพรียกหา **ชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ** อันเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยการเปรียบเทียบ การแข่งขัน การตามอย่างกัน การโหยหาความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งในที่สุดจะนำพาสู่ชีวิตที่ไร้จุดหมาย รวมถึงการพัฒนาทักษะอาชีพเพียงเพื่อใช้ในการทำงาน (Head & Hands) ภายใต้อคติที่ว่า ยิ่งมาก ยิ่งได้ และยิ่งใหญ่ ยิ่งดี ความเชื่อดังกล่าวนำพาสู่ **“ความอับจนบนความมั่งคั่ง”** (นั่นคือ ดูเหมือนจะมีชีวิตที่ดี แต่แท้จริงแล้วนั้น กลับเป็นชีวิตที่ไร้ความสุข)

เพื่อความเป็นปกติสุขในโลกหลังโควิด เราต้องปรับจากชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุเป็น **ชีวิตที่รุ่มรวยความสุข** โดยเป็นชีวิตที่มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่แข็งแรง เต็มเปี่ยมด้วยความหวัง อบอุ่น เข้าใจโลก เข้าใจถึงคุณค่าของการมีชีวิต และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เพราะฉะนั้น ต้องพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ในการใช้ชีวิต (Heart & Harmony) ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อใช้ในการทำงาน (Head & Hands) รวมถึงการปรับเปลี่ยนความคิดจากเดิม ยิ่งมาก ยิ่งได้ เป็น **ยิ่งปัน ยิ่งได้** และเปลี่ยนความคิดจากเดิม ยิ่งใหญ่ ยิ่งดี เป็น **เมื่อขาดต้องรู้จักเดิม เมื่อพอต้องรู้จักหยุด และเมื่อเกินต้องรู้จักปัน** ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ความคิดเหล่านี้ จะช่วยส่งเสริมกับวงจร “Good2Growth” และ “Growth2Good” ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

การเปลี่ยนจากชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ เป็นชีวิตที่รุ่มรวยความสุข จะทำให้เราสามารถก้าวข้าม “ความอับจนบนความมั่งคั่ง” และนำพาไปสู่ “ความรุ่มรวยบนความพอเพียง” ชีวิตที่รุ่มรวยความสุขนั้น ประกอบไปด้วย “การมีชีวิตเพื่ออยู่” (Life for Living) และ “การมีชีวิตเพื่อรัก” (Life for Loving) ซึ่งชีวิตทั้งสองรูปแบบต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันและต้องดำเนินควบคู่กันไปอย่างสมดุล กล่าวคือ ความรู้ต้องคู่กับคุณธรรม เพื่อไม่ให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด ความเป็นเอกลักษณ์ต้องมีควบคู่ไปกับความเป็นเอกภาพ เพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข สิทธิต้องคู่กับหน้าที่ เพื่อสร้างสังคมที่มีความรับผิดชอบ ประชาธิปไตยต้องคู่กับความเป็นธรรม เพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบสุข ความเป็นอัตลักษณ์ต้องคู่กับการเคารพความหลากหลาย เพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียม และท้ายที่สุด พื้นที่ส่วนบุคคลกับพื้นที่สาธารณะต้องมีการจัดสรรอย่างลงตัว เพื่อสร้าง “สังคมของพวกเรา” (ดูรูปที่ 17)

การมีชีวิตเพื่ออยู่ (Life for Living)

- ความรู้
- ความเป็นเอกลักษณ์
- สิทธิ
- ประชาธิปไตย
- อัตลักษณ์
- พื้นที่ส่วนบุคคล

การมีชีวิตเพื่อรัก (Life for Loving)

- คุณธรรม
- ความเป็นเอกภาพ
- หน้าที่
- ความเป็นธรรม
- ความหลากหลาย
- พื้นที่สาธารณะ

รูปที่ 17 : การมีชีวิตเพื่ออยู่ และ การมีชีวิตเพื่อรัก

“เติม-หยุด-ปัน”

ความพอเพียง เพียงพอ คือพอดี
คือวิธี กลมกล่อม ผสมผสาน
ด้วยหลัก สำคัญ สามประการ
เพื่อแบ่งบาน ความพอดี ในสังคม

หนึ่งคือ “เติม” เมื่อขาดพร่อง หรือชำรุด
สองคือ “หยุด” เมื่อพอดี เลิกกลุ่มหลง
สาม “แบ่งปัน” เมื่อมีมาก เกินจํานงค์
จะมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

เพราะเมื่อเติม ก็จะได้เต็ม จะไม่ขาด
เพิ่มโอกาส ความสามารถ การแข่งขัน
เมื่อพอดี จะไม่แข่ง แย่งแย่งกัน
และแบ่งปัน เมื่อมีเกิน ความพอดี

“เติม-หยุด-ปัน” คำสำคัญ หั่นทวนไว้
ถ้าเข้าใจ ให้ลองทำ นำวิถี
เพื่อสังคม ที่อุดม ด้วยเก๋ดี
เปลี่ยนวิธี จากแค่ Me เป็น We เอย

เอกวัฒน์ ธนประสิทธิ์พัฒนา

ขอขอบคุณ ผู้ใช้เฟซบุ๊กนามว่า Ak Thanaprasitpattana ผู้ถอดรหัสความคิด
“รู้จักเติมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน” จากเฟซบุ๊ก
ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ Dr. Suvit Maesincee มาเป็นบทประพันธ์ที่ไพเราะ
และสื่อสารใจความสำคัญของความคิดได้อย่างลงตัว

“ตู้ปันสุข”

ความร่มรวยบนความพอเพียง

“ตู้ปันสุข” เป็นตู้ที่นำไปตั้งในชุมชน ให้ผู้ที่ต้องการแบ่งปันสามารถนำอาหารมาใส่ในตู้ สำหรับผู้ได้รับผลกระทบในช่วงวิกฤตโควิด-19 มาหยิบไปได้ โดยโครงการเริ่มต้นจากคุณสุภกฤษ กุลชาติวิจิตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและเจ้าของเพจ “รู้รอบตอบโจทย์” ได้เห็นโครงการ “Pantry of Sharing” ในต่างประเทศ จึงได้รวมกลุ่มเพื่อนเพื่อทำโครงการนี้ขึ้นที่ประเทศไทยในนาม “กลุ่มอิฐน้อย”

คุณสุภกฤษ ได้จัดทำวิดีโอแสดงขั้นตอนการสร้างและติดตั้งตู้ปันสุข รวมทั้งในขณะใช้งานจริงทั้งผู้ที่มาใส่อาหาร และผู้ที่มาเลือกหยิบอาหารออกไป ซึ่งมีการส่งต่อในโลกออนไลน์ออกไปเป็นจำนวนมาก มีการทำข่าวจากสื่อหลายสำนัก ทำให้โครงการเป็นที่รับรู้ในวงกว้างในสังคมไทย

“ตอนแรกหลายคนก็บอกว่าหายหมดยกตู้แน่นอน คนต้องกวาดเกลี้ยงตู้ หรือจะโดนกวาดเอาไปขาย และนี่คือบทพิสูจน์ว่าคนไทยยังมีน้ำใจต่อกันครับ”

นอกจากนี้คุณสุภกฤษได้เปิด Open Source ไฟล์สำหรับพิมพ์ไวโนลิติดบนตู้ปันสุข ให้ผู้ที่สนใจนำไปสร้างในชุมชนของตัวเอง โดยมีข้อความดังนี้

ตู้ปันสุข แบ่งปันน้ำใจ สู้ภัยโควิด-19

“หยิบไปแต่พอดี ถ้าท่านมีใส่ตู้แบ่งปัน”

ผู้ให้ ร่วมแบ่งปันอาหารแห้ง หรือเครื่องกระป๋อง ไว้ในตู้นี้ได้บุญ

ผู้รับ หยิบไปแต่พอควร ร่วมแบ่งปัน ต่อให้คนข้างหลัง

ก็ได้บุญร่วมกัน

“ช่วยกันรักษาตู้ เพื่อตัวท่านเอง และชุมชน

ผ่านพ้นโควิด-19 ไปด้วยกัน”

Take What You Need... Give What You Can

จากจุดเริ่มต้นเพียง 5 ตู้ ด้วยจิตสวาทสาธารณะของคนกลุ่มเล็ก ๆ จนกลายมาเป็นกระแสสังคม ก่อให้เกิด “ตู้ปันสุข” จำนวนมากมายในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เป็นการแบ่งปันความคิดดี ๆ ที่เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ นับเป็นจุดเล็ก ๆ ที่ดึงเอาส่วนดีในจิตใจของคนออกมาช่วยแก้ไขวิกฤตที่ยิ่งใหญ่ของโลกได้

ที่มา : เรียบเรียงจากเฟซบุ๊ก
Supakit Bank Kulchartvijit

วัยที่ 6 เป็นการเปลี่ยนจาก เศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่นำทรัพยากรมาผลิตสินค้าตาม “ห่วงโซ่คุณค่า” (Value Chain) อย่างไม่ยั้งคิด ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งสู่การสร้างกำไรสูงสุดเป็นสำคัญ มาสู่ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่อุดช่องว่างการผลิตแบบเก่าด้วย “วงรอบคุณค่า” (Value Circle) โดยนำสิ่งเหลือใช้ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดกลับมาหมุนเวียนทำประโยชน์ใหม่ พร้อมกันนั้น ก็มุ่งเน้นความประหยัดในปัจจุบันนำเข้าประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต และประโยชน์สูงสุดที่ได้รับจากผลผลิต

ในระบบเศรษฐกิจเส้นตรง ธุรกิจส่วนใหญ่เน้นการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการลดต้นทุนขององค์กรลงให้มากที่สุด (Cost Advantage) โดยผลกระทบที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับโลกภายนอก ผิดกับในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ธุรกิจจะสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการลดการสูญเสียในระบบให้มากที่สุด (Loss Advantage) บางองค์กรถึงกับมีความมุ่งมั่นพัฒนากระบวนการผลิตที่ทำให้ของเสียในระบบเป็นศูนย์ (Zero Waste)

การสร้างรายได้เปรียบด้วยการลดการสูญเสียในระบบ เกิดขึ้นจากการพัฒนาโมเดลธุรกิจ ปรับรูปแบบการผลิต ตลอดจนการเปลี่ยนห่วงโซ่คุณค่าเป็นวงรอบคุณค่า ปัจจุบัน ผู้คนเริ่มตระหนักว่า การสร้างวงรอบคุณค่าแทนห่วงโซ่คุณค่า จะสามารถตอบโจทย์การอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ใช้ในอนาคต แทนที่จะใช้ประโยชน์ให้หมดไปในระยะเวลาอันสั้น

ขยับที่ 7 การที่เราต้องอยู่ด้วยกันบนโลกใบเดียวกัน สุขก็สุขด้วยกัน ทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกัน เราต้องปรับเปลี่ยนจาก **การตักตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม (Exploitation of the Commons)** ที่แต่ละคนคิดถึงแต่การเอาดีใส่ตัว เอาชั่วใส่คนอื่น (Internalizing Goodness & Externalizing Badness) และคิดเพื่อสิ่งดี ๆ ไว้ให้กับลูกหลานและพวกพ้องของตัวเองเท่านั้น

Thomas Berry นักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวอเมริกัน ได้เคยกล่าวไว้ว่า “You cannot have well humans on a sick planet.” หรือ “เราไม่สามารถมีมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกที่ป่วยได้” ดังนั้น เราจึงต้องเปลี่ยนจากการตักตวงผลประโยชน์จากส่วนรวม เป็น **การฟื้นฟูเยียวยารักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม (Remedy of the Commons)** ด้วยการมองหาผลกระทบแง่ลบในข้อดี (Negative Side Effects of the Goodness) ควบคู่ไปกับการมองหาผลกระทบแง่บวกในข้อเสีย (Positive Side Effects of the Badness) อย่างเช่น ปัญหาสังคมสูงวัย ก่อเกิดการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์คนกลุ่มนี้ หรือ วิกฤตโควิด ก่อเกิดการจัดระเบียบในระบบสาธารณสุขใหม่ เป็นต้น ความคิดได้เปลี่ยนไปจากการคิดเพื่อสิ่งดี ๆ ให้กับลูกหลานและพวกพ้องของตัวเอง ไปสู่การคิดเพื่อสิ่งดี ๆ ให้กับคนส่วนใหญ่และคนรุ่นหลัง

อันที่จริงแล้ว “7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” ไม่ใช่เรื่องใหม่ ทุกขยับล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่บนหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาคือ พวกเราเพียงแค่ตระหนักรู้ แต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติ ในโลกหลังโควิด มนุษย์จะอยู่รอดได้ พวกเราต้องร่วมกันขยับ เพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่โลกแห่งความยั่งยืนอย่างแท้จริง

เราคือไทย ใครคือเรา ในโลกหลังโควิด

การปะทะกันของกระแสโลกาภิวัตน์ บรรษัทภิวัตน์ ชุมชนภิวัตน์ และประชาภิวัตน์ ทั้งในโลกจริงและโลกดิจิทัล ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงซับซ้อนกันอย่างไม่สนิทร ระหว่างวัฒนธรรมโลก วัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมในโลกเสมือน ทำให้ผู้คนจะต้องมีบทบาทของการเป็นพลเมืองชาติ และการเป็นพลเมืองโลกไปพร้อม ๆ กัน

บทบาทของการเป็นพลเมืองโลก ทำให้เราต้องตระหนักถึงเรื่องที่เป็นสากล เรื่องวิกฤต ความเสี่ยง และภัยคุกคามร่วม เรื่องมนุษยธรรม สิทธิมนุษยชน ฯลฯ แต่ในขณะเดียวกัน เรายังต้องตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองชาติ ตลอดจนมีจิตสำนึกในความรักชาติ ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ

เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นชาติ

อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี ได้เคยกล่าวไว้ว่า ความผูกพันอยู่กับกลุ่มทำให้ความเป็นชาติถูกฝังอยู่ในสามัญสำนึกของคนทั่วไป ความเป็นชาติช่วยทำหน้าที่สร้างความมั่นคงทางจิตใจที่จะต้องอยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความคล้ายคลึงเหมือนกับตน ทำให้รักกลุ่มรักพวกพ้องของตน สำหรับบางคนชาติให้มากกว่าความมั่นคงทางจิตใจ เพราะชาติเป็นจิตวิญญาณของผู้คนในประเทศ ดังนั้น เพื่อที่จะรักษาชาติของเขาไว้ เขาพร้อมที่จะพลีชีพเพื่อชาติได้ คำว่า **แผ่นดินพ้อ แผ่นดินแม่ มาตุภูมิ และ ปิตุภูมิ** จึงเป็นคำที่ใช้เพื่อสะท้อนคุณค่าอันใหญ่หลวงของชาติที่มีต่อผู้คน

จึงเป็นคำถามที่พวกเราคนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันตอบว่า ประเทศไทยต้องเป็นอย่างไรในโลกหลังโควิด ด้วยการค้นหาอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ คุณค่า จิตวิญญาณ และตัวตนของคนไทย เพื่อปลูกจิตสำนึกของความเป็นชาตินิยมให้กลับคืนมา เป็นชาตินิยมที่สะท้อนออกมาผ่านความรักชาติ รักแผ่นดินเกิด ที่สะท้อนออกมาเป็นความภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทยอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่ชาตินิยมแบบคลั่งชาติ ที่มุ่งเน้นแต่คิดถึงผลประโยชน์ของชาติตนเองฝ่ายเดียว แต่เป็นชาตินิยมในแง่บวก เป็นชาตินิยมที่คิดถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขของคนทั้งโลก

คำถามที่ท้าทายคือ จะทำอย่างไรให้คนไทยมีจิตสำนึกของ **“ความรักชาติ”** อาจารย์เกษม วัฒนชัย ได้กล่าวไว้อย่างน่าฟังถึงเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นชาติไทยด้วยสี่ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกัน

- 1) มีความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติไทยมากน้อยแค่ไหน
- 2) มีจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทยมากน้อยเพียงใด

- 3) ก่อเกิดเป็นความรัก ความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และความหวงแหนในความเป็นไทย ความเป็นคนไทย ในความเป็นประชาชาติไทยขนาดไหน
- 4) มีความรู้สึกห่วงใย อยากรับผิดชอบ ห่วงเทก้าลังกายกำลังใจ ยอมเสียสละเพื่อความอยู่รอดและประโยชน์สุขให้กับประเทศชาติ มากน้อยเพียงใด

เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นชาติ เป็นผลลัพธ์ของ 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ อำนาจอธิปไตย ความเป็นอัตลักษณ์ และจิตสำนึกร่วม

- **อำนาจอธิปไตย** สะท้อนถึงความเป็นอิสระ ไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติของใคร
- **ความเป็นอัตลักษณ์** สะท้อนถึงความเป็นตัวตน ไม่ต้องไปตามแบบใคร
- **จิตสำนึกร่วม** สะท้อนถึงระบบคุณค่า ความเชื่อ ความศรัทธาที่ยึดเหนี่ยวเกี่ยวโยงผู้คนในสังคมเข้าด้วยกัน เติบโตไปด้วยความหวังของการได้มาอยู่ร่วมกัน ฝันร่วมกัน ทำร่วมกัน ซึ่งครอบคลุมถึงการอยู่ด้วยกันระหว่างผู้คนในชาติ และการอยู่ร่วมกันในประชาคมโลก

เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นชาติ จึงเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดในโลกหลังโควิด เมื่อต้องเผชิญกับความเสี่ยง ภัยคุกคาม และวิกฤตซ้ำซากถึงเวลาแล้วที่เราต้องปลูกจิตสำนึกคนไทยให้ตระหนักถึงการปกป้องอธิปไตย ความภูมิใจในอัตลักษณ์ การปลูกจิตสำนึกร่วมพร้อม ๆ กับการสร้างความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้า ที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีความเป็นปกติสุข และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับประชาคมโลก

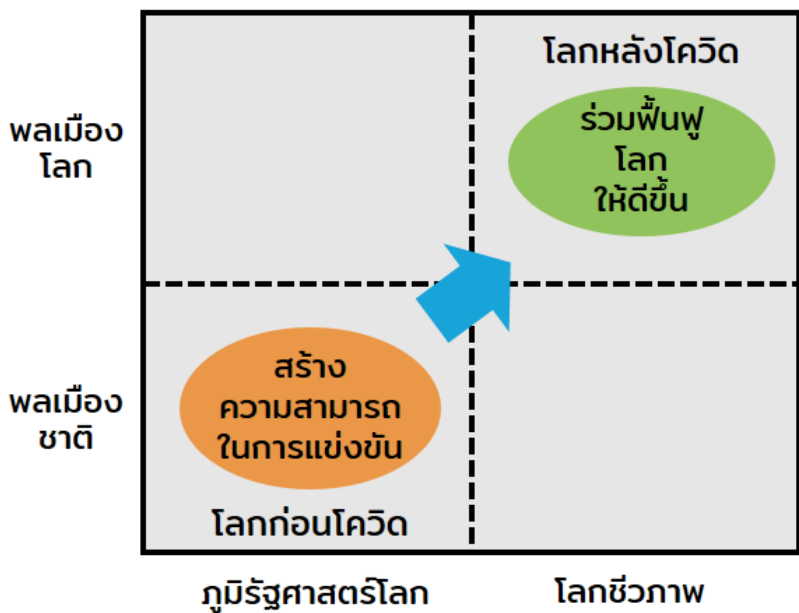
ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกหลังโควิด

ความเป็นพลเมืองชาติกับความเป็นพลเมืองโลก และ เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นชาติกับการผนึกกำลังปรับเปลี่ยนโลกสู่ความยั่งยืน จึงเสมือนเป็นภาพคนละด้านของเหรียญเดียวกัน โดยนับแล้ว ด้านหนึ่งของเหรียญบ่งบอกถึงความเป็นอิสระ ส่วนอีกด้านหนึ่งของเหรียญบ่งบอกถึงการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการยึดโยงความเป็นรัฐ-ชาติ กับความเป็นประชาคมโลก พร้อม ๆ ไปกับการเชื่อมโยงเอกภาพขององค์รวมกับอิสรภาพของส่วนย่อย รวมไปถึงการประสานความเหมือนในภาพใหญ่กับความต่างในรายละเอียด

การใช้ปัญญา การมีภูมิคุ้มกัน ความพอดี ความลงตัว ความพอประมาณ ภายใต้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างดุลยภาพระหว่างความเป็นอิสระกับการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกัน ในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุข ปกติสุข และสันติสุขในโลกหลังโควิด

ฉากทัศน์ของโลกหลังโควิด

ฉากทัศน์ของโลกกำลังถูกเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในโลกก่อนโควิด เรามองตัวเองเป็นเพียงพลเมืองชาติ มุ่งเน้นสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ให้กับประเทศ แต่ ณ วันนี้ ในโลกหลังโควิด เราต้องร่วมกันฟื้นฟูโลกให้ดีขึ้น เราต้องเป็นทั้งพลเมืองชาติและเป็นพลเมืองโลกในเวลาเดียวกัน ที่สำคัญ เราไม่ได้อยู่ในภูมิรัฐศาสตร์โลกที่หลายประเทศสร้างความยิ่งใหญ่และอิทธิพลเหนือประเทศอื่นด้วย Hard Power ได้อีกต่อไป แต่อยู่ในโลกชีวภาพที่พลเมืองโลกอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ และเป็นปกติสุข โดยอิทธิพลของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อกันยังมีอยู่ แต่เป็น Soft Power ภายใต้โมเดลการร่วมรังสรรค์ที่สอดคล้องกับ “7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” (ดูรูปที่ 18)

รูปที่ 18 : ดาгатศน์ของโลกหลังโควิด

“7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” จึงบูรณาการเชื่อมโยงผู้คนในโลก กระชับแน่นผู้คนในประเทศ ตลอดจนยึดโยงสถาบันต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วย “7 ขยับ ปรับเปลี่ยนโลก” ฉากทัศน์ของโลกหลังโควิด จึงเหมือน ภาพที่ถูกวาดโดยใช้สีที่หลากหลายมาแต่งแต้มไว้อย่างหลวม ๆ (Pointillism) ดังที่ Clifford Geertz นักมานุษยวิทยา ชาวอเมริกัน ได้เคยกล่าวไว้ว่าเป็นสีสันที่มีความเป็นสากล ความเป็นโลก ความเป็นชาติ และความเป็นท้องถิ่นผสมปนเปกัน ไม่ได้กลมกลืนกันอย่างสนิทเป็นเนื้อเดียวกัน

ประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน

หากย้อนกลับไปศึกษาประวัติศาสตร์แห่งรัตนโกสินทร์ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของชาติไทย จะประกอบไปด้วยเหตุการณ์สำคัญดังต่อไปนี้

- การฟื้นฟูบูรณะบ้านเมืองจากสงครามกับพม่าและประเทศเพื่อนบ้าน
- การเผชิญกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่จากมหาอำนาจตะวันตก
- การเปิดประเทศสู่ความทันสมัยให้ทัดเทียมอารยประเทศ
- การปฏิรูประบบชนชั้นสะท้อนความเท่าเทียมกันของคนในสังคม
- การรักษาเอกราชให้พ้นภัยจักรวรรดินิยมจากลัทธิล่าอาณานิคม
- การเข้าสู่ประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีด้วยการประกาศสงครามและเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง
- การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดิน จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชสู่ระบอบประชาธิปไตย
- การกู้ชาติเพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติในสงครามมหาเอเชียบูรพา

ประเทศไทยในศตวรรษจากนี้ไป

ประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องทำสงครามต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำสงครามต่อสู้กับปัญหาความยากจน ตลอดจนทำสงครามต่อสู้กับความไม่สงบภายในประเทศ

ในทศวรรษจากนี้ไป ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ จนทำให้ปัญหาที่มีอยู่เดิมมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อันได้แก่ **สงครามต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในหลากหลายรูปแบบ** (ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการเรียนรู้ ความเหลื่อมล้ำของโอกาส หรือความเหลื่อมล้ำของรายได้และทรัพย์สิน) และ **สงครามต่อสู้กับภัยคุกคามไม่ตามแบบในปัจจุบัน** (อาทิ โรคระบาด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายการก่อการร้ายข้ามชาติ สงครามไซเบอร์ รวมถึงการครอบงำโดยประเทศมหาอำนาจในรูปแบบใหม่ เป็นต้น) (ดูรูปที่ 19)

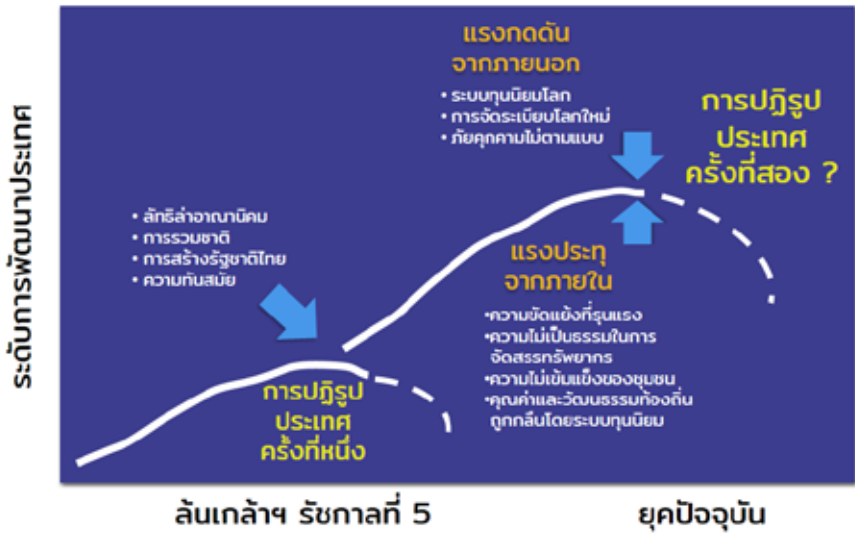
รูปที่ 19 : ประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน

การปฏิรูปเชิงโครงสร้างครั้งที่ 2 ของประเทศไทย

หากย้อนดูประวัติศาสตร์ร่วมสมัย อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่การพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติเพียงครั้งเดียว นั่นคือการปฏิรูปประเทศในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช รัชกาลที่ 5 นับเป็น “The First Great Reform” ซึ่งเป็นผลมาจากภัยคุกคามจากลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ประกอบกับวิสัยทัศน์และพระปรีชาสามารถของพระองค์ ทำให้บ้านเมืองเกิดความเป็นปึกแผ่น เกิดการสร้างรัฐชาติไทยที่เข้มแข็ง มีการเลิกทาส การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการนำเทคโนโลยี วิทยาการ และการบริหารจัดการที่ทันสมัยจากต่างประเทศมาประยุกต์ให้เหมาะกับบริบทของประเทศไทย

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาที่อยู่เบื้องหลัง “The First Great Reform” คือ “การพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย” เพื่อเร่งให้รัฐชาติไทยก้าวทันประเทศที่พัฒนาแล้วในประชาคมโลก

ต่างจากในยุคปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงปะทะสองแนว ทั้งแรงกดดันจากภายนอก (อาทิ ระบบทุนนิยมโลก การจัดระเบียบโลกใหม่ ภัยคุกคามไม่ตามแบบ รวมถึงลัทธิล่าอาณานิคมในรูปแบบใหม่) และแรงปะทะจากภายใน (อาทิ ความขัดแย้งที่รุนแรง ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร ปัญหาชุมชนและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตลอดจนปัญหาคุณค่าและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ถูกกลืนโดยระบบทุนนิยม) (ดูรูปที่ 20)

รูปที่ 20 : การปฏิรูปเชิงโครงสร้างของประเทศไทย

การจะพัฒนาประเทศให้ก้าวข้ามปัญหาวิกฤตและภัยคุกคามต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องผลักดันให้เกิด “The Second Great Reform” ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาที่แตกต่างจาก “The First Great Reform” อย่างสิ้นเชิง จากการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัยไปสู่การพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนเพื่อนำพาความเป็นปกติสุขมาสู่ประเทศไทยและประชาคมโลก

กฎเกณฑ์สำคัญที่จะทำให้ “The Second Great Reform” ประสบผลสัมฤทธิ์ คือ การเชื่อมโยงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในโลกหลังโควิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในโลกหลังโควิด

ในโลกหลังโควิด การขับเคลื่อนที่สมดุล (Thriving in Balance) ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้พวกเราสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับประเทศและประชาคมโลก สะท้อนผ่านการรักษโลก การเติบโตที่ยั่งยืน ความมั่งคั่งที่แบ่งปัน และสันติภาพที่ถาวร (ดูรูปที่ 21)

รูปที่ 21 : การขับเคลื่อนที่สมดุลตามหลักคิดปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการขับเคลื่อนที่สมดุลใน 4 มิติ ประกอบด้วย

- **ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไร ผลตอบแทนจากการลงทุน อัตราการเติบโต และความพึงพอใจของผู้บริโภค

- **ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม** ครอบคลุมประเด็นในเรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงาน สิทธิมนุษยชน ผลกระทบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม
- **การรักษาสิ่งแวดล้อม** สะท้อนผ่านประเด็นในเรื่องทรัพยากร และพลังงานที่ใช้ การบริหารจัดการของเสียจากกระบวนการผลิต คุณภาพน้ำและอากาศ ความน่าเชื่อถือของห่วงโซ่อุปทาน และการดำเนินตามมาตรฐานที่กำหนด
- **ศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์** เน้นในเรื่องการตระหนักในคุณค่ามนุษย์ ศักยภาพและการลงทุนในมนุษย์ ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างมูลค่า การเคารพในความเป็นปัจเจก และการมีอิสระทางความคิด

ที่สำคัญ การขับเคลื่อนที่สมดุลทั้ง 4 มิติตามหลักคิดปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นนั้น มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ของ สหประชาชาติเป็นอย่างดี (ดูรูปที่ 22)

รูปที่ 22 : ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน

การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงก้าวสำคัญในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาจาก “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย” มาสู่ “โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน” ก่อให้เกิดการขยับปรับเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อ อาทิ

โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความทันสมัย

โลกที่มุ่งพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ยิ่งใหญ่ ยิ่งดี (The Bigger, The Better) มาสู่ ยิ่งดี ยิ่งใหญ่ (The Better, The Bigger)

ยิ่งมาก ยิ่งดี (The More, The Better) มาสู่ ยิ่งดี ยิ่งมาก (The Better, The More)

ยิ่งเร็ว ยิ่งดี (The Faster, The Better) มาสู่ ยิ่งดี ยิ่งเร็ว (The Better, The Faster)

ความย้อนแย้งในกระบวนทัศน์

การมีกรอบความคิดที่ไม่ชัดเจนในพลวัตของ “โลกหลังโควิด” ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังเต็มไปด้วยข้อสงสัย หลายคนยังติดอยู่ในกับดักของกระบวนทัศน์เดิม ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็น “ความย้อนแย้งของกระบวนทัศน์” หรือ “Paradox in the Paradigm” ทั้งในมิติของพื้นที่หรือเวลา ยกตัวอย่างเช่น ในยุคของ “สังคมอุตสาหกรรม” เราเชื่อมั่นในแนวคิดที่ว่า “ยิ่งใหญ่งood” เพราะเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการประหยัดอันเนื่องมาจากขนาด (Economies of Scale) พอมาในยุคของ “สังคมฐานความรู้” เราเชื่อว่า “ยิ่งเร็วยิ่งดี” เพราะเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการประหยัดอันเนื่องมาจากความเร็ว (Economies of Speed) เหมือนอย่างที Klaus Schwab ผู้ก่อตั้ง The World Economic Forum ได้พูดไว้ว่า *“We are moving from a world in which the big eat the small to one in which the fast eat the slow.”*

เปรียบเทียบธุรกิจในรูปแบบ **American Model** ที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ แต่มีเครือข่ายกระจายทั่วโลก หลายส่วนผ่องถ่ายให้คนอื่นทำ แต่ตัวเองควบคุมส่วนที่เป็นหัวใจ ส่วนที่เป็นสมอง ซึ่งตรงข้ามกับ **Italian Model** ที่ประกอบด้วยผู้ประกอบการขนาดเล็กมากมายกระจุกอยู่ใน Industry District อยู่ร่วมกัน มีการแบ่งงานกันทำ โดยแต่ละรายมีความเชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะด้าน คำถามที่ท้าทายคือ “ยิ่งใหญ่จึงจะยิ่งได้เปรียบ” ยังเป็นแนวคิดที่ถูกต้องอยู่หรือไม่ หรือว่าใหญ่เล็กไม่สำคัญ หากเล็กขอเพียงแต่ว่าเป็น **Small But Smart** ก็สามารถแข่งขันในโลกใบนี้ได้

ท่านทาสโลลามาผู้นำทางจิตวิญญาณของทิเบตได้กล่าวว่า พวกเราติดอยู่ในกับดักของเวลา ป่วยเป็นโรคอย่างที่ท่านเรียกว่า **Timesickness** จากการที่มนุษย์เราเป็นผู้ผลิตเครื่องจักรกลเพื่อให้มันทำงานให้เราเร็วขึ้น เราเองก็กลับไปติดอยู่ในกับดักของเวลาด้วย ทำให้เกือบทุกอย่างถูกกำหนดโดยเวลา ตั้งแต่ยุคของ Frederick Taylor เราพูดถึงจำนวนกีวินาทีที่ใช้ในการผลิตหลอดไฟแต่ละดวง จนมาถึงปัจจุบันที่ทุกวินาทีถูกนับหมด ทุกคนเรียกหาความตรงต่อเวลา ประหนึ่งว่าการล่าช้าไปเพียงไม่กี่นาที อาจจะทำลายความหวังของทั้งชีวิต

Henry Olerich ผู้เขียนนิยาย “**A Cityless and Countryless World**” ซึ่งสะท้อนอารยธรรมของสิ่งมีชีวิตบนดาวอังคาร สถานที่ซึ่งเวลาเป็นสิ่งมีค่าจนกลายเป็นสกุลเงินที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ ใครจะเชื่อไว้ในอีกศตวรรษต่อมา

สิ่งที่ Olerich เขียน จะกลายเป็นจริงในโลกมนุษย์ ปัจจุบันนี้
ถือว่า **Time is Currency** เรากำลังพูดถึงความแตกต่างระหว่าง
“Time Rich” กับ “Time Poor” ความแตกต่างดังกล่าว นำมาสู่
โอกาสทางธุรกิจของการผลิตสินค้าและบริการที่เป็น “Time
Spending Goods” และ “Time Saving Goods” ตามลำดับ

Guy Claxton นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ กล่าวว่า *“We have developed an inner psychology of speed, of saving time and maximizing efficiency, which is getting stronger by the day.”*

ดังนั้น อาจถึงเวลาแล้วที่ต้องมาทบทวนดู ในความเชื่อที่ว่า
“ยิ่งเร็วยิ่งดี” ยังเป็นความคิดที่ถูกต้องหรือไม่ เมื่อเราพยายาม
ที่จะเร่งสิ่งที่ไม่ควรเร่ง เมื่อเรามีได้ตระเตรียมวิธีการที่จะหยุดมัน
ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงก่อความเสียหายมาก อดีตรองนายกรัฐมนตรี
อุ๋อี่ ของจีน เคยบอกว่า ประเทศจีนเองได้รับบทเรียนจากการ
เร่งพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิด “ยิ่งเร็วยิ่งดี” ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ
มลภาวะ คอร์รัปชัน ความเหลื่อมล้ำในอำนาจ ความมั่งคั่งและ
โอกาส ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมตามมามากมาย ซึ่งล้วนแล้ว
แต่เป็นผลพวงจากการเร่งการเติบโตในตลอดช่วง 2-3 ทศวรรษ
ที่ผ่านมา แต่จากนี้ไป จีนกำลังปรับเปลี่ยนแนวคิดจาก “ยิ่งเร็วยิ่งดี”
กลายเป็น “ยิ่งดียิ่งเร็ว” คือทำพื้นฐานให้ดีเสียก่อน แล้วความเร็ว
ในการเปลี่ยนแปลงจะตามมาเอง

หลายคนเริ่มคิดกลับ โดยนำแนวคิด “ยิ่งดี ยิ่งเร็ว” หรือ
“The Better, The Faster” มาใช้แทน แนวคิดดังกล่าวสะท้อน
ผ่านกระแส Slow Movement, Slow Value ซึ่งเริ่มต้นด้วย

Slow Food และขยายวงออกไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน อย่าง Slow City, Slow Wear โดยรวมแล้วเป็นปฏิกิริยา เพื่อต่อต้าน **Culture of Immediacy** ซึ่งเป็นผลผลิตของ “โลกยุคดิจิทัล”

Slow Food เกิดขึ้นในกรุงปารีสในปี 1989 แต่รากของ ความคิดมาจากอิตาลี จุดประสงค์เพื่อต่อต้านการขยายตัวอย่างรวดเร็วของ Standardized Fast Food (นั่นคือ McDonald) โดยการส่งเสริม Local, Sustainable, Environmentally Friendly Production of High Quality Food ตลอดจนเป็นการปกป้อง Traditional Regional Cuisine และรักษาวัฒนธรรมของอาหารที่เน้น Conviviality และ Enjoyment

อย่างไรก็ดี เราอาจจะติดอยู่ในกับดักใหม่ของ **Small is Beautiful** และ **Slow is Beautiful** ก็ได้ ดังนั้น การค้นหาจุด สมดุลระหว่าง “ใหญ่” และ “เล็ก” กับ “เร็ว” และ “ช้า” ต่าง หากที่ทำให้เราอยู่ในโลกใบใหม่นี้ได้อย่างเป็นปกติสุข เพราะสมดุล ดังกล่าวจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง ความต้องการการเปลี่ยนแปลงกับความต้องการความมั่นคง และ ความต้องการความเป็นอิสระกับความต้องการมีส่วนร่วมตามมา

ที่มา : “เมื่อโลกไม่ใช่ใบเดิม : จากโลกที่คงรูป สู่โลกที่เลื่อนไหล” (2553)
โดย ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์

ความพอเพียงในโลกหลังโควิด

ในการรับมือกับความเสี่ยงภัยคุกคามและวิกฤต เราจำเป็นต้องสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ในชีวิตที่ต้องประสบกับการสลับไปมาของความเป็นระเบียบและความโกลาหล เราจำเป็นต้องรู้จัก “ความพอประมาณ” เพื่อปรับตัวเราให้อยู่ในดุลยภาพที่มีความพอดี มีความลงตัว ไม่มากไม่น้อยเกินไป ในการเผชิญหน้ากับความซับซ้อนและความไม่แน่นอน เราจำเป็นต้อง “มีเหตุมีผล” ในการทำความเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ เข้าถึงประเด็นและรากของปัญหา เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงน่าจะใช้เป็น
 ธรรมนูญหลัก ที่จะทำให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน “โลกหลังโควิด”
 ได้อย่างปกติสุข เพราะเป็นหลักปรัชญาที่มีเป้าหมายสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
 ซึ่งแก่นของปรัชญาประกอบไปด้วย การมีภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ
 และความมีเหตุมีผล โดยมี 2 ตัวขับเคลื่อนสำคัญ คือ “ความรู้” และ
 “คุณธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติและเงื่อนไขของ “โลกหลังโควิด”
 ดังกล่าว

ความพอเพียงในภูมิทัศน์ใหม่ของโลก

“โลกหลังโควิด” ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ของโลก เกิดโลก 2 โลกที่สร้างเสริมซึ่งกันและกัน คือ “โลกแห่งความเป็นอิสระ” และ “โลกแห่งการอิงอาศัยกัน”

1. โลกแห่งความเป็นอิสระ (Independent World)

“โลกหลังโควิด” เปิดโอกาสให้มีการปลดปล่อยศักยภาพและความคิดที่เป็นอิสระอย่างเต็มที่ ผ่านความเป็นอัตนัติ (Individual Autonomy) การมีอิสระทางความคิด (Intellectual Independence) ค่านิยมปัจเจกนิทัศน์ (Self Expression Value) และการบ่มเพาะวัฒนธรรมเสรี (Free Culture)

2. โลกแห่งการอิงอาศัยกัน (Interdependent World)

“โลกหลังโควิด” นำมาสู่การปรับเปลี่ยนกรอบความคิดและกระบวนทัศน์จากอัตตานิยม (Self-Centered Value) สู่ค่านิยมจิตสาธารณะ (Communal Value) โดยเน้นสมดุลระหว่าง “ผลประโยชน์ส่วนตัว” กับ “ผลประโยชน์ส่วนรวม” สร้างความลงตัวระหว่าง “พื้นที่ส่วนตัว” กับ “พื้นที่สาธารณะ” และความพอดีระหว่าง “ทรัพย์สินส่วนตัว” กับ “ทรัพย์สินสาธารณะ”

โลกแห่งความเป็นอิสระขับเคลื่อนด้วย “ความรู้” ในขณะที่โลกแห่งการอิงอาศัยกันขับเคลื่อนด้วย “คุณธรรม” โดยในส่วนของ “ความรู้” จะประกอบไปด้วย การตอบสนอง การพัฒนาองค์ความรู้ การรังสรรค์ความคิด และการสังสมประสบการณ์ ในขณะที่ “คุณธรรม” จะประกอบไปด้วย ความไว้วางใจกัน การเกื้อกูลแบ่งปันกัน การดูแลใส่ใจกัน และการร่วมแรงร่วมใจกัน

ความรู้และคุณธรรมจึงเป็น 2 พลังขับเคลื่อน ที่จะทำให้เรามีชีวิต อย่างเป็นปกติสุขในโลกหลังโควิด เพราะการมีความรู้ทำให้เกิด ความเข้าใจ เมื่อเกิดความเข้าใจโลก เข้าใจตนเอง เข้าใจปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตนเองกับโลก จึงจะเกิดความเป็นอิสระผ่านความเป็นอัตตัตติ การมีอิสระทางความคิด ค่านิยมปัจเจกนิทัศน์ และการบ่มเพาะ วัฒนธรรมเสรี ในทำนองเดียวกัน การมีคุณธรรมทำให้เกิดการเข้าถึง เป็นการเข้าถึงประเด็นปัญหา เข้าถึงผู้ที่เป็นคู่กรณี และสามารถสื่อสารถึงกัน ได้แบบ Mind2Mind ก่อให้เกิดความลงตัวระหว่าง “ตัวเอง” กับ “ผู้อื่น” หรือระหว่าง “ส่วนตัว” กับ “ส่วนรวม”

ความรู้จึงคู่กับคุณธรรม ความเข้าใจคู่กับการเข้าถึง และความเป็น อิสระคู่กับการอิงอาศัยกัน ทั้ง 3 คู่จึงเป็นเรื่องที่เสริมซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เรื่องที่ต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างใดที่เข้าใจกัน (ดูรูปที่ 23)

**รูปที่ 23 : จากความรู้สู่ความเป็นอิสระ
จากคุณธรรมสู่การอิงอาศัยกัน**

II แบบของธรรมาภิบาล

ในโลกหลังโควิด ความรู้ และ คุณธรรม ทำให้เราสามารถอยู่ในโลกของความเป็นอิสระ และการอิงอาศัยกันได้อย่างปกติสุข กรอบความคิดของธรรมาภิบาลในภาคส่วนต่าง ๆ จะพัฒนาจากแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นการสร้างสมดุลระหว่างความเป็นอิสระกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างลงตัว ประกอบไปด้วย

- **ปัจเจกภิบาล (Individual Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “ผลประโยชน์ส่วนตัว” กับ “ผลประโยชน์ส่วนรวม”

- **บริษัทภิบาล (Corporate Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “ความสามารถในการทำกำไร” กับ “ความรับผิดชอบต่อสังคม”

- **ธรรมาภิบาลภาครัฐ (Bureaucratic Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “การกำกับควบคุม” กับ “การส่งเสริมพัฒนา”

- **ธรรมาภิบาลภาคการเมือง (Political Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “วาทกรรมทางการเมือง” กับ “วาระแห่งชาติ”

- **ธรรมาภิบาลสังคม (Social Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ” กับ “การสร้างความอยู่ดีมีสุขในสังคม”

- **โลกาภิบาล (Global Governance)**

จะเป็นความสมดุลระหว่าง “ผลประโยชน์ของชาติ” กับ “ประโยชน์สุขของโลก” (ดูรูปที่ 24)

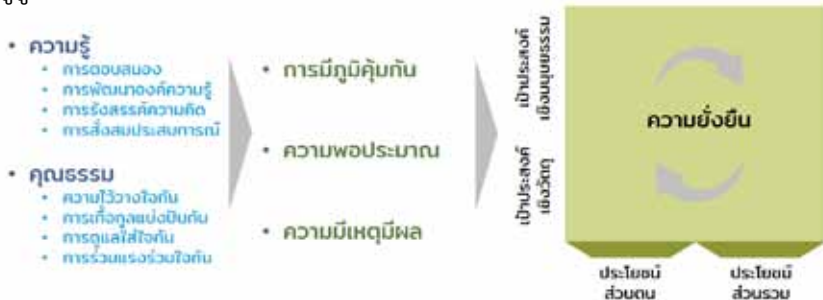
	ปัจเจกภิบาล	บรรษัทภิบาล	ธรรมาภิบาล ภาครัฐ	ธรรมาภิบาล ภาคการเมือง	ธรรมาภิบาล สังคม	โลกภิบาล
ความเป็นอิสระ	ผลประโยชน์ ส่วนตัว	ความสามารถ ในการทำกำไร	การกำกับ ควบคุม	วาทกรรมทาง การเมือง	การสร้างความ มั่นคงทาง เศรษฐกิจ	ผลประโยชน์ ของชาติ
การอิงอาศัยกัน	ผลประโยชน์ ส่วนรวม	ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	การส่งเสริม พัฒนา	วาระ แห่งชาติ	การสร้างความ อยู่ดีมีสุข ในสังคม	ประโยชน์สุข ของโลก

รูปที่ 24 : ความสมดุลในธรรมาภิบาลของแต่ละภาคส่วน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นต้นน้ำของธรรมาภิบาลทั้งหมด โดยทำหน้าที่เสมือน “แม่แบบของธรรมาภิบาล” (Meta-Governance หรือ Governance of the Governances) กำกับการทำงานของธรรมาภิบาลในแต่ละภาคส่วนอีกชั้นหนึ่ง

จะอยู่อย่างไรในโลกหลังโควิด

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคล หรือองค์กร ใช้ความรู้และคุณธรรม ทำให้เกิดความพอดีระหว่างความใส่ใจในประโยชน์ส่วนตน และ ประโยชน์ส่วนรวม ในทางหนึ่ง และความลงตัวระหว่างการบรรลุ เป้าประสงค์เชิงวัตถุ กับ เป้าประสงค์เชิงมนุษยธรรม ในอีกทางหนึ่ง ผ่านการมีภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ และความมีเหตุมีผล เมื่อมีความลงตัว ความพอดี และความสมดุล ความยั่งยืนจึงจะบังเกิดขึ้น (ดูรูปที่ 25)

รูปที่ 25 : กลไกการทำงานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้วยการมีภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ และความมีเหตุมีผล ทำให้เวลาดำเนินการอะไรก็ตาม สามารถตอบโจทย์ในทุกขั้นตอนจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ เริ่มจากการเกิด “**ความประหัย**” ในส่วนของปัจจัยนำเข้า เกิด “**ความเรียบง่าย**” ในส่วนของกระบวนการ และเกิด “**ประโยชน์สูงสุด**” ในส่วนของปัจจัยส่งออก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติด้วยตัวเอง แล้วผลที่เกิดขึ้นจะได้กับตัวเอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ใช่ Purely Idealistic Philosophy แต่ไม่ใช่ Purely Realistic Philosophy แต่เป็น Idealistic Realism ในโลกหลังโควิดใบ้

ความพอเพียงในต่างระดับ

กรอบความคิดของความพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ระดับองค์กร และระดับประเทศ

ปัจเจกพอเพียง ความฉลาดทางธุรกิจ (Market Wisdom) และ จริยธรรมในการทำธุรกิจ (Moral Wisdom) เป็นสองปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมและธุรกรรมของผู้คนในโลกใบใหม่ เราใช้ความฉลาดทางธุรกิจในการตอบโจทย์ประโยชน์ส่วนตัว เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เชิงวัตถุ พร้อมๆ กันนั้น เราใช้จริยธรรมในการทำธุรกิจในการตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เชิงมนุษยธรรม ความฉลาดทางธุรกิจได้มาด้วยองค์ความรู้ ในขณะที่จริยธรรมในการทำธุรกิจมาจากคุณธรรมที่เราสั่งสม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความฉลาดทางธุรกิจ และ จริยธรรมในการทำธุรกิจ

องค์กรพอเพียง ผลประกอบการ (Performance) และ จิตสำนึกที่พึงปฏิบัติ (Conformance) เป็นสองปัจจัยหลักที่จะตอบโจทย์ภารกิจขององค์กร ปัจจัยแรกเป็น Reason to Operate เป็นการสนองตอบประโยชน์ขององค์กร เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เชิงธุรกิจ ในขณะที่

ปัจจัยหลังเป็น License to Operate เป็นการตอบโจทย์ประโยชน์ส่วนร่วม เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เชิงมนุษยธรรม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์กับจิตสำนึกที่พึงปฏิบัติ โดยองค์ความรู้นำมาสู่ผลประโยชน์ ในขณะที่คุณธรรมเป็นฐานรากสำคัญของการมีจิตสำนึกที่พึงปฏิบัติ

รัฐพอเพียง สองปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ คือ ผลประโยชน์ของชาติ (National Interest) กับ ประโยชน์สุขของโลก (Global Co-Prosperity) ปัจจัยแรกตอบสนองต่อผลประโยชน์ของชาติ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์เชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่ปัจจัยที่สองตอบสนองประโยชน์สุขร่วมของโลก เพื่อบรรลุเป้าประสงค์การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขของประชาคมโลก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของชาติ กับประโยชน์สุขของโลก โดยเราจำเป็นต้องมีความรู้ในการสร้างความมั่งคั่งและผลประโยชน์ของชาติ ในขณะที่มีคุณธรรมในการบริหารจัดการ แบ่งปัน และร่วมรังสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในประชาคมโลก

การพยายามปรับตัวให้อยู่ในจุดที่สมดุลภายใต้โลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะปฏิสัมพันธ์แบบย้อนกลับใน “โลกหลังโควิด” จะทำให้การกระทำของคนหนึ่งกระทบกับผู้อื่นเสมอ การจะอยู่อย่างปกติสุขในโลกใบใหม่ จำเป็นต้องปรับฐานคิดและกระบวนทัศน์ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขใหม่ของโลก ต้องมีความพอประมาณ ความลงตัว ความพอดี พร้อม ๆ กับมีความเข้าใจสถานการณ์อย่างถ่องแท้และถึงรากด้วยความมีเหตุมีผล และท้ายที่สุดคือการมีภูมิคุ้มกันไม่ประมาทในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ตอบโจทย์แนวทางการใช้ชีวิตดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และถือได้ว่าเป็นแม่แบบของธรรมาภิบาล กล่าวคือเป็นจุดตั้งต้นของธรรมาภิบาลทั้งมวลและกำกับ ธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนอีกชั้นหนึ่ง

โลกเปลี่ยน คนปรับ
เตรียมคนไทย
เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ในโลกหลังโควิด

โลกเปลี่ยน คนปรับ

เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด

โรคระบาดโควิด-19 ได้ก่อให้เกิดโลกใหม่ที่ย้อนแย้งในตัวเอง กล่าวคือ ในขณะที่แต่ละคนต้องทิ้งระยะห่างทางกายภาพแต่กลับต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในเชิงกายภาพอาจจะลดลงแต่ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในโลกเสมือนกลับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัย Many2Many ที่เพิ่มขึ้นในโลกเสมือนจะถูกเติมเต็มด้วย Mind2Mind ทั้งนี้เนื่องจากในโลกที่เชื่อมต่อกันอย่างสนิท การกระทำของบุคคลหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบได้ทั้งทางบวกและทางลบต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย จนอาจกล่าวได้ว่า “จากนี้ไป ผู้คนในโลก สุขก็จะสุขด้วยกัน ทุกข์ก็จะทุกข์ด้วยกัน”

จากนี้ไปพวกเราต้องใช้พลังปัญญามนุษย์ให้มากขึ้น จะทำอะไรให้ผู้คน **รู้จักเติมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน** ทั้งหมดจึงอยู่ที่ “คุณภาพคน” ที่จะพัฒนาขึ้นมา เพื่อให้พวกเราสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกใหม่ใบนี้ ประเด็นท้าทายจึงอยู่ที่ว่า การสร้างคนให้เป็น “**มนุษย์ที่สมบูรณ์**” ในโลกหลังโควิดควรเป็นอย่างไร

พวกเรามีความเชื่ออยู่ตลอดเวลาว่า “**ครูคือผู้สร้างคน คนสร้างชาติ**” ประสบการณ์จากการเผชิญวิกฤตโรคโควิด-19 ทำให้พวกเราอาจจะต้องปรับเปลี่ยนความเชื่อดังกล่าวเป็น “**ครูคือผู้สร้างคน คนสร้างโลก**” คำถามคือ ความเป็นครูในโลกหลังโควิด ต้องเป็นอย่างไร มิเพียงเท่านั้น คำถามที่ตามมาก็คือ มนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด หน้าตาเป็นอย่างไร อะไรคือ “**โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด**” เพื่อตอบโจทย์ประเด็นท้าทายดังกล่าว

คนไทยในโลกก่อนโควิด

โรคโควิด-19 เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนที่ต้องเปลี่ยนไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนี้ มนุษย์เป็นผู้กระทำและก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบสูงสุด ทั้งจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างในปฏิสัมพันธ์ที่มีระหว่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องใช้พลังปัญญามนุษย์ในการแก้ไขปัญหาและค้นหาทางออก และนำพามนุษยชาติให้ผ่านพ้นไม่เฉพาะแต่เพียงวิกฤตโรคโควิด-19 เท่านั้น แต่รวมถึงการรับมือกับวิกฤตเชิงซ้อนและวิกฤตซ้ำซากที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ดังนั้น การพัฒนามนุษย์ในโลกหลังโควิด จึงนับเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หลักคิดที่ถูกต้อง ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่จำเป็น เพื่อนำพามนุษยชาติไปสู่ความอยู่รอดต่อไปในอนาคต

สำหรับประเทศไทย เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การเตรียมคนไทยเพื่อเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศไทย และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการปรับเปลี่ยนโลกและมนุษยชาติในโลกหลังโควิด เราอาจต้องตั้งต้นจากความเข้าใจคนไทยในโลกก่อนโควิด และคิดค้นแนวทางในการปรับเปลี่ยนคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิดต่อไป

คนไทยในสมัยก่อนกรุงแตก

เมื่อประมาณ 250 ปีมาแล้ว มีชาวฝรั่งเศสชื่อ ฟรังซัว อังรี ทรูแบง ได้เขียนบันทึกขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากบาทหลวงบริโกต์ซึ่งเคยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาหลายปี จนกระทั่งกรุงแตก บันทึกนี้ได้ถูกตีพิมพ์ขึ้นที่กรุงปารีสในปี พ.ศ. 2314 ทรูแบงได้พูดถึงนิสัยใจคอของชาวสยามไว้ว่า เป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในชาติ รักขนบธรรมเนียมอย่างเหนียวแน่น อ่อนโยนสุภาพ มีเมตตา ซ่อนความรู้สึก ไม่ชอบพูดมาก มัธยัสถ์ ไม่ชอบหรูหราฟุ่มเฟือย ไม่เห็นแก่ตัว มีความรู้จักพอ

พร้อมกันนั้น ก็ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของ “คนสยาม” ไว้ว่า

- เป็นคนที่เฉื่อยชาเกียจคร้าน ย่อท้อ ไม่ชอบทำอะไรที่ลำบาก ยากเย็น ไม่ยินดียินร้าย ไม่ชอบเหน็ดเหนื่อยและยากลำบาก
- มักจะเหลวไหล ไม่ยอมรับหลักการและผลที่เกิดจากหลักการ จิตใจไม่ค่อยได้รับการฝึกฝน จึงไม่ค่อยแยกแยะว่าอะไรดี อะไรที่แย่ที่สุด แล้วประพฤติโดยไม่นึกจะคิดไตร่ตรองหาเหตุผล
- มักเป็นนายที่แข็งกระด้าง ไม่ค่อยรู้วิธีบังคับบัญชาคน มีความเจ็บแค้นสูงเมื่ออับอาย บ้าคลั่งอย่างไม่รู้จักชั่งใจเมื่อโมโห บางครั้งโหดเหี้ยมทำร้ายกันถึงตาย
- มักยอมอ่อนน้อมต่อผู้ยิ่งใหญ่กว่า แต่จะดูหยิ่ง ดูหมิ่นคนที่อยู่ต่ำกว่าและคนที่แสดงยกย่องเขา บางคนช่างพูดอย่างมีเล่ห์เหลี่ยม อ้างเหตุผลผิดมาตบตาคน เชื้อถือไสยศาสตร์ โชคลาง หมอดู เข้าทรงและคาถาอาคม
- ชอบการพนันอย่างยิ่ง ผู้แพ้การพนันยอมขายได้แม้กระทั่งลูกเมียของตน
- การศึกษาของชาวสยาม ขาดวิชา รู้จักคิดหาเหตุผล คนสยามพยายามจะไม่คิด เพราะความคิดทำให้เหน็ดเหนื่อย
- ไม่มีประเทศใดในโลกที่คนทุจริตจะมีวิธีพลิกแพลงมากเท่ากับในประเทศสยาม มีคนชำนาญการในการทำให้คดียุ่ง สามารถทำให้เรื่องร้ายที่สุดกลับไปในทางดีได้ และเขาจะเรียกร้องค่าตอบแทนอย่างสูงทีเดียว

ในอีก 250 ปีต่อมา วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ได้ศึกษาถึงอุปนิสัยของ “คนไทย” ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา พบว่ามีอยู่ถึง 30 ประการ ประกอบไปด้วย

(1) เชื่อเรื่องเวรกรรม	(2) ถ่อมตัวและยอมรับชนชั้นในสังคม
(3) ยึดถือระบบอุปถัมภ์	(4) ไม่ยอมรับคนที่มีอายุเท่ากันหรือต่ำกว่า
(5) ไม่รู้จักประมาณตน	(6) รักอิสระเสรี
(7) ไม่ชอบค้าขาย	(8) เอาตัวรอดและชอบโยนความผิดให้ผู้อื่น
(9) ขาดการวางแผน	(10) ชอบการพนันเหล้าและความสนุกสนาน
(11) เกียจคร้าน	(12) ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
(13) เห็นแก่ตัว เอาแต่ได้	(14) ลืมน่าย
(15) ชอบความเป็นอภิสิทธิ์	(16) ชอบสร้างอิทธิพล
(17) มีนิสัยฟุ้งเฟ้อ	(18) ไม่รู้แพ้รู้ชนะ
(19) ไม่ยกย่องสุภาพสตรี	(20) มีจิตใจคับแคบ
(21) ชอบประนีประนอม	(22) ไม่ตรงต่อเวลา
(23) ไม่รักษาสาธารณสมบัติ	(24) ชอบพูดมากกว่าทำ
(25) วัตถุนิยม	(26) ชอบของฟรี
(27) สอดรู้สอดเห็น	(28) ขาดจิตสำนึกและอุดมการณ์เพื่อ
บ้านเมือง
(29) พึงพาคนอื่น และ	(30) ไม่ชอบรวมกลุ่มและขาดการร่วมมือ
ประสานงาน

เมื่อเปรียบเทียบดูแล้ว อุปนิสัยของ “คนสยาม” ตามบันทึกของ ฟรังซัว อังรี ตูรแปง แทบจะไม่แตกต่างจากอุปนิสัยของ “คนไทย” ในยุคใหม่ แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมากกว่า 250 ปี ในขณะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลง ระลอกแล้วระลอกเล่า แต่อุปนิสัยคนไทยไม่เคยมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตที่เกิดขึ้น

7 หลักคิดที่ผิดของคนไทย

จากอุปนิสัยของ “คนสยาม” สู่อุปนิสัยของ “คนไทย” หล่อหลอมให้เกิดเป็น “7 หลักคิดที่ผิด” ของคนไทย ซึ่งเป็นหลักคิดที่ไม่สอดคล้องกับพลวัตโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกหลังโควิด 7 หลักคิดที่ผิดดังกล่าว ประกอบไปด้วย

- 1) เน้นผลประโยชน์พวกพ้อง มากกว่า ผลประโยชน์ส่วนรวม
- 2) เรียกร้องสิทธิ มากกว่า หน้าที่
- 3) เน้นความถูกใจ มากกว่า ความถูกต้อง
- 4) เน้นชิงสุกก่อนห่าม มากกว่า อดเปรี้ยวไว้กินหวาน
- 5) เน้นรูปแบบ มากกว่า เนื้อหาสาระ
- 6) เน้นปริมาณ มากกว่า คุณภาพ
- 7) เน้นสายสัมพันธ์ มากกว่า ผลงาน

7 ข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทย

ในโลกหลังโควิด หากคนไทยไม่เปลี่ยนแปลงและปรับตัว ก็อาจไม่สามารถนำพาประเทศไทยให้ก้าวข้ามวิกฤตที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ แนวทางการพัฒนาคนที่สำคัญที่สุด เริ่มจากการปฏิรูประบบการศึกษา ซึ่งสำหรับประเทศไทย ยังมีอุปสรรคจากความบกพร่องในระบบการศึกษาที่ถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง โดยข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทย สรุปได้ 7 ประการดังต่อไปนี้

- 1) ยึดตัวผู้สอน มากกว่า ยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2) เน้นการสอน มากกว่า การเปิดโอกาสให้เรียนรู้
- 3) ประสิทธิภาพ มากกว่า เป็นเชื่อให้ไปคิดต่อ
- 4) เน้นลอกเลียน มากกว่า ความคิดสร้างสรรค์
- 5) เน้นท่องจำทฤษฎี มากกว่า ลงมือปฏิบัติ
- 6) เน้นการพึ่งพาคนอื่น มากกว่า การพึ่งพาตนเอง
- 7) เน้นการสร้างความเป็นตน มากกว่า การสร้างความเป็นคน

7 ข้อบกพร่องในระบบการศึกษาไทยได้หล่อหลอมคนไทยให้มี 7 หลักคิดที่ผิด ซึ่งเป็นหลักคิดที่ไม่สอดคล้องกับพลวัตของโลกหลังโควิด ที่ต้องการ “คนไทยที่มีคุณภาพ” เพียงพอ ในการนำพาประเทศและประชาคมโลกไปสู่ความเป็นปกติสุขและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นโจทย์ท้าทายผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง ใช้ความกล้าหาญยกเครื่องการศึกษาทั้งระบบ และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิดต่อไป

7 การกิจครู ในโลกหลังโควิด

การเตรียมคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด นับเป็นโจทย์สำคัญที่ทำนายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร “จิตวิญญาณของความเป็นครู” ไม่เคยแปรเปลี่ยน สิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนคือ “ภารกิจครู” ในโลกหลังโควิด ซึ่งมีอยู่ 7 ประการ ได้แก่

- 1) บูรณาการการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และการทำงาน
- 2) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แบบองค์รวม
- 3) เปลี่ยน “สังคมของพวกเรา” เป็น “สังคมของพวกเรา”
- 4) พัฒนาโมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด
- 5) เปิดโอกาส ลองผิดลองถูก
 - เปิดรับความผิดพลาด ยอมรับความล้มเหลว
- 6) ทำงานบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชุดใหม่
- 7) สร้างชีวิตที่สมดุลเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เชื่อมโยงการใช้ชีวิต การเรียนรู้ และการทำงาน

มนุษยชาติจะอยู่ในโลกหลังวิกฤตโรคโควิด-19 อย่างเป็นปกติสุขได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ “คุณภาพคน” หัวใจสำคัญ คือ “ครู” ผู้ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมที่จะสร้างคนที่มีคุณภาพ โดยครูสอนให้เด็กเข้าถึง 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ “ความดี” “ความงาม” และ “ความจริง” อันจะนำไปสู่การสร้างคนให้มี “ความรู้” คู่ “คุณธรรม” ซึ่งเรื่องเหล่านี้ฝังอยู่ใน “จิตวิญญาณของความเป็นครู” อย่างแนบแน่นตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจิตวิญญาณครูจะไม่แปรเปลี่ยน แต่บริบทโดยรอบตัวครูและเด็กนั้นมีการผันแปรไปอย่างมาก โลกที่มีพลวัตสูงอย่างเช่นในปัจจุบันได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนอย่างน้อยใน 3 มิติ คือ **การใช้ชีวิต การเรียนรู้ และ การทำงาน** โดยเปลี่ยนจาก “การดำเนินชีวิตแบบสามขั้น” (3 Stages of Life) ที่เริ่มต้นด้วยการเรียนในวัยเด็ก สู่การทำงานในช่วงกลางและการใช้ชีวิตในบั้นปลาย ไปสู่ “การดำเนินชีวิตแบบหลายขั้น” (Multi-Stages of Life) คือ มีการเรียนรู้ทำงาน และใช้ชีวิต ในลักษณะเป็นวงจรซ้ำไปซ้ำมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูจะต้องเข้าใจและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพลวัตโลกหลังโควิด

กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แบบองค์รวม

มนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ 4 ประการที่ยึดโยงกันเป็นองค์รวม ประกอบไปด้วย

- 1) **การเรียนรู้อย่างมี “ความมุ่งมั่นและเป้าหมาย” (Purposeful Learning)** เป็นเป้าหมายที่เกิดจากแรงบันดาลใจ ความสนใจหรือความมุ่งมั่นของเด็ก (Passion-Driven Learning) ครูจะมีส่วนช่วยให้เด็กนิยามอนาคต กำหนดเป้าหมายในชีวิตที่ยิ่งใหญ่ ที่ก้าวข้ามการง่วนอยู่กับการทำเพื่อตนเอง ไปสู่ความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิด Better Self , Better Society และ Better World ได้อย่างไร ในการตอบโจทย์ความมุ่งมั่นดังกล่าว การเรียนรู้จะต้องมีลักษณะเฉพาะตามความสนใจของผู้เรียน (Personalized Learning) เป็นสำคัญ

2) การเรียนรู้อย่าง “สร้างสรรค์” (Generative Learning)

โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการใช้ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประยุกต์ใช้ (Idea-based Learning) มีความยืดหยุ่นทางความคิดและอารมณ์ เปิดมุมมองใหม่ๆ ค้นหาช่องทางการหลุดพ้นข้อจำกัดแบบเดิมๆ เพื่อให้เกิดการรังสรรค์นวัตกรรม จึงเป็นการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) และเป็นการเรียนรู้ผ่านการให้คำปรึกษาชี้แนะ (Mentoring) มากกว่าแค่การถ่ายทอดความรู้ในแบบเดิมๆ (Transmitting Knowledge) รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการคิดนอกกรอบ

3) การเรียนรู้แบบมี “ส่วนร่วมและแบ่งปัน” (Collective Learning)

เป็นการปลูกฝังให้เด็กร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ (Common Creating) มากกว่าการฉายเดี่ยว การเก่งอยู่คนเดียว รวมถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็นการได้รับรางวัลจากการทำงานร่วมกัน (Collaborating Incentive) มากกว่าการแข่งขันแย่งชิงรางวัล (Competing Incentive) ฝึกให้เด็ก ๆ สามารถอยู่ในสภาวะ “สุขก็สุขด้วยกัน ทุกข์ก็ต้องทุกข์ด้วยกัน”

4) การเรียนรู้โดย “เน้นผลสัมฤทธิ์” (Result-based Learning)

คือ การเรียนรู้ที่สามารถวัดผลหรือเห็นผลที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) เน้นการให้ทำโครงการ กิจกรรม และภารกิจ มากกว่าการบรรยายหน้าชั้นเรียน โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานที่เด็กร่วมกันทำ (Achievement Credit) มากกว่าการสอบให้ผ่าน

เปลี่ยน “สังคมของพวกเรา” เป็น “สังคมของพวกเรา”

มนุษย์มีธรรมชาติอยู่ 2 ประการ

- ต้องการความเป็นอิสระ มีตัวตน หรือที่เรียกว่า **ปัจเจกนิทัศน์** (Self Expression Value) เพื่อปลดปล่อยสิ่งที่ตนเองมี สะท้อน “ความเป็นตน” (Me-in-We)
- ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน หรือที่เรียกว่า **ค่านิยมจิตสาธารณะ** (Communal Value) ซึ่งจะสะท้อน “ความเป็นคน” (We-in-Me)

ความเป็นครูในอนาคตจะสร้างความสมดุลของ 2 คุณค่านี้ ที่เสมือนเบรคและคันเร่งให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้อย่างไร

ควบคู่ไปกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ ครูในโลกหลังโควิดยังต้องสร้าง “คุณค่าร่วมในสังคม” (Social Value) ปัจจุบันกระบวนทัศน์ของสังคมไทยติดกับดักของ “สังคมของพวกเรา” (Me-Society) คือ คิดถึงแต่ “ตัวกู ของกู” ทำเพื่อตนเองและพวกพ้อง ไม่คิดถึงผู้อื่น หรือคนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน แต่หากครูสามารถสร้างสมดุลของความเป็นคนและความเป็นตนได้ จะทำให้เกิด “สังคมของพวกเรา” (We- Society) ที่คนในสังคมมองคนรอบข้าง มองการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การสร้างคน (Growth for People) มากกว่าการสร้างคนเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (People for Growth) รวมถึงแบ่งปันองค์ความรู้ สร้างความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน และสร้างวัฒนธรรม “Free Culture” ที่สะท้อนผ่าน Free to Take และ Free to Share รวมถึงต้องสร้างหลักคิดเพื่อให้เด็กเปลี่ยนแนวคิดที่คับแคบในการคิดเพื่อตัวเองไปสู่การให้เด็กมี “ความไว้วางใจ” “การเอื้อกุล” “การแบ่งปัน” และ “ความร่วมมือร่วมใจ”

ดังนั้น ภารกิจใหม่ของครูในโลกหลังโควิดจึงเป็นการสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อม ๆ กับการพัฒนา “สังคมของพวกเรา” ให้เกิดขึ้น โดยที่ครูจะต้องสร้างให้เด็กมีตัวตนในขณะที่ใส่ใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว ดังนั้นครูจะต้องสร้างให้เด็กเกิด “การเรียนรู้เชิงลึก” เพื่อพัฒนาให้เกิดชีวิตที่สมดุล ผ่านการมีพลังปัญญา (Head) มีทักษะ (Hand) มีสุขภาพที่ดี (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) เป็นชีวิตที่มีสมดุลระหว่างการเป็นตนและการเป็นคน ส่งผลให้เกิด “สังคมของพวกเรา” ที่ผู้คนมีความหวัง (Hope) มีความสุข (Happiness) และมีความสมานฉันท์ (Harmony) ตามมา

พัฒนาโมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด

ครูจะต้องสร้างให้เด็กมี “รักที่จะเรียนรู้” (Love to Learn) แล้วจึง “รู้ที่จะเรียน” (Learn to Learn) ทั้งรู้ว่าทำไมต้องเรียน ต้องเรียนอะไร เรียนอย่างไร และเรียนกับใคร แล้วจึงจะนำไปสู่ “เรียนรู้ที่จะอยู่รอด” (Learn to Live) เพื่อตอบโจทย์ Me-in-We หรือความเป็นตนพร้อม ๆ กับ “เรียนรู้ที่จะรัก” (Learn to Love) เพื่อตอบโจทย์ We-in-Me หรือความเป็นคน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนในลักษณะ Fun-Find-Focus-Fulfill คือ เด็กเรียนรู้จากเรื่องสนุกๆ (Fun) เพื่อจะค้นหาสิ่งที่ตนเองรัก (Find) เมื่อพบแล้วจึงมุ่งเป้าชัดเจน (Focus) และเติมเต็มให้ชีวิตตนเองและคนอื่น (Fulfill)

เปิดโอกาส ลองผิดลองถูก

เปิดรับความผิดพลาด ยอมรับความล้มเหลว

ในโลกหลังโควิด การกำหนดเป้าหมายสู่อนาคต อาจจะต้องเริ่มจากการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เห็นโอกาส ข้อจำกัด ศักยภาพ และขีดความสามารถก่อน จึงไปกำหนดวิสัยทัศน์ นิยามอนาคตที่สอดคล้องกันทีหลัง

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมคนไทยสู่โลกหลังโควิด จำเป็นต้องมีทั้งการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ (Learn) การไม่ยึดติดกับความรู้ที่เคยเรียนมา (Unlearn) และการเรียนรู้เรื่องเดิมด้วยมุมมองใหม่ หรือในบริบทใหม่ (Relearn) การกล้าลองถูกลองผิด เปิดรับความผิดพลาด และยอมรับความล้มเหลวจะก่อให้เกิดปัญญาชีวิต และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในปริมาณพลที่กว้างขึ้น ลุ่มลึกมากขึ้น และร่วมรังสรรค์มากขึ้น

การเรียนรู้ดังกล่าวตั้งอยู่บนหลักคิดสำคัญ 2 ประการ

- ประการแรก การเปลี่ยนการมอง “ความล้มเหลวเป็นความยากลำบากของชีวิต” เป็นการมองว่า “ความล้มเหลวเป็นความท้าทายของชีวิต” ซึ่งจะทำให้เด็กไม่กลัวความล้มเหลว กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้จากความล้มเหลว และพร้อมที่จะลุกขึ้นมาฮีตสู้อีกครั้งแล้วครั้งเล่า จนประสบผลสัมฤทธิ์
- ประการที่สอง การเปลี่ยน “ความกลัวต่อการทำผิดพลาด” สู่ “ความกล้าต่อการพลาดโอกาส” โดยเด็กจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (Lesson Learned) พร้อมจะศึกษาวิธีการจากผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ (Best Practices) พัฒนาต่อยอดวิธีการดังกล่าวให้ดีขึ้น (Better Practices) และสุดท้ายจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบใหม่ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Next Practices)

การเรียนรู้ในโลกหลังโควิด จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่าน “ประสบการณ์จริง” โดยเป็นวงจรที่เริ่มจาก “การสำรวจค้นคว้า” “การทดลองทดสอบ” เพื่อ “สร้างเสริมประสบการณ์” และนำมาสู่ “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้” กับผู้อื่น

ทำงานบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชุดใหม่

ปัจจุบันการเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น แม้ว่าโรงเรียนถูกมองเป็นสิ่งที่ “ยังจำเป็น” ต้องมีอยู่ แต่ “ไม่เพียงพอ” ที่จะตอบโจทย์การเรียนรู้ในปัจจุบัน การเรียนรู้จากนี้ไปสามารถเกิดขึ้นจากใคร ที่ไหน และเมื่อไรก็ได้ไม่จำเป็นจะต้องยึดติดกับห้องเรียน โรงเรียน หรือระบบการศึกษาอีกต่อไป การศึกษาออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง จะมีบทบาทมากขึ้นในโลกหลังโควิด ดังนั้น ภายใต้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะปรับบทบาทหน้าที่ของตนอย่างไร

สร้างชีวิตที่สมดุลเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ความสมดุลเป็นหัวใจสำคัญไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ครูจะต้องสอนเด็กให้เข้าใจทั้งภาพเล็กและภาพใหญ่ ในภาพใหญ่เด็กต้องเข้าใจ “ความสมดุลของระบบ” ทั้งระหว่างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ในภาพเล็กลงมา เด็กต้องเข้าใจ “สมดุลของกลไก” ทั้งสมดุลระหว่างการเรียนรู้นอกและในโรงเรียน ระหว่างปัญญาประดิษฐ์กับปัญญามนุษย์ ระหว่างอารยธรรมในโลกจริงและอารยธรรมในโลกเสมือน ที่สำคัญ ต้องสอนให้เด็กรู้จักเติมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน ครูจึงต้องรู้เท่าทันในประเด็นเหล่านี้ และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาปรับให้เกิดสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในระบบและกลไก

เมื่อเกิดสมดุล “การพัฒนาที่ยั่งยืน” จึงจะบังเกิดขึ้น เมื่อ “เข้าใจ” ในประเด็นเหล่านี้ ครูจึงจะ “เข้าถึง” บริบทของพลวัตโลกและการพัฒนาการของเด็ก ด้วยความเข้าใจและเข้าถึง ผนวกกับจิตวิญญาณของความเป็นครู ความคาดหวังที่ว่า “ครูสร้างคน คนสร้างโลก” จึงจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงในโลกหลังโควิด

โมเดลการเรียนรู้ ในโลกหลังโควิด

มีผู้รู้บางท่านบอกว่า การสร้างคนในโลกศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนจาก “การศึกษา” ให้เป็น “การเรียนรู้” โดยเน้นการร่วมรังสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ จัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก ควบคู่กับหลักสูตรมาตรฐาน เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ ถึงกระนั้นก็ตาม “การเรียนรู้” อย่างเดียวยังไม่ตอบโจทย์ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เป็นเพียงวิถีเป็นตัวกลางหรือเป็นเพียงเครื่องมือ การสร้างคนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคหลังโควิดที่ทุกคนเรียกหาความเป็นอิสระแต่ต้องอิงอาศัยกันนั้น การเรียนรู้หรือ “Learning” อย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ จะต้องมีการ “Living” และ “Loving” ด้วย

Living ตอบโจทย์ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่ผู้เรียนเรียกหาความเป็นอิสระมากขึ้น ในขณะที่ Loving ตอบโจทย์การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในท่ามกลางโลกที่ต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น การเตรียมพร้อมเด็กให้เป็น “**มนุษย์ที่สมบูรณ์**” จึงอยู่ที่การออกแบบโมเดลการศึกษาที่สามารถผสมผสานและถักทอ Learning, Living และ Loving เข้าด้วยกันอย่างลงตัว เริ่มด้วยจาก “**รักที่จะเรียนรู้**” (Love to Learn) ต่อด้วย “**รู้ที่จะเรียน**” (Learn to Learn) จากนั้นจึงเป็นเรื่องของ “**เรียนรู้ที่จะรอด**” (Learn to Live) ควบคู่กับ “**เรียนรู้ที่จะรัก**” (Learn to Love) (ดูรูปที่ 26)

รูปที่ 26 : โมเดลการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด

รักที่จะเรียนรู้

คนเกาหลีมีความเชื่อมั่นานแล้วว่า “ความรู้คืออำนาจ” ลัทธิขงจื้อโดยตัวมันเองไม่ใช่ระบบความคิดที่ทำให้ทันสมัย ลัทธินี้ปลูกฝังว่าความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สังคมดีขึ้น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของคนเกาหลีสมัยใหม่ และภายหลังเมื่อปรากฏชัดว่าหนังสือขงจื้อไม่เพียงพอในการพัฒนาชาติ ประชาชนเกาหลีได้หันไปค้นคว้าหนังสือตำรับตำราของญี่ปุ่นและตะวันตกอย่างจริงจัง¹

ทำอย่างไรให้เด็กรักที่จะเรียนรู้ ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สิ่งจูงใจ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การให้คุณค่า การสร้างแบบอย่าง ตลอดจนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น **Plearn** (Play + Learn) หรือ **Edutainment** (Education + Entertainment) เป็นตัวอย่างแนวคิดที่พยายามผลักดันให้เกิด “รักที่จะเรียนรู้”

¹ กรณีแรกเกิดขึ้นในช่วงที่เกาหลีถูกปกครองโดยญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี “รักที่จะเรียนรู้” เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อย การสร้างบรรยากาศให้เกิด “รักที่จะเรียนรู้” เสมือนดาบสองคม ปล่อยเสรีมากเกินไปก็ได้ คุ่มเข้มมากเกินไปก็ได้ ปัญหาหนึ่งของการศึกษาไทย คือ จากการที่สื่อต่างๆ ตกอยู่ในมือของภาครัฐและเอกชนเพียงไม่กี่ราย ทำให้แหล่งเรียนรู้สำคัญนอกห้องเรียน นอกโรงเรียน และนอกระบบถูกครอบงำ แทรกแซงหรือถูกจำกัด การกระจุยตัวของสื่อส่งผลให้เนื้อหาของความรู้และแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่ค่อนข้างจะแยกส่วนอยู่แล้วยิ่งขาดความหลากหลาย โดยมุ่งเน้นผลิตซ้ำกระบวนการเรียนรู้

ในเชิงนโยบาย การผลักดันให้เกิด “รักที่จะเรียนรู้” จะต้องสามารถตอบสนองประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) จะต้องสามารถหาจุดสมดุลระหว่าง โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ กับ ระดับของการคัดกรองข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้
- 2) จะต้องสามารถหาจุดสมดุลระหว่าง ระดับการเปิดกว้าง ให้เด็กเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ กับ ระดับการเฝ้าติดตาม

วงจรการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด การเรียนรู้ในโลกหลังโควิด ต้องสร้าง “วงจรการเรียนรู้” ให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก (ดูรูปที่ 27) ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ

รูปที่ 27 : วงจรการเรียนรู้ในโลกหลังโควิด

- **“สำรวจสืบค้น”** ฝึกนิสัยให้เด็กรัก “การสำรวจสืบค้น” จะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กท่องเที่ยวในโลกกว้างทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน รู้จักใช้จินตนาการ รังสรรค์ความคิดใหม่ ๆ โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ “นอกห้องเรียน” “นอกโรงเรียน” และ “นอกระบบ” คู่ขนานไปกับ กระบวนการเรียนรู้ “ในห้องเรียน” “ในโรงเรียน” และ “ในระบบ” ที่มีอยู่เดิม
- **“ทดลองปฏิบัติ”** ให้เด็กเกิดความคิด และค้นหาทางเลือกใหม่ๆ เปิดโอกาสให้เด็กได้ลองถูกลงผิด สามารถกล้าที่จะฝัน กล้าที่จะลองทำ และกล้าที่จะผิดพลาด

- **“สร้างเสริมประสบการณ์”** ฝึกให้มีการตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นโครงการเพื่อฝึกการสานฝันผลักดันความคิดให้เกิดเป็น ผลสัมฤทธิ์ เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการฝึกฝนปฏิบัติ และ นำบทเรียนและประสบการณ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นๆ เด็กจะได้รู้จักสรุปบทเรียน (Lesson Learned) นำต้นแบบ การดำเนินงาน (Best Practices) มาประยุกต์ใช้ พัฒนาปรับปรุง ต้นแบบการดำเนินงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม (Better Practices) และหากเป็นไปได้พัฒนาคิดค้นแนวทางการดำเนินงานใหม่ (New Practices) ขึ้นมาเองจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์
- **“แลกเปลี่ยนแบ่งปัน”** เป็น “การแลกเปลี่ยนแบ่งปัน” ความคิด ประสบการณ์ และข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่น ด้วยการปลูกฝัง “Free Culture” ที่เน้น Free to Take และ Free to Share รวมถึงการทำงาน เป็นทีมร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ “Peer Production” และ “Creative Collaboration” การแลกเปลี่ยน แบ่งปันระหว่างกันดังกล่าว เป็นปฐมบทในการสร้างวัฒนธรรม การเกื้อกูลและแบ่งปันขึ้น

รู้ที่จะเรียน

ในขณะที่ “รักที่จะเรียนรู้” ตอบโจทย์ความชอบที่จะเรียนรู้ “รู้ที่จะเรียน” จะเป็นเรื่องของรูปแบบวิธีการเรียนรู้

ในโลกยุคดิจิทัล เด็กเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ มากมายทั้งเรื่องที่มีสาระและ ไม่มีสาระ มีคุณและเป็นโทษ เหมาะสมและไม่เหมาะสม “รู้ที่จะเรียน” จะเริ่มต้นจาก Learn Why to Learn และ Learn What to Learn ซึ่งจะ บ่มเพาะให้เด็กมี Critical Thinking, Strategic Thinking และ Logical Thinking มีวิจรณ์ญาณในการคัดกรองเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตามมา ด้วยเรื่องของ Learn How to Learn, Learn When to Learn และ Learn Who to Learn from เพื่อฝึกให้เด็กมี Realistic Thinking, Pragmatic Thinking และ Shared Thinking

ในบางประเด็นที่เน้นหลักคิดหรือหลักการ น้ำหนักของการเรียนรู้ก็จะอยู่ที่ Why/What to Learn ในบางประเด็นที่เน้นการปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ น้ำหนักการเรียนรู้จะอยู่ที่ When/How/Who to Learn from เป็นสำคัญ แต่มีบางประเด็นซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อย่างกรณีเรื่องความเชื่อทางศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง หรือเรื่องเพศศึกษา นอกจาก Learn Why/What to Learn เป็นเรื่องสำคัญแล้ว เรื่อง Learn When/How/Who to Learn from ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

เรียนรู้ที่จะรอด

“รู้ที่จะเรียน” ทำให้เราได้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ “เรียนรู้ที่จะรอด” จะเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง

ในเชิงปรัชญา “เรียนรู้ที่จะรอด” เป็นเรื่องของการพัฒนาศักยภาพในแต่ละช่วงของชีวิต หากแบ่งชีวิตของคนเรานั้นออกเป็น 4 ช่วง (ดูรูปที่ 28)

- ช่วงแรกของชีวิต “**เฝ้านักศึกษาเรียนรู้**”
- ช่วงที่สองของชีวิต “**ประสบผลสำเร็จในการทำงาน**”
- ช่วงที่สามของชีวิต “**เป็นบุคคลที่มีบทบาทในสังคม**” และ
- ช่วงสุดท้ายของชีวิต “**ทำประโยชน์คืนกลับสู่สังคม**”

รูปที่ 28 : การพัฒนาศักยภาพในแต่ละช่วงของชีวิต

ประเด็นคือ จะทำให้เด็กได้เรียนรู้จังหวะจะโคนในแต่ละช่วงของชีวิตได้อย่างไร ทั้งในลักษณะของศาสตร์และศิลป์ในการใช้ชีวิต จะได้ใช้ชีวิตที่เต็มเต็มและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย

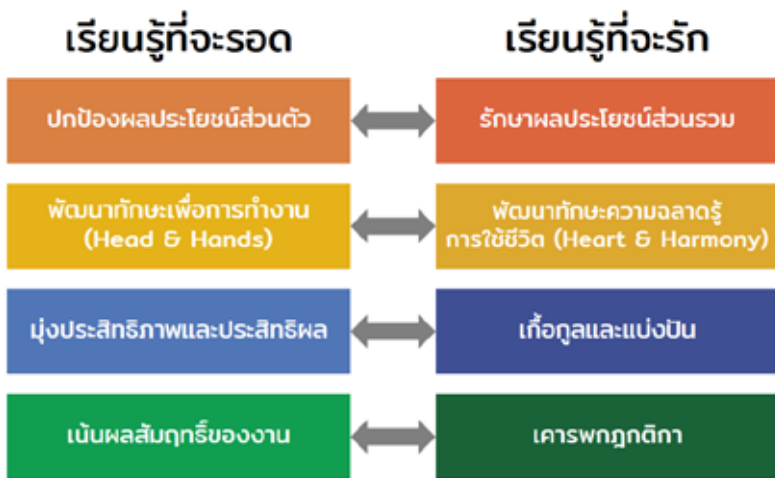
ในโลกหลังโควิด “การเรียนรู้ที่จะรอด” เป็นเรื่องของการพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ภายใต้บริบทและสภาวะแวดล้อมที่มีเงื่อนไขที่แตกต่าง อาทิ

- การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันในโลกเชิงซ้อน
- การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานภายใต้ภาวะความไม่รู้
- การเรียนรู้ในการเผชิญภัยคุกคามร่วม
- การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ภาวะที่มีความขัดแย้งรุนแรง

เรียนรู้ที่จะรัก

“เรียนรู้ที่จะรอด” ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกหลังโควิดได้อย่างเป็นอิสระ แต่การเน้น “เรียนรู้ที่จะรอด” เพียงอย่างเดียวอาจเป็นอันตรายได้ เพราะจะมีแต่การเอารอดเอาเปรียบ แก่งแย่งชิงดีกัน จำเป็นที่จะต้องเติมเต็ม “เรียนรู้ที่จะรอด” ด้วย “เรียนรู้ที่จะรัก” เพราะ “เรียนรู้ที่จะรัก” ทำให้เราใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในท่ามกลางโลกหลังโควิดที่ต้องมีการอิงอาศัยกันมากขึ้น

“เรียนรู้ที่จะรอด” และ “เรียนรู้ที่จะรัก” ต้องเดินคู่กันไป จึงจะทำให้ “ประโยชน์สุข” และ “ปกติสุข” เกิดขึ้นพร้อมกัน กลไกการทำงานของ “เรียนรู้ที่จะรอด” และ “เรียนรู้ที่จะรัก” เปรียบเสมือนเบรคและคันเร่งในรถยนต์ (ดูรูปที่ 29)

รูปที่ 29 : การเรียนรู้ที่จะรอด กับ การเรียนรู้ที่จะรัก

เราจะสอนให้เด็กมีศิลปะการใช้เบรกและคันเร่งอย่างไร จึงจะไปตลอดรอดฝั่ง ใช้เบรกอย่างเดียวก็ไปไหนไม่ได้ ใช้คันเร่งอย่างเดียวก็อันตราย อาจกู้ไม่กลับ รู้ว่าเมื่อไรจะใช้เบรก เมื่อไรจะใช้คันเร่ง เป็นความพอดี เป็นความงาม เป็นความลงตัว

“เรียนรู้ที่จะรัก” จึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่จะ “อยู่ร่วมกับคนทั้งโลก” ในบริบทของปัจเจกบุคคล “เรียนรู้ที่จะรัก” นำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของโลก ในบริบทขององค์กร “เรียนรู้ที่จะรัก” นำไปสู่การเป็นองค์กรที่ดีของโลก

จิตสำนึกต่อโลกครอบคลุมถึงเรื่องระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย โดยการคิดคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในระยะยาว คิดเพื่ออนาคตลูกหลานและคนรุ่นต่อไป มากกว่าผลประโยชน์ของตัวเอง พร้อมๆ กับการเปลี่ยนกรอบความคิดจาก “ความพยายามเอาชนะธรรมชาติ” มาสู่ “การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างสมดุล” และจาก “ความพยายามแข่งขันเอาชนะคนอื่น” มาสู่ “การอยู่ร่วมกันกับประชาคมโลกอย่างเป็นปกติสุข”

ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ที่เป็นอยู่ในสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของโลกทุกวันนี้ มีสาเหตุมาจากการขาดจิตสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม ปราศจากความมั่นคงที่จะยืนหยัดต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และไม่ยอมศิโรราบต่อสิ่งที่ผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่มีผลประโยชน์ส่วนรวมทับซ้อนอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตัว

การขาดจิตสำนึกดังกล่าว ก่อให้เกิดความสับสนทั้งในด้านความรู้ สึกนึกคิด ทศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้คนในสังคม จะเป็น **“พลเมืองที่เฉื่อยชา”** ที่ขาดความคิด อุดมการณ์เพื่อส่วนรวม ในทางกลับกัน การมีจิตสำนึกดังกล่าว จะทำให้ผู้คนในสังคมเป็น **“พลเมืองที่ตื่นรู้”** ที่มีความคิด อุดมการณ์เพื่อส่วนรวม เปิดใจกว้าง มีความกระตือรือร้น และมีความคิดอ่านที่อยากจะทำสิ่งดีๆ ให้กับประเทศชาติ รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของโลก

ในโลกหลังโควิด ต้องปลูกฝังภาวะ “การนำ” ทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้เกิดขึ้นกับเยาวชนและคนไทยภายใต้บริบท “การเรียนรู้ที่จะรอด” และ “การเรียนรู้ที่จะรัก” การเรียนรู้เรื่องภาวะความเป็นผู้นำ ไม่ได้หมายถึงการเรียนรู้ยุทธวิธีในการแข่งขันแบบ “เห็นแก่ตัว” เพื่อช่วงชิงอำนาจและได้เข้าสู่การเป็นผู้นำ หากหมายถึงการเรียนรู้ที่จะพัฒนาบุคลิกนิสัย ความคิดอ่าน คุณค่า และพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการมีวินัยกับตนเอง เคารพตนเอง มีความภาคภูมิใจในตัวเอง รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำไม่ควรทำ รู้จักประเมินตัวเองว่ามีจุดเด่น จุดด้อยอะไร สามารถทำอะไรอะไร ได้มากน้อยแค่ไหน กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบ ทำผิดแล้วรู้จักยอมรับผิด แพ้แล้วยอมรับการแพ้ด้วยน้ำใจนักกีฬา รู้จักการสรุปบทเรียนเพื่อแก้ไข ปรับปรุงตนเองใหม่ได้ ที่สำคัญ ผู้นำที่ดีต้อง รู้จักการเป็นผู้ตามที่ดีด้วย

7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน

มีการกล่าวถึง “7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” (7 Wonders of the World) ในหลายยุคหลายสมัย

- **7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคโบราณ** ได้แก่ 1) มหาพีระมิดแห่งกิซา 2) สานลอยแห่งบาบิโลน 3) เทวรูปซุสที่โอสิมเปีย 4) วิหารอาร์เทมিস 5) สุสานแห่งฮาลิคาร์แนสเชิส 6) เทวรูปโคโลสซุส และ 7) ประภาคารฟาโรส
- **7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคกลาง** ได้แก่ 1) โคลอสเซียม สนามกีฬาแห่งกรุงโรม 2) หลุมฝังศพ แห่งอเล็กซานเดรีย 3) กำแพงเมืองจีน 4) สโตนเฮนจ์ 5) เจดีย์กระเบื้องเคลือบเมืองหนานกิง 6) หอเอนเมืองปิซา และ 7) ฮาเยียโซเฟีย แห่งคอนสแตนติโนเปิล (ปัจจุบันคือกรุงอิสตันบูล) ประเทศตุรกี
- **7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคใหม่** ได้แก่ 1) ซีเซินอิตซา 2) กริชตูเรเดงโตร์ (Christ the Redeemer) 3) กำแพงเมืองจีน 4) มาซูปิกชู 5) เปตรา 6) โคลอสเซียม และ 7) หัซมาฮาล

สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นไม่ว่าในยุคสมัยใดล้วนแล้วแต่เป็น “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอก” (Miracles from “Outside”) หลายสิ่งไม่มีให้เห็นแล้ว เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แสดงถึงความไม่จีรังยั่งยืนของสรรพสิ่ง หากแต่มีสิ่งที่น่าอัศจรรย์กว่าสิ่งมหัศจรรย์ของโลกเหล่านี้ นั่นก็คือ “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน” (Miracles from “Within”) อันประกอบด้วย

1) การได้สัมผัส (To Touch)	2) การรับรู้รสชาติ (To Taste)
3) การมองเห็น (To See)	4) การได้ยิน (To Hear)
5) การมีความรู้สึก (To Feel)	6) การหัวเราะ (To Laugh)
7) การมีความรัก (To Love)	

7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ยาวนานที่สุดในโลกของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เรื่อง Harvard Study of Adult Development ผ่านการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต ทั้งด้านหน้าที่การงาน ด้านสังคม ด้านชีวิตส่วนตัว ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นชายอายุ 12-16 ปี จำนวน 724 คน คณะผู้วิจัย (ที่เปลี่ยนมาแล้วถึง 4 รุ่น) ทำการเก็บข้อมูลทุก ๆ 2 ปี ติดต่อกันยาวนานถึง 75 ปี จนกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบันเหลือมีชีวิตอยู่เพียง 60 คนและทุกคนอายุเกิน 90 ปีแล้ว ผลสรุปของงานวิจัยระบุนิสัยแห่งความสุขที่แท้จริง 20 ประการได้แก่ 1) สำนึกบุญคุณคน 2) เลือกคบเพื่อนดี 3) เห็นอกเห็นใจคนอื่น 4) หมั่นเรียนรู้ 5) เป็นผู้แก้ปัญหาได้ 6) ทำในสิ่งที่เรารัก 7) อยู่กับปัจจุบัน 8) หัวเราะบ่อย ๆ 9) ให้อภัย 10) กล่าวขอบคุณเสมอ 11) สร้างความสัมพันธ์ลึกๆ 12) รักษาสัญญา 13) ทำสมาธิ 14) ตั้งมั่นในสิ่งที่กำลังทำ 15) มองโลกในแง่ดี 16) รักอย่างไม่มีเงื่อนไข 17) อาย่ยอมแพ้ 18) ทำดีที่สุดแล้วอย่ายึดติด 19) ดูแลตัวเอง และ 20) ตอบแทนสังคม

- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นสลับซับซ้อน ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นเรียบง่าย
- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นดูเป็นเรื่องพิเศษ ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นดูข้างเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ
- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จีรังเสื่อมไปตามกาลเวลา ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นเป็นสิ่งที่จีรังยั่งยืน เป็นอกาลิโก

แต่ที่จริงแล้ว สิ่งมหัศจรรย์มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ไม่จำเป็นต้องเพรียกหาจากภายนอก หากอยากมีชีวิตที่เป็นปกติสุขในโลกหลังโควิด ก็ลองค้นหา ความดี ความงาม และความจริง ผ่าน “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน” ของพวกเรานั้นเอง

เริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด

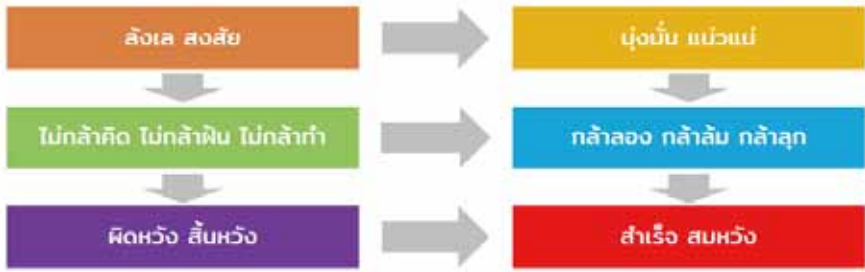
เราจะตั้งต้นชีวิตใหม่ ในสังคมหลังโควิด ได้อย่างไร

สังคมหลังโควิด มีระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง หลายคนพูดถึงการพัฒนาหรือการเพิ่มเติมทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับระบบนิเวศใหม่ แต่ที่จริงแล้ว ชีวิตใหม่ในสังคมหลังโควิด เริ่มต้นด้วยการมีหลักคิดที่ถูกต้อง แล้วค่อยตามมาด้วยการพัฒนาหรือการเพิ่มเติมทักษะ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นก็ตาม

ทั้งนี้เพราะหลักคิดที่แตกต่าง จะนิยามความหมายของความสำเร็จ และความหมายของความล้มเหลวที่แตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง มิเพียงเท่านั้น หลักคิดที่แตกต่างยังกำหนดระดับของความมุ่งมั่น และความพยายามที่แตกต่างอีกด้วย

ในโลกก่อนโควิด ผู้คนจำนวนมากมีหลักคิดชีวิตเชิงลบ นั่นคือกลัวความล้มเหลว กลัวการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดความลังเลสงสัย ซึ่งทำให้ไม่กล้าคิด ไม่กล้าฝัน ไม่กล้าทำ โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา นำพาไปสู่ความผิดหวังและสิ้นหวัง เกิดเป็น “วงจรอุบาทว์” ในชีวิต

ในขณะที่ยังมีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีหลักคิดชีวิตเชิงบวก กล่าวคือแทนที่จะมองความล้มเหลวเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ กลับมองความล้มเหลวเป็นสิ่งที่ท้าทาย แทนที่จะกลัวความผิดพลาด กลับกลัวว่าจะพลาดโอกาสจากการไม่ได้เผชิญกับสิ่งที่ท้าทายนั้น คนที่มีหลักคิดชีวิตเชิงบวกจะมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ กล้าลอง กล้าล้ม กล้าลุก จนประสบผลสำเร็จและความสมหวัง เกิดเป็น “วงจรเสริมส่ง” ในชีวิต (ดูรูปที่ 30)

รูปที่ 30 : การเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด

ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 เราได้เห็นการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตของผู้คนที่แตกต่างกัน Oxford Leadership ได้นำเสนอการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตของคนแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มอยู่ใน Fear Zone บางกลุ่มอยู่ใน Learning Zone และบางกลุ่มอยู่ใน Growth Zone (ดูรูปที่ 31)

กลุ่มคนที่ตื่นตระหนกและหวาดระแวงต่อเหตุการณ์ อยู่ใน **Fear Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

- ทำการกักตุนอาหารและเวชภัณฑ์ทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็น
- ไม่ให้ความสนใจกับข้อมูลที่ได้มา
- ส่งต่อข้อมูลทุกอย่างโดยไม่ตรวจสอบถึงความถูกต้อง
- พร่ำบ่นถึงความเลวร้ายของสถานการณ์
- พุดแต่ประเด็นปัญหาโดยไม่ช่วยคิดหาทางแก้ไข

กลุ่มคนที่เริ่มเข้าใจสถานการณ์โดยปรับตัวและเรียนรู้ อยู่ใน **Learning Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

- ตั้งสติ ปรับตัวและทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับและแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์
- ปล่องวางในสิ่งที่อยู่นอกเหนือความควบคุม
- ตระหนักโดยไม่ตระหนกกับสถานการณ์

กลุ่มคนที่คิดในทางบวกและพร้อมเติบโตไปข้างหน้า อยู่ใน **Growth Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีความเข้าใจในสถานการณ์วิกฤต
- มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ยอมรับและปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- มองหาโอกาสในวิกฤต
- เห็นแนวทางที่ตนสามารถทำประโยชน์ต่อสาธารณะได้

รูปที่ 31 : รูปแบบการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตที่แตกต่างกัน

ในโลกหลังโควิด พวกเราอาจจะยังต้องเผชิญกับวิกฤต ความเสี่ยง และภัยคุกคามอีกมากมาย แม้ชีวิตเป็นสิ่งที่เลือกเกิดไม่ได้ แต่พวกเรามีสิทธิ์ที่จะเลือกอยู่และใช้ชีวิตใน Fear Zone, Learning Zone หรือ Growth Zone และที่สำคัญ พวกเราทุกคนสามารถก้าวข้ามจาก Fear Zone ไปสู่ Learning Zone และ Growth Zone ได้ ก็ด้วยการมีหลักคิดที่ถูกต้องนั่นเอง

ในภูมิทัศน์ใหม่ของโลกหลังโควิด ที่เต็มไปด้วยความซับซ้อน ความไม่แน่นอน และความสุดโต่ง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข ยังต้องปลูกฝังให้คนไทยมีหลักคิดที่ถูกต้อง พร้อม ๆ กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ทำไมทัศนคติถึงสำคัญ มากกว่าความฉลาด?

Carol Dweck เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ทุ่มเทชีวิตการทำงานของเธอเพื่อศึกษาเรื่องทัศนคติและศักยภาพ ซึ่งงานวิจัยล่าสุดของเธอนั้นแสดงให้เห็นว่า “ทัศนคติบ่งบอกถึงความสำเร็จได้มากกว่าระดับไอคิว” เธอพบว่าทัศนคติที่เป็นแกนหลักของคนเราแบ่งเป็นสองประเภท หนึ่งคือ กรอบความคิดแบบตายตัว (Fixed Mindset) สองคือ กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset)

คนที่มีกรอบความคิดแบบตายตัว จะเป็นคนที่ยึดมั่นในความคิดตนเองและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อสิ่งใด ๆ ซึ่งการมีวิธีคิดแบบนี้เอง ที่อาจเป็นปัญหาได้เวลาที่พบเจอกับสิ่งที่ตัวเองไม่สามารถรับมือได้ และจะทำให้รู้สึกสิ้นหวังและพ่ายแพ้ได้

ส่วนคนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต จะเป็นคนที่มักเชื่อว่าคนเรานั้นสามารถพัฒนาตัวเองได้เสมอ ตราบใดที่เรามีความพยายาม และวิธีคิดแบบนี้เองที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้ายิ่งกว่าคนที่มีกรอบความคิดแบบตายตัว แม้ว่าจะมีไอคิวที่ไม่สูงก็ตาม เพราะคนประเภทนี้จะชอบสิ่งที่ท้าทาย และมองว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาคือโอกาสในการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

โดยทั่วไปแล้ว การมีความสามารถหรือเป็นคนฉลาดจะทำให้มีความมั่นใจมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นความจริงเวลาพบเจอกับเรื่องง่าย ๆ เท่านั้น แต่ปัจจัยที่สำคัญกว่านั้นก็คือ วิธีการจัดการกับความผิดพลาดและอุปสรรคต่าง ๆ ต่างหาก โดยคนมีกรอบความคิดแบบเติบโตจะอ้าแขนรับกับอุปสรรคได้อย่างไม่ลังเล

Dweck กล่าวว่าความสำเร็จในชีวิต คือเรื่องของวิธีการจัดการกับความล้มเหลวในชีวิต โดยเธอได้อธิบายวิธีที่คนมีกรอบความคิดแบบเติบโตไว้ว่า

“ความล้มเหลวก็เป็นแค่ข้อมูลตัวหนึ่ง ที่เราแปะป้ายเอาไว้ว่า มันคือความล้มเหลว ซึ่งมันทำให้เรารู้ว่า หากวิธีนี้มันไม่ได้ผล ฉันก็จะลองแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นๆ”

ไม่ว่าคุณจะเป็นประเภทไหนก็ตาม คุณสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเองให้มีกรอบความคิดแบบเติบโตได้ทั้งนั้น โดยมีวิธีที่จะช่วยปรับมุมมองของคุณให้ดีขึ้นด้วยวิธีดังต่อไปนี้

อย่าจมอยู่กับความรู้สึกว่าตัวเองนั้นไร้ค่า

ใคร ๆ ก็ต้องเคยมีช่วงเวลาที่รู้สึกว่าคุณนั้นไร้ค่าสิ้นดี ซึ่งบททดสอบของคุณก็คือ คุณจะมีปฏิกิริยาตอบรับกับความรู้สึกแบบนี้อย่างไร? คุณจะเลือกเรียนรู้เป็นบทเรียนและก้าวต่อไป หรือจะปล่อยให้ตัวเองจมดิ่งลึกลงไปเรื่อย ๆ มีผู้คนที่ประสบความสำเร็จมากมาย ที่ไม่อาจมาถึงจุด ๆ นี้ได้ ถ้าหากพวกเขาพ่ายแพ้ให้กับความรู้สึกที่ไร้ค่า ยกตัวอย่างเช่นบุคคลเหล่านี้

- วอลต์ ดิสนีย์ ที่เคยถูกไล่ออกจากบริษัท Kansas City Star เพราะ “ไร้ความคิดสร้างสรรค์และโอหังดี ๆ”
- โอบราห์ วินฟรีย์ ก็เคยถูกไล่ออกจากการเป็นผู้ประกาศข่าวทางโทรทัศน์ในบัลติมอร์ เพราะว่าเธอ “อ่อนไหวกับเรื่องส่วนตัวมากเกินไป”
- เฮนรี ฟอร์ด เคยล้มเหลวจากการสร้างบริษัทรถมาแล้วถึงสองครั้งก่อนจะประสบความสำเร็จจากบริษัทฟอร์ด
- สตีเวน สปีลเบิร์ก เคยถูกปฏิเสธจาก USC’s Cinematic Arts School มาหลายต่อหลายครั้งเช่นกัน

ลองจินตนาการดูว่าถ้าพวกเขาเหล่านี้มีกรอบความคิดแบบตายตัว ก็คงยอมแพ้และเลิกล้มความหวังไปแล้ว คนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตจะรู้สึกไร้ค่า เพราะรู้ว่าการจะประสบความสำเร็จได้ คุณต้องเต็มใจที่ล้มเหลวและลุกขึ้นใหม่ได้อีกครั้ง

มีความมุ่งมั่นและหลงใหลในสิ่งที่ทำ

แน่นอนว่าในโลกนี้ มีคนที่มีพรสวรรค์และเก่งมากกว่าคุณเสมอ แต่คุณสามารถใช้ความมุ่งมั่นและหลงใหลในสิ่งที่คุณทำมาทดแทนพรสวรรค์ที่ขาดหายไปได้ นั่นเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เราไม่หยุดที่จะพัฒนาตนเอง ยกอย่างเช่น วอร์เรน บัฟเฟตต์ เขาแนะนำว่าให้หาสิ่งที่รักและหลงใหลจริง ๆ ด้วยเทคนิคที่เขาเรียกว่า 5/25 โดยให้เขียนสิ่งที่คุณสนใจมากที่สุด 25 อย่าง แล้วก็ตัดออก 20 ข้อ และ 5 ข้อสุดท้ายที่เหลือนั้นแหละ ก็คือสิ่งที่คุณรักมากที่สุดจริง ๆ

ลงมือทำ

ผู้คนที่มีการอบความคิดแบบเติบโตไม่ได้เอาชนะความกลัวได้ เพราะพวกเขากล้าหาญกว่าคนอื่น แต่เป็นเพราะพวกเขารู้ว่าความกลัวเป็นอารมณ์ที่ทำให้หมดกำลังใจ ซึ่งทางออกที่ดีที่สุดก็คือ การลงมือทำ การอบความคิดแบบเติบโตทำให้พวกเขามีพลังใจ และรู้ว่าคนเราไม่สามารถรอเวลาที่เหมาะสมเพื่อจะก้าวไปข้างหน้าได้หรอก เพราะฉะนั้น การลงมือทำอย่างจริงจังจะเปลี่ยนความกังวลต่อความล้มเหลวให้กลายเป็นพลังเชิงบวกได้

ก้าวไปให้ไกลกว่าจุดที่เคยก้าวมา

คนที่เต็มเปี่ยมไปด้วยกำลังใจ จะไม่ลังเลที่จะทุ่มเทให้กับสิ่งที่ทำ พวกเขาจะผลักดันตัวเองไปให้ไกลกว่าจุดเดิมเสมอ มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งของ บรูซ ลี กล่าวว่า บรูซมีลูกศิษย์คนหนึ่ง ที่วิ่งเป็นระยะ 3 ไมล์กับเขาทุกวัน ในวันหนึ่งตอนที่วิ่งใกล้ครบสามไมล์ บรูซก็พูดขึ้นว่า “วิ่งต่ออีกสองไมล์เถอะ!” แต่ด้วยความเหน็ดเหนื่อย ลูกศิษย์ของเขาจึงตอบไปว่า “ถ้าวิ่งต่ออีกสองไมล์ ผมต้องตายแน่ ๆ” รู้ไหมว่าบรูซตอบว่ายังไง? “งั้นก็วิ่งซะสิ!” หลังจากวิ่งครบห้าไมล์แล้ว ลูกศิษย์ของเขาก็ทั้งล่าและโกรธมาก บรูซจึงอธิบายให้เขาฟังว่า

“ต่อให้คุณไม่วิ่งต่ออีกสองไมล์ คุณก็อาจต้องตายอยู่ดี ถ้าเอาแต่สร้างขีดจำกัดให้ตัวเอง ทั้งชีวิตนี้ไม่ว่าเรื่องอะไร คุณก็จะมีแต่ขีดจำกัดให้ตัวเองเต็มไปหมด ขีดจำกัดที่แท้จริงนะไม่มีหรอก มีก็แต่อุปสรรคที่คุณต้องก้าวข้ามมันไปให้ได้แม้ว่ามันจะฆ่าคุณก็ตาม เพราะคนเราต้องพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ”

ถ้าคุณไม่พัฒนาตัวเองขึ้นวันละนิดละหน่อย อาจกลายเป็นว่าคุณจะแย่งเรื้อย ๆ แทนก็ได้ คุณเองก็ไม่อยากเป็นแบบนั้นหรอกใช่ไหมล่ะ?

คาดหวังผลลัพธ์

ผู้คนที่มีการอบความคิดแบบเติบโตมักจะรู้ว่า พวกเขาจะต้องล้มเหลวอยู่เรื่อย ๆ แต่พวกเขาไม่เคยหยุดคาดหวังถึงแม้จะรู้อย่างนั้นก็ตาม การตั้งความหวังกับผลลัพธ์เป็นตัวกระตุ้นให้คุณมีพลังที่จะก้าวเดินต่อไปได้ ลองคิดดูสิว่า...ถ้าหากคุณไม่ตั้งความหวังว่าตัวเองจะต้องประสบความสำเร็จ คุณก็คงไม่พยายามมาถึงจุดนี้หรอก จริงไหม?

ปรับตัวกับปัญหา

ไม่มีใครที่ไม่ต้องพบเจอกับความยากลำบาก ผู้คนที่มีการอบความคิดแบบเติบโตจะใช้ความลำบากในการพัฒนาตัวเอง ไม่ใช่เพื่อดึงให้ถอยหลังลงคลอง เมื่อถูกท้าทายด้วยเหตุการณ์ไม่คาดคิด พวกเขาจะปรับตัวเข้ากับมันจนกว่าจะผ่านพ้นไปได้

อย่าบ่นเวลาไม่ได้ตั้งใจ

การบ่นเป็นสัญลักษณ์ของคนที่มีการอบความคิดแบบตายตัว คนที่มีการอบความคิดแบบเติบโตจะมองหาทุกโอกาสที่เป็นไปได้เสมอ จึงไม่มีพื้นที่พอสำหรับการบ่น

ที่มา : <https://sumrej.com/why-attitude-is-more-important-than-iq/>

ปลูกฝังหลักคิดที่ถูกต้อง พัฒนากทักษะในชีวิตประจำวัน

หลักคิด ที่ถูกต้อง

- ความคิดที่ใช้เหตุใช้ผล มีความเป็นวิทยาศาสตร์ มากกว่าการใช้อารมณ์ หรือความศรัทธา
- ความคิดที่จะใช้คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต
- ความคิดที่เป็นกลางแบบภววิสัย
- ความคิดที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่
- ความคิดแบบสร้างสรรค์ ต้องการให้ทุกฝ่ายมีโอกาสชนะร่วมกัน
- ความคิดที่ต้องการเกื้อกูล แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ความคิดที่ประสานกลมกลืนกับโลกธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
- ความคิดแบบไตร่ตรองรอบด้าน
- ความคิดแบบมองยาว ๆ ไม่มองแค่ระยะสั้น

ทักษะการใช้ชีวิต

- ความภูมิใจในตัวเอง
- ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- ความเคารพต่อกฎหมายและกฎเกณฑ์
- ความมีระเบียบวินัย
- จิตอาสา
- การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ทักษะการทำงาน และการอยู่ร่วมกับ ผู้อื่น

- ความรักในงาน
- ความภาคภูมิใจในงานที่ทำ
- ความรู้จักรับผิดชอบ
- ความเคารพต่อสิทธิของตนเอง และ เคารพต่อสิทธิของผู้อื่น
- ความอดทนอดกลั้น
- การทำงานเป็นทีม
- ความสามัคคี
- การมีน้ำใจนักกีฬา (รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย)

ที่มา: “ปฏิรูปประเทศไทย: การศึกษา-พัฒนาผู้นำ” โดย วิทยากร เชียงกุล

การปลูกฝังหลักคิดที่ถูกต้อง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะบ่มเพาะวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ชุดใหม่ให้กับคนไทย เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งเป็น หัวใจสำคัญของการสร้าง “พลเมืองที่ตื่นรู้” ที่สำคัญไม่ใช่เป็นเพียง การสร้าง “พลเมืองชาติที่ตื่นรู้” เท่านั้น ยังเป็นการสร้าง “พลเมืองโลก ที่ตื่นรู้” ด้วยในเวลาเดียวกัน เพื่อเป็นพลังสำคัญในการร่วมสร้าง “โลกที่พึงประสงค์” ของพวกเราทุกคนต่อไป

โลกเปลี่ยน คนปรับ
“สังคมของพวกเรา”
ในโลกหลังโควิด

โลกเปลี่ยน คนปรับ

“สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด

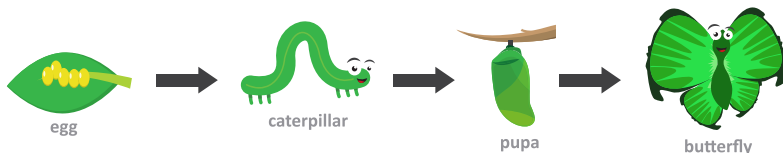
โลกมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา บ่อยครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่จะมีนาน ๆ ครั้งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน

การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน ก่อให้เกิดการจบสิ้นของบางสิ่ง พร้อม ๆ กับการอุบัติขึ้นของสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหน้านั้น การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนจนไม่เหลือเค้าโครงสร้างเดิมในทางชีววิทยาเรียกว่า “การปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง” (Metamorphosis) ดังเช่น ตัวหนอนที่ค่อย ๆ เปลี่ยนตัวเองเป็นดักแด้ก่อนที่จะค่อย ๆ เปลี่ยนตัวเองอีกครั้งเป็นผีเสื้อในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงในพลวัตของโลก ก็ไม่ได้มีอะไรที่ผิดแปลกแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงจากตัวหนอนเป็นผีเสื้อ นี่คือการปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้างโลก” (Global Metamorphosis)

ภายใต้การปรับโครงสร้างโลก อารยธรรมกำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านที่มีได้มีแต่เพียงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจครั้งใหญ่เท่านั้น แต่เกิดการปฏิวัติทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ขนานใหญ่ตามมา ...

... และนี่คือที่มาของการอุบัติขึ้นของ “สังคมของพวกเรา” (We-Society) ในโลกหลังโควิด

โมเดลขับเคลื่อนความสมดุล ในสังคมหลังโควิด

“If at first the idea is not absurd,
there is no hope for it.”

Albert Einstein

เป็นที่ทราบกันดีว่า อุตสาหกรรมต่าง ๆ ล้วนมีรากของการพัฒนาในยุคของ “สังคมอุตสาหกรรม” เมื่อโลกเข้าสู่ “สังคมฐานดิจิทัล” ก็พบว่าหลาย ๆ อุตสาหกรรมเริ่มเผชิญกับปัญหารอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ปัญหาทางสังคมและชุมชน ปัญหาในเรื่องแรงงาน และการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์

บทเรียนจากโรคระบาดโควิด-19 และภาวะโลกร้อน สอนให้รู้ว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มีรากมาจาก “ความไม่สมดุล” เป็นความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ประเด็นท้าทายใน “โลกหลังโควิด” จึงอยู่ที่ว่า จะปรับความสมดุลให้เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร

ถึงเวลาที่ต้องมาทบทวนว่า จะทำอะไรให้เกิด “การขับเคลื่อนความสมดุล” (Thriving in Balance) ใน 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย

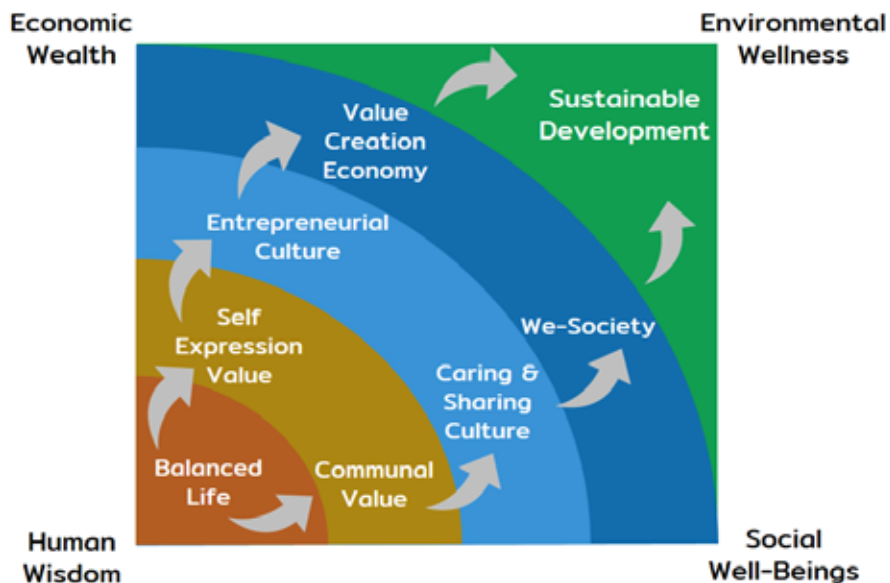
- 1) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth)
- 2) สังคมที่อยู่ ดีมีสุข (Social Well-Beings)
- 3) การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness)
- 4) การเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ (Human Wisdom)

เงื่อนไขสำคัญในการทำให้เกิดการขับเคลื่อนความสมดุล อยู่ที่ความพร้อมในการเตรียมผู้คนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด มนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมี **“ชีวิตที่สมดุล” (Balanced Life)** ประกอบด้วยพลังปัญญา (Head) ทักษะ (Hand) สุขภาพ (Health) และจิตใจที่งดงาม (Heart) ชีวิตที่สมดุลเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วย “ความรู้” และ “คุณธรรม” เพราะทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นฐานรากสำคัญนำพาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้วย **“ความรู้”** การแสดงออกซึ่งคุณค่าและศักยภาพของผู้คนผ่านค่านิยม **“ปัจเจกนิทัศน์” (Self Expression Value)** จึงจะสามารถถูกปลดปล่อยออกมา ค่านิยมปัจเจกนิทัศน์เป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้าง **“วัฒนธรรมผู้ประกอบการ” (Entrepreneurial Culture)** และหากขาดซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวก็เป็นไปได้อย่างยากที่จะสร้าง **“เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า” (Value Creation Economy)** ที่สมบูรณ์แบบได้

เฉกเช่นเดียวกับ **“คุณธรรม”** หากคุณธรรมของผู้คนบกพร่อง ค่านิยม **“จิตสาธารณะ” (Communal Value)** ก็ยากที่จะเกิดขึ้น ค่านิยมจิตสาธารณะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการสร้าง **“วัฒนธรรมการเกื้อกูลและแบ่งปัน” (Caring & Sharing Culture)** และหากขาดซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าว การสร้าง **“สังคมของพวกเรา” (We-Society)** ก็จะไม่บังเกิดขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า **ชีวิตที่สมดุลด้วย “ความรู้” และ “คุณธรรม”** เป็นปฐมบทของการพัฒนาที่สมดุลในโลกหลังโควิด หากคู่ของความรู้และคุณธรรมบกพร่อง คู่ของค่านิยมปัจเจกนิทัศน์และค่านิยมจิตสาธารณะก็ยากที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้คู่ของวัฒนธรรมผู้ประกอบการและวัฒนธรรมการเกื้อกูลและแบ่งปันไม่เกิดขึ้น เป็นผลทำให้เราไม่สามารถสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับสังคมของพวกเรา ซึ่งทั้งสองปัจจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (ดูรูปที่ 32)

รูปที่ 32 : โมเดลการขับเคลื่อนที่สมดุลในสังคมหลังโควิด

การอุบัติขึ้นของสังคม หลังโควิด

ในห้วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา การปรับโครงสร้างโลกเริ่มจากการเปลี่ยนผ่านจาก “สังคมเกษตรกรรม” เป็น “สังคมอุตสาหกรรม” ผ่านกระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ “ความทันสมัย” และค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนสู่ “สังคมดิจิทัล” จนกระทั่งการเผชิญกับวิกฤตโรคระบาด โควิด-19 ซึ่งจะนำพาเราไปสู่ “สังคมหลังโควิด”

ผลกระทบที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน ผสมกับการระบาดของโรคโควิด-19 ที่เฉียบพลันและรุนแรง เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาจากการมุ่งสู่ “ความทันสมัย” ไปสู่การมุ่งสู่ “ความยั่งยืน” ให้เกิดในอัตราเร่งที่เร็วขึ้น ครอบคลุมมิติที่มากขึ้น และในปริมาณที่กว้างขึ้น

สังคมอุตสาหกรรม

สังคมอุตสาหกรรม ใช้ทุนทางกายภาพและเงินทุน (Physical & Financial Capital) เป็นตัวขับเคลื่อน โดยการพัฒนา “เครื่องมือเครื่องจักร” ในการปลดล็อกข้อจำกัดของ “แรงงานมนุษย์” นำไปสู่ “การผลิตซ้ำจำนวนมาก” (Mass Production) สะท้อนผ่าน “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling)

ประเด็นท้าทาย “สังคมอุตสาหกรรม”

ด้วยความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการเอาชนะธรรมชาติ ผู้คนใน “สังคมอุตสาหกรรม” มุ่งเน้น “อัตตานิยม” “เรื่องทางโลก” และ “ความมีเหตุมีผลทางวิทยาศาสตร์” มองว่าคุณค่าของสรรพสิ่งอยู่ที่ประโยชน์ในการใช้เครื่องมือสู่ความมั่งคั่ง โดยมุ่งไปสู่การทำกำไรสูงสุด

ภายใต้กลไกตลาด เพื่อสะสมทุนและความมั่งคั่ง การเจริญเติบโตทางวัตถุ และเน้นไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว ความรู้ที่มุ่งไปสู่การสร้าง ความมั่งคั่ง จึงไม่ได้บูรณาการกับชีวิตจริง จริยธรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อความอยู่รอดนั้นถูกแยกออกจากกัน การร่วมรังสรรค์และคุณค่าร่วม ตลอดจนความผูกพันของผู้คนทางจิตใจ และจิตวิญญาณอย่างใน “สังคมเกษตรกรรม” ได้ถูกลดทอนความสำคัญลงอย่างมากใน “สังคมอุตสาหกรรม”

สังคมดิจิทัล

สังคมดิจิทัล ใช้องค์ความรู้และเครือข่าย (Knowledge & Network) เป็นฐานราก โดยการพัฒนา “สมองกลและปัญญาประดิษฐ์” ในการปลดล็อกข้อจำกัดของ “สมองมนุษย์” นำไปสู่ “การผลิตตามความต้องการที่แตกต่าง” (Mass Customization) และ “การผลิตตามความต้องการรายตัว” (Personalization) สะท้อนผ่าน “การรับรู้เพื่อตอบสนอง” (Sense & Response)

ประเด็นท้าทาย “สังคมดิจิทัล”

ใน “สังคมดิจิทัล” ผู้คนมีเพียงแต่กำลังเผชิญกับ “ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ” ที่เพิ่มขึ้น แต่ต้องเผชิญกับ “ความไม่มีเสถียรภาพทางสังคม” ที่เพิ่มขึ้นด้วย “ช่องว่างของความมั่งคั่ง อำนาจ และโอกาส” ที่ค้ำคามาตั้งแต่ใน “สังคมอุตสาหกรรม” เป็นปัญหาใหญ่ได้ถูกซ้ำเติมด้วย “ช่องว่างทางดิจิทัล” (Digital Divide) ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำมีมากขึ้น ระหว่าง “ผู้ได้โอกาส” และ “ผู้ด้อยโอกาส” ในการเข้าถึงองค์ความรู้ ด้วยเหตุนี้ Richard Sennett ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *The Culture of New Capitalism* ว่า จะมีผู้คนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถสร้างความมั่งคั่งในสภาพสังคมที่ไม่มีเสถียรภาพอย่างเช่นโลกของ “สังคมดิจิทัล”

การวิวัฒน์สู่ “สังคมดิจิทัล” ยังได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่เรียกว่า “Paradox of Our Time”

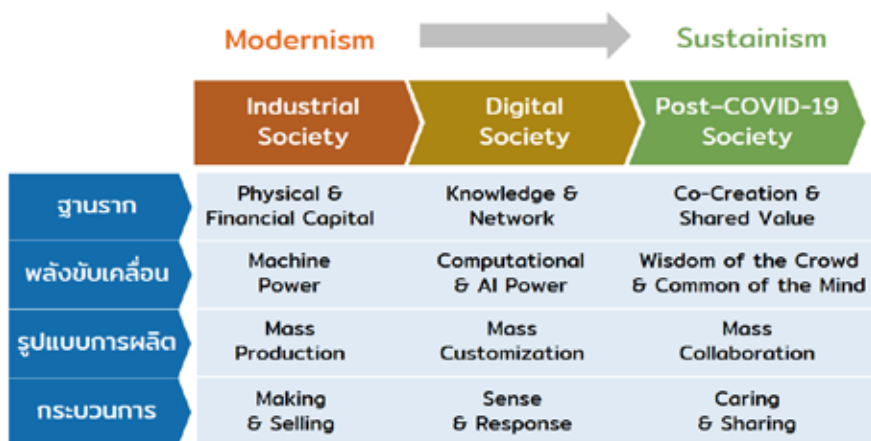
เรารู้จักสื่อสารกับคนมากขึ้น แต่กลับไม่ค่อยรู้จักหรือติดต่อสื่อสารกับเพื่อนบ้าน ด้วยอินเทอร์เน็ต ทำให้เรารู้จักโลกภายนอกมากขึ้น แต่เรากลับรู้จักโลกภายในตัวเราน้อยลง พูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ใน “สังคมดิจิทัล” เราเข้าถึงเครือข่ายในการรับรู้สัมพันธ์กับผู้คน แต่กลับกลายเป็นว่า ความผูกพันทางจิตใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเชื่อมต่อ “Head & Hands” และ “Heart & Harmony” ระหว่างผู้คนกำลังถูกลดทอน

สังคมหลังโควิด

“The entire earth is my homeland
and all its people my fellow citizens.”

Gibran Khalil Gibran

สังคมหลังโควิด จะใช้ การร่วมรังสรรค์และคุณค่าร่วม (Co-Creation & Shared Value) เป็นฐานรากในการปรับเปลี่ยนการผลิตและการบริโภค จาก โหมตการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค เป็น โหมตการผนึกกำลังในการผลิตและการบริโภค โดยใช้ ภูมิปัญญามหาชน (Wisdom of the Crowd) และ จิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (Common of the Mind) เป็นตัวปลดล็อกวิกฤต ความเสี่ยง และภัยคุกคามร่วม นำพาไปสู่ “การผลิตแบบร่วมรังสรรค์” (Mass Collaboration) สะท้อนผ่าน “การเกื้อกูลและแบ่งปัน” (Caring & Sharing) (ดูรูปที่ 33)

รูปที่ 33 : การปรับโครงสร้างโลกสู่การอุบัติขึ้น ของสังคมหลังโควิด

สังคมหลังโควิดตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า “The whole is greater than the sum of its part, a group is smarter than any of its members” สังคมหลังโควิดจึงเป็นสังคมที่สัมพันธ์ภาพของผู้คนได้แผ่ขยายออกไปจาก “Many2Many” สู่ “Mind2Mind” จาก “สังคมเสมือนจริง” กลับมาเป็น “สังคมที่แท้จริง” จาก “สังคมของพวกเขา” เป็น “สังคมของพวกเขา” สังคมหลังโควิดจึงเป็นสังคมที่เน้น “กัลยาณมิตร” มิใช่เพียงแค่ “พันธมิตร” เป็นสังคมที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจาก “ต่างคนต่างปิด” ไปสู่ “ต่างคนต่างเปิด” เป็นสังคมที่ก้าวผ่านความคิดของ “การแข่งขัน” ไปสู่ “การร่วมรังสรรค์” ที่สำคัญเป็น “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” ควบคู่ไปกับ “การร่วมรังสรรค์ในเศรษฐกิจ” เป็นสังคมที่ภูมิปัญญามนุษย์ได้พัฒนาก้าวข้ามปริมณฑลของ “ทรัพย์สินทางปัญญา” สู่ “ภูมิปัญญามหาชน” อย่างแท้จริง

จาก “Many2Many” สู่ “Mind2Mind”

การยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือนผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปจาก “One2One”, “One2Many” และ “Many2One” ในสังคมอุตสาหกรรม มาสู่ “Many2Many” ใน “สังคมดิจิทัล” “Many2Many” ที่เกิดขึ้นให้คุณูปการมากมายเพราะเป็นการขยายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแนวกว้าง โดยเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ในเครือข่ายไซเบอร์ ก่อให้เกิด Democratization of Information และ De-monopolization of Knowledge

ส่วน “การร่วมรังสรรค์” และ “คุณค่าร่วม” ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญใน “สังคมเกษตรกรรม” นั้น จะถูกรื้อฟื้นให้มีบทบาทมากขึ้นใน “สังคมหลังโควิด” หลังจากที่ถูกกละเลยมานานหลังการเกิดขึ้นของ “สังคมอุตสาหกรรม” ในขณะที่การยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือนนั้นเอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน “แนวกว้าง” ผ่าน Many2Many การร่วมรังสรรค์และคุณค่าร่วมนั้น จะเอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน “แนวลึก” ผ่าน Mind2Mind

การผนวกการยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือน เข้ากับ การร่วมรังสรรค์ และคุณค่าร่วม ทำให้ “สังคมหลังโควิด” สามารถเติมเต็มส่วนที่ขาดใน “สังคมดิจิทัล” โดยบูรณาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแนวกว้างและแนวลึกเข้าด้วยกัน เป็นการสนธิ Many2Many กับ Mind2Mind ให้เป็นหนึ่งเดียว (ดูรูปที่ 34)

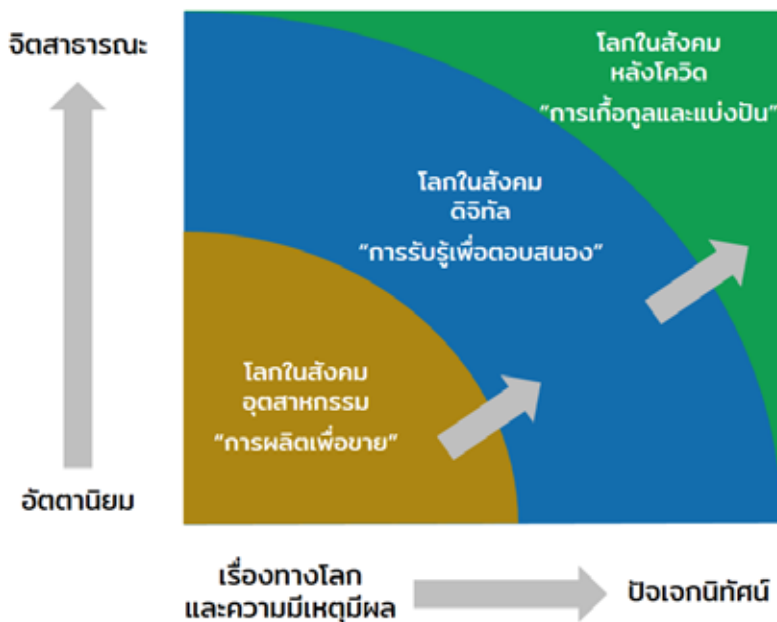

รูปที่ 34 : การเชื่อมโยง Many2Many และ Mind2Mind ในสังคมหลังโควิด

จาก “สังคมเสมือนจริง” สู่ “สังคมที่แท้จริง”

Mind2Mind ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับ Many2Many ทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านจาก “สังคมเสมือนจริง” ในสังคมดิจิทัล ไปสู่ “สังคมที่แท้จริง” ในสังคมหลังโควิด โดย “สังคมที่แท้จริง” จะเป็นสังคมที่ประกอบขึ้นด้วย “มนุษย์ที่แท้” กล่าวคือเป็นสังคมซึ่งผู้คนมิได้มีองค์ความรู้หรือทักษะเพียงอย่างเดียว แต่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะควบคู่ไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมครั้งใหญ่จาก “อัตตานิยม” ไปสู่ “จิตสาธารณะ” และจากการเน้น “เรื่องทางโลก” และ “ความมีเหตุมีผลทางวิทยาศาสตร์” ไปสู่ “ปัจเจกนิทัศน์” ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการจาก “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling) ใน “สังคมอุตสาหกรรม” สู่ “การรับรู้เพื่อตอบสนอง” (Sense & Response) ในสังคมดิจิทัล และไปสู่ “การเกื้อกูลและแบ่งปัน” (Caring & Sharing) ในสังคมหลังโควิดในที่สุด (ดูรูปที่ 35)

รูปที่ 35 : การปรับเปลี่ยนค่านิยมในสังคมหลังโควิด

ด้วยการเกื้อกูลและแบ่งปันของผู้คนในสังคม ความเป็น “มนุษย์ที่แท้จริง” จึงจะเกิดขึ้น และนำไปสู่ “สังคมที่แท้จริง” ได้ในที่สุด

จาก “สังคมของพวกเขา” เป็น “สังคมของพวกเรา”

แต่ละสังคมมีปัจจัยขับเคลื่อนที่แตกต่าง ปัจจัยขับเคลื่อน “สังคมเกษตรกรรม” และ “สังคมอุตสาหกรรม” คือ “การเพาะปลูก” และ “การผลิต” ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยขับเคลื่อน “สังคมดิจิทัล” คือ “การตอบสนอง” “การพัฒนาศักยภาพ” “การสร้างสรรค์ความคิด” และ “การส่งเสริมประสบการณ์” สังคมหลังโควิดจะต่อยอดปัจจัยขับเคลื่อนใน “สังคมดิจิทัล” ดังกล่าวด้วย “ความไว้วางใจ” “การเกื้อกูล” “การแบ่งปัน” และ “ความร่วมมือร่วมใจ” (ดูรูปที่ 36)

รูปที่ 36 : หัวใจในการขับเคลื่อนสังคมหลังโควิด

การตอบสนอง การสร้างความรู้ การรังสรรค์ความคิด และการสั่งสมประสบการณ์ เป็นคุณลักษณะที่ “จำเป็น” สำหรับผู้คนในสังคมหลังโควิด เพราะเป็นโลกที่ผู้คนแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อความอยู่รอด แต่การที่ผู้คนจะอยู่ในสังคมหลังโควิดได้อย่างมีความหมายและเป็นปกติสุขนั้น จะต้องมีความไว้วางใจ การถือฤดูแลแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจเพิ่มขึ้นมา ทั้ง 4 ปัจจัยนี้เป็นคุณลักษณะที่ “พอเพียง” ของการดำรงอยู่อย่างมีความหมายและเป็นปกติสุข ก่อเกิดประโยชน์ร่วมที่เกิดจากการผนึกกำลังและการพึ่งพาอาศัยกัน จึงเป็นการปฏิวัติทางสังคมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ครั้งใหญ่ จาก “สังคมของพวกเขา” (Me-Society) เป็น “สังคมของพวกเขา” (We-Society)

สังคมหลังโควิด จะเปิดโอกาสให้ข้อมูลไหลเข้าออกจากบุคคลหรือองค์กร โดยตระหนักว่าการเปิดประตูสู่โลก จะสร้างโอกาสที่ดีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในขณะเดียวกันก็สร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งจะเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนองค์กรที่มีวัฒนธรรมแบบเปิด (Free Culture) นั่นคือ เป็นองค์กรที่มีทั้ง “Free to Take” และ “Free to Share”

สังคมหลังโควิด จะมีการแบ่งปันกันไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ความรู้ หรือทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งแตกต่างจากความคิดดั้งเดิมที่สนับสนุนให้มีการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา หากมีใครละเมิดก็ให้มีการต่อสู้ทางกฎหมายอย่างถึงที่สุด แต่แนวคิดใหม่ในสังคมหลังโควิดมองว่าการแบ่งปันจะทำให้เกิดการสร้างโอกาสใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อทุกคนในวงวนนั้น ๆ แม้กระทั่งตัวเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาเอง สิ่งในแต่ละองค์กรจะต้องให้ความสนใจอย่างมาก คือการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองว่าอะไรที่ควรที่จะแลกเปลี่ยนและอะไรที่ต้องการเก็บไว้เอง

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ เป็น “ทุนสังคม” ที่เอื้อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เพราะปฏิสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างกัน ทำให้ต้นทุนการดำเนินการลดลง ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลพร้อม ๆ กับความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจในโลกหลังโควิด

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ จึงถือเป็น “ทรัพยากรเชิงคุณธรรม” ที่ใช้ไม่มีวันหมด อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรประเภทนี้ ถ้าไม่ได้นำมาใช้ ก็จะเปล่าประโยชน์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากทรัพยากรทางกายภาพอื่น ๆ ที่มีโอกาสหมดไปเมื่อถูกนำไปใช้

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ ถือเป็นชุดความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ตั้งอยู่บนความคาดหวังในสิ่งที่ต้องใช้ร่วมกัน มีค่านิยมแบบเดียวกัน และมีความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างกัน

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ จะทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้คนต่างชนชั้น ต่างชาติพันธุ์ ต่างวัฒนธรรม เข้าด้วยกัน สร้างความผูกมัดกระชับแน่นของผู้คนเหล่านี้ด้วยจุดร่วม และเป้าหมายเดียวกัน ในสังคมที่ขาดความไว้วางใจ ขาดการเกื้อกูล ขาดการแบ่งปัน และขาดความร่วมมือร่วมใจ จะกลายเป็นสังคมที่อ่อนแอ เปราะบาง และมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งที่นำไปสู่ ความรุนแรงสูง

ด้วยความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ ภูมิปัญญามหาชนและจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวมจึงจะเกิดขึ้น ภูมิปัญญามหาชนและจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวมเป็น 2 ตัวขับเคลื่อน ก่อให้เกิดพลวัตอันทรงพลัง นำมาสู่นวัตกรรมมากมายใน “สังคมของพวกเรา” ด้วยการปฏิบัติทางสังคมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มนุษย์จาก “สังคมของพวกกู” มาสู่ “สังคมของพวกเรา” เท่านั้น “สังคมหลังโควิดที่พึงประสงค์” จึงจะอุบัติขึ้น

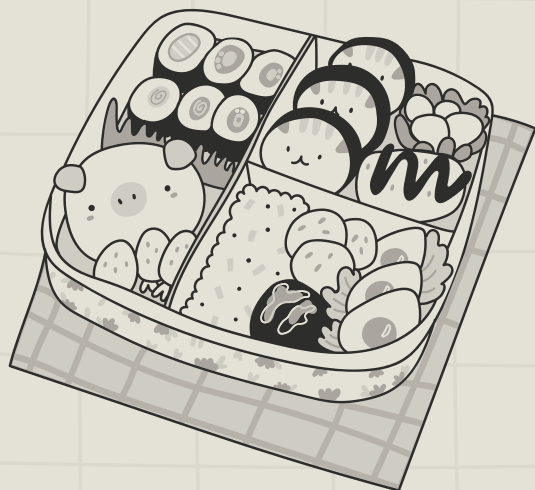
“วัฒนธรรมการถือถุงและแบ่งปัน” ในโลกหลังโควิด

ร้านอาหารกล่องในญี่ปุ่น ทำอาหารกล่องขายนักเรียน ที่โรงเรียนถูกปิดเพราะโรคโควิด-19 โดยมีเงื่อนไขว่า “สามารถมาจ่ายทีหลังได้ เมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว”

ช่วงนี้โรงเรียนในญี่ปุ่นหลาย ๆ ที่ก็ยังเปิดไม่ได้เพราะสถานการณ์โรคโควิด-19 และหนึ่งในสิ่งที่คุณพ่อคุณแม่จะมีปัญหา มากที่สุดก็คือปัญหาเรื่องอาหารกลางวันของลูก เพราะปกติลูกๆ ก็จะทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน ซึ่งอาหารของโรงเรียนก็ทั้ง มีราคาถูกและมีประโยชน์ต่อร่างกาย พอโรงเรียนปิด เด็กๆ ก็เลย ไม่สามารถทานอาหารกลางวันของโรงเรียนได้ ทำให้เด็กๆ ก็เริ่ม คิดถึงอาหารกลางวันที่โรงเรียน

ที่ประเทศญี่ปุ่น เมืองคิชิโจจิ (Kichijoji) ในกรุงโตเกียว มีร้านอาหารกล่องชื่อ “Chonando” วางขายอาหารกล่องราคาถูก ที่มีสารอาหารครบถ้วน และได้อารมณ์เหมือนอาหารกลางวันของ โรงเรียนออกวางขาย โดยมีราคาแค่ 250 เยน (ประมาณ 75 บาท) แต่มีเงื่อนไขพิเศษให้เด็ก ๆ สามารถจ่ายเงินในภายหลังได้ โดยเขา เขียนเป็นลายมือเอาไว้หน้าร้านว่า

“อาหารกล่องสำหรับคุณหนู ราคา 250 เยน ขายทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 11.30 - 18.00 น. สำหรับเด็ก ๆ ที่มี เงินไม่พอ หนู ๆ สามารถมาจ่ายเงินทีหลังได้ เมื่อพวกเขา เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว และเมื่อถึงเวลานั้นที่พวกเขา เติบโตขึ้น หนู ๆ อาจจะพบว่าร้านของเราไม่ได้มีอยู่ ต่อไปอีกแล้ว ... ดังนั้นพวกหนู ๆ จงใช้เงินนั้นเพื่อช่วยเหลือ ผู้อื่น หรือบริจาคให้กับคนที่ต้องการมันก็แล้วกันนะ”

ซึ่งโครงการนี้ก็ได้รับคำชมจากเหล่าผู้ปกครองของเด็กๆ เป็นอย่างมาก บางคนบอกว่าการทำแบบนี้มันดียิ่งกว่าการแจกเงินแสนเยนของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น (นาย ชินโซ อาเบะ) อีก เพราะนอกจากร้านจะขายอาหารกล่องในราคาถูกลงแล้ว การตั้งเงื่อนไขพิเศษให้เด็ก ๆ แบบนี้จะเป็นการทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ถึงการทำให้เพื่อสังคมเมื่อเติบโตขึ้น ผิดกับเหล่าผู้ใหญ่ในญี่ปุ่นที่ตอนนี้เมื่อเกิดโรคระบาดก็ไม่สนใจสังคม ยังออกไปเล่นปาลังโกะออกไปเที่ยว จนไม่สามารถควบคุมโรคระบาดได้ ดังนั้นพวกเราในฐานะพ่อแม่ของเด็ก ๆ ก็จะสั่งสอนให้เด็ก ๆ โตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีกว่าผู้ใหญ่ในสังคมญี่ปุ่นตอนนี้ให้ได้เช่นกัน

ที่มาของเนื้อหาจาก Facebook: Eak SummerSnow

จาก “พันธมิตรทางธุรกิจ” สู่ “กัลยาณมิตรทางสังคม”

ในขณะที่นวัตกรรม องค์ความรู้ และความคิดในสังคมดิจิทัลส่วนใหญ่ได้มาจากการแข่งขัน เป็นผลผลิตในเชิงธุรกิจ ด้วยการต้องเผชิญกับ “หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม” การผลิตหลายอย่างในสังคมหลังโควิดได้เริ่มก้าวข้ามปริมาณของการแข่งขัน เริ่มมีนวัตกรรม องค์ความรู้ และความคิดที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการร่วมรังสรรค์ของผู้คน เพื่อที่จะตอบโจทย์ประเด็นท้าทายของสังคม ของประเทศ หรือของมวลมนุษยชาติ

ด้วย “Many2Many” และ “Mind2Mind” เครือข่ายการรังสรรค์นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นแบบ **Mass Collaboration** ซึ่งเป็นการร่วมรังสรรค์ที่ไม่ได้มีจุดประสงค์ในเชิงธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่เป็น “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเริ่มมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ในโลกหลังโควิด ในขณะที่การร่วมรังสรรค์เชิงธุรกิจอาศัย “พันธมิตรทางธุรกิจ” การร่วมรังสรรค์เชิงสังคมอาศัย “กัลยาณมิตรทางสังคม”

การร่วมรังสรรค์เชิง “กัลยาณมิตร” แท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องใหม่ หากมองย้อนไปในอดีต การร่วมรังสรรค์ของผู้คนในลักษณะของ “กัลยาณมิตร” ก็มีอยู่ไม่น้อย แต่ส่วนใหญ่เป็นแบบ One2One Collaboration ไม่ใช่ Mass Collaboration ดังเช่นในปัจจุบัน อย่าง Albert Einstein กับ Niels Bohr, Marie กับ Pierre Curie, Georgia O’Keeffe กับ Alfred Stieglitz, Martha Graham กับ Erick Hawkins, Pablo Picasso กับ Georges Braque การร่วมรังสรรค์ของบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลงานที่ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่าความคิดที่ยิ่งใหญ่นั้นเกิดขึ้นจากพลังของการแลกเปลี่ยนทางความคิด ในหนังสือ *Creative Collaboration*, Vera John-Steiner ได้กล่าวว่าพลังขับเคลื่อนให้มีการรังสรรค์นวัตกรรมที่ยิ่งใหญ่เกิดจาก Reflection, Renewal และ Trust ที่อยู่ลึก ๆ ในความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนของคนเหล่านี้

โลกหลังโควิดจะมีการพัฒนาในลักษณะที่ก้าวข้ามสัมพันธภาพแบบ “ธุรกรรม” ผ่าน “กิจกรรมในเชิงธุรกิจ” ไปสู่สัมพันธภาพแบบ “ความสัมพันธ์” ผ่าน “กิจกรรมทางสังคม” มากขึ้น (ดูรูปที่ 37)

รูปที่ 37 : จาก “ธุรกรรม” สู่ “ความสัมพันธ์”

ในสังคมหลังโควิด กิจกรรมทางสังคมในรูปแบบของ “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” จะทวีความสำคัญมากขึ้นในทุกขณะ ค่านิยม “จิตสาธารณะ” จะส่งผลให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันในฐานะของ “ความเป็นมนุษย์” และ “สมาชิกในชุมชนที่มีเจตจำนงร่วม” มากกว่าในฐานะของ “ผู้เล่นในตลาด” ที่ผ่านกลไกราคา ในหลายธุรกรรมทางธุรกิจ “พลังตลาด” กำลังจะถูกแทนที่ด้วย “พลังประชาชน” บรรยาการของการร่วมรังสรรค์ทางสังคมนั้นจะจูงใจและเอื้อให้ผู้คนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Creative People นั้น มาทำงานร่วมกันได้ดีกว่าในบรรยาการองค์กรในรูปบริษัทอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน โดยก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ของการแบ่งปันแบบเปิด” ที่ให้โอกาสทุกคนสามารถมาใช้ แด่งเติม ขยายและสร้างผลงานของตนเองขึ้นมา ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงเป็น “สมบัติร่วม” ไม่ใช่ “สมบัติแยก” แบบเดิม

สังคมหลังโควิด จึงเปิดโอกาสให้มนุษย์ทำอะไรร่วมกันที่มากกว่า
การเป็นแค่ “พันธมิตรทางธุรกิจ” แต่เป็น “กัลยาณมิตรทางสังคม”
เน้นการสร้างควมไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกันในระหว่าง
บุคคล ระหว่างองค์กร และระหว่างชนชาติ ก้าวข้ามความเป็นรัฐ-ชาติ
ไปสู่ความเป็นมนุษยชาติ สังคมหลังโควิด จะเน้นการให้โอกาสและเกื้อกูล
กับผู้ที่อ่อนด้อยกว่าให้แต้มต่อกับ “ผู้ที่พร้อม” จาก “ผู้ที่มีพร้อม” กว่า
เน้นการพัฒนาคุณธรรมและยกระดับจิตวิญญาณของมนุษย์ ดังที่
กวีนิพนธ์ Aimé Césaire กล่าวไว้ว่า

“ภารกิจของมนุษยชาติที่เพิ่งจะเริ่มต้น

คือการกำจัดความรุนแรงที่ฝังลึกอยู่ในกันขึงในจิตใจของเรา

ไม่มีชนชาติใดที่สามารถผูกขาดความงดงาม

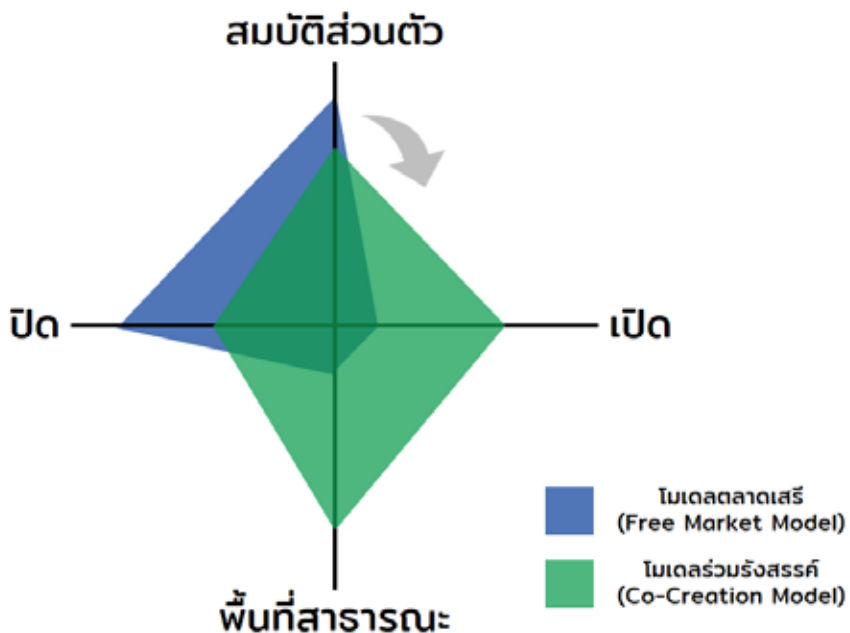
ความเฉลียวฉลาด และกำลัง

มีพื้นที่สำหรับคนทุกคน ณ สถานที่แห่งชัยชนะของเรา”

จาก “Copyright” สู่ “Copyleft”

ค่านิยม “จิตสาธารณะ” และ “ปัจเจกนิทัศน์” ได้เปลี่ยนแปลง
กระบวนทัศน์และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล จากเดิมที่เน้น “ตนเอง
เป็นศูนย์กลาง” มาสู่การเน้น “มหาชนเป็นศูนย์กลาง” โดยมีกรอบ
ความคิดที่เปลี่ยนไปด้วย จากเดิมที่เน้นการรังสรรค์นวัตกรรม
บนความเป็น “สมบัติส่วนตัว” ในรูปแบบของต่างคนต่างปิด ไปสู่
การมองว่านวัตกรรมหลายอย่างเป็นสมบัติส่วนรวม โดยพัฒนาผ่าน
การร่วมรังสรรค์บน “พื้นที่สาธารณะ” ในรูปแบบของต่างคนต่างเปิด
แนวโน้มดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการพัฒนา Open Collaborative
Platform ที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้คนทั้งในโลกแท้จริง

และโลกไซเบอร์ โดยไม่มีการจำแนกคนตามลำดับชั้นการบริหารจัดการตามแนวทางของธุรกิจโดยทั่ว ๆ ไป แต่เป็นรูปแบบใหม่ที่ทุกคนทำงานหนึ่งงานใดร่วมกันในแนวระนาบ โดยที่แต่ละคนจะทำในส่วนที่แตกต่างกันแต่ไม่มีใครมีความสำคัญมากกว่ากัน Open Collaborative Platform จึงเป็นรูปธรรมหนึ่งที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนสู่โลกของ “การสร้างสรรค์นวัตกรรมแบบเปิด” อย่างแท้จริง (ดูรูปที่ 38)

รูปที่ 38 : การปรับเปลี่ยนสู่การรังสรรค์นวัตกรรมแบบเปิด

ยกตัวอย่างประเด็นของ “ทรัพย์สินทางปัญญา” ในขณะที่นักกฎหมายต่างกำลังง่วนอยู่กับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และ “Copyright” ต่าง ๆ ผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งกลับสนใจในสิ่งที่เรียกว่า “Copyleft” โดยกำลังง่วนอยู่กับการเถียงว่า “รหัส” ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโปรแกรมนั้น ควรที่จะเปิดเผยอย่างน้อยแค่ไหน พวกเขาเหล่านี้มีความเชื่อว่า หลายสิ่งหลายอย่างใน “โลกเสมือนจริง” อย่างซอฟต์แวร์ หรือใน “โลกที่แท้จริง” อย่างพันธุ์พืช ยารักษาโรคพื้นฐานหลายชนิดนั้น เป็น “สมบัติสาธารณะ” ที่ทุกคนในโลกนี้ ไม่ว่าเชื้อชาติไหนต้องมีสิทธิ์ได้ใช้เหมือนอากาศ แสงแดด หรือแรงโน้มถ่วงในโลกทางกายภาพ

Open Collaborative Platform

ทำงานอยู่บนหลักคิดที่เรียกว่า NEA

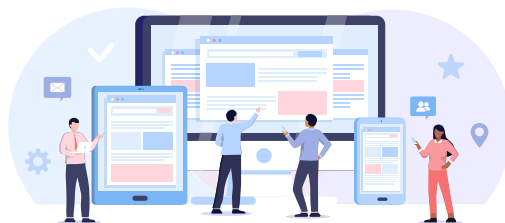
- N คือ “Nobody Owns.” : ไม่มีใครเป็นเจ้าของ
- E คือ “Everybody Can Use.” : ทุกคนมีสิทธิ์
เข้าไปใช้ได้
- A คือ “Anybody Can Improve It.” : ใครก็สามารถ
เข้าไปปรับปรุงแก้ไข

“ไม่มีใครเป็นเจ้าของ” สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้นเป็น “สาธารณะ” “ทุกคนมีสิทธิ์เข้าไปใช้ได้” บอกเราว่า สิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้น “Free to Take” ในขณะที่ “ใครก็สามารถเข้าไปปรับปรุงแก้ไข” บ่งบอกว่าสิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้น “Free to Share”

มีตัวอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นว่าโลกกำลังก้าวสู่ Open Collaborative Platform มากขึ้น ทำให้เกิดโอกาสในการสร้างผลตอบแทนทางธุรกิจขึ้นอีกมากเพราะเป็นเวทีที่จะต้องร่วมกันสร้าง ไม่ใช่ต่างคนต่างเก่ง ต่างคนต่างเก็บ เหมือนเมื่อก่อน Open Collaborative Platform จึงเป็นทั้ง “การทลายการผูกขาดของฝั่งอุปทาน” พร้อม ๆ กับ “การเติมเต็มพลังของฝั่งอุปสงค์” ควบคู่กัน

อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่สังคมหลังโควิด เรากำลังเผชิญกับโลกที่มองดูเหมือนจะย้อนแย้งกัน โดยเมื่อก่อนแล้วถือว่าใครมีนวัตกรรมต้องรักษาไว้สุดชีวิต เป็นนวัตกรรมแบบปิด แต่ปัจจุบันโลกกำลังก้าวไปสู่ **Open Source, Open Innovation Economy** ซึ่งทำให้ธรรมชาติของโครงสร้าง และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง เมื่อก่อนเชื่อกันว่า ความลับทางการค้าต้องรักษาไว้ จึงจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการค้าได้ แต่จากนี้ไป ถ้าองค์กรอยากสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน กลับต้องแลกเปลี่ยนความลับทางการค้า คือนำความลับทางการค้าบางส่วนมาใช้ประโยชน์ร่วมกันบน Open Collaborative Platform

ภายใต้กรอบความคิดของ **Open Collaborative Platform** คุณค่าที่สร้างขึ้นมาเพื่อคน ๆ หนึ่งก็คือ คุณค่าที่สร้างขึ้นมาสำหรับทุกคน เป็นสมบัติสาธารณะ

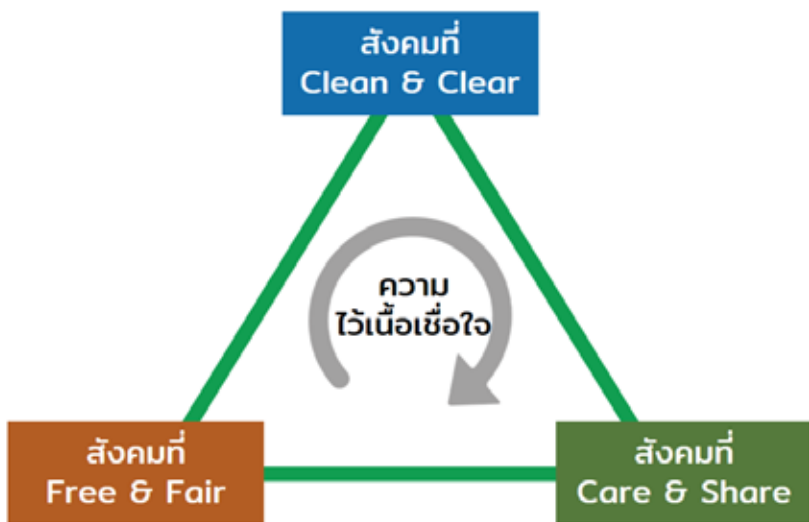
ร่วมรังสรรค์ “สังคมของพวกเรา”

กระแสโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ของความเสี่ยงและภัยคุกคาม ได้ค่อยๆ ทำให้บทบาทของ “ความเป็นรัฐ-ชาติ” ลดความสำคัญลง และถูกแทนที่ด้วย “โลกาภิบาล” มากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับ “หนึ่งโลก หนึ่งตลาด” พร้อม ๆ กับ “หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม”

มีเพียงเท่านั้น การเน้นความเป็นรัฐ-ชาติ ผ่านเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ในช่วงศตวรรษก่อน ๆ กำลังถูกแทนที่ด้วยการเน้นความมั่นคงของมนุษย์ผ่านการกระชับแน่นภายในกลุ่ม การเชื่อมโยงข้ามกลุ่ม และการยึดโยงระหว่างสถาบัน ในโลกหลังโควิด

เพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตโลกที่เปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบโครงสร้างภายในรัฐ-ชาติใหม่ จาก “สังคมของพวกเรา” ในโลกก่อนโควิด เป็น “สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด หากปราศจาก “สังคมของพวกเรา” การขับเคลื่อนที่สมดุลอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนก็ยากที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกหลังโควิด

“สังคมของพวกเรา” จะเกิดขึ้นได้ ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องเข้ามาร่วมรังสรรค์ “สังคมของพวกเรา” ให้เป็นสังคมที่ Clean & Clear เป็นสังคมที่ Free & Fair และเป็นสังคมที่ Care & Share อย่างแท้จริง (ดูรูปที่ 39)

รูปที่ 39 : ร่วมรังสรรค์ “สังคมของพวกเรา”

สังคมของพวกเรา ความมั่งคั่งของพวกเรา

การร่วมรังสรรค์ใน “สังคมของพวกเรา” มีความสำคัญต่อการสร้างความมั่งคั่ง ความเป็นปึกติสุข และการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

สังคมที่ไร้ซึ่ง “Clean & Clear”, “Free & Fair” และ “Care & Share” จะปิดกั้นโอกาสของคนส่วนใหญ่ และเมื่อโอกาสถูกปิดกั้น จะไปสร้างสังคมที่สามารถเพื่อเติมเต็มและปลดปล่อยศักยภาพของผู้คนได้อย่างไร และจะไปเรียกหาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมที่ไร้ซึ่ง “Clean & Clear”, “Free & Fair” และ “Care & Share” ได้ที่ไหน ดังนั้น สังคมที่ “Clean & Clear”, “Free & Fair” และ “Care & Share” เท่านั้นที่จะเป็นฐานรากของการสร้าง “สังคมที่สามารถ” “สังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม” และ “สังคมแห่งโอกาสที่เท่าเทียม”

การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การมีทักษะชีวิต และทักษะการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในระดับปัจเจก ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่สามารถ สังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม และสังคมแห่งโอกาสที่เท่าเทียม ในระดับ มหภาค จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเปลี่ยน “พลเมืองที่เฉื่อยชา” เป็น “พลเมืองที่ตื่นรู้” เกิดเป็น วงจร “ความมั่งคั่งของพวกเรา” ใน “สังคมของพวกเรา” (ดูรูปที่ 40)

รูปที่ 40 : วงจร “ความมั่งคั่งของพวกเรา”

โดยเป็น “ความมั่งคั่งในนิยามใหม่” ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ความมั่งคั่งในนิยามเก่าเป็นแนวคิดที่คับแคบ เน้นความมั่งคั่งทางวัตถุ เน้นองค์รภาคเอกชน เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เป็น “ความมั่งคั่งของพวกกู” ในทางตรงกันข้าม “ความมั่งคั่งของพวกเรา” ไม่เพียงแต่ครอบคลุมเศรษฐกิจที่ดี สังคมที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี และคุณภาพมนุษย์ที่ดีเท่านั้น ยังส่งผลให้เกิดการเมืองที่ดีด้วย ทั้งนี้เพราะศูนย์กลาง

การขับเคลื่อนความมั่งคั่ง มิได้จำกัดอยู่ที่ภาครัฐหรือภาคเอกชน แต่อยู่ที่ “ภาคประชาชน” ด้วย การทำให้ประชาชนเป็น “พลเมืองที่ตื่นรู้” เน้นการสร้างสังคมที่ Clean & Clear, Free & Fair และ Care & Share จะเป็นฐานรากสำคัญของการสร้าง “สังคมที่สามารถ” “สังคมคุณธรรม จริยธรรม” และ “สังคมแห่งโอกาสที่เท่าเทียม” ซึ่งเป็นหลักประกันของ ความเป็นปกติสุขและประโยชน์สุขให้กับประชาชนเป็นสำคัญ

มิเพียงเท่านั้น สังคมที่ Clean & Clear, Free & Fair และ Care & Share จะเป็นการเปิด “พื้นที่ร่วม” และ “เจตจำนงร่วม” ของผู้คนเมื่อพื้นที่ร่วม ถูกเปิดและเจตจำนงร่วมถูกกำหนด “ภูมิปัญญามหาชน” และ “จิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม” จากพลเมืองที่ตื่นรู้จะบังเกิดขึ้น ด้วยพลังของภูมิปัญญามหาชนและจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม ความปรองดองสมานฉันท์ การเกื้อกูลและแบ่งปัน และความสามัคคี รวมพลังก็จะเกิดขึ้นตามมา โอกาสที่จะขับเคลื่อนความสมดุลเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อม ๆ กับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ที่ขับเคลื่อนโดยภาคประชาชนอย่างแท้จริง ก็จะมีความเป็นไปได้สูง (ดูรูปที่ 41)

รูปที่ 41 : ผนึกพลังขับเคลื่อน “สังคมของพวกเรา”

ยึดโยงผู้คนในโลกหลังโควิดด้วย “ความไว้นือเชื่อใจ”

ฐานรากที่ยึดโยงผู้คนเข้าด้วยกันใน “สังคมของพวกเรา” คือ “ความไว้นือเชื่อใจ” การสร้างความไว้นือเชื่อใจมีเพียงแต่เป็นปฐมบทของการสร้างสังคมที่ Clean & Clear, Free & Fair และ Care & Share ความไว้นือเชื่อใจยังเป็นหัวใจสำคัญในการทำกิจกรรมและธุรกรรมใน “โลกหลังโควิด” เพราะจากการที่มนุษย์มีข้อจำกัดของการใช้เหตุผล (Bounded Rationality) ข้อตกลงหรือสัญญาต่าง ๆ ไม่สามารถครอบคลุมเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่มีทั้งความซับซ้อนและความไม่แน่นอนได้ครบหมดทุกประเด็น ดังนั้น กฎบัญญัติและข้อตกลงบนความไว้นือเชื่อใจจึงมีความสำคัญมากกว่าข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย

ในโลกหลังโควิด ความไว้นือเชื่อใจจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเร็วและต้นทุนในการทำธุรกรรมระหว่างกัน ดังที่ Stephen Covey เขียนไว้ใน “The Speed of Trust” ว่า เมื่อระดับของความไว้นือเชื่อใจที่มีต่อกันมากขึ้น ความเร็วในการทำธุรกรรมจะมากขึ้น ในขณะที่ต้นทุนในการทำธุรกรรมจะต่ำลง ในทำนองกลับกัน หากระดับความไว้นือเชื่อใจที่มีต่อกันน้อยลง จะเกิดความล่าช้าในการทำธุรกรรมพร้อม ๆ กับต้นทุนของการมีปฏิสัมพันธ์ที่สูงขึ้น

“สังคมของพวกเรา” จะเกิดขึ้นได้ในโลกหลังโควิด จึงอยู่ที่ความไว้นือเชื่อใจระหว่างกัน คุณค่าของตัวบุคคลในโลกหลังโควิดจะอยู่ที่ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ที่บุคคลผู้นั้นได้รับจากผู้อื่น ภายใต้ความไม่แน่นอนและความซับซ้อนในโลกหลังโควิด คุณค่าของความสัมพันธ์จะอยู่ที่พฤติกรรมที่คงเส้นคงวา (Consistent Behavior) ที่สามารถทำนายได้ของผู้คนเป็นสำคัญ ในทำนองเดียวกัน การขับเคลื่อน

ในภารกิจขององค์กรให้บรรลุผล จำเป็นต้องมีความไว้วางใจ
ในองค์กร ที่สามารถร้อยเรียงกิจกรรมย่อย ๆ จากแต่ละภาคส่วน
แต่ละคนเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว (Alignment)
เหมือนกับที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “Unity is One” แต่ “One is not Unity”

ความซับซ้อนและความไม่แน่นอนในโลกหลังโควิด จะทำให้ต้นทุน
การทำธุรกรรมระหว่างกันสูงขึ้น ดังนั้นความมีชื่อเสียงขององค์กร
(Reputation) จึงไม่ได้มีอะไรที่แตกต่างจากความน่าเชื่อถือในระดับ
บุคคล การทำให้เกิดธุรกรรมต่าง ๆ ขึ้น จึงต้องอาศัยความมีชื่อเสียง
ขององค์กรเป็นสำคัญ

หากก้าวเลยออกไปจากธุรกรรม โลกหลังโควิดเต็มไปด้วยโอกาส
และความเสี่ยงในหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการทำประโยชน์คืนกลับ
สู่สังคม (Social Contribution) ของแต่ละบุคคล ที่มาร่วมรังสรรค์
นวัตกรรมและสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้น จึงเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิด
ความไว้วางใจระหว่างกัน นำพามาสู่การเกื้อกูลและแบ่งปัน
ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของ “สังคมของพวกเรา” การทำประโยชน์
คืนกลับสู่สังคมจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมของผู้คนจาก
“อัตตานิยม” ที่เน้น “Head & Hands” มาสู่ค่านิยม “จิตสาธารณะ”
ที่เน้น “Heart & Harmony” มากขึ้น

โลกเปลี่ยน คนปรับ
“รวมไทยสร้างชาติ”
วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน

โลกเปลี่ยน คนปรับ

“รวมไทยสร้างชาติ” วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน

| “อำนาจที่ยิ่งใหญ่มากับความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่”

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

เรากำลังอยู่ใน “โลกที่ไม่ใช่ใบเดิม” เป็นโลกที่พวกเราต้องเผชิญความท้าทายใหม่ 3 ประการ

- 1) **Crisis as New Normal** ปัญหาวิกฤตได้เกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกลายเป็น “ภาวะปกติใหม่” ไม่ว่าจะเป็นมิติทางเศรษฐกิจ เช่น สงครามการค้า มิติทางสังคม เช่น โรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ อย่าง COVID-19 หรือมิติทางสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่น PM 2.5, Micro-Plastics ในทะเล มิติทางความมั่นคง เช่น สงคราม Fake News สงครามไซเบอร์ วิกฤตต่าง ๆ ดังกล่าวได้ถ้าหากไม่เกิดภาวะ “วิกฤตเชิงซ้อน”
- 2) **Disruption as New Reality** พลวัตความเสี่ยงและภัยคุกคาม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี AI, Blockchain, IoTs หรือ 5G ทำให้วิถีชีวิตและการดำเนินธุรกิจของพวกเราถูกปรับเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ เกิดภาวะ “Collective Disruptions” ที่ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง
- 3) **Connected World as New Landscape** การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมก่อให้เกิดการหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมโลก โลกที่เชื่อมต่อกันอย่างสนิท ทำให้ทุกคนต้องเผชิญกับ One World, One Destiny ที่จากนี้ไป “สุขก็จะสุขด้วยกัน ทุกข์ก็จะทุกข์ด้วยกัน”

เมื่อโลกเปลี่ยน ไทยต้องปรับ การเปลี่ยนแปลงอาจจะเป็นความจริงแท้เพียงสิ่งเดียวที่เหลืออยู่ในโลกหลังโควิด ประเด็นท้าทายคือ

- 1) ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง (Willing to Change) มากน้อยแค่ไหน?
- 2) ประเทศไทยมีความสามารถในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Ability to Change) มากน้อยแค่ไหน?

เจตนาของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ของโลกที่มีรายงานผู้ติดเชื้อโรคโควิด-19 รัฐบาลไทยโดยการนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มิได้นิ่งนอนใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และได้มีการสั่งการเพื่อดำเนินการมาตรการต่าง ๆ อย่างทันท่วงที รวมทั้งมีคำสั่งให้จัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” เรียกโดยย่อว่า “ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19” หรือ ศบค. ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อติดตาม ประเมิน และบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งในและต่างประเทศอย่างเป็นระบบ มีการประกาศใช้มาตรการที่เหมาะสม เช่น มาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” และการรักษาระยะห่างทางสังคม เป็นต้น ประกอบกับการรายงานยอดผู้ติดเชื้อประจำวัน พร้อม ๆ กับการสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้แก่ประชาชน ผ่านการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งของบุคลากรทางการแพทย์ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อและ

ยอดผู้เสียชีวิตจากโรคโควิด-19 ของประเทศไทย จากที่เคยมีจำนวนสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ได้ลดจำนวนการติดเชื้อในประเทศลงเป็นลำดับ และกลายเป็นประเทศที่มีจำนวนยอดผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตสะสมอยู่ในอันดับท้าย ๆ ของโลก ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน ทำให้ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากองค์การอนามัยโลกและนานาชาติว่าประเทศไทย ในด้านการบริหารจัดการสาธารณสุขและการรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

วิกฤตโรคโควิด-19 ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนสู่ “รูปแบบวิถีชีวิตใหม่” (New Normal) รัฐบาลไทย โดยนายกรัฐมนตรี ได้แสดงเจตจำนงอย่างแรงกล้าในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานในช่วงวิกฤตโรคโควิด-19 ดังจะเห็นได้จากแถลงการณ์ **“วิธีการทำงานแบบ New Normal ของนายกรัฐมนตรี”** ภายใต้แนวความคิด **“รวมไทยสร้างชาติ”** ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนของนายกรัฐมนตรี ในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวพ้นวิกฤตและขับเคลื่อนไปสู่อนาคต เพื่อความเป็นปึกติสุขของประชาชนชาวไทยทุกคน

แถลงการณ์

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

**“ วิธีการทำงานแบบ New Normal
ของนายกรัฐมนตรี ”** 17 มิถุนายน 2563

สวัสดีครับพี่น้องประชาชนทุกท่าน

วันนี้ เป็นครั้งแรกในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ที่ผมรู้สึกเบาใจในระดับหนึ่ง และคิดว่า สามารถพูดกับพี่น้องประชาชนได้ว่า ตอนนี้เราเริ่มมองเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์แล้วนะครับ หลังจากที่เกิดวิกฤตโควิดได้สร้างความเสียหายมากมายมหาศาลไปทั่วโลก พร้อมกับสร้างความเดือดร้อน แส่นสาหัสกับชีวิตความเป็นอยู่ และการทำมาหากินของพี่น้องหลายสิบล้านคนในประเทศไทย

ตอนนี้ แม้จะยังประกาศชัยชนะที่เรามีต่อโควิดได้ไม่เต็มที่นัก แต่อย่างน้อยเรารู้ว่า การระบาดของโควิด ลดลงไปอยู่ในระดับที่เราสามารถควบคุมได้ และได้รับการยอมรับว่าประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่รับมือกับโควิดได้ดีที่สุดในโลก อะไรที่ผ่อนปรนได้ ก็ได้ดำเนินการผ่อนปรนให้ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาแบบนี้ พวกเราทุกคนยังต้อง “การ์ดไม่ตก” เรายังต้องระมัดระวังให้มาก ต้องใส่หน้ากาก หมั่นล้างมือ และยังคงต้องเว้นระยะห่างทางสังคม ตลอดจนหลีกเลี่ยงกิจกรรมการรวมตัวกันในที่คนเยอะ เพราะเราได้เห็นตัวอย่าง ที่เกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ แล้วว่า โควิดสามารถกลับมาระบาดรอบ 2 ได้ตลอดเวลา หากเราประมาท

วันนี้ เรายังต้องเตรียมรับมือกับอีกหนึ่งความท้าทายที่หนักหนาสาหัสกว่า ที่รอเราอยู่ข้างหน้าด้วย นั่นคือ การทำให้คนไทยสามารถกลับมาทำมาหากินกันได้ดังเดิมอีกครั้ง หลังจากที่เกิดวิกฤตโควิดได้ทำลายความสามารถในการหาเลี้ยงปากท้องของคนนับล้าน ๆ ทำลายธุรกิจทุกขนาด และบังคับให้หลายล้านครัวเรือนต้องนำเงินออมที่เคยเก็บไว้ ออกมาใช้จนหมด ที่แย่ไปกว่านั้น คือทั่วโลกยังคงวิตกกังวล และไม่มีใครรู้ว่า เราจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตกันเหมือนเดิมได้อีกเมื่อใด

สิ่งที่ผมต้องการคือ ทำให้ประเทศไทยของเรา กลายเป็นตัวอย่างการบริหารที่ดี ในเรื่องการพลิกฟื้นเศรษฐกิจ เหมือนกับที่เราเป็นตัวอย่างที่ดีที่ทั่วโลกยอมรับ ในเรื่องการจัดการด้านสาธารณสุขได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นวันนี้ ผมอยากจะพูดถึงสิ่งที่เราต้องทำ เพื่อจะพลิกฟื้นเศรษฐกิจให้กลับมาให้ได้โดยเร็ว

ผมขอพูดอีกครั้งว่า วิกฤตโควิดครั้งนี้ ทำให้ผมได้ตระหนักชัดว่า ประเทศไทยของเรามีความแข็งแกร่งที่เป็นสุดยอดไม่แพ้ประเทศใดในโลก อยู่ 2 เรื่อง ซึ่งมันเกี่ยวกับ “ความเป็นไทย” ของพวกเราทุกคน ความพิเศษของความเป็นไทย 2 เรื่อง ที่ทำให้ผมทิ้ง และรู้สึกมีความหวัง ว่าเราจะสามารถขับเคลื่อนประเทศไทยไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว และน่าภาคภูมิใจ คือ

หนึ่ง ผมได้เห็นความพร้อมใจกันของคนไทย ที่จะร่วมมือกัน อย่างเป็นหนึ่งเดียว ทำงานด้วยกัน และช่วยเหลือกันในยามวิกฤต อย่างที่เราได้เห็นในข่าวต่าง ๆ แม้กระทั่งคนที่กำลังน้อยหรือแทบจะไม่มี ก็ยังเอาส่วนของตัวเองมาแบ่งปันให้คนอื่นได้มีกินด้วย หรือคนที่พร้อมยอมเอาสุขภาพของตัวเองไปเสี่ยง เพื่อช่วยเหลือดูแลรักษาสุขภาพของคนอื่น นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ ทั่วประเทศไทยของเรา และเป็นสิ่งที่ผมประทับใจอย่างที่สุด

ความพิเศษของความเป็นไทยเรื่องที่ 2 คือ ประเทศของเรา มีคนเก่งที่มีความสามารถอยู่เยอะมาก และอยู่ในทุกระดับของสังคม เป็นคนที่มีความคิดดี ๆ มีผละกำลัง และมีความพร้อมใจ ต้องการที่จะช่วยประเทศชาติ โดยไม่มีข้อแม้ นั่นทำให้ผมกลับมาถามตัวเองว่า ในเมื่อประเทศเรามีคนเก่งเยอะขนาดนี้ เรามีคนที่พร้อมใจ ที่จะจับมือกันช่วยเหลือประเทศชาติเยอะมาก แล้วทำไมเราถึงไม่จับมือ ร่วมแรงร่วมใจกันทั้งประเทศแบบนี้ไปตลอด ทำงานขับเคลื่อนประเทศไปด้วยกัน ให้เหมือนกับตอนที่เร จับมือกันฟันฝ่าวิกฤต

ดังนั้น เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนประเทศ และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เร็วขึ้น และก้าวไปข้างหน้าได้ไกลมากขึ้น ผมคิดว่าถึงเวลาแล้ว ที่รัฐบาลและทั้งประเทศ ควรจะทำงานในทุกวัน ให้เหมือนกับว่าเราอยู่ในวิกฤต เราต้องก้าวข้ามเกมการเมือง และลงมือทำงานกันอย่างจริงจัง ให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น ในฐานะที่พวกเราคือคนที่ประชาชนเลือกให้มาเป็นตัวแทนทำงานบริหารประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ทุกคนพูดกันว่า หลังวิกฤตโควิดครั้งนี้ โลกของเราจะเปลี่ยนไป เป็นเหมือนโลกใบใหม่ ที่ไม่เหมือนเดิม และเราจะต้องใช้ชีวิตกันในรูปแบบใหม่ แบบที่เรียกว่า New Normal เพื่อที่จะอยู่รอด และก้าวต่อไปข้างหน้าได้

ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการทำงานของรัฐบาลด้วย

วันนี้ผมจึงขอประกาศให้ทุกท่านทราบว่า เมื่อเราเข้าสู่โลกใหม่จากนี้เป็นต้นไป การทำงานของรัฐบาล จะต้อง New Normal ปรับเปลี่ยนเป็นวิธีการทำงานแบบใหม่ด้วย

หนึ่ง - “ผืนิกทุกภาคส่วนร่วมวางอนาคตประเทศไทย” ต่อไปนี้รัฐบาลจะต้องทำงาน โดยดึงทุกภาคส่วน และทุกระดับในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทมากขึ้น ในการช่วยกันกำหนดอนาคตของประเทศ

หลังโควิด ผมจะปรับวิธีการวางแผน และกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลจากนโยบายต่าง ๆ เหล่านั้น ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ใช่แค่รับรู้นโยบายต่าง ๆ จากการอ่านข่าวทางหนังสือพิมพ์หรือสื่อออนไลน์เหมือนที่ผ่านมา ๆ มา ต่อไปนี้ประชาชนต้องมีโอกาสมีส่วนร่วม รัฐบาลต้องได้ยินเสียงของประชาชน และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ให้มากขึ้น

แนวความคิดนี้เกิดจาก ในช่วงเวลาที่แย่ที่สุดของวิกฤตโควิด ผมได้เดินทางไปพบปะกับสมาคมภาคธุรกิจต่าง ๆ ด้วยตัวของผมเอง ได้รับฟังและหารือกับผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ความเดือดร้อนโดยตรง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก ผมจึงอยากจะต่อยอดวิธีการทำงานแบบนี้

สิ่งที่ผมต้องทำ ในฐานะผู้นำประเทศ คือ เปิดโอกาสให้คนมากมายที่มีความปรารถนาดี และอยากจะช่วยกันขับเคลื่อนประเทศ แต่ไม่เคยมีโอกาสมาก่อน ได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมมากขึ้น ผมต้องทำให้ฟันเฟืองที่สำคัญตัวนี้ นั่นคือความสามารถของคนในประเทศ ได้ถูกนำมาใช้ ช่วยขับเคลื่อนประเทศไทยของเราให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ในช่วงสัปดาห์ข้างหน้า ผมจะขอให้แต่ละภาคส่วนเตรียมการเข้ามานำเสนอวิสัยทัศน์ และความคิด ในการเปลี่ยนโฉมและขับเคลื่อนภาคส่วนของท่าน ไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยนำพาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าให้ได้ไกลขึ้น และรวดเร็วขึ้นด้วย

โดยหลังจากได้รับความคิดเห็นต่าง ๆ มาแล้ว รัฐบาลจะพิจารณาความเป็นไปได้ ศึกษาข้อดี ข้อเสีย ของข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในวิธีการที่โปร่งใส และเปิดกว้าง ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อหาหนทางที่ดีที่สุด ที่จะดำเนินการโครงการนั้น ๆ ให้เกิดขึ้นจริง อย่างมีประสิทธิภาพ และบูรณาการกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

ผมเชื่อว่า

คนไทยทุกคนมีความสามารถและมีบทบาทที่จะช่วยกันนำพาประเทศไทยก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ไม่ว่าคุณจะเป็นรัฐมนตรี ข้าราชการ เจ้าของธุรกิจ พนักงานบริษัท คนประกอบอาชีพต่าง ๆ เกษตรกร ครู หรือตัวแทนจากภาคประชาสังคม ทุกคนมีบทบาทที่จะช่วยประเทศได้ เพราะเมื่อทุกคนสามารถยกระดับชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้น สังคมโดยรวมก็จะดีขึ้นตามไปด้วย ในเมื่อประเทศไทยเป็นของเราทุกคน ถ้าเราจับมือกันให้แน่น เราจะเจอวิธีแก้ไขปัญหามากมาย ที่เราเคยคิดว่าเป็นปัญหาที่ไม่มีทางออก

อย่างที่สอง ที่ต้องเปลี่ยน คือ “การประเมินผลงานภาครัฐ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตัวจริง” ผมได้ตัดสินใจแล้วว่า เมื่อเราเลือกที่จะปรับวิธีการทำงานของรัฐบาล โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น เราก็ควรต้องเปลี่ยนระบบประเมินผลการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของรัฐ ว่ามันได้สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนตามที่เราคาดหวังไว้หรือไม่

เราต้องทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเราต้องกำจัดสิ่งที่ทำแล้วเสียเปล่า ไม่มีประโยชน์ ต่อประชาชน ออกไปให้ได้มากที่สุด ดังนั้น สิ่งที่ผมจะทำให้เกิดขึ้นเป็นอันดับต่อไปก็คือ ผมจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทในการประเมินผล และแสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ให้ผู้บริหารระดับสูง
ในรัฐบาลได้รับทราบโดยตรงได้ด้วย

อย่างที่สาม ที่ต้องทำ คือ “การทำงานเชิงรุก” ในโลกที่กำลัง
เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง เราต้องทำงานให้บูรณาการ
มากขึ้น และผมจะทำงานเชิงรุกมากขึ้น โดยจะกำหนดนโยบาย
สำคัญเร่งด่วนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะสร้างประโยชน์ให้กับ
ประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ให้กับกระทรวงต่าง ๆ ทำขึ้นมา
ขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี โดยผมจะติดตามกำกับดูแล
อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นจริง อย่างมีประสิทธิภาพ

ผมรู้ว่า เมื่อเราเริ่มทำงานในวิธีการแบบใหม่ อาจจะมีเสียง
คัดค้าน ไม่เห็นด้วย หรือมีการวิพากษ์วิจารณ์เกิดขึ้น ซึ่งผมพร้อม
ที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และหากเป็นข้อเสนอแนะ
ที่ดี ผมก็พร้อมที่จะทำตามข้อเสนอแนะนั้นด้วย

เพราะประชาชนคนไทยรอไม่ได้อีกต่อไปแล้วครับ คนไทย
ควรจะได้ก้าวไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น
ดังนั้น เราต้องไม่เสียเวลาไปกับการถกเถียงกันอย่างไม่รู้สิ้นสุด
แล้วปล่อยให้คนไทย ต้องอดทนรอต่อไปอีกเป็นเดือน ๆ ปี ๆ
หยุดอยู่กับที่ แทนที่จะได้ก้าวเดินต่อไปข้างหน้า

เราต้องหยุดเสียเวลาไปกับการคุยเรื่องไม่สร้างสรรค์ เราต้องหยุด
ไม่ปล่อยให้เกมการเมือง ที่ไม่สุจริต บิดเบือนข้อเท็จจริง มาดัดรั้ง
การก้าวเดินไปข้างหน้าของประเทศโดยไม่จำเป็น เป้าหมายข้างหน้า
ที่มีความเจริญรุ่งเรืองของประเทศรอเราอยู่ เส้นทางนี้ไม่ไกล แต่ก็
ไม่ไกลจนเกินไป ถ้าเราทุกคนร่วมมือกัน

เพราะฉะนั้น ผมจึงอยากเชิญชวนพี่น้องประชาชนคนไทยทุกคน
ได้ตัดสินใจร่วมกันวันนี้ ว่าเราจะเดินหน้าภารกิจที่สำคัญนี้ไปด้วยกัน
นั่นคือภารกิจ “รวมไทยสร้างชาติ” โดยคนไทยทุกคน

ผมได้ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ ตามที่กล่าวมาข้างต้น และผมหวังว่าวิกฤตครั้งนี้จะช่วยให้เราเปลี่ยนโฉมหน้าของประเทศให้ประเทศไทยก้าวเดินออกจากหายนะโควิด ไปเป็นประเทศที่แข็งแกร่งขึ้นกว่าเดิม ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากขึ้น และมีความแน่นแฟ้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้นกว่าเดิม ด้วยรากเหง้าของความเป็นไทย ด้วยความเสียสละร่วมกันของพวกเราคนไทยทุกคน และด้วยความรักที่เราพี่น้องคนไทยมีให้แก่กัน วันนี้ เราต้องเริ่มวางรากฐานสำหรับความรุ่งเรืองของงานที่ยั่งยืนของประเทศ และเปิดทางให้คนไทยได้มีโอกาสค้นพบตัวตนที่ดี และมีความแข็งแกร่งของตัวเองอีกครั้ง

นี่คือเวลาที่โลกเปลี่ยน และเราจะต้องเปลี่ยนด้วย

ที่สำคัญ นี่เป็นเวลาแห่งโอกาส ที่จะขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้า และยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนคนไทยทุกคน

ขอบคุณมากครับ

ที่มา: คำกล่าวสุนทรพจน์ นายกรัฐมนตรี เว็บไซต์รัฐบาลไทย
(<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/32447>)

จากแถลงการณ์ “วิธีการทำงานแบบ New Normal ของนายกรัฐมนตรี” แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลไทยมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการขับเคลื่อนประเทศในโลกหลังโควิด โดยพลิกวิกฤตเป็นโอกาส ภายใต้วาระยุทธศาสตร์ “รวมไทยสร้างชาติ”

หากพิจารณาบทวนจากอดีตถึงปัจจุบัน ในห้วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการรับมือกับพลวัตโลกที่เปลี่ยนแปลงผ่าน 3 วาระยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เริ่มต้นจาก “โชติช่วงชัชวาล” ในสมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มาสู่ “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และล่าสุด “รวมไทยสร้างชาติ” ในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (ดูรูปที่ 42)

โชติช่วง ชัชวาล	เปลี่ยนสนามรบ เป็นสนามการค้า	รวมไทย สร้างชาติ
พ.ศ. 2524 ประเทศไทยสามารถนำก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยมาใช้ประโยชน์ทดแทนเชื้อเพลิงซึ่งมีราคาแพงได้เป็นครั้งแรก และนับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศสู่ยุคโชติช่วงชัชวาลอย่างแท้จริง	เป็นการทูตแนวใหม่โดยทำให้ประเทศที่มีอุดมการณ์และระบอบการปกครองต่างกัน หันมาร่วมมือกันในด้านที่ไม่มีความขัดแย้งกันได้ นั่นคือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้ทุกประเทศในอินโดจีนหันมาเจรจาหารือกับไทยด้านการค้าการลงทุน นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าว ยังนำไปสู่การสร้างสันติภาพในภูมิภาค โดยไทยได้เข้าไปช่วยเหลือในการเจรจา นำสันติภาพมาสู่กับพม่าเป็นผลสำเร็จ	นำพาประเทศให้ก้าวพ้นจากกับดักพร้อม ๆ กับหนักกำลังปฏิรูปประเทศสู่ความมั่นคงและความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิด โดยยึดสัญญาประชาคม 3 ประการ • สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก • เดินหน้าไปด้วยกัน • ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง • บิ่อบนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปที่ 42 : วาระยุทธศาสตร์ประเทศไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน

รวมไทยสร้างชาติ เป็นวาระยุทธศาสตร์ที่มุ่งมั่นนำพาประเทศไทยให้ก้าวพ้นจากกับดักความเหลื่อมล้ำ กับดักความขัดแย้งที่รุนแรง และกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ด้วยการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนการปฏิรูปเชิงโครงสร้างอย่างจริงจัง เพื่อปรับเปลี่ยนสู่ประเทศที่มีความมั่นคงและความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิด โดยยึดสัญญาประชาคม 3 ประการ

- 1) สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก
- 2) เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
- 3) น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

“รวมไทยสร้างชาติ” :

วาระยุทธศาสตร์ประเทศไทยในโลกหลังโควิด

เพื่อถอดรหัสแนวคิด “รวมไทยสร้างชาติ” จากวาระยุทธศาสตร์ (Strategic Agenda) สู่วาระขับเคลื่อน (Action Agenda) อาจถึงเวลาที่ประชาชนคนไทยต้องมาร่วมกันตอบ 5 ประเด็นคำถามสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) ประเทศไทยมีกระบวนการพัฒนาและหลักคิดที่ถูกต้องหรือไม่ ?
- 2) ประเทศไทยมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อนำพาประเทศไทยสู่โลกหลังโควิดหรือไม่ ?
- 3) ประเทศไทยมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพลวัตโลกหรือไม่ ?
- 4) ประเทศไทยมีกลไกขับเคลื่อนประเทศอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ ?
- 5) ประเทศไทยมีพลังร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนประเทศหรือไม่ ? (ดูรูปที่ 43)

รูปที่ 43 : 5 ประเด็นคำถามขับเคลื่อน “รวมไทยสร้างชาติ”

กระบวนการทัศน์การพัฒนา

พลวัตโลกหลังโควิด จะนำมาซึ่งชุดของวิกฤต ภัยคุกคาม และความเสี่ยงชุดใหม่ พร้อม ๆ กับชุดของโอกาสชุดใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้รับมือกับ “การปรับโครงสร้างโลก” ครั้งใหญ่นี้ พวกเราจำเป็นต้องเร่งทบทวน “กระบวนการทัศน์การพัฒนา” ที่มีอยู่เดิม ที่มีลักษณะ “กึ่งสูงกึ่งดิ่ง” ระหว่างการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย กับการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืน โควิด-19 ทำให้เราต้องปรับสู่กระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนอย่างจริงจัง โดยมีทิศทางเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนขึ้น มีวาระขับเคลื่อนการปฏิรูปที่เป็นรูปธรรมและมุ่งผลสัมฤทธิ์มากขึ้น สร้างรัฐที่น่าเชื่อถือที่มีระบบการบริหารจัดการเชิงรุก โดยยึดประชาชนเป็นสำคัญ และพัฒนากลไกร่วมบริหาร เพื่อผนึกกำลังทุกภาคส่วน ร่วมกำหนดอนาคตประเทศไทย (ดูรูปที่ 44)

รูปที่ 44 : “รวมไทยสร้างชาติ” เตรียมพร้อมสู่โลกหลังโควิด

พิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศไทย

อาจถึงเวลาที่ต้องถอดรหัสกระบวนทัศน์การพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนผ่านกลไก “7 ขยับปรับเปลี่ยนโลก” และใช้ “7 ขยับปรับเปลี่ยนโลก” เป็นแนวทางในการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วยการร่วมกำหนด “พิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศไทย” ชุดใหม่ ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขและพลวัตของโลกหลังโควิด เป็นพิมพ์เขียวที่ก้าวข้ามความคิดที่เอา “ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง” ไปเป็นความคิดที่เอา “โลกเป็นศูนย์กลาง” รวมทั้งการก้าวข้ามความคิดของการสร้างเพียง “พลเมืองชาติ” ไปเป็นความคิดของการสร้าง “คนไทยที่เป็นพลเมืองโลก” ด้วยในขณะเดียวกัน พร้อม ๆ กันนั้น ต้องเป็นพิมพ์เขียวที่มี “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นรากฐานที่แผ่ขยายไปทั่วทุกอนุของยุทธศาสตร์ ไม่ใช่เพียงแต่อ้างอิงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบ “ผิวเผิน” โดยไม่มีการตกผลึกทางความคิดที่เพียงพอ หรือเป็นพิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ที่เป็นเพียง “ชุดขายฝัน” ที่ดูดี แต่ไม่สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติที่มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

มีเพียงเท่านั้น ยังต้องเป็นพิมพ์เขียวที่มีการเชื่อมโยงประเด็นเชิงยุทธศาสตร์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) อย่างชัดเจนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ มิติการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางสังคม มิติการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มิติการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนมิติความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ดูรูปที่ 45)

**รูปที่ 45 : เชื่อมโยงประเด็นเชิงยุทธศาสตร์
กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน**

ภาวะปกติใหม่ในโลกหลังโควิด นำมาสู่สัญญาประชาคมระหว่างทุกภาคส่วนชุดใหม่ที่จะเป็นหลักประกันในการสร้างพลังร่วมขับเคลื่อนพิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศไทยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

สัญญาประชาคม “รวมไทยสร้างชาติ” ตั้งอยู่บน 3 หลักการสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก
- 2) เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
- 3) น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักการ 3 ประการในสัญญาประชาคม “รวมไทยสร้างชาติ” จะถูกถอดรหัสออกมาเป็น “7 พันธะสัญญา” ซึ่งเป็นฉันทามติของทุกภาคส่วนที่ต้องการเห็นสังคมไทยเป็นสังคมที่ Clean & Clear, Free & Fair และ Care & Share ภายใต้ “ความไว้เนื้อเชื่อใจ” ระหว่างกัน (ดูรูปที่ 46)

รูปที่ 46 : 7 พันธะสัญญา “รวมไทยสร้างชาติ”

พันธะสัญญา 7 ประการ ประกอบไปด้วย

- 1) เป็น **“สังคมนิติธรรม”** ที่ปกครองโดยกฎหมาย (Rule of Law) ที่สมาชิกในสังคมทุกคนจะได้รับความคุ้มครองอย่าง “เท่าเทียมกัน” และในการบังคับใช้กฎหมายก็จะบังคับใช้ให้เสมอเหมือนกัน
- 2) เป็น **“สังคมธรรมาธิปไตย”** ที่ใช้มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม มากกว่าเพียงมาตรฐานทางกฎหมาย
- 3) เป็น **“สังคมเปิด”** ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ มุ่งลดทอนความเป็นอภิสิทธิ์ชนในทุกรูปแบบ ไม่ใช่ “สังคมปิด” ที่จำกัดการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิประโยชน์เฉพาะกลุ่มจำเพาะราย
- 4) เป็น **“สังคมแห่งโอกาส”** ที่ส่งเสริมให้มีการเลื่อนไหลขยับชั้นของผู้คนในสังคมอย่างเป็นอิสระ โดยการขยับปรับเปลี่ยนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปตามความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ บนหลักคิดของความเท่าเทียม มากกว่าการเป็นสังคมที่มีการจำแนกชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการจำแนกโดยนิตินัยหรือพฤตินัย
- 5) เป็น **“สังคมเติมพลังประชาชน”** ที่เติมอำนาจ เสริมศักยภาพประชาชน เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนมากกว่าเป็นสังคมที่พึ่งพารัฐ เพื่อปรับเปลี่ยนพลเมืองที่เฉื่อยชาเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ รองรับการเผชิญกับประเด็นท้าทายร่วมกันในโลกหลังโควิด
- 6) เป็น **“สังคมแห่งความพอเพียง”** ที่ผู้คน เมื่อขาดต้องรู้จักเติม เมื่อพอต้องรู้จักหยุด และเมื่อเกินต้องรู้จักปัน สังคมแห่งความพอเพียงเป็นฐานรากของการสร้างสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน

7) เป็น “สังคมพหุวัฒนธรรม” ที่ยอมรับและเคารพความหลากหลายของชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ คุณค่า และความเชื่อที่แตกต่าง ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมพหุพลเมือง” ที่ประชาชนมีหลากหลายบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองชาติและการเป็นพลเมืองโลก

“7 พันธสัญญา” ภายใต้สัญญาประชาคม “รวมไทยสร้างชาติ” จะเป็นการเปิด “พื้นที่ร่วม” (Common Ground) ให้กับทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อที่จะสร้าง “เจตจำนงร่วม” (Common Goal) ในการก้าวข้ามกับดักและนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคงและความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิดอย่างแท้จริง

วาระปฏิรูปประเทศไทย

“พิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศไทย” ชุดใหม่ภายใต้ “รวมไทยสร้างชาติ” จะเป็นตัวกำกับ “วาระปฏิรูปประเทศไทย” อย่างเป็นรูปธรรมในห้วงหลายปีที่ผ่านมา เราพยายามขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แม้จะเริ่มเห็นความคืบหน้าในระดับหนึ่ง แต่ต้องยอมรับว่าหนทางของการปฏิรูปประเทศยังอีกยาวไกล การเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอกและแรงปะทุจากภายใน ทำให้ประเทศไทยอยู่ในภาวะเสี่ยง ผู้นำประเทศจะต้องมีความมุ่งมั่นและใช้ความกล้าหาญในการตัดสินใจขับเคลื่อน “การปฏิรูปเชิงโครงสร้าง” อย่างเป็นระบบและจริงจัง หากดำเนินการสำเร็จจะถือเป็นการปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ครั้งที่ 2 ต่อจากการปฏิรูปเชิงโครงสร้างครั้งใหญ่ในสมัยก่อนเกล้าฯ รัชกาลที่ 5

ที่สำคัญ ปฐมบทของการปฏิรูปต้องเริ่มต้นในใจคน โดยตระหนักว่า “ไม่ปรับไม่รอด ไม่เปลี่ยนไม่ได้” การเปลี่ยนแปลงจึงต้องเริ่มต้นจาก “การปฏิรูปจากภายใน” (Reform from Within) ในตัวคนไทย ด้วยการปลุก “จิตวิญญาณการปฏิรูป” (Reform Spirit) ให้เกิดขึ้น หากขาดซึ่งจิตวิญญาณการปฏิรูป โอกาสที่จะเรียกหาภูมิปัญญามหาชน และจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม เพื่อสานพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปเชิงโครงสร้างของประเทศก็เป็นไปได้อย่าง

ถึงเวลาที่ประเทศไทยต้องขับเคลื่อนการปฏิรูปอย่างจริงจัง ด้วยการ “ปรับสมดุลเชิงโครงสร้าง” (Systemic Rebalance) ใน 4 มิติสำคัญ

- **ปรับสมดุลระหว่างรัฐกับชาติ (Regimental Rebalance)**
เพื่อให้การพัฒนารัฐผ่านกระบวนการพัฒนาระบบราชการ และการพัฒนาชาติผ่านกระบวนการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ไปในทิศทางเดียวกัน
- **ปรับสมดุลในการพัฒนา (Developmental Rebalance)**
จากการเน้นการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญามนุษย์
- **ปรับสมดุลในการปกครอง (Governmental Rebalance)**
ให้เกิดสังคมที่ Clean & Clear, Free & Fair และ Care & Share บนความไว้วางใจกัน เพื่อเปลี่ยนจาก “สังคมของพวกกู” เป็น “สังคมของพวกเรา” และ
- **ปรับสมดุลเชิงวัฒนธรรม (Cultural Rebalance)**
เพื่อรองรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมในโลกเสมือน

การพลิกโฉมระบบราชการ

คู่ขนานไปกับการขับเคลื่อนวาระปฏิรูปคือการบริหารราชการแผ่นดิน ภายใต้ภาวะปกติใหม่ การบริหารราชการแผ่นดินแบบที่เป็นอยู่ อาจไม่ตอบโจทย์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพลิกโฉมระบบราชการ (Administrative Renewal) ให้สอดคล้องกับ “**วิธีการทำงานแบบ New Normal ของนายกรัฐมนตรี**” โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ (Better Governance, Happier Citizen) การพลิกโฉมระบบราชการ จะต้องสอดคล้องกับสัญญาประชาคม และพันธสัญญา “รวมไทยสร้างชาติ” โดยสะท้อนผ่าน

1) การเป็นระบบราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centered Administration)

- จาก **ให้บริการที่เป็นมาตรฐานตามสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่รัฐกำหนด**
เป็น **ให้บริการตามความต้องการเฉพาะปัจเจก บุคคล โดยแต่ละบุคคลสามารถออกแบบหรือเลือกรูปแบบหรือวิธีการในการรับบริการได้**
- จาก **ให้บริการประชาชนตามเวลาราชการ**
เป็น **ให้บริการประชาชนตลอดเวลา (24/7)**
- จาก **ให้บริการประชาชนตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ**
เป็น **เชื่อมโยงทุกส่วนราชการในการตอบโจทย์ประชาชน**

- จาก ให้บริการเมื่อได้รับการร้องขอ
เป็น ให้บริการเชิงรุกและนำเสนอบริการที่เหมาะสมแก่ผู้รับ
บริการรายบุคคล
- จาก ขอรับบริการได้ ณ หน่วยงานที่รับผิดชอบ
เป็น ขอรับบริการได้หลากหลายช่องทาง และขอรับบริการได้
หลากหลายบริการ ณ ช่องทางเดียว

2) การเป็นระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open and Connected Administration)

- จาก เปิดเผยข้อมูลตามที่ประชาชนร้องขอเป็นการเฉพาะราย
และการเปิดเผยข้อมูลที่จำกัด
เป็น เปิดเผยข้อมูลในรูปแบบค่าตั้งต้น (Default) ที่นำไปใช้ได้ทันที
โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนร้องขอ
- จาก เก็บข้อมูลแบบแยกส่วนตามแต่ละหน่วยงานของรัฐ
เป็น ใช้และแลกเปลี่ยนหรือแชร์ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
ภาครัฐ
- จาก ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและ
ความคิดเห็นกับภาครัฐ
เป็น ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา
ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความรู้สึกลงใจในการ
เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภาครัฐ

3) การเป็นระบบราชการที่มีสมรรถนะสูง (Smart and High-Performance Administration)

- จาก **ดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพ**
เป็น **ดำเนินงานที่ตอบสนองทันที ทันเวลาและทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการคาดการณ์และวางแผนดำเนินงานล่วงหน้า**
- จาก **มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญเฉพาะทาง**
เป็น **มีความเชี่ยวชาญและความชำนาญในหลากหลายสาขาวิชา (สหวิทยาการ) และข้ามสาขาวิชา**
- จาก **นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างจำกัด**
เป็น **นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล**
- จาก **กำหนดนโยบายสาธารณะโดยยึดประสบการณ์ของผู้กำหนดนโยบายเป็นสำคัญ**
เป็น **กำหนดนโยบายสาธารณะโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและใช้ข้อมูลเชิงลึกเป็นสำคัญ**
- จาก **ทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน**
เป็น **บูรณาการการทำงานร่วมกันเชิงยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับการวางนโยบายไปจนถึงการนำไปปฏิบัติและการประเมินผลสัมฤทธิ์**
- จาก **ทำงานโดยยังไม่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์แบบ**
เป็น **ทำงานเชื่อมโยงผ่านระบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ**

- จาก **ทำงาน ณ สถานที่ราชการ**
เป็น **ทำงาน ณ สถานที่ใดก็ได้ทั่วทุกมุมโลก**
- จาก **โครงสร้างองค์กรที่มีความเป็นอิสระทำให้ ขาดการเชื่อมโยง การดำเนินงานและข้อมูล ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด**
เป็น **การใช้ประโยชน์หน่วยงานสนับสนุนร่วมกันเพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสร้างนวัตกรรม การทำงานใหม่ๆ**

การพลิกโฉมระบบราชการเป็นการปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดินไปสู่ “การบริหารจัดการเชิงรุก” เพื่อให้สามารถรับมือกับพลวัตในโลกหลังโควิดที่เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความกำกวม อย่างมีประสิทธิภาพ

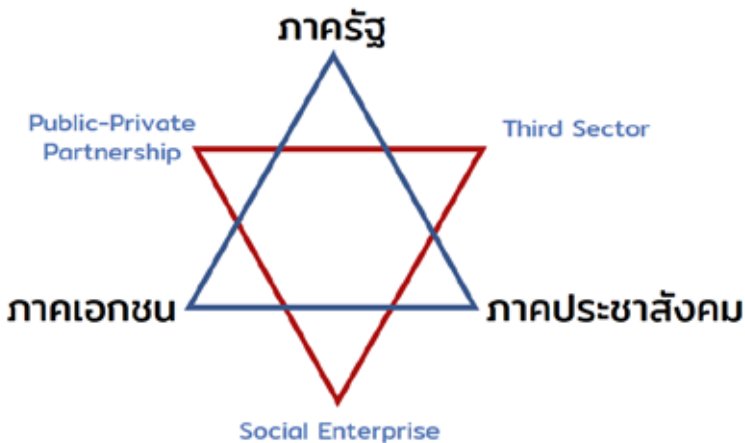
ภายใต้การบริหารจัดการเชิงรุก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถของระบบราชการให้สามารถรับมือกับพลวัตโลกอย่างน้อยใน 3 ด้านดังต่อไปนี้

- 1) **ขีดความสามารถในการรับมือกับสภาวะวิกฤตอย่างทันท่วงที (Crisis Responding Capability)**
เพื่อตอบโจทย์ Crisis as New Normal
- 2) **ขีดความสามารถในการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง (Transformative Change Capability)**
เพื่อตอบโจทย์ Disruption as New Reality
- 3) **ขีดความสามารถในการผนึกกำลังร่วมกับประชาคมโลก (Global Collaborative Capability)**
เพื่อตอบโจทย์ Connected World as New Landscape

กลไกร่วมบริหารจัดการ

โดยปกติ แต่ละภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จะมีบทบาทและภารกิจหน้าที่ที่มีลักษณะจำเพาะของตนเองอยู่แล้ว ดังนั้น เพื่อตอบโจทย์โลกหลังโควิด เราจำเป็นต้องช่วยกันออกแบบ “กลไกร่วมบริหารจัดการ” ของทั้ง 3 ภาคส่วนเพื่อที่จะทำให้การขับเคลื่อนวาระยุทธศาสตร์ “รวมไทยสร้างชาติ” เกิดสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติ (ดูรูปที่ 47)

- 1) กลไกร่วมบริหารจัดการระหว่าง “ภาครัฐ” กับ “ภาคเอกชน”
ในรูปแบบของ **Public Private Partnership (PPP)**
- 2) กลไกร่วมบริหารจัดการระหว่าง “ภาคเอกชน” กับ “ภาคประชาสังคม” ในรูปแบบของ **Social Enterprise**
- 3) กลไกร่วมบริหารจัดการระหว่าง “ภาครัฐ” กับ “ภาคประชาสังคม” ในรูปแบบของ **Third Sector**

รูปที่ 47 : โมเดลการทำงานแบบ “ร่วมบริหารจัดการ”

กฎแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อน “รวมไทยสร้างชาติ” ผ่านกลไกร่วมบริหารจัดการ คือ “ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ที่มีต่อกัน” ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ประเด็นท้าทายคือ จะทำอย่างไรเพื่อที่จะสร้าง “**รัฐที่น่าเชื่อถือ**”

รัฐที่น่าเชื่อถือเป็นรัฐที่มีความชอบธรรม (Legitimacy) มีความรู้ความสามารถ (Capabilities) และที่สำคัญที่สุด มีคุณธรรมจริยธรรม (Integrity)

คุณลักษณะของ “รัฐที่น่าเชื่อถือ” สะท้อนผ่าน

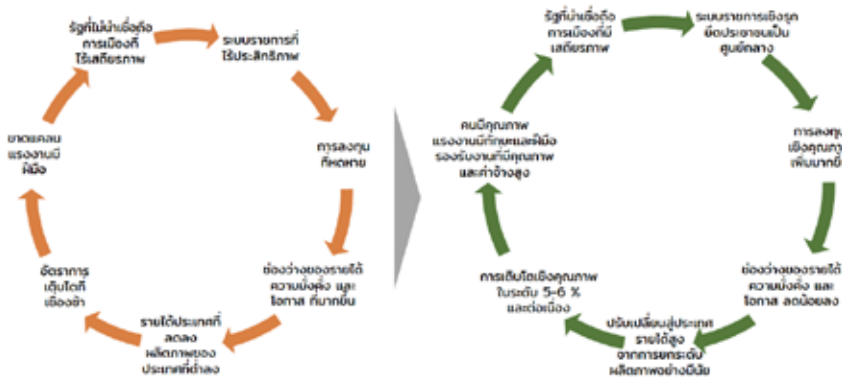
- 1) การมีนักรการเมืองที่มีคุณภาพ ภายใต้ระบบการเมืองที่มีธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และเสถียรภาพ
- 2) การมีผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิด
- 3) การมีพิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ประเทศที่ชัดเจน สอดรับกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม
- 4) การมีระบบราชการ สถาบัน และกลไกในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

ตรงกันข้ามกับรัฐที่น่าเชื่อถือ (Credible Government) คือ รัฐที่ไร้ความน่าเชื่อถือ (Flaky Government) รัฐที่ไร้ความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้

- 1) เกิดวงจรอุบาทว์ระหว่างการปฏิวัติรัฐประหารกับการเลือกตั้ง
- 2) ขาดความต่อเนื่องในการผลักดันนโยบายที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในระยะยาวให้เกิดผล
- 3) โอกาสในการผลักดันวาระยุทธศาสตร์และวาระปฏิรูปที่เป็น การปรับเปลี่ยน ในระดับฐานรากเกิดขึ้นได้น้อย นโยบายประชาชนจึงเข้ามาแทนที่
- 4) ความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิด แทบจะไม่มีเลย
- 5) ขาดโมเมนตัมของพลังร่วมบริหารจัดการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

แนวทางการขับเคลื่อน “รวมไทยสร้างชาติ” ในโลกหลังโควิด จะต้องเน้นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืน (Sustainist Developmental Paradigm) เน้นการผลักดันยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติ (Strategic Pragmatism) เน้นการขับเคลื่อนการปฏิรูปเชิงระบบ (Systemic Reform) เน้นการสร้างขีดความสามารถในการรับมือกับสภาวะวิกฤตเชิงรุก (Preventive Crisis Responding Capability) และเน้นการเติมเต็มศักยภาพและการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของประชาชน (People Empowerment & Engagement) เป็นสำคัญ

กระบวนการพัฒนา พิมพ์เขียวยุทธศาสตร์ วาระขับเคลื่อน การปฏิรูป การพลิกโฉมระบบราชการ และกลไกร่วมบริหารจัดการ จะทำให้ประเทศไทยสามารถหลุดพ้นจากวงจรอุบาทว์ซึ่งนำไปสู่รัฐที่ล้มเหลว พร้อมทั้งผลักดันให้ประเทศไทยเกิดวงจรเสริมส่งการขับเคลื่อนที่สมดุลอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในโลกหลังโควิด (ดูรูปที่ 48)

รูปที่ 48 : วงจรอุบาทว์สู่รัฐที่ล้มเหลว เป็น วงจรเสริมส่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำตอบที่จะทำให้ประเทศไทยหลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน มีอยู่แล้วใน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

BCG : โมเดลขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ในโลกหลังโควิด

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยกำลังติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประเทศไทยกำลังติดอยู่ใน “Competitive Nutcracker” กล่าวคือ เราไม่สามารถขยับขึ้นไปแข่งขันกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในขณะเดียวกัน เราก็ไม่สามารถขยับลงมาแข่งขันกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยการผลิตสินค้าต้นทุนต่ำได้ เราติดอยู่ตรงกลางที่ขึ้นหน้าก็ไม่ไหว ถอยหลังก็ไม่ได้ เป็นสภาวะที่เรียกว่า “Stuck in the Middle” มิเพียงเท่านั้น หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่าในโครงสร้างเศรษฐกิจไทยปัจจุบัน นอกจาก Size of Pie ทางเศรษฐกิจจะไม่สามารถขยายให้ใหญ่ขึ้นจากการ “Stuck in the Middle” แล้ว Share of Pie ที่มีอยู่ ยังกระจุกอยู่กับคนเพียงไม่กี่กลุ่ม ซึ่งหากไม่มีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจไทยอย่างเป็นระบบและจริงจัง ประเทศไทยจะอยู่ในจุดที่เปราะบางและอ่อนแอ ไม่สามารถที่จะรองรับโอกาสและต้านรับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากพลวัตของเศรษฐกิจโลกหลังโควิดได้อย่างแน่นอน

ในโลกหลังโควิด “การเติบโตเชิงคุณภาพ” เท่านั้น จึงจะตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ตรรกะดังกล่าว การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจไทยจะต้องนำไปสู่โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยที่เน้น

- การเติบโตที่เพิ่ม Size of Pie ให้กับคนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เพิ่ม Share of Pie ให้กับคนบางกลุ่ม
- การเติบโตที่มาจาก “พลังประชาชน” ไม่ใช่ “พลังตลาด” ที่ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
- การเติบโตที่ยกระดับมาตรฐานและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยส่วนใหญ่

BCG Economy Model

หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การพัฒนาโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยที่เป็นรูปธรรมภายใต้ “BCG Economy Model” ซึ่งเป็นการผนึก 3 เศรษฐกิจเข้าด้วยกัน คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นการมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ (ดูรูปที่ 49)

รูปที่ 49 : โมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยในโลกหลังโควิด

BCG เป็น Economy Model ภายใต้วาระยุทธศาสตร์ “รวมไทยสร้างชาติ” โดยตั้งอยู่บนสัญญาประชาคม 3 ประการดังต่อไปนี้

- 1) สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก
- 2) เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
- 3) น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

BCG เป็น Economy Model ที่นำร่องการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศการพลิกโฉมระบบราชการ และการพัฒนาเทคโนโลยีร่วมบริหารจัดการ อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการทำงาน 7 ประการ ดังต่อไปนี้

- จาก **ภาครัฐเป็นผู้ลงทุนหลัก**
เป็น **ภาคเอกชนเป็นผู้นำการลงทุน**
ภาครัฐทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน
- จาก **การจัดสรรงบประมาณเน้นการใช้จ่ายภาครัฐ**
เป็น **การจัดสรรงบประมาณเน้นการลงทุนภาครัฐ**
- จาก **การจัดสรรงบประมาณรายปี**
เป็น **การจัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุนแบบ ผูกพันต่อเนื่อง**
- จาก **การสนับสนุนทุนวิจัยรายโครงการ**
เป็น **การสนับสนุนทุนวิจัยครบวงจร จากการวิจัย พัฒนาสู่ นวัตกรรมเชิงพาณิชย์**
- จาก **การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยึดโยงอุตสาหกรรมเดิม**
เป็น **การสร้างอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ใหม่**
- จาก **การเติบโตด้วยการพึ่งพาจากภายนอก**
เป็น **การเติบโตด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และการเชื่อมโยงกับโลก**
- จาก **ต่างคนต่างทำ**
เป็น **เดินหน้าไปด้วยกัน ผนึกกำลังทุกภาคส่วน ในรูปแบบร่วมบริหารจัดการ**

BCG Economy Model เป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน โดยนำจุดแข็งของประเทศไทยอันประกอบด้วย “ความหลากหลายทางชีวภาพ” และ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” มาต่อยอดและยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการ ครอบคลุม 4 สาขายุทธศาสตร์สำคัญ ประกอบไปด้วย 1) เกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้ครอบคลุม 5 ใน 10 อุตสาหกรรม S-Curve โดยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมกันกว่า 3.4 ล้านล้านบาท และมีกำลังแรงงานอยู่ในระบบกว่า 16.5 ล้านคน ซึ่งหากมีนโยบายและการบริหารจัดการที่เหมาะสมประมาณการว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า กลุ่มอุตสาหกรรมภายใต้ BCG Economy Model นี้ จะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจไปได้ถึง 4.4 ล้านล้านบาท และจ้างงานได้กว่า 20 ล้านคน (ดูรูปที่ 50)

รูปที่ 50 : 4 สาขายุทธศาสตร์ใน BCG Economy Model

นอกจากตัวเลขมูลค่าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานแล้ว BCG Economy Model ยังมีเป้าหมายเชิงคุณภาพที่ตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบไปด้วย (ดูรูปที่ 51)

- กระจายรายได้ที่เป็นธรรมและทั่วถึงทั้งประเทศมากกว่า 10 ล้านคน
- มีดัชนีความมั่นคงทางอาหารติดอันดับ 1 ใน 5 ของโลกภายใน 5 ปี
- ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ที่มีราคาแพง
- ลดความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อในคน สัตว์ และพืช
- ลดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวติดอันดับ 1 ใน 3 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
- ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลง 2 ใน 3 จากปัจจุบัน
- ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ไม่น้อยกว่า 50 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์
- สนับสนุนการท่องเที่ยวทางทะเล ลดการสูญเสียสัตว์ทะเลหายาก
- พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน สัตว์น้ำ และปะการัง ให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก
- สร้างสังคมฐานความรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเท่าทัน

รูปที่ 51 : เป้าหมายเชิงคุณภาพของ BCG Economy Model

นอกจากจะมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งจากภายในผ่าน การกระจายโอกาสและความมั่งคั่งแล้ว BCG Economy Model ยังเชื่อมโยงเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจภูมิภาค เข้ากับเศรษฐกิจโลกด้วย ที่สำคัญ BCG Economy Model ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ของสหประชาชาติ โดยครอบคลุม 10 ใน 17 เป้าหมายของ SDGs มิเพียงเท่านั้น BCG Economy Model สนับสนุนหลักคิด “เดินหน้า ไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยเป็นการสานพลังทำงานร่วมกัน อย่างใกล้ชิดของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในลักษณะ “พหุภาคี” ระหว่างชุมชน ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย หน่วยงานภาครัฐ และเครือข่าย ต่างประเทศ (ดูรูปที่ 52)

รูปที่ 52 : BCG ตอบโจทย์ 6 มิติ

ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย BCG Economy Model จะประกอบด้วย

● 4 ตัวขับเคลื่อน (BCG Drivers) ได้แก่

- 1) การพัฒนาสายยุทธศาสตร์
- 2) การพัฒนาเชิงพื้นที่
- 3) การพัฒนารัฐกิจและผู้ประกอบการ
- 4) การพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ขั้นแนวหน้า

● 4 ตัวส่งเสริม (BCG Enablers) ได้แก่

- 1) การปลดล็อกข้อจำกัดทางกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ
- 2) การพัฒนากำลังคน
- 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 4) การยกระดับเครือข่ายพันธมิตรระหว่างประเทศ

โดยการขับเคลื่อนทั้งหมดนี้ ตั้งอยู่บนดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเชื่อมโยงและยกระดับห่วงโซ่มูลค่าของ BCG

โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน **BCG Economy Model** เสริมแกร่งจากภายใน เชื่อมไทยเชื่อมโลก

การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ภายใต้ความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ผ่าน BCG Economy Model เป็นการสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากตั้งแต่ระดับพื้นที่ไปจนถึงระดับประเทศ โดยเชื่อมโยงกับประชาคมโลก

ในระดับพื้นที่ มีการจัดตั้งหน่วยบ่มเพาะผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัย (University Business Incubator หรือ UBI) กระจายอยู่ทั่วประเทศจำนวนมากกว่า 80 แห่ง

ในระดับภูมิภาค มีการจัดตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค (Regional Science Parks หรือ RSP) ขึ้นในภาคเหนือ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยมีแม่ข่ายอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสงขลา ตามลำดับ รวมทั้งมีเครือข่ายกระจายอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศจำนวนมากกว่า 40 แห่ง ฐานเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ในระดับประเทศ มีการสร้างเทคโนโลยีและอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย (Thailand Science Park) ขึ้นที่จังหวัดปทุมธานี และเพื่อขยายผลงานวิจัยในระดับห้องปฏิบัติการไปสู่ระดับอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงลงทุนพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor of Innovation หรือ EECi) เป็นหลักกิโลใหม่ของการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจของประเทศตามกลไก BCG Economy Model

EECi เป็นแหล่งที่ผลงานวิจัยจากทั่วไทยสามารถมาขยายผลให้เหมาะกับการนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งนี้ การเชื่อมโยงผลงานวิจัยจากทั่วไทยและการขยายผลไปสู่การใช้ประโยชน์ทั่วประเทศนั้น อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยและเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญในการส่งผลงานวิจัยมาขยายผลที่ EECi และนำผลงานที่ขยายผลแล้วไปส่งมอบให้กับผู้ใช้ประโยชน์ในวงกว้าง

การพัฒนา BCG Economy เชิงพื้นที่ มีบริบทที่ซับซ้อน ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรม การขับเคลื่อนจึงต้องอาศัยการผนึกกำลังกันจากหลายภาคส่วน ในรูปแบบของ Multilayer Poly-Centric Network ซึ่งมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมของกลุ่มมหาวิทยาลัยในพื้นที่ กับเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย และ EECi

ที่มา : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

II แปลงคุณค่าเป็นมูลค่า ใน 4 สาขายุทธศาสตร์ BCG

BCG Economy Model ก่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมให้กับทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการยกระดับผลิตภาพในระดับฐานราก ไปจนถึงการสร้างนวัตกรรมในระดับยอดของพีระมิด อาทิ

- **เกษตรและอาหาร** : การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาพันธุ์เกษตรแม่นยำ ไปจนถึงอาหารสุขภาพมูลค่าสูง
- **สุขภาพและการแพทย์** : การพัฒนาสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ ยา ชีววัตถุ สมุนไพร ไปจนถึงโอมิคส์ (OMICs) การแพทย์สมัยใหม่ และการแพทย์แม่นยำ
- **พลังงาน และวัสดุชีวภาพ** : การพัฒนาชีวมวล วัสดุทางการเกษตร เชื้อเพลิงชีวภาพ ไปจนถึง วัสดุชีวภาพ หรือสารมูลค่าสูง
- **ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์** : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ไปจนถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ดูรูปที่ 53)

รูปที่ 53 : การสร้างมูลค่าใน 4 สาขายุทธศาสตร์

แม้ว่าวิกฤตโควิดจะส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขและระบบเศรษฐกิจโลกจนเกิดเป็นภาวะปกติใหม่และรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ ประเทศไทยสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสผ่าน BCG Economy Model เหตุผลสำคัญคือความมั่นคงของมนุษย์ จะเป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายในโลกหลังโควิด ครอบคลุมถึง ความมั่นคงทางด้านอาหาร ความมั่นคงทางด้านสาธารณสุข ความมั่นคงทางด้านพลังงาน รวมถึงความมั่นคงในการมีงานทำ จะเห็นได้ชัดว่า BCG Economy Model ทั้ง 4 สาขายุทธศาสตร์จะสามารถตอบโจทย์ความมั่นคงของมนุษย์ในโลกหลังโควิดได้เป็นอย่างดี

ใน 4 สาขายุทธศาสตร์ภายใต้ BCG Economy Model มีอย่างน้อย 2 อุตสาหกรรมหลักที่มีศักยภาพในระดับโลก หากมีการพลิกโฉมเสริมแกร่งจากภายในด้วยการยกระดับวิจัยและนวัตกรรม เชื่อมไทยกับประชาคมโลก คือ

1) อุตสาหกรรมอาหาร

2) อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์

พลิกโฉมระบบ ยกระดับวิจัยและนวัตกรรม

อุตสาหกรรมอาหาร (Food Industry Reinvention)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตอาหารส่งออกเป็นอันดับที่ 10 ของโลก จากวิกฤตของโรคโควิด-19 เราได้เห็นความสำคัญของความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและเกษตรกรที่ต้องมาพึ่งพาการซื้อขายในระบบออนไลน์ และการส่งสินค้าในระบบโลจิสติกส์รูปแบบใหม่มากขึ้น การเชื่อมต่อการคมนาคมในภูมิภาคอาเซียนและประเทศจีน ส่งผลให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการที่จะก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางของการผลิตและการส่งออกอาหารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การวิจัยพัฒนาและสร้างนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่คุณค่าของการผลิตอาหารเพื่อต่อยอดไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์เป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจ มีประเด็นมุ่งเน้น 11 ประเด็นดังต่อไปนี้ (ดูรูปที่ 54)

- 1) Smart & Precision Agriculture ปรับปรุงพันธุ์ พัฒนางานด้าน Omics และ Big Data เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตที่น้อยลง
- 2) Digitalized Food System เชื่อมโยงเกษตรกรผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ครอบคลุมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)
- 3) Personalized Foods พัฒนาอาหารที่เหมาะสมกับพันธุกรรม และปัญหาด้านสุขภาพของผู้บริโภคจำเพาะราย
- 4) Functional Foods และ High Value Natural Ingredients พัฒนาอาหารและส่วนผสมอาหารที่มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่มสูง รวมถึงพัฒนาอาหารและส่วนผสมโดยใช้กระบวนการทาง Bioprocess ในการผลิตอาหารสัตว์
- 5) Novel Foods และ Novel Processing พัฒนาอาหารที่จะเป็นแหล่งโปรตีนชนิดใหม่ทดแทนเนื้อสัตว์ รวมทั้งแปรรูปอาหารด้วยกระบวนการแบบใหม่เพื่อให้อาหารเก็บได้นานโดยมีความใกล้เคียงกับอาหารสด หรืออาหารที่ปรุงเสร็จใหม่ ๆ
- 6) ลด Food Loss และเพิ่ม Waste Utilization ผ่านกลไกของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน
- 7) พัฒนา Packaging เพื่อรักษาคุณภาพและบ่งบอกสภาพอาหารภายในบรรจุภัณฑ์
- 8) Cultural Street Foods บูรณาการเสน่ห์ของอาหาร วัฒนธรรม เข้ากับนวัตกรรมการออกแบบ และเทคโนโลยีความปลอดภัยอาหาร เชื่อมโยงการท่องเที่ยว

- 9) พัฒนาระบบ Logistics และ Distribution อาหารที่มีประสิทธิภาพ รองรับวิถีชีวิตยุคใหม่ และระบบคมนาคมและดิจิทัลสมัยใหม่
- 10) พัฒนาโมเดลธุรกิจ การบริหารจัดการ และ การตลาดอาหารรูปแบบใหม่ ตามความต้องการของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- 11) พัฒนาระบบตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ถูกต้องรวดเร็วและมีความน่าเชื่อถือ รวมไปถึงปลดล็อกข้อกฏหมายที่ล้าสมัยเพื่อเชื่อมโยงให้การวิจัยไปสู่เชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปที่ 54 : พลิกโฉมระบบ ยกระดับวิจัยและนวัตกรรม
อุตสาหกรรมอาหาร

พลิกโฉมระบบ ยกระดับวิจัยและนวัตกรรม

อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์

(Healthcare Industry Reinvention)

จากวิกฤตของโรคโควิด-19 ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่าระบบการแพทย์และสาธารณสุขนั้นเป็นหนึ่งในจุดแข็งของประเทศ พร้อมทั้งมีศักยภาพที่จะก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ของภูมิภาค โดยยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ของไทยในโลกหลังโควิดจะมุ่งเน้นการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมที่สามารถต่อยอดไปสู่การผลิตและการใช้ประโยชน์ได้จริง สร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ให้กับประเทศ (Research, Development, Innovation, Manufacturing, Market) พร้อมทั้งการปลดล็อกกฎระเบียบ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และการพัฒนาระดับบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข

การพลิกโฉมอุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ของไทย มีเป้าหมายให้ไทยเป็น “Global Medical Hub” โดยมีประเด็นมุ่งเน้น 8 ประเด็น ได้แก่ (ดูรูปที่ 55)

- 1) การรักษาเฉพาะบุคคล (Personalized Medicine) การดูแลรักษาที่ได้ประสิทธิภาพและแม่นยำด้วยเทคโนโลยีด้วยจีโนม
- 2) การพัฒนายาและวัคซีน (Vaccines and New Medicines) รวมถึงการบริหาร Medical Supply Chain และการส่งเสริมผู้ผลิตที่มีคุณภาพ
- 3) อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ (Medical Devices) เน้นการผลิตเครื่องมือแพทย์ยุค New Normal
- 4) ระบบการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) พัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์ติดต่อกันได้แบบ Real-time ลดการแออัดของโรงพยาบาล

- 5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับงานวิจัยทางคลินิก (Clinical Research Infrastructure) ผลักดันให้เกิดการวิจัยทางคลินิกผลิตและคิดค้นยาและวัคซีนใหม่ๆ
- 6) สมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้าน (Herbal and Traditional Medicine) พัฒนาและใช้สมุนไพรไทย บรรจุสมุนไพรไทยไว้ในหลักสูตรทางการแพทย์และให้ความสำคัญการวิจัยทางคลินิก
- 7) โภชนเภสัช (Nutraceuticals) คิดค้นผลิตอาหารที่มีสรรพคุณอาหารด้านการป้องกัน รักษาโรคและชะลอวัย
- 8) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) เชื่อมต่อการบริการทางการแพทย์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ทั้งหมดนี้จะช่วยให้ไทยสามารถเชื่อมต่อห่วงโซ่อุปทานทางด้านการแพทย์ได้อย่างครบวงจรจากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เปลี่ยนงานวิจัยและศักยภาพทางด้านสุขภาพและการแพทย์ของไทย ไปเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมใหม่ในโลกหลังโควิด-19 และที่สำคัญยังเป็นหลักประกันถึงความมั่นคงทางสุขภาพและการแพทย์ของประชาชนคนไทยในโลกที่เราอาจ จะต้องอยู่ร่วมกับโควิด-19 ต่อไปพร้อม ๆ กับการสร้างความพร้อมในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อในอนาคต

รูปที่ 55 : พลิกโฉมระบบ ยกระดับวิจัยและนวัตกรรม อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์

ขับเคลื่อน BCG เชิงพื้นที่

นอกจากการขับเคลื่อนในเชิงสาขาอุตสาหกรรมแล้ว BCG Economy Model ยังครอบคลุมแนวทางการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ (Area-based BCG) โดยอาศัยคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายของวัฒนธรรมที่มีในแต่ละภูมิภาคของประเทศมาผนวกกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ การเติมเต็มด้วยองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่สามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเองและรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากการขับเคลื่อนในเชิงสายยุทธศาสตร์แล้ว BCG Economy Model ยังครอบคลุมแนวทางการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ (Area-based BCG) โดยอาศัยคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายของวัฒนธรรมที่มีในแต่ละภูมิภาคของประเทศมาผนวกกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ การเติมเต็มด้วยองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่สามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเองและรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

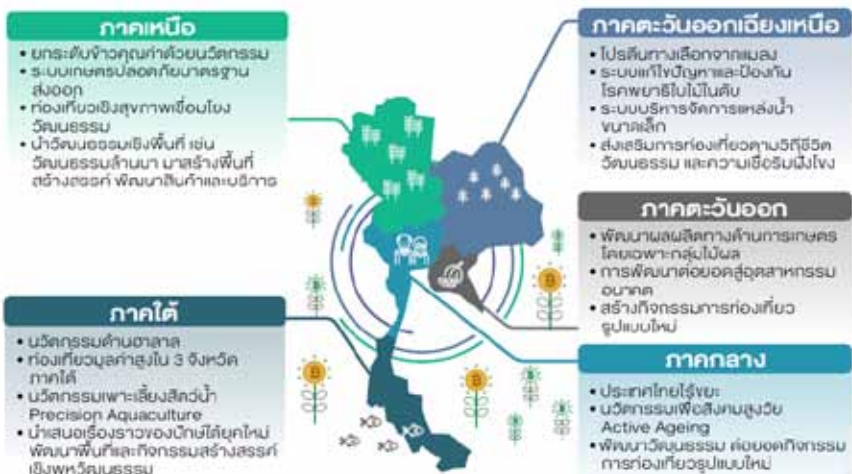
การขับเคลื่อน BCG เชิงพื้นที่จะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยก้าวข้าม 3 กับดักสำคัญ อันประกอบด้วย “กับดักความเหลื่อมล้ำ” “กับดักความขัดแย้งที่รุนแรง” และ “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง”

มีเพียงเท่านั้น การขับเคลื่อน BCG เชิงพื้นที่จะก่อให้เกิดการเติบโตที่เพิ่ม Size of Pie ให้กับคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ฐานรากของพีระมิด BCG เชิงพื้นที่จึงเป็นโมเดลการสร้างความมั่งคั่งแบบกระจายตัว (Wealth Distributive Model) เน้นการเติบโตที่เติมเต็ม “พลังชุมชน” มุ่งยกระดับมาตรฐานและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยส่วนใหญ่ (Well-beings of the Mass)

การขับเคลื่อน BCG ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย ประกอบด้วย

- **ภาคเหนือ** : มุ่งเน้นในเรื่องของการยกระดับข้าวด้วยนวัตกรรมระบบเกษตรปลอดภัยมาตรฐานส่งออก การท่องเที่ยวสุขภาพ เชื่อมโยงวัฒนธรรม
- **ภาคอีสาน** : มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาโปรตีนทางเลือกจากแมลง ระบบแก้ไขปัญหาและป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ การพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตวัฒนธรรม และความเชื่อริมฝั่งโขง

- **ภาคตะวันออก** : มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาผลผลิตทางด้านการเกษตรโดยเฉพาะกลุ่มไม้ผล การพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมแห่งอนาคต รวมถึงการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่
- **ภาคกลาง** : มุ่งเน้นการพัฒนาในเรื่องการจัดการขยะ นวัตกรรมเพื่อสังคมสูงวัย หรือพัฒนานวัตกรรม ต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่
- **ภาคใต้** : มุ่งเน้นการพัฒนาในเรื่องนวัตกรรมอาหารฮาลาลท่องเที่ยวมูลค่าสูงใน 3 จังหวัดภาคใต้นวัตกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงพหุวัฒนธรรม (ดูรูปที่ 56)

รูปที่ 56 : การขับเคลื่อน BCG เชิงพื้นที่

การจัดความยากจนแบบตรงจุด ด้วย 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย ผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG เชิงพื้นที่

ความยากจนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชน ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านรายได้ ความพร้อมของปัจจัยสี่ การศึกษา โอกาสทางธุรกิจ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม

โครงการ “1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย” เป็นการจ้างงานนักศึกษาบัณฑิต และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ในระยะที่ 1 จำนวน 300,000 คน ระยะเวลา 1 ปี ลงพื้นที่ 3,000 ตำบลทั่วประเทศ และจะขยายไปสู่ 7,900 ตำบลทั่วประเทศ เพื่อนำเอาพลังของคนในพื้นที่มาแก้ไขและพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตัวเอง ซึ่งกำลังส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งมาใช้ในการสำรวจ เก็บข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่เป็นแผนที่ชุมชน (Community Map) ที่จะช่วยให้เข้าใจบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งเป้าไปที่การจัดความยากจนแบบตรงจุด (Targeted Poverty Alleviation) ด้วยการแบ่งกลุ่มตำบลออกเป็น 3 ระดับ คือตำบลหลุดพ้นความยากลำบาก ตำบลมุ่งสู่ความพอเพียง และตำบลมุ่งสู่ความยั่งยืน ทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างตรงจุดและแม่นยำ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ภารกิจหลักของโครงการ “1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย” คือการสร้างและยกระดับเศรษฐกิจ BCG Economy ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยการดึงเอาศักยภาพของแต่ละชุมชนออกมาทั้งด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ผนวกเข้ากับองค์ความรู้

การบริหารจัดการสมัยใหม่ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน สุขภาพ และการมีงานทำ ผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการ การแปรรูปสินค้าเกษตร แพลตฟอร์มการกระจายสินค้าและการตลาดสมัยใหม่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระดับชุมชน การยกระดับวิสาหกิจชุมชน การสร้าง Local Startup การเสริมแกร่ง Local SMEs การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการสร้างเกษตรกรอัจฉริยะ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนติดถิ่น นักศึกษาและบัณฑิตไม่จำเป็นต้องเข้าเมืองใหญ่เพื่อหางานทำ แต่สามารถเปลี่ยนโอกาสทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากโครงการนี้ไปสู่การทำธุรกิจเพื่อชุมชน ต่อยอดและยกระดับบ้านเกิดของตัวเอง เป็นการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งจากภายในบนพื้นฐานของความพอเพียงและความยั่งยืน

ที่มา : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

BCG Economy Model จึงเป็น New Growth Engine ตัวสำคัญที่จะตอบโจทย์การเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นการเติบโตที่เน้นความสมดุลและความทั่วถึงอันจะนำมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยในโลกหลังโควิดอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Barnes, P. (2006). *Capitalism 3.0: A guide to reclaiming the commons*. Berrett-Koehler Publishers.
- Berry, T. (2015, February 5). *The universe and the university* [Video]. Thomas Berry Foundation. <http://thomasberry.org/publications-and-media/reimagining-modern-industrial-global-culture>
- Burke, E. (1790). *Reflections on the revolutions in France*. James Dodsley.
- Courtney, H., Kirkland, J., & Viguerie, P. (1997). Strategy under uncertainty. *Harvard business review*, 75(6), 67-79.
- Covey, S. M. R. (2006). *The speed of trust: The one thing that changes everything*. Free Press.
- Eak SummerSnow. (2020, May 3). *Pay it forward!!* [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/eaksummersnow/posts/3308683352496792>
- Geertz, C. (2000). *Available light: Anthropological reflections on philosophical topics*. Princeton University Press.
- Haque, U. (2011). *The new capitalist manifesto: Building a disruptively better business*. Harvard Business Review Press.
- Heck, S., & Rogers, M. (2014). *Resource revolution: How to capture the biggest business opportunity in a century*. Melcher Media.
- Honore, C. (2005). *In praise of slowness: Challenging the cult of speed*. HarperOne.
- Johansen, B. (2012). *Leaders make the future: Ten new leadership skills for an uncertain world* (2nd ed.). Berrett-Koehler Publishers.
- John-Steiner, V. (2000). *Creative collaboration*. Oxford University Press.
- Meyer, C., & Kirby, J. (2012). *Standing on the sun: How the explosion of capitalism abroad will change business everywhere*. Harvard Business Review Press.

Mintzberg, H. (2015). *Rebalancing society: Radical renewal beyond left, right, and center*. Berrett-Koehler Publishers.

Olerich, H. (1893). *A Cityless and Countryless World: An Outline of Practical Cooperative Individualism*. Gilmore & Olerich.

Peppers, P., & Rogers, M. (2016). *Extreme trust: Turning proactive honesty and flawless execution into long-term profits* (2nd ed.). Penguin Random House.

Rifkin, J. (2011). *The third industrial revolution*. Palgrave Macmillan.

Scharmer, O., & Kaufer, K. (2013). *Leading from the emerging future: From ego-system to eco-system economies*. Berrett-Koehler Publishers.

Schwarz, M., & Elffers, J. (2010). *Sustainism is the new modernism: A cultural manifesto for the sustainist era*. Distributed Art Publishers.

Sennett, R. (2006). *The culture of the new capitalism*. Yale University Press.

The Harvard Gazette. (2017, April 11). *Good genes are nice, but joy is better*.

<https://news.harvard.edu/gazette/story/2017/04/over-nearly-80-years-harvard-study-has-been-showing-how-to-live-a-healthy-and-happy-life/>

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562) *ข้อเสนอ BCG in Action: The New Sustainable Growth Engine โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*

รัฐบาลไทย (2563, 17 มิถุนายน) *แถลงการณ์ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เรื่อง “วิธีการทำงานแบบ New Normal ของนายกรัฐมนตรี”*

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/32447>

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2550) *โลกพลิกโฉม : ความมั่นคงในนิยามใหม่*

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2553) *เมื่อโลกไม่ใช่ใบเดิม : จากโลกที่คงรูป สู่โลกที่เลื่อนไหล*

วิทยาการ เชิงกุล (2553) *ปฏิรูปประเทศไทย เล่ม 2 การศึกษา - พัฒนาผู้นำ*

โลกเปลี่ยน คนปรับ รวมไทยสร้างชาติ

โลก...ยับยิบ มนุษย์ปรับ เท่าทันโลก
เปลี่ยน...โลก โลกคติ ตามสมัย
คน...ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ยึดโยงใจ
ปรับ...จิตให้ มุ่งมั่น ยั่งยืน

รวม...พลัง ร่วมใจ ใช้สามารถ
ไทย...เก่งกาจ ภูมิวิญญูต สมประสงค์
สร้าง...โอกาส ผนึกแรง รณรงค์
ชาติ...มั่นคง ไทยมั่งคั่ง อย่างยั่งยืน

ทรงพล มั่นคงสุจริต

เสียงสะท้อน
จาก
คนรุ่นใหม่

เสียงสะท้อนจาก ชาวนก เรื่องกฤตยา

ผมมีโอกาสดำเนินพูดคุยกับ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ หลายครั้ง ท่านเป็นนักคิดที่สำคัญท่านหนึ่ง โดยเฉพาะในมุมมองที่มีความก้าวล้ำ นำสมัยกับบริบทต่างๆ

ผลงานหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” เล่มนี้เป็นเสมือนแสงที่ส่องนำทางในความมืดภายใต้วิกฤตโควิด-19 มุมมองของท่านที่ใช้วิกฤตเป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนทั้งด้านธุรกิจ สังคม การศึกษา โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยน mindset ของมนุษย์เป็นเสมือน wind of change ที่จะนำพาความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

ผมเชื่อว่าตั้งแต่มนุษย์เกิดขึ้นเมื่อ 300,000 ปีที่แล้ว ก็ต้องเผชิญกับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงมากมาย แต่บรรพบุรุษของเราก็สามารถเอาชีวิตรอดมาได้ด้วยการปรับตัวให้เหมาะสม ซึ่งครั้งนี้ก็เช่นกัน ถึงเวลาที่พวกเราต้องใช้สติและปัญญาในการปรับตัวให้รอดพ้นจากวิกฤตโควิด-19 ไปด้วยกันครับ

ชาวนก เรื่องกฤตยา

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

บริษัท อนันดา ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)

เสียงสะท้อนจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา กวีแสงสกุลไทย

ท่ามกลางวิกฤตโรคระบาด COVID-19 พวกเราหลายคนมีคำถามในใจมากมายเกี่ยวกับก้าวต่อไปของประเทศและอารยธรรมมนุษยชาติ หรืออาจกล่าวได้ว่า “โลกหลัง COVID-19” มีความน่าสะพรึงกลัวกว่า “โลกในยุค COVID-19” แม้ว่าเราจะไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าการแพร่ระบาดจะสิ้นสุดลงเมื่อใด

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อเตือนสติพวกเราทุกคนเกี่ยวกับการตื่นตระหนกและความกลัวซึ่งแม้จะเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่ย่อมรักและหวงแหนในชีวิตของตนเอง แต่หนังสือเล่มนี้กำลังบอกกับพวกเราว่า “โลกหลัง COVID-19” จะเป็นเช่นไรล้วนขึ้นอยู่กับพวกเราทุกคนที่จะต้องร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อสร้าง “อนาคต” ที่พึงประสงค์ มีความยั่งยืนทั้งในเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อม และไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

และสิ่งที่ ดร.สุวิทย์ กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญมากสำหรับการสร้าง “อนาคต” ของไทยในโลกหลังยุค COVID-19 คือ การสร้าง “คน” ให้ “รักที่จะเรียนรู้” “เรียนรู้ที่จะรอด” และ “เรียนรู้ที่จะรัก” ถือเป็นการพลิกโฉมกระบวนทัศน์ของระบบการศึกษาไทยจากเดิมที่มุ่งเน้นใช้ “การกีดกันจากภายนอก” ให้ผู้เรียนปรารถนาที่จะเรียน ไปเป็นการเรียนรู้ที่ “ระเบิดจากภายใน” คือให้ผู้เรียนค้นคว้าหา “สิ่งมหัศจรรย์ภายใน” ของตนเอง

หนังสือที่ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้ประพันธ์ขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวาระครบรอบ 1 ปี ในการก่อตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จึงเหมาะสมและเท่าทันสถานการณ์ ถือได้ว่าเป็นการเปิดตัวกราฟิกใหม่แห่งการศึกษาไทย โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัย

บัญชา กวีแสงสกุลไทย

รองอธิการบดี ด้านการวางแผน

และกำหนดยุทธศาสตร์ นวัตกรรม และพันธกิจสากล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสียงสะท้อนจาก พระเตชินท์ อินุกเตโซ

ในทางพุทธศาสนาท่านได้อธิบายคุณลักษณะของบัณฑิตไว้อย่างหนึ่งว่า “บัณฑิตย่อมเป็นผู้ไม่แสดงอาการขึ้นๆ ลงๆ” คำว่า ขึ้นๆ ลงๆ ในที่นี้หมายความว่า เมื่อชีวิตประสบสุขหรือทุกข์ ก็สามารถครองตนรู้เท่าทันความสมหวังหรือผิดหวังนั้น ไม่แสดงอาการขึ้นลงจนเสียปกติภาวะ แต่สามารถพิจารณาสภาวะการณ์ตามความเป็นจริงอย่างมีสติจนเกิดปัญญาขึ้นได้

โควิด-19 ในครั้งนี้ คงมิใช่ของขวัญจากธรรมชาติ เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นมากมายอย่างที่เราเรียกว่า “ได้ไม่คุ้มเสีย” นั่นคือ ไม่เกิดขึ้นคงจะดีกว่า แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีเพียงผู้เป็นบัณฑิตที่จะเห็นโอกาสในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ไม่เพียงมุ่งแก้ไขเฉพาะหน้าแต่วางรากฐานสำคัญเชิงโครงสร้างและเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อม กับโลกในอนาคตที่ไม่แน่นอนและมีพลวัตมากกว่ายุคใดๆ

แนวทางที่ท่านรัฐมนตรีได้เสนอแนะจึงแสดงให้เห็นคุณลักษณะของบัณฑิต พิจารณาโอกาสในวิกฤตที่จะช่วยให้มนุษย์มีความสุขอย่างสมดุลทั้งทางโลกและทางธรรม ด้วยการค้นหาสาเหตุของปัญหาและการพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของคุณธรรมและความรู้ ไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าโลกหลังโควิด-19 จะเป็นเช่นไร จะสงบสุขโดยพลันหรือมีวิกฤตใหญ่ยิ่งกว่านี้ คงไม่สำคัญเท่ากับการเตรียมตัวแต่วันนี้ให้พร้อมและรู้เท่าทันอยู่เสมอ

พระเตชินท์ อินุกเตโซ
พฤษภาคม 2563

เสียงสะท้อนจาก

ดร.กวีดา กมลเวช

“โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ของ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ไม่ใช่แค่หนังสือวิชาการหรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ความปั่นป่วน (Disruption) ที่กระทบต่อการพัฒนาฐานรากของสังคมหนึ่งๆ หรือประเทศหนึ่งแบบที่เราสามารถหาอ่านได้ทั่วไป แต่เป็นการรวบรวมเรื่องราวความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาที่บิดเบี้ยวในระยะเวลาที่ผ่านมาในแต่ละช่วง กับการเผชิญหน้าวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน จากสังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่ง จนกลายเป็นผลกระทบและความเดือดร้อนทั่วโลก สะท้อนให้เห็นถึงความประมาทของ “คน” ในทุกบทบาทของสังคม ที่ไม่เคยคำนึงถึงฉาบทักษะที่ไม่พึงประสงค์ อันเกิดจากฐานการพัฒนาที่ไม่เข้าใจความไม่สมดุลของธรรมชาติและทรัพยากร ทำให้เกิดความเสื่อมในสามมิติ คือ ความชะงักงันและถอยหลังอันเป็นผลจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล ความเหลื่อมล้ำในสังคมจากการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีคุณภาพ และการขาดหายไปซึ่งความเข้าอกเข้าใจและเกื้อกูลกันในฐานะสมาชิกของสังคมร่วมกัน

อาจสามารถกล่าวได้ว่า ดร. สุวิทย์ สวมบทบาทในฐานะนักปฏิบัติ
วิชาการ (Pracademia) ได้นำสนใจผ่านหนังสือเล่มนี้ ซึ่งถือได้ว่า
มีเนื้อหาของการนำเอาวิธีคิดแบบนักบริหารความเสี่ยง มากำกับ
ฉกัทัศน์ในการพัฒนาให้หวนกลับมาทำความเข้าใจเสียใหม่ว่า จากนั้นไป
การเดินทางของสังคมและรัฐชาติใด คือการเดินทางของ “คน” ในสังคม
นั้นๆ ที่มีความมั่นคงในการใช้ชีวิตด้วยความสามารถและปัญญาต่อพื้นที่
ชีวิตของตน พร้อมๆกับทำความเข้าใจว่า “เรา” นั้นหมายถึงสัมพันธภาพ
ของทุกคนในทุกสังคม ที่มากเกินไปกว่าคำว่า “เราเป็นคนของสังคมไหน”
จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นของการ
กระซกสติ และปรับแก้ หรืออาจจะถึงกับ “รื้อ” ยุทธศาสตร์ชาติ
ที่เคยมองการพัฒนาแคบ ลืมคนทุกคนไปบางช่วงขณะ และไม่เคยคิดว่า
ฉกัทัศน์ที่ไม่พึงประสงค์ในวันข้างหน้า นั้น ทำให้วันนี้ต้องเปลี่ยนวิธีคิด
และลงมือทำการพัฒนาไปเช่นไร

กวีดา กมลเวช

คณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เสียงสะท้อนจาก ดร.ธรรณิ อํารงนาวาสวัสดิ์

โลกเปลี่ยนคนปรับ จุดยับประเทศไทยไปสู่สิ่งดีงาม

“โลกเปลี่ยน” เป็นกระแสที่เชื่อมร่วมกันของคนทั้งโลกว่า หลังจากเราหลงอยู่ในเศรษฐกิจมายาและการพัฒนาที่มองเห็นค่าเพียงเงินทอง เรามาถึงจุดที่ตาเริ่มใสกระจ่าง

คนรุ่นใหม่เริ่มเตือนคนรุ่นเก่าว่าบางอย่างอาจผิดพลาด บางอย่างที่เป็นแบบแผนปฏิบัติตามๆ กันมา กำลังนำพามนุษย์ไปสู่อนาคตไม่สดใส

“คนปรับ” เป็นหนทางสู่การแก้ไข ทำให้อะไรให้ดีกว่าเดิม มองโลกให้กว้างกว่าเดิม เข้าใจธรรมชาติและความจริงแห่งการดำรงชีวิต

“จุดยับ” คือจังหวะดีที่สุด เมื่อโลกกำลังรีเซ็ตตัวเองจากภัยโควิด สถานการณ์ที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อนว่าจะเกิด และทำให้ทุกอย่างต้องยับเร็วกว่าที่พวกเราเคยคาด

ประเทศไทยอันเป็นที่รักของเรากำลังอยู่บนจุดนี้ และจุดนี้เองที่จะชี้แนะว่า เราจะไปสู่อนาคตแบบไหน

ในฐานะคนที่เชื่อมาตลอดว่าหนังสือคือแรงบันดาลใจ คือถนนหนทางที่ช่วยนำพาเราไป ช่วยปลอบใจและกระซิบส่งเสียงเชียร์ในทุกก้าวเดิน

ผมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านสุวิทย์ตั้งใจเขียนหนังสือเล่มนี้มาให้คนไทยอ่าน ให้ไตร่ตรองจ้องมองตัวเองอีกครั้ง

และให้เราตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราจะก้าวต่อไปไหม จะปรับตัวเพื่ออนาคตของเราและลูกเราไหม หรือยินดีจะอยู่กับที่และทำตาปริบๆ มองชาติอื่นเดินไปข้างหน้า สร้างอนาคตอันล้ำหลังให้คนไทยรุ่นต่อไป

ผมเชื่อว่าทุกคนตอบตัวเองได้ และอยากให้กำลังใจว่า จากสถานการณ์โควิดในไทยเทียบกับในโลก เรากำลังอยู่บนจุดขยับที่ได้เปรียบ

เราเรียนรู้เรื่องดีๆ มากมาย เรารู้ซึ่งถึงศักยภาพที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อนว่าคนไทยทำได้

เรากำลังมีกำลังใจอันใหญ่หลวงที่จะก้าวไปข้างหน้า ผมเชื่อว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นหนึ่งในแรงผลักดันที่ทำให้กำลังใจอันใหญ่หลวงของคนไทยไม่เป็นเพียงไฟไหม้ฟาง

แต่จะก่อเกิดเป็นพลังที่นำพาเราหลุดพ้นจากการเดินวนอยู่กับที่

ขอบคุณท่านสุวิทย์ที่เขียนหนังสือเล่มนี้มา และยืนยันว่าจะนำไปใช้สอนนิสิตอย่างแน่นอน เพราะเป็นหนังสือที่ดี สามารถใช้สอนคนได้ สำหรับคนเขียนหนังสือ ผมคิดว่าประโยชน์สั้นๆ แค่นี้คงพอเพียงแล้วที่จะทำให้เราสุขใจ หนังสือที่สามารถใช้สอนคนได้ มันมีประโยชน์จริงๆ ครับ

ธรรณ อารังนาวาสวัสดิ์
พฤษภาคม 2563

เสียงสะท้อนจาก

ดร.ธวัช เอี่ยมปรีดี

ถ้าใครเคยมีโอกาสรับฟังแนวคิดและนโยบายของท่าน อ. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ก็คงจะรู้ว่า ท่านเป็นหนึ่งในพหุสูตของประเทศ ที่นำแนวคิดล้ำสมัย ลึกซึ้ง และเป็น game changer มาใช้ในการทำงานและวางกลยุทธ์อยู่เสมอ หนังสือเรื่อง “โลกเปลี่ยน คนปรับ: รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ก็เป็นอีกหนึ่ง “มรดกทางปัญญา” ของท่าน อ. สุวิทย์ ที่เป็นแบบพิมพ์เขียวที่มีค่ามากของประเทศ ซึ่งได้รวบรวมการตกผลึกแนวคิดของ อ. สุวิทย์ เอาไว้ เพื่อเป็นเข็มทิศสำหรับการขับเคลื่อนประเทศในทุกๆ มิติ ให้เราสามารถปรับเปลี่ยนจาก “การแข่งขันแบบไร้สมดุล” มาเป็น “การพัฒนาแบบยั่งยืน ร่วมกับธรรมชาติ” อีกทั้งยังสอดคล้องและมีฐานรากมาจาก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ของในหลวงสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 9 นั่นเอง

ใครที่อยากรู้ว่า เราควรจะปรับตัว ปรับใจ ปรับกระบวนการทุกอย่างไว้ เพื่อเปลี่ยนวิกฤตนี้ให้เป็นโอกาส และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเจริญก้าวหน้าและมีความสุข หนังสือเล่มนี้มีคำตอบให้ท่านครับ :)

ธวัช เอี่ยมปรีดี
นักวิจัยศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ สวทช.

เสียงสะท้อนจาก

นครินทร์ วงกิจไพบูลย์

มีการเปรียบเทียบว่าวิกฤตโควิด-19 เหมือนการทำสงคราม ด้วยเหตุว่าเกิดความสูญเสียขึ้นจำนวนมหาศาล ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม

สงครามครั้งนี้ไม่มีคู่ต่อสู้ที่ชัดเจน ไม่มีหัวหน้าใหญ่ ไม่มีข้าศึกที่ต้องสู้รบเพราะศัตรูที่แท้จริงคือไวรัสที่อยู่ข้างในตัวมนุษย์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือจุดอ่อน ความเปราะบาง และปัญหาที่สะสมมานาน แต่เพิ่งมาเปิดเผยให้ได้เมื่อพบกับโควิด-19

ความเหลื่อมล้ำ การขาดความสามารถในการแข่งขัน การไม่กระจายความเสี่ยง การปรับตัวไม่ทันกับโลกยุค 4.0 และอีกมากมายหลายปัญหาที่ต้องสะสาง

จริงอยู่ที่วิกฤตครั้งนี้คือโอกาสให้เราก้าวต่อไป โอกาสให้เราพลิกเกมจากผู้ตามเป็นผู้นำ และโอกาสให้เราเปลี่ยนเก้าอี้จากคนเสียเปรียบเป็นคนได้เปรียบ แต่ก่อนจะมุ่งไปข้างหน้าเพื่อทะยานหา New Normal ความจริงแล้วเราควรถือโอกาสนี้หันกลับมามองรากของปัญหาเสียก่อนใช่หรือไม่ เราควรทบทวนตัวเองให้ถี่ถ้วนก่อนว่าเราคือใคร มาถึงจุดนี้ได้อย่างไร และถ้าจะก้าวต่อไป เราต้องไม่ลืมทิ้งใครไว้ข้างหลัง... เหมือนกับที่เราลืมมาตลอด

หนังสือ โลกเปลี่ยน คนปรับ นี้ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ไม่ได้แค่เขียนเพื่อเป็น ‘กล้องส่องทางไกล’ อย่างเดียว แต่คือ ‘แว่นขยาย’ ที่ส่องกลับมาที่ตัวเราเองเพื่อเตือนสติว่า เรามีอะไรดีกันแน่ เราควรสร้างความเข้มแข็งจากภายในใช่หรือไม่ เราควรเดินทางไปด้วยกันไม่ใช่แข่งขันกันแล้วบดขยี้คนตัวเล็กจนไม่มีที่ยืน และเท้าของเราควรติดดินหนักแน่นในการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการกระโดดตัวลอยแต่ล้มหัวคะมำได้เพียงเสี้ยววินาที

ทุกสงครามในอดีตล้วนแล้วแต่มีผู้ชนะและผู้แพ้ ผู้รอดชีวิตและผู้เสียชีวิต แต่จะเป็นไปได้ไหมที่ในครั้งนี้ ประเทศไทยจะร่วมกันเขียนกติกาใหม่ พลิกกระดานตั้งตัวชีวิตแห่งอนาคตกันใหม่ การแข่งขันยังคงมีอยู่ แต่ยืนอยู่พื้นฐานที่ว่า เราต้องเท่าทันโลก และเราต้องเท่าเทียมกัน

นครินทร์ วงกิจไพบูลย์

กรรมการผู้จัดการ

และ: กรรมการบริหาร THE STANDARD

เสียงสะท้อนจาก บพมาศ ศิวะภกษณ์กุล

จากงานเขียนของ ดร. สุวิทย์ ในครั้งนี้ ทำให้เราได้เห็นมุมมองใหม่ที่ลึกซึ้งกว่าเดิม และรับรู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ในสังคมว่าส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการที่มนุษย์มองมนุษย์และธรรมชาติอย่างไม่สมดุล วิกฤตโควิดได้มาเขย่าโลก และทำให้เรามองเห็นรากเหง้าของปัญหาต่าง ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นโอกาสที่ทุกคนจะหันมาช่วยกันสร้างโลกใหม่ที่ดีและยั่งยืนกว่าเดิม ตลอดจนพัฒนาประเทศ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน นับเป็นเนื้อหาที่ควรติดตามอย่างยิ่งค่ะ

บพมาศ ศิวะภกษณ์กุล

ประธานสมาคมคีนซี แอนด์ คอมพานี (ประเทศไทย) จำกัด

เสียงสะท้อนจาก

ดร.พิมพ์รภัช ดุษฎีอสิริกุล

หากคุณกำลังมีคำถามว่าเราจะอยู่กันอย่างไหลังการระบาดของโควิด-19 หนังสือเล่มนี้มีคำตอบให้คุณ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” ใช้มุมมองการวิเคราะห์มิติทางสังคม พฤติกรรมของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในการนำเสนอคำตอบ หนังสือเล่มนี้เป็นคัมภีร์ ฉายแนวทางการเตรียมพร้อมการปรับมุมมอง เปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อการอยู่รอดอย่างยั่งยืนในอนาคต นับเป็นหนังสือที่มี insightful insight บอกกับเราว่า อะไรที่ต้องปรับ อะไรที่ต้องเปลี่ยน

หากใครกำลังมองหาหนังสือที่ให้ความกระจ่างในการวางแผนชีวิต หลังยุคโควิด แนะนำให้อ่านหนังสือเล่มนี้เป็นเล่มแรก เพราะเป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลเชิงลึกในมิติทางสังคมได้อย่างดีเลิศ ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสร้างแรงบันดาลใจในการมองเห็นกันและกัน เห็นอกเห็นใจ และเชื่อใจกันและกัน เพื่อสร้างสังคมที่เกื้อกูลกันอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

ถือเป็นเรื่องน่าชื่นชมและน่ายินดีที่มีการนำเสนอและฉายภาพโลก หลังโควิดที่มีความเกื้อกูลกัน สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความเชื่อมั่น ในหมู่มวลมนุษยชาติถูกเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง เพราะโควิดได้เปลี่ยนจากสังคมของปัจเจก สู่สังคมของส่วนรวม ในโลกหลังโควิดทางรอดเดียวคือการอยู่รอดร่วมกัน ถ้าเราจะรอด คนอื่นต้องรอด สังคมต้องรอดไปด้วยกัน

พิมพ์รภัช ดุษฎีอสิริกุล

ผู้จัดการโครงการ มูลนิธิฟรีดริช เนามัน
เพื่อเสรีภาพ ประเทศไทย

เสียงสะท้อนจาก กัญญา ไตรสุริยธรรมา

โลกยุคหลังโควิด นักคิด และ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ จัดได้ว่าเป็นนักคิดชั้นนำของไทย และเป็นเพียงไม่กี่คนที่มีโอกาสทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักคิดชั้นนำของโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักคิดสายบริหารธุรกิจด้านการตลาดอย่างฟิลิป คอตเลอร์ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการตลาดสมัยใหม่ คล้ายๆ กับที่ปีเตอร์ ดรักเกอร์ ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งวิชาการจัดการ (Management) สมัยใหม่

อาจารย์สุวิทย์จึงมีสถานะคล้ายๆ จิม คอลลินส์ ผู้ที่ได้รับอิทธิพลจากดรักเกอร์เป็นอย่างมาก ในการใช้ศาสตร์แห่งการจัดการสร้างเส้นทางอาชีพให้กับตนเอง จิม คอลลินส์ นั้นเขียนหนังสือดังจากการทำงานวิจัยออกมาหลายเล่ม ทั้ง Built to Last และ Good to Great เพื่อหาคำตอบว่าทำไมบริษัทใหญ่ๆ ถึงดำเนินกิจการได้ยั่งยืน และที่ยั่งยืนอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะยิ่งใหญ่ขึ้นไปได้อีก

หนังสือเหล่านี้ได้รวบรวมหลักการสำคัญเพื่อตอบคำถามใหญ่ๆ ที่ใครๆ ก็อยากรู้ทั้งนั้น แถมคำตอบก็ถูกต้องดังตามนิยามของโลกในยุคหนึ่ง

แต่เมื่อโลกเดินทางผ่านยุคเทคโนโลยีพลิกผัน (Disruption) บริษัทที่ผู้คนเคยคิดว่ายิ่งใหญ่เหล่านั้น ก็มีอันต้องล้มหายตายจากไปเป็นจำนวนมาก จนยากที่จะใช้กรอบความคิดเดิมในการอธิบายได้อีกต่อไป

แนวคิดในการบริหารธุรกิจเป็นเช่นไร

แนวคิดในทางการตลาดก็เป็นเช่นนั้น

แนวคิดในการจัดการองค์กรธุรกิจเป็นอย่างไร

แนวคิดในการจัดการบริหารประเทศก็เป็นเช่นนั้น

อาจารย์สุวิทย์ได้ตั้งคำถามสำคัญไว้ในส่วนสุดท้ายของหนังสือว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ” และ “วาระการปฏิรูปประเทศ” ที่มีอยู่นั้น ยังสามารถตอบโจทย์โลกยุคหลังโควิดได้มากน้อยเพียงใด

หนังสือเล่มนี้เองก็ช่วยตอบให้แล้วว่า มันไม่น่าจะใช้ได้อีกต่อไป และโลกคงไม่สามารถกลับไปใช้แนวทางเดิม ทฤษฎีเดิม สมมติฐานเดิม อีกต่อไปได้

เราอยู่ในจุดที่ต้องเริ่มต้นคิดใหม่อย่างเป็นระบบในทุกๆ มิติ ว่าจะลิขิตอนาคตของโลกและมนุษยชาติอย่างไร และประเทศไทยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความจำเป็นในการขบคิดนั้น

หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนภาพร่าง (cartoon) ของศิลปินก่อนที่จะลงมือลงสีในภาพเขียนสำคัญชิ้นใหญ่ๆ บางครั้งการได้เห็นภาพร่างเหล่านี้ ก็ช่วยให้เราเข้าใจการทำงานและวิธีการขบคิดของศิลปิน ก่อนจะได้ผลงานจริงอันยิ่งใหญ่ ผมขอขอบพระคุณอาจารย์สุวิทย์ที่ได้ช่วยร่างกรอบความคิดขนาดใหญ่ของสิ่งที่สังคมไทยควรจะได้เดินไปสู่อนาคตอนาคตนั้นเป็นเส้นทางที่เลี้ยวลด เราจึงต้องการนักคิดมาช่วยกันขบว่าเราจะเดินผ่านความคดเคี้ยวนั้นไปสู่เป้าหมายได้อย่างไร

และหวังใจว่า เมื่ออาจารย์มีเวลาว่างจากภาระงานประจำจะหวนมาจับปากกา พู่กัน เพื่อลงสีสร้างสรรค์งานนี้ให้สมบูรณ์งดงาม เฉกเช่นงานที่อาจารย์เคยร่วมรังสรรค์กับเหล่าปรมาจารย์ในอดีต

เพราะนี่คืออีกบทบาทหนึ่งที่มีค่า และอาจารย์สุวิทย์มีโอกาสดำเนินการสร้างสรรค์มาจนน่าจะได้เวลาลงมือสร้างสรรค์ใหม่อีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคหลังโควิด ซึ่งเราต้องการนักคิดมากกว่ายุคใดๆ

เสียงสะท้อนจาก สมศักดิ์ บุญคำ

กระผมในฐานะผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ด้านการท่องเที่ยวยั่งยืน รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสอ่านและเขียนคำนิยมสำหรับหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ : รวมไทยสร้างชาติ วิถีใหม่สู่ความยั่งยืน” โดย ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ และได้มีโอกาสสนับสนุนงานของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

หากผู้อ่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะได้เห็นความท้าทายของประเทศและโลกของเราใน 3 มิติ ซึ่งแบ่งเป็นภาพรวมของความพอเพียง การพัฒนาคน และการพัฒนาสังคม ภายใต้สถานการณ์ของโลกก่อนและหลังโควิดไว้อย่างน่าสนใจ

นอกจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในเชิงโครงสร้างแล้วในหนังสือเล่มนี้ ยังมีแนวคิดเชิงปรัชญา ข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วนในมิติต่างๆ ใน “7 ขยับปรับเปลี่ยนโลก” ที่อยากเชิญชวนให้ทุกท่านได้อ่านผ่านตัวหนังสือไปด้วยกัน โดยมีความมุ่งมั่นเปลี่ยนแปลงสังคมแห่งความทันสมัยไปสู่สังคมแห่งความสมดุลและยั่งยืน ผ่าน 4 ห่วงโซ่คุณค่าที่สำคัญ คือ ศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สมศักดิ์ บุญคำ (ไผ)

Founder and CEO

บริษัท ไผคิล อีโกล จำกัด

10 พฤษภาคม 2563

เสียงสะท้อนจาก สรวิศ ไพบูลย์รัตนาก

“มุมมองที่เปิดกว้าง มองอย่างรอบด้าน
นำไปสู่ฐานวิธีคิดใหม่
โดยวัฒนธรรมของสังคมโลกที่เปลี่ยนไป
สู่ความยั่งยืนของมนุษยชาติ”

คำทรงคุณค่าเหล่านี้ ท่านจะได้ค้นหาเพิ่มเติมในหนังสือเล่มนี้

สรวิศ ไพบูลย์รัตนาก
ผู้ก่อตั้ง Saturday School Foundation

ความคิดเห็นจากผู้อ่าน

โลกเปลี่ยน คนปรับ :
หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน

เมื่อโลกเปลี่ยน คนต้องปรับ ทั้งภายในตนและปรับความสัมพันธ์

ดร. โคม อารียา

เพื่อนส่งลิงค์ต่อไปนี่มาให้ <https://bit.ly/2ZfXSKP> พอเปิดดูรู้สึกดีใจเหมือนได้ของขวัญ เป็นหนังสือ e-book ของสุวิทย์ เมษินทรีย์ ชื่อหลักไม่ยาว คือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” แต่มีหลายชื่อรองที่เป็นเหมือนวลีสรุปเนื้อหาดังนี้ “หลุดจากกับดักขยับสู่ความยั่งยืน ... ความพอเพียงในโลกหลังโควิด ... เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด” ผู้เขียนเป็นรัฐมนตรี น่าทึ่งมากที่มีเวลาเขียนผลงานที่ทันกาลและมีเนื้อหาสาระที่ลึกและกว้างได้ถึงขนาดนี้ ขอแสดงความชื่นชมครับ ผู้เขียนมีกุศลเจตนา คงอยากให้มีคนอ่านหนังสือเล่มนี้เป็นจำนวนมาก จึงให้ดาวน์โหลดได้ฟรี หากมีคนอื่นอ่านและช่วยกันออกความคิดเห็น ความคิดในหนังสือน่าจะต่อยอดออกไปจนอาจกลายเป็นวาทกรรมที่ทรงพลังและสร้างสรรค์ ซึ่งพลังทางสังคมเช่นนี้ จะขาดเสียมิได้ หากหวังให้คนปรับเปลี่ยนสู่กระบวนทัศน์ใหม่หลังโควิด ในบทความนี้ขอสรุปประเด็นบางประเด็นของหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งแสดงความเห็นเสริมในบางประเด็น

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 4 บท บทแรกคือ “ความพอเพียงหลังโลกโควิด” บทนี้กล่าวถึง 7 รอยปริ และ 7 ขยับ รอยปริหมายถึงปัญหา การขยับน่าจะหมายถึงการขยับเลื่อน (shift) เพื่อก้าวพ้นปัญหา ผู้เขียนให้ความสนใจต่อปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นพิเศษ แต่ผมไม่ค่อยรู้เรื่องเศรษฐกิจ เลยขอเน้นเฉพาะรอยปริที่ 1 กับที่ 7 ซึ่งกว้างกว่าเรื่องเศรษฐกิจ คือ 1) ความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม ความยั่งยืนของธรรมชาติและภูมิปัญญาของมนุษย์ และ 7) ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐ เอกชน และประชาสังคม ผู้เขียนวิเคราะห์ว่ารอยปริต่างๆ เป็นผลเนื่องมาจากกระบวนทัศน์สมัยใหม่ (modernism) ซึ่งอาจต้องขยับเลื่อนสู่กระบวนทัศน์ความยั่งยืน (sustainism) นอกจากเหตุจากกระบวนทัศน์แล้ว รอยปริน่าจะมาจากความคิดฐานราก (mental model) ด้วย ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากความคิดฐานรากแบบ “ตัวกูของกู” (egocentric) ซึ่งอาจต้องขยับเลื่อนสู่ความคิดฐานรากแบบ “การผนึกกำลังร่วม” (collaboration) โดยอาศัยกระบวนทัศน์และความคิดฐานรากใหม่ ผู้เขียนเสนอให้ปรับสมมุติฐานความสัมพันธ์เสียใหม่ คือปรับเปลี่ยนสมมุติฐานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ จากเดิมที่เน้นว่ามนุษย์เป็น “สัตว์เศรษฐกิจ” ที่มีพฤติกรรมตามเหตุผลของหลักเศรษฐศาสตร์ เช่น ปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง และไม่แข่ง ไม่รอด มาเป็นสมมุติฐานที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมด้วย คือปรารถนาอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นปกติสุข เช่น มีพฤติกรรมคุ้มครองปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม และมีคิดว่ารวมกัน เราอยู่ พร้อมทั้ง

ปรับเปลี่ยนสมมุติฐานความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จากเดิมที่มองว่าธรรมชาติเป็นทรัพยากร (resource) มามองว่าธรรมชาติเป็นแหล่งกำเนิด (source) มากกว่า

ด้วยกระบวนการทัศน์ ความคิดฐานราก และสมมุติฐานใหม่ จึงมาถึงข้อเสนอ “7 ขยับ” จากรอยปริ ซึ่งขอกล่าวถึงเฉพาะการขยับจากรอยปริที่ 1) เรื่องความไม่สมดุลดังกล่าวข้างต้นดังนี้ การขยับที่ 2) จากเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการแข่งขัน เป็นการเกื้อกูลแบ่งปัน การขยับที่ 4) จากการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ มาเป็นการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของมนุษย์ การขยับที่ 5) จากชีวิตที่ร่ำรวยทางวัตถุ (เน้นเศรษฐกิจ) มาเป็นชีวิตที่รุ่มรวยความสุข (เน้นสังคม) และการขยับที่ 6) จากเศรษฐกิจเส้นตรง ที่นำทรัพยากรมาผลิตสินค้าตามห่วงโซ่คุณค่า โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มาเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular) ที่นำสิ่งเหลือใช้และทรัพยากรที่มีจำกัด กลับมาหมุนเวียนทำประโยชน์ใหม่

สำหรับรอยปริที่ 7 เรื่อง “ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐเอกชนและประชาสังคม” นั้น ผู้เขียนไม่ได้เสนอการขยับที่ตอบโจทย์ข้อนี้โดยตรงไว้ในบทนี้ แต่จะไปขยายความในบทต่อไป เพียงแต่ชี้แนวทางในบทนี้ว่า วิกฤตโควิดทำให้เห็นว่าโลกนี้เป็นโลกชีวภาพ ภัยคุกคามทางชีวภาพสามารถข้ามพรมแดนได้ โดยมนุษย์ไม่สามารถยับยั้งโดยใช้แต่อำนาจแข็ง (hard power) ได้ หากต้องใช้อำนาจอ่อน (soft power) ซึ่งหมายถึงความร่วมมือภายในประเทศและข้ามประเทศด้วย และหมายถึงการมีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองชาติ และการเป็นพลเมืองโลกในเวลาเดียวกัน

ผู้เขียนให้บทสรุปของบทที่ 1 ว่า สยามประเทศผ่านการปฏิรูปครั้งที่ 1 ในสมัยอันเกลารัชกาลที่ 4 และ 5 นั่นคือการสร้างรัฐ-ชาติ มาบัดนี้ถึงเวลาการปฏิรูปครั้งที่ 2 นั่นคือการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและความยั่งยืน โดยมีคำขวัญว่า “รักษาสันติ เติบโตยั่งยืน แบ่งปัน และสันติ”

บทที่ 2 ของหนังสือเล่มนี้ มีหัวข้อว่า “เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด” ผู้เขียนระบุว่าปัญหาอยู่ที่ข้อบกพร่อง 7 ประการของระบบการศึกษาไทยคือ

- 1) ยึดตัวผู้สอนมากกว่าผู้เรียน
- 2) เน้นการสอนมากกว่าการเรียนรู้
- 3) ปรงสำเร็จมากกว่าให้ไปคิดต่อ
- 4) เน้นลอกเลียนมากกว่าสร้างสรรค์
- 5) เน้นท่องจำมากกว่าปฏิบัติ
- 6) เน้นฟังพาดคนอื่นมากกว่าตนเอง
- 7) เน้นสร้างความเป็นตนมากกว่าความเป็นคน

ดังนั้น ในโลกหลังโควิด เพื่อก้าวพ้นข้อบกพร่องเหล่านี้ ครูควรจะช่วยให้นักเรียน

- 1) รักที่จะเรียนรู้ (love to learn)
- 2) รู้ที่จะเรียน (ทำไม อะไร อย่างไร กับใคร) (learn to learn)
- 3) รู้ที่จะใช้ชีวิต (ความเป็นตน) (learn to live)
- 4) รู้ที่จะรัก (ความเป็นคน) (learn to love)

โดยมีวงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การสำรวจสืบค้น (exploring) การทดลองปฏิบัติ (experimenting) การสร้างเสริมประสบการณ์ (experiencing) การแลกเปลี่ยนแบ่งปัน (exchanging) แล้วกลับมาตั้งต้นที่การสำรวจสืบค้นต่อไปเรื่อย ๆ

สาระสำคัญของบทนี้น่าจะเกี่ยวกับการสร้างความเป็นคน (ที่สมบูรณ์?) ผมขอเสริมว่า ความเป็นคนน่าจะเกี่ยวกับสุขภาวะ ซึ่งมักจะแบ่งเป็นทาง กาย ใจ จิตวิญญาณ และสังคม อันที่จริง สุขภาวะทางกาย ใจ และจิตวิญญาณจะแยกกันก็ได้ หรือจะถือเป็นองค์รวมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันก็ได้ คือส่วนใดป่วย หรือขาดความสมดุล องค์รวมก็พลอยไม่สบายไปด้วย หรือถ้าส่วนใดมีสุขภาวะดี ส่วนอื่นก็อาจดีขึ้นด้วย ผู้เขียนดูเหมือนจะให้ความสำคัญแก่ปัจจัยภายในของสุขภาวะ โดยกล่าวถึง 7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน อันประกอบด้วย การได้สัมผัส การรับรู้รสชาติ การมองเห็น การได้ยิน การมีความรู้สึก การหัวเราะ และการมีความรัก สิ่งมหัศจรรย์เหล่านี้คล้ายกับอายตนะซึ่งเชื่อมต่อระหว่างภายในกับภายนอก (แต่ไม่กล่าวถึงการได้กลิ่น) หากเพิ่มเรื่องหัวเราะ ซึ่งผมอยากโยงไปถึงอารมณ์ขันที่จำเป็นต่อสุขภาวะ และเรื่องความรัก ซึ่งผมอยากโยงไปถึงเมตตา (เถรวาท) กับโพธิจิตและโมหตรี (มหายาน) ผู้เขียนไม่ได้เสนอแนะว่า เราจะพัฒนาและใช้สิ่งมหัศจรรย์ทั้ง 7 นี้ด้วยสติและการตระหนักรู้ อย่างตรงไปตรงมาได้อย่างไร ผู้เขียนเพียงแต่กล่าวว่า “เราไม่จำเป็นต้องเพียรหาสิ่งมหัศจรรย์จากภายนอก ลองค้นหาความดี ความงาม และความจริงผ่านสิ่งมหัศจรรย์จากภายในเราเอง” คำกล่าวเช่นนี้น่าจะใช้ แต่ไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะทางจิตวิญญาณจากภายใน

ผมจึงอยากเสริมว่า รัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมน่าจะร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาสุขภาวะจากภายในให้มากขึ้น เจ้าภาพฝ่ายรัฐได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กอศ.) สำนักงาน กศน. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) หน่วยงานเหล่านี้ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสุขภาวะทางจิตวิญญาณไปบ้างแล้ว แต่ยังต้องการการส่งเสริมอีกมาก เช่น การจัดให้เป็นระบบ (การพัฒนาครู - วิทยากรในการอบรม - หลักสูตร - รายวิชา - คู่มือ - เทคโนโลยีการอบรม รวมทั้งการฝึกปฏิบัติออนไลน์ -

การประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกปฏิบัติที่แม่นยำ (ฯลฯ) การจัดให้ครอบคลุม (น่าจะรวมถึงการฝึกที่ประสานกายกับใจ เช่น ไทเก๊ก ชีกง โยคะ ลีลาศ ฯลฯ) การจัดให้ทั่วถึง – ให้เปิดกว้างต่อความริเริ่มที่หลากหลาย – ให้คล่องตัว (ดีระบบราชการหรือระบบบริหารให้น้อยลง) -ให้มีแรงจูงใจแก่ครูและสถานศึกษาที่มีผลงานด้านสุขภาวะทางจิตวิญญาณ เป็นต้น

บทที่ 3 ของหนังสือเล่มนี้ มีหัวข้อว่า “สังคมของพวกเราในโลกหลังโควิด” ในการสร้างสังคมหลังโควิด ผู้เขียนเสนอให้ใช้ 1) การร่วมรังสรรค์และคุณค่ารวม เป็นความคิดฐานราก 2) ภูมิปัญญามหาชนและจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม เป็นพลังขับเคลื่อน 3) การผลิตแบบร่วมรังสรรค์ เป็นรูปแบบการผลิต 4) การเกื้อกูลและแบ่งปัน เป็นกระบวนการ อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะยังเป็นนามธรรมอยู่มาก

สำหรับสังคมการเมือง ผู้เขียนเสนอว่าบทบาทความเป็นรัฐชาติได้ลดความสำคัญ และถูกแทนที่ด้วยโลกาภิวัตน์มากขึ้นเรื่อย ๆ ความเป็นรัฐชาติผ่านเสรีภาพเสมอภาคและภราดรภาพ กำลังถูกแทนที่ด้วยการเน้นความมั่นคงของมนุษย์ ผ่านการกระชับแน่นภายในกลุ่ม (bonding) การเชื่อมโยงข้ามกลุ่ม (bridging) และการยึดโยง (linking) ระหว่างสถาบัน ในประเด็นนี้ผมมีความเห็นต่างไปบ้าง เสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพเป็นคุณค่าหลักที่มีความเป็นนามธรรมในระดับสูง เน้นทั้งการกำกับรัฐและกำกับพฤติกรรมของปัจเจก ส่วนความมั่นคงของมนุษย์เป็นผลจากการปฏิบัติตามคุณค่าหลัก และการกระชับแน่น การเชื่อมโยงและการยึดโยงเป็นคุณค่าในทางปฏิบัติ ความจริงก็ไม่ขัดแย้งกัน และควรมีทั้งคุณค่าหลักและคุณค่าในทางปฏิบัติไปพร้อมกัน โดยไม่ต้องแทนที่กันได้

ในตอนท้ายของบทนี้ ผู้เขียนเสนอภาพของสังคมหลังโควิดว่า เป็นสังคมความไวเนื้อเชื้อใจ ซึ่งเป็นเหมือนคำตอบต่อรอยปริที 7 นั่นเอง ในทัศนะของผู้เขียน สังคมนี้มี 3 องค์ประกอบคือ clean & clear (ขอแปลว่าสะอาดและโปร่งใส) free & fair (ขอแปลว่า เสรีและเที่ยงธรรม) และ care & share (ขอแปลว่า ห่วงใยและแบ่งปัน) เงื่อนไขที่จะทำให้เกิดสังคมไวเนื้อเชื้อใจคือการที่พลเมืองมีเสรีและตื่นตัว ส่วนผลที่เกิดตามมาคือความมั่งคั่ง และสังคมของพวกเรา

บทที่ 4 ของหนังสือเล่มนี้ เป็นบทสรุปที่ใช้ชื่อว่า “บทพจนวาระประเทศไทยเตรียมพร้อมสู่โลกหลังโควิด” ผู้เขียนเสนอให้บทพจน “ยุทธศาสตร์ชาติ” และ “วาระการปฏิรูปประเทศ” เพื่อให้ตอบโจทย์โลกหลังโควิด โดยมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐาน มีเป้าหมายการเตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ “รู้จักเดิมเมื่อขาด รู้จักหยุดเมื่อพอ และรู้จักปันเมื่อเกิน” โดยมี 3 แนวทางสำคัญคือ 1) สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก 2) เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และ 3) น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

“

โลกเปลี่ยน ผู้นำองค์กรต้องนำการเปลี่ยนแปลง
ไปสู่ชัยชนะร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
ด้วยคุณสมบัติ 7 อย่าง ที่ย่อเป็นคำว่า “VICTORY”

V= Visionary

I= Inclusive

C= Communicative

T= Technology Literate

O= Out of the Box

R= Risk-taker

Y= Young & Energetic

”

เทวินทร์ วงศ์วานิช

“

เพิ่มความรู้เพื่อตามโลกให้ทัน และช่วยครูไทย ปรับวิธีสอน ให้เป็นจัดการเรียนรู้ ให้ได้มากที่สุด เท่ากำลังที่ครูจะทำได้ หนังสือของท่าน คงเป็นมากกว่า New Vision เท่าที่การศึกษาไทยเดินอยู่ในขณะนี้ เป็นแสงสว่างทางปัญญาของการศึกษาไทย ในโลกอนาคตที่ยากจะคาดเดาได้ มีทางเดียวที่เดินได้อย่างเป็นสุข คือ การใช้ปัญญาตามหลักพุทธธรรมในอริยสัจสี่เท่านั้น

”

รศ.ประสาน ตั้งสิกบุตร

“

พลวัตการเปลี่ยนแปลงนั้นซ่อนความหมายให้มนุษย์เรียนรู้อย่างมากมายเหลือเกินครับ และวิกฤตครั้งนี้ อาจมีเพียงคนไทยเท่านั้นที่สามารถเปลี่ยนโลกได้ เริ่มจากปรับวิธีคิด มองเห็นการเปลี่ยนแปลงในวิกฤต มองความพ้อเพียง คือ ความทันสมัย ต่อไปโลกจะ แข่งขันกันบนความยั่งยืน เพราะความยั่งยืนสามารถ แข่งขันได้ น้ำใจคนไทย น้ำที่อยู่ใจ เมื่อรวมกันแล้ว อาจมากมายกว่าทุกน้ำในมหาสมุทรบนโลกนี้ก็ได้ ขอเป็น คนไทยที่ปรับวิธีคิด (Mindset) เพื่อสังคมโดยรวม เพื่อร่วมสร้างความยั่งยืน คิดเพื่อแผ่นดินเกิด คิดเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมบนพื้นฐานของความสุจริตใจเป็นที่ตั้ง คิดในมิติหลากหลายเพื่อศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ต่อชีวิตครับ

”

suwa ทัศไชยตระกูล

“

IQ - EQ -DQ จะปั้นเยาวชนให้มีทักษะ Digital Intelligence มาพัฒนาชุมชน สอนลงป้าน้ำอา และน้องๆ เยาวชนให้ Upskill นี่ก่อนเลย จ้างบัณฑิตยกระดับคน ยุคโควิด ให้ไทยมี DQ ไม่แพ้ใครในโลก

”

ธนิยพร กริษติกายาวุธ

“

ฟังตนเอง แบ่งปันผู้อื่นครับ - มองโลกตามความเป็นจริง
ให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มากกว่า
เงินทอง - รัก เมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์
ต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆทุกสรรพสิ่ง เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง
เชื่อมโยงถึงกัน - ให้ความสำคัญ ให้ความหมายของ
การมีชีวิตอยู่ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อชาติ ต่อแผ่นดินเกิด
และโลกที่กลับสู่วิถีธรรมชาติครับ

”

ปติพงศ์ อ่อนสำลี

“

เปลี่ยนจากคติน้อย เป็นคิดมากขึ้นจนรู้สึกว่ามีสติ
นิ่งขึ้นมากในการมองเห็นการเปลี่ยนแปลง และสามารถ
ปรับตัวได้กับทุกสิ่งที่เกิดขึ้น เรียนรู้ที่จะฟังตนเองมากขึ้น
ขอบคุณ ความคิด การแนะนำ องค์ความรู้ของ คณะผู้บริหาร
และบุคลากรของประเทศไทยทุกๆ คนค่ะ

”

กนกญา จงจิตดังจง

“

I am so proud of you for working to bring about positive change in our sad world.

”

Margaret Eddy

“

COVID-19 brought civilisation back to mankind. We forgot that Civilisation is in the people and not material. Take away from COVID-19 is we must live our lives with love, be good to others, learn like we will live forever and lean on each other in time of trouble. It is not difficult to live a full life after all.

”

ปรีม จิตจรุงพร

“

เปลี่ยนใจคนก่อน ให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
ตลอดเวลาทำให้คุณปรับตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้

”

โอมล สัมพันธวงศ์

“

เรา หมายถึงคนมหาวิทยาลัยต้องปรับกระบวนคิด สไตล์
การทำงาน ออกจาก comfort zone... ทลายกำแพง
การทำงานที่มีเส้นแบ่งระหว่างลู่ระหว่างคณะ ระหว่าง
วิชาชีพ สายสังคม วิทยาศาสตร์...เป็นการทำงานร่วมกัน
อย่างแท้จริง ที่ทุกคนทุกสาขามีความสำคัญ...มหาวิทยาลัย
ต้องสร้างกลไกการจัดการเพื่อให้อาจารย์ก้าวผ่านจุดเปลี่ยน
ที่เป็นหลุมดำในอดีต

”

ดร.กุลกิต หงษ์ชยางกูร

“

มองอีกมุม โควิดไม่เพียงมาเปลี่ยน แต่มาเตือนให้รู้ว่า โลกแบบเดิม ๆ ไม่มีอีกแล้ว เราต้องเตรียมพร้อม สร้างภูมิคุ้มกันทางกาย ทางใจ ทางจิต ทางอารมณ์ รู้จัก คิดวิเคราะห์ มองโลกตามแนวทางอริยสัจสี่ตามแนวทาง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์ความรู้ เพื่อพึ่งตัวเองก่อน แล้วพึ่งพิงกันและกันในชุมชน สุดท้าย ค่อยพึ่งพิงรัฐ โควิดมาทำให้รู้ว่า อย่างมั่นใจว่าทุกอย่างเป็น ของตาย ถ้าเอาแนวทาง BCG มาเทียบเคียง จะเห็นว่า โควิดเป็นวิกฤตชีวภาพ ก็ต้องเอาพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ เข้าสู้ ถ้ากำจัดไม่ได้ก็ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับมัน Risk-based Thinking ต้องอยู่ในสมองตลอดเวลา

”

ภูวนาท แก้วปลั่ง

“

โควิดเปลี่ยนโลก ชีวิตครูก็ต้องปรับตัว ปรับวิธีให้เป็น ครูพันธุ์ใหม่ ยึดหยุ่นพร้อมก้าวไปสู่โลกของความเข้าใจ ลูกศิษย์ให้มากกว่าเดิมนะคะ ปรับไปสู่อบ้านใหม่ที่มี หลักเศรษฐกิจพอเพียงช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีน้ำใจกันให้ มากกว่าเดิม

”

ผศ.ดร. ภัทริยา งามบุษ

“

ปรับกระบวนการคิดและวิถีชีวิตใหม่ครับ 1.คิดเพื่อสังคม ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 2.ทุกคนต้องมีสุขอนามัยพื้นฐานที่เท่ากัน 3.สร้างเศรษฐกิจครัวเรือนแบบพึ่งพากัน 4.ปรับระบบการทำงานที่เน้นผลงานมากกว่าการพบกัน สุดท้าย ส่วนตัว ครอบครัว สังคม จะเกิดสมดุลและพึ่งพากันครับ

”

พงษ์เดช ศรียะบุตรประดิษฐ์

“

ในมุมมองของผมคิดว่า โควิด เปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อน ที่สะท้อนพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอดีตของมนุษย์ อย่างสุดโต่งนั้นส่งผลเสียร้ายแรงอย่างไร หากยังละเลยเพิกเฉย โลกใบนี้คงไม่เหลือแม้แต่ที่ยืนสำหรับลูกหลานเราในอนาคต หากเราต้องการให้พวกเรามีชีวิตรอด เราต้องเปลี่ยนแนวคิดและการกระทำเรา ดังนี้ รักขโลกใบนี้ด้วยความเคารพและยำเกรง ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่จำเป็น และเอื้อเพื่อแบ่งปันต่อคนในสังคม เสมือนเป็นสมาชิกในครอบครัว แล้วประเทศไทยและโลกใบนี้จะน่าอยู่ขึ้นครับ

”

กิตติชัย จุกจิษฐ์

“

นสียา โลก วุฒโน ไม่ควรเป็นคนรกโลก ข้อความนี้ชัดเจนในการใช้ชีวิต การปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะกับโลก เป็นประโยชน์ต่อโลก จำเป็นต้องเรียนรู้ ทักษะต่างๆ ที่ทันต่อโลก เหมือนกับการเข้าสู่สถานที่ใหม่ๆ ภาษาใหม่ๆ เราจำเป็นต้องเรียนรู้การดำรงตนให้เหมาะสมถูกต้อง ตอนนี้โลกเทคโนโลยีมาใกล้เราจนเราต้องเรียนรู้ทักษะทางเทคโนโลยี ตั้งแต่การใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต จนถึงการสร้างรายได้จากแพลตฟอร์มเหล่านี้

”

ศิริพันธ์ ภัทรบุญจพา

“

มีคนออกมาพูดเรื่อง Trust Economy, Trust Political บ้างแล้ว ผมอยากให้มีการออกแบบระบบ Trust Education บ้างครับ เพื่อลดการประเมิน การประกันคุณภาพ ให้อาจารย์ได้ทุ่มเทเวลาให้กับนักศึกษา การทำวิจัย หรือ พัฒนาชุมชนครับ

”

ศิวัช ลาวัลย์วดีกุล

“

การใช้ชีวิตแบบการอยู่ร่วมกันของครอบครัวดั้งเดิม มีมากขึ้น ได้อยู่ร่วมกัน มีเวลาให้กันและกัน และการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังคงนำมาใช้เพื่อการดำรงชีพ เพื่อความอยู่รอด รวมถึงการแบ่งปัน ยังคงเป็นางดงามในวิถีความเป็นคนไทย

”

ศิริพร ศรีพันธุ์

“

ปรับเปลี่ยน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง 1. การดำเนินชีวิต ให้เรียบง่ายขึ้น ดูแลสุขภาพและร่างกายให้แข็งแรง ไม่ติดยึดกับวัตถุ ยึดหลักพอเพียง เลือก Need มากกว่า Want 2. จิตใจ จิตสำนึก ให้มีสติ มีสมาธิ และใช้ปัญญา อยู่กับปัจจุบัน แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ส่วนรวมให้มากขึ้น 3. การเรียนรู้ให้มียุ่อย่างต่อเนื่อง และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคม

”

สุพจน์ สุขสมบูรณ์

“

สิ่งพื้นฐานที่ไม่ต้องมองไกลตัว คือการพัฒนาเด็กและเยาวชนของไทยให้เป็น Global Citizen ค่ะ เราจะใช้วิธีการเดิม ๆ มาสร้างการเรียนรู้และพัฒนาเด็กไม่ได้แล้ว เด็กไทยมีความเก่งอยู่แล้วในเวทีโลกไม่แพ้ใคร แต่อยู่ที่ต้องสร้างความแข็งแกร่งของร่างกาย สติปัญญา พัฒนาการทักษะต่าง ๆ และสร้างสังคมการเรียนรู้ของแต่ละท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับผู้ที่พร้อมจะช่วยสนับสนุน ดูแล แลกเปลี่ยน มีเนื้อหาความรู้พื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นตั้งแต่วัยอนุบาลถึงมัธยม รวมถึงโอกาสให้เด็กสัมผัสอาชีพต่าง ๆ และเลือกในสิ่งที่สนใจ สอดคล้องกับพื้นฐานชีวิตในอนาคต ต้องรู้ภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์ มีอุปกรณ์ ที่จะทดลองเรียนรู้จากเทคโนโลยีที่บ้าน และรู้จักการหาความรู้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลหลากหลาย

”

สิรกร คุ้มวงศ์วาน

“

COVID-19 มีผลกระทบต่อ จิตใจ พฤติกรรม ความคิดของคนทั่วโลก ทำให้มีเวลาคิดทบทวนความผิดพลาดของตนเองในการกระทำในอดีตที่ผ่านมา จิตใจสงบมากขึ้น พฤติกรรมซ้าลง คิดสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ จะคำนึงถึงธรรมชาติมากขึ้น ๆ

”

นายสัตวแพทย์ ดร.กษิ์เดช ธีรนิติยาราช

“

จากคนที่เคยเป็นจำพวก Fixed Mindset (ทำไม่ได้ไว้ก่อน) โควิดมา... ทำให้รีบพัฒนาเปลี่ยนตัวเอง เปิดใจรับ เรียนรู้สิ่งใหม่ และตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ โควิดมาทำให้ผมเข้าใจบริบทโลกในยุคแห่งความไม่แน่นอน (VUCA World) มากขึ้นครับ

”

มงคล คงสุพ

“

สุดท้ายแล้ว คนสำคัญที่สุด ต้องเน้นมาพัฒนา ให้เป็นมนุษย์มากขึ้น ไม่มีเชื้อชาติ ไม่มีสัญชาติ ต้องอยู่ร่วมกัน เป็นพวกเดียวกัน

”

กศนัย ไกรวัฒนพงศ์

“

วิกฤตโควิด ใช้ชีวิตเรียบง่ายขึ้นและดำเนินชีวิตแบบไม่ประมาท ใส่ใจสังคมและโลกมากขึ้น สังคมจะอยู่ร่วมกัน ต้องลดการเห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวมให้มากขึ้น

”

รัตนาวลี โลหารขุน

“ **ป**รวัธีคิด 1. ทำงานร่วมกันมากขึ้นเป็นทีมที่แท้จริง
2. เพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว 3. พอเพียง พอดี แบ่ง
ปัน ปรวัธีทำ 1.ช่วยคนอื่นที่เข้าใจน้อยกว่า เข้าถึงน้อย
กว่า พัฒนาน้อยกว่า ให้ขึ้นมาเท่าทันในทีม 2. ทำงาน
สร้างสรรค์ ฝึกกำลังรวมตัวให้มีพลังเกิดขึ้นในองค์กร
และสังคม 3.ประยุกต์โมเดลเศรษฐกิจพอเพียง ลงมือทำ
เป็นรูปธรรม เพื่อสะสมรายได้และทุนสำรองยามวิกฤต
มีความยั่งยืนไม่ประมาทในชีวิต

”

สุรศักดิ์ หุนทาส

“

ใ้ 2 ศาสตร์เป็นหลัก เป็นแนวทางในการปรับตัว
ช่วงโควิด คือ 1) ศาสตร์พุทธศาสนา - มีสติกับทุกสิ่งที่ทำอยู่
กับปัจจุบัน 2) ศาสตร์พระราชา - เศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้
รู้จักทำ และแบ่งปัน จะเห็นได้ว่าคนเมือง มีการปลูกพืชผัก
สวนครัว หรือแม้แต่เลี้ยงไก่ในบริเวณบ้าน เพื่อบริโภค
ในครัวเรือน และแบ่งปันหากมากเกินไป ทั้งสองศาสตร์
เป็นจุดเริ่มต้นปรับเปลี่ยนตัวเอง สำนึกที่ดี และจะส่งผลต่อ
บริบทอื่นๆ ได้ สังคมจะดี และแข็งแกร่งขึ้นหากรู้จักใช้สติ
กับทุกการกระทำ รู้จักที่จะแบ่งปัน เศรษฐกิจจะดีขึ้น
เมื่อสังคมดี การแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบด้านธุรกิจ
จะดำเนินไปอย่างมีจริยธรรม และคุณธรรม

”

ธนากรณ์ ตราชู

“

คงไม่มีใครบอกเล่าปัญหาและแนะแนวทางการแก้ไขได้ดีไปกว่าคนที่มีประสบการณ์ ดร.สุวิทย์เป็นหนึ่งในกำลังสำคัญที่พัฒนาประเทศไทยในยุค Thailand 4.0 ในหนังสือ “โลกเปลี่ยน คนปรับ” ท่านได้นำประสบการณ์จากการทำงาน ร้อยเรียงเรื่องราวเป็นตัวหนังสือ วิเคราะห์แนวทางการใช้ชีวิตของคนไทย ซึ่งอาจเป็นปัญหาเดิมๆ วนหาทางแก้ไขมาหลายครั้งแต่ยังไม่สามารถหาทางออกได้ และยิ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่กลายมาเป็นอุปสรรคขวางกั้นการพัฒนา ถึงเวลาแล้วที่เราในฐานะคนไทยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เปลี่ยนแนวคิดไปอย่างสิ้นเชิง เปลี่ยนรูปแบบการแก้ปัญหาที่เคยใช้อยู่เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส รู้ให้เท่าทันโลกหลังโควิด และเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

”

มัณชรี แสงเมือง

“ก่อนถึงปลายทาง
ขอเจ้าได้ลุถึงภายในตน
ซึ่งพระองค์ผู้ทรงเป็นสรรพสิ่ง
ละเปลือกนอก
ลอยล่องไปกับฝูงชน
บนกระแสชะตากรรมและความผันแปร”

“Before the end of my journey
may I reach within myself
the one which is the all,
leaving the outer shell
to float away with the drifting multitude
upon the current of chance and change.”

“Fireflies”

*Rabindranath Tagore**

ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์

ผลงานเขียน

- แนวคิดว่าด้วยพลวัตโลก (Global Dynamics) ประกอบด้วย
 - โลกพลิกโฉม : ความมั่นคงในนิยามใหม่ (2007)
 - เมื่อโลกไม่ใช่ใบเดิม : จากโลกที่คงรูปสู่โลกที่เลื่อนไหล (2010)
- แนวคิดว่าด้วยยุทธศาสตร์การสร้างความมั่งคั่ง (Wealth Creation Strategy) ทั้งในระดับประเทศและระดับองค์กร ประกอบด้วย
 - The Marketing of Nations (1997) ร่วมกับ Philip Kotler และ สมคิด จาตุศรีพิทักษ์
 - Marketing Moves (2002) ร่วมกับ Philip Kotler และ Dipak Jain
 - Value Creation Machine (2008)
- แนวคิดว่าด้วยยุทธศาสตร์ประเทศไทย (Thailand Strategy) ประกอบด้วย
 - Thailand Stand Up (2005)
 - จุดเปลี่ยนประเทศไทย : เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์ (2006)
 - ประเทศไทยในหล้ามิติ (2008)
 - โลกเปลี่ยน ไทยปรับ : หลุดจากกับดักพ้นจากชาติที่ล้มเหลว (2013)

“รวมไทยสร้างชาติ” เป็นวาระยุทธศาสตร์ที่มุ่งมั่นนำพาประเทศไทยให้ก้าวพ้นจากกับดักความเหลื่อมล้ำ กับดักความขัดแย้งที่รุนแรง และกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ด้วยการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ขับเคลื่อนการปฏิรูปเชิงโครงสร้างอย่างจริงจัง เพื่อปรับเปลี่ยนสู่ประเทศที่มีความมั่นคงและความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนในโลกหลังโควิด โดยยึดสัญญาประชาคม 3 ประการ

- สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมไทยสู่ประชาคมโลก
- เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
- น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

